

श्री चैत्यवंदनादि भाष्य त्रयम्

2-अ-215

साध्वीजी जिनश्रीजीना उपदेशथी

छपावी प्रसिद्ध करनार

शा. वालाजाइ ककलजाइ

मांडवीनी पोळ, नागजी बुदरनी पोळ, अममदावाद
(प्रसिद्ध कर्ताए सर्व हक स्वाधिन राख्ता छे.)

संवत् १९६८.

किंमत रु १-०-०

सने १९१२.

श्री लक्ष्मि प्रिन्टिंग प्रेसमां शा. मणीलाल उगरचंदे छाप्पु

अनुक्रमणिका.

चैत्यवंदन चाष्यनी अनुक्रमणिका

अनुक्रम.	विषय.	गाथा.	पानुं.	अनुक्रम.	विषय	गाथा	पानुं
१	ग्रंथाकर्त्ता श्री देवेंद्रसूरिनुं मंगलाचरण	१	१	१	त्रग निमीहि कया स्थानके करवी		
२	वालावबोध कर्त्तानुं मंगलाचरण	१-२	१		तथा त्रग प्रदक्षिणा केवी रीते करवी	८	२
३	चैत्यवंदननी विधि चोवीस द्वारे सचवाय छे			३	त्रीजुं प्रणामत्रिकुनुं स्वरूप	९	८
	ते चोवीस द्वारनां नाम	२ थी ५	२	४	चोथुं पूजात्रिकुनुं स्वरूप	१०	९
४	निसीहि जादिक दशत्रिकुनुं जे पेहेलुं			५	पांचमुं अवस्थात्रिकुनुं स्वरूप	११-१२	११
	द्वार तेना उत्तर भेद सहित सविस्तर			६	छठुं प्रणदिशि जोवायी निवर्तवानुं		
	स्वरूप तथा तेमांना कया भेद कयां करवा ते दधी? ९		५		त्रिक तथा सातमुं पदभूमि प्रमार्जन		
	१ दशत्रिकनां नाम	६-७	५		त्रिक तेनुं स्वरूप	१३	१३

૭ આઠમુ આલમનધિક અને નવમુ મુદાત્રિકનુ મ્વરુપ	૧૪થી૧૮	૧૪
૮ દગમા પ્રણિધાન ત્રિકનુ સ્વરુપ	૧૯	૧૭
૫ પાંચ પ્રકારના અભિગમનુ ત્રીજુદાર	૨૦-૨૧	૧૮
૬ ચે દિશિનુ ત્રીજુદાર તથા પ્રણ અગ્રહનુ ચોથુદાર	૨૨	૧૯
૭ પ્રણ પ્રકારે ચેત્યવદન કરવાનુ પાંચમુદાર	૨૩-૨૪	૨૦
૮ છત્રુ મણિપાતદાર તથા સાતમુ નમસ્કારદાર	૨૫	૨૦
૯ સાતમુ દેવવદન અધિકારે જે નવકાર પ્રમુખ નવ મૂત્રાં આવે છે તેમના હલવા મારે અક્ષરોનો સંખ્યાનુ આઠમુ દાર તથા પદ સંખ્યાનુ નવમુ દાર અને સપદાનુ દસમુદાર	૨૬થી૪૦	૨૩

૧૦ અગ્યારમું પાંચ દડકનુ દાર અને ચારમુ પાંચ દડકને ત્રિપે દેવવાંદવાના ચાર અધિકાર આવે છે તેનુદાર	૪૧થી૪૯	૩૮
૧૧ તેરમુ ચાર વાંદરા યોગ્યનુ દાર તથા ચૌદમુ સમ્યગ્દ્રષ્ટિ દેવને સ્મરવા યોગ્યનુદાર	૫૦	૪૫
૧૨ પદમુ ચાર પ્રકારના જિનનુ દાર	૫૧	૪૬
૧૩ સોઝમુ ચાર ધોયોનુ દાર	૫૨	૪૭
૧૪ સતરમુ દેવવાંદવાના આઠ નિવિત્તનુદાર	૫૩	૪૮
૧૫ અઢારમુ દેવવાંદવાના ચાર હેતુનુદાર	૫૪	૪૯
૧૬ ઓગણીસમુ સોઝ આગારનુ દાર	૫૫	૫૦
૧૭ વીસમુ કાઝસગ્ગના ઓગણીસ દોપનુદાર	૫૬	૫૧
૧૮ એકવીસમુ કાઝસગ્ગના પ્રમાણનુ તથા બાવીસમુ શ્રી વીતરાગનુ સ્તવન કેવા		

प्रकारे कहेवुं तेनुं द्वार
१९ तेवीसमुं एक दिवसमां चैत्यवंदन केटली
वार करवुं तेनुं द्वार

५८

५९

५३

५५

२० चोनीसमुं दशथी मांडी चोरासी आशा-
तनाओ परिहार करवानुं द्वार
२१ देव वांदवानो विधि

६१

६२

६५

५८

गुरुवंदन ज्ञाप्यनी अनुक्रमणिका.

१ त्रण प्रकारनुं वंदन तथा वांदणां

देवानुं कारण

१ मी ४

६१

२ वांदणानां पांच नाम

१ मी ७

६३

३ वांदणानां बावीसद्वार

७ मी ९

६४

४ पहेलुं वांदणानां पांच नामनुंद्वार

१०

६७

५ बीजुं वंदन कर्म उपर पांच द्रष्टांतनुंद्वार

११

६७

६ त्रीजुं पासध्यादिक पांच अवंदनीकनुंद्वार

१२

७०

७ चोथुं आचार्यादिक पांच वांदवा योग्य

छे तेना नामनुंद्वार

१२

७४

८ पांचमुं चारजणा पासे वांदणा न देव-

राववा तेनुं तथा चारजण पासे प्रायः

वांदणां देवराववा तेनुं छठुं द्वार

१४

७६

९ सातमुं पांच स्थानके वांदणा न देवां

तेनुं द्वार

१५

७७

१० आठमुं चार स्थानके वादणां देवां

तेनुं द्वार

१६

७७

११ नवमुं आठ कारणे वांदणा देवां तेनुंद्वार

१७

७८

१२ दशमु वांढणा देतां पचीस आवश्यक सचंयाय तेनु द्वार	१८	७९	१८ सोळमु वे प्रकारना अवग्रहनु द्वार	३१	९४
१३ अगीयारमु मुहपत्तिनी पचीस पडि- लेहणानु द्वार	२०	८१	१९ सतरमु वांढणाना सूत्रांना अक्षरनी सख्यानु तथा पदनी सख्यानु अठारमुद्वार	३२	९४
१४ तारमु शरीरनी पचीस पडिलेहणानुद्वार	२१-२८	८३	२० ओगणीसमु वांढणाना दायकता छ स्थानकनु द्वार	३३	९६
१५ तेरमु वांढणांणां वत्रीस दोष त्यागवा तेना नामनु द्वार	२३थी२६	८६	२१ वीसमु वांढणांना छ स्थानकर्मा छ गुरुवचन होय तेनु द्वार	३४	९७
१६ चौदसु वांढणां देतां छ गुण उपजे तेनु द्वार	२७	९०	२२ एरुवीसमु तेत्रीस आश्वातना न लगाडवी तेनु द्वार	३५थी३७	९८
१७ पदरमु वांढणामा गुहनी स्थापना केम करवी तेना स्वरुपनु द्वार	२८थी३०	९१	२३ तारीसमु प्रभाते ने साजे ने वदनक विधिनु द्वार	३८-४१	१०२

પચ્ચસ્કાણ જ્ઞાણની અનુક્રમણિકા.

૧ પચ્ચસ્કાણનાં નવદ્વારનાં નામ	૧	૧૦૬	ભેદ સહિત	૨૯-૩૧	૧૨૯
૨ પહેલું ઉત્તરગુણ પચ્ચસ્કાણના દશ ભેદનું દ્વાર	૨-૩	૧૦૭	૭ છતું છ ભક્ષ્ય વિગયના નિવિયાતા ત્રીસ કરાય છે તેનુંદ્વાર તેમાં નિવિ- યાતાનો અધિકાર સવિસ્તર વર્ણવ્યોછે	૩૨	૧૪૨
૩ વીજું પચ્ચસ્કાણ કરવાના પાઠરૂપ ચાર પ્રકારના વિધિનું દ્વાર	૩-૧૨	૧૧૨	૮ સાતમું પચ્ચસ્કાણનાં મૂળગુણ ઉત્તર- ગુણરૂપ વે ભાંગાનું દ્વાર	૪૧	૧૫૩
૪ ત્રીજું ચાર પ્રકારનાં આહારના સ્વરૂપનું દ્વાર	૧૩-૧૫	૧૨૦	૯ આઠમું પચ્ચસ્કાણ છ શુદ્ધિએ સફલ થાય તેના નામનું દ્વાર	૪૬	૧૫૯
૫ ચોથું નવકારશી પ્રમુખની આગારની સંખ્યાનું દ્વાર	૧૬-૨૮	૧૨૪	૧૦ નવમું પચ્ચસ્કાણનું ફલ રૂહલોક તથા પરલોક આશ્રયી વે પ્રકારે થાય તેનું દ્વાર દ્રષ્ટાંત સહિત	૪૭	૧૬૧
૬ પાંચમું છ ભક્ષ તથા ચાર અભક્ષ મઝી દશ વિગયનું દ્વાર ભેદ પ્રતિ					

પ્રસ્તાવના.

વાઝહારિક તથા ધાર્મિક કોણ જાતની ક્રિયા તેનું સંપૂર્ણ સ્વરૂપ, હેતુ, વિધિ તથા ફલ સમજ્યા વિના કરવામા આવે તો તેનો જોડા તેટલો વાજ મળી શકતો નથી તો ધર્મ પામવાના જે મુરખ આગ દેવગુરુની નક્તિ અને તપસ્યા છે તેનું દરેક જાતનું જ્ઞાન થવા માટે આ અથ ઠ- પાવનામાં આવ્યો છે જો કે જ્ઞાનીમણી માણેક તથા અમદાવાદ વિદ્યાશાળા તરફથી ઠપાણી પ્રતિક્રમણ અને પ્રકરણમાલામા આ વિષયોનો સમાવેશ છે તોપણ તે પુસ્તકો મોટી કિંમતના તથા ઘણા વિષયોને લીધે મોટા રૂદમાં હોવાથી દરેક માણસને દરેક સ્થળે લગ્ય નથી તથા જ્ઞાની વેળી દ સૂચક તરફથી ઠપાણી જાણ્ય જો કે એક અલાયદી હતી તોપણ તે લખી ગઈ છે અને તેથી મળતી નથી માટે આ વિષયોના સુલજ્ઞ જ્ઞાનને માટે તથા અજ્ઞાસીજ્ઞની સાચ- વણીને સુગમ કરવા માટે આ લઘુ ગ્રંથની આવશ્યકતા ધારી છે

જાણનારાંને શબ્દ બોધ સાથે અર્થ લીંચવા સુગમ પહે તેટલા માટે આ પુસ્તકમાં પ્રથમ દરેક ગાથાના મથાળે તેના હુટા શબ્દોનો અર્થ લખી પઠી ગાથા લખવામાં આવેલી છે. અને તે પઠી તેનો ટુંકામાં શબ્દાર્થ તથા પઠી વિસ્તાર સાથે અર્થ મૂકવામાં આવેલો છે.

આ ત્રણ જાણ્યો મધ્યે ઠેહી જે પચ્ચક્ષાણ જાણ્ય છે તે પન્પાસજી મહારાજ શ્રી શ્રી શ્રી ૧૦૦ શ્રી દાનવિજયજી મહારાજે ઘણો જ શ્રમ લઈ સુધારી છે તેથી તેજ સાહેવોનો ઉપકાર માનવામાં આવે છે.

આ અંચ ઠપાવવામાં ગુરુણીજી સાહેવ જીનશ્રીજીના તથા કમલશ્રીજીના ઉપદેશથી જે જે પુરુષોણ મદદ આપી છે તેનેનાં નામ આ પુસ્તકના ઠેહા પાને આપેલાં છે.

આવી રીતે બીજા પણ સદગૃહસ્થો આવા જ્ઞાનસ્વાતામાં મદદ આપી જ્ઞાનનો ફેલાવો કરશે તો જૈન કોમની દિનપ્રતિદિન ધાર્મિક વૃત્તિ સુધારવાના આલંબનચૂત થશે.

चैत्यवन्दन भाष्य.

वदित्तु-वादीने	चिद्वदणाइ-चैत्यवदन आदि	वित्ति-वृत्ति	सुयाणु सारेण-धुतने अनुसारे
वदणिज्जे-वदवा योग	सुवियार-रडा विचार मत्थे	भास-भाष्य	बुच्छामि-कदीश
सव्वे-सर्व (पचपरमेष्टि)	बहु-घणी	चुण्णी-चूर्णि	

वंदित्तु वंदणिज्जे, सव्वे चिद्वंदणाइसुवियारं ॥

बहुवित्तिभासचुण्णी-सुयाणुसारेण बुच्छामि ॥ १ ॥

प्रणम्य प्रणतानंद कारकं विघ्नवारकं ॥

श्रीमद्विजय देवाहं लसल्लावण्य धारकं ॥ १ ॥

मेरु धीरं स्फुर द्वीरं, गंभीरं नीरधीशवत् ॥

भाष्य त्रयार्थ बोधाय, बालबोधो विधीयते ॥ २ ॥

शब्दार्थ—वंदन करवा योग्य एवा सर्वे (पांच) परमेष्ठीने वांदीने चैत्यवंदन, गुरुवंदन अने पच्छखाणना उत्तम विचारने बहु वृत्ति, भाष्य अने चूर्णिरूप सूत्रना अनुसारे हुं कहीश. ॥ १ ॥

शब्दार्थ—नमस्कार करनार माणसोने आनंदना करनार अने विघ्नेने दूर करवावाळा तथा प्रकाशित लावण्यने धारण करवावाळा एवा श्रीमद्विजयदेवसुरी नामना गुरु महाराजने तेपज वळी ॥ १ ॥

शब्दार्थ—मेरु पर्वतना जेवा धैर्यवान्, अने स्वयंभु रमण समुद्र जेवा गंभीर, अने देदीप्यमान् एवा वीरभगवानने नमस्कार करीने त्रणभाष्यना अर्थनो बोध थवा माटे बालावबोध करवामां आवे छे. ॥ २ ॥

अर्थ - वंदनीयान् एटले वादवा योग्य एवा जे सर्वे श्रीतीर्थकरदेव अथवा श्री अरिहंता-
 दिक सर्वे पाचे परमेष्ठी तेमने वंदित्वा एटले वादीने चैत्यवंदनादिक एटले चैत्यवदन तथा आदि
 शब्दथी गुरुवदन अने पञ्चकाण पण लेवा, ते रूप सुविचारं एटले रूपा विचारप्रत्ये घणा
 एवा जे वृत्ति, ज्ञाप्य अने चूर्णि तथा निर्युक्ति प्रमुख ग्रंथो तद्रूप श्रुतने अनुसारें करीने
 कहीश, परंतु महारी मतिकल्पनायें नही कहीश एटले धर्मरुचि जीवोने पंचांगी सम्मत चैत्य-
 वदनादिकनो विधि कहीश कारण के समकितनुं बीज तो शुद्ध देव, शुद्ध गुरु अने शुद्ध धर्मनु
 स्वरूप जाणवु, अने सद्वहुं ठे ते माटे प्रथम अढार दोष रहित, निष्कलंक एवा जे श्रीअरिहंत
 देव ठे, ते शुद्ध देव ठे तेना स्थापनादिक चारे निक्षेपा वादवा योग्य ठे तो इहां चैत्यशब्दे श्री
 अरिहत तथा श्रीअरिहंतनी प्रतिमा तेनी जे वदना करवी, ते विधि सहित करवी ते विधि
 कहीश ॥ इति ॥ १ ॥

इवे ते चैत्यवदननो विधि मूल तो चोवीश द्वारे सचवाय ठे, ते चोवीशना वली उत्तर

જેદ ૧૦૭૪ થાય છે. માર્તેં ચોવીશ દ્વારનાં નામ, પ્રત્યેક દ્વારના ઉત્તર જેદની સંખ્યા સહિત ચાર ગાથાયેં કરી કહે છે.

ચાર ગાથાથી ૨૪ દ્વાર કહેછે.

દહ-દશ
તિગ-ત્રીક
અહિગમ-અભિગમ
પણગં-પંચક

દુદિસિ-બે દિશાઓનું
તિહુગ્ગહ-ત્રણ પ્રકારના અવગ્રહનું
તિહાઉવંદળયા-ત્રણ પ્રકારે

વાંદવાનું
પણિવાય-પ્રણિપાત કરવાનું
નમુકારા-નમસ્કાર કરવાનું

વળ્ણા-વર્ણ-અક્ષર
સોલ સય સીયાલા-શોલશેને
સુડતાલીશ

દહતિગઅહિગમપણગં, દુદિસિતિહુગ્ગહતિહાઉવંદળયા ॥

પણિવાયનમુકારા, વળ્ણા સોલસયસીયાલા ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ—૧ નૈષેધિક આદિ દશત્રિક, ૨ પાંચ અભિગમ, ૩ સ્ત્રી પુરુષને ઉભા રહેવાની બે દિશા, ૪ જઘન્ય મધ્યમ, ઉત્કૃષ્ટ ત્રણ અવગ્રહ, ૫ ત્રણ પ્રકારનું ચૈત્યવંદન, ૬ પાંચ અંગે પ્રણિપાત, ૭ નમસ્કાર, ૮ નવકાર પ્રમુખ નવ સૂત્રના સોલસોને સુડતાલીશ અક્ષર—॥ ૨ ॥

વિસ્તારાર્થ - પ્રથમ દેવ વાંદતાં નૈપેધિક આદિક દશ ત્રિક સાચવવા જોશ્યે, તેનું દ્વાર
 કહીશ, વીજું અન્નિગમપચક ઇટલે પાંચ અન્નિગમનું દ્વાર કહીશ ત્રીજું દેવ વદન કરતા સ્ત્રીને કયી
 દિશાયેં અને પુરુષને કયી દિશાયેં જન્મા રહેવું જોશ્યે, તે દ્વિદિશિ ઇટલે બે દિશાનું દ્વાર
 કહીશ, ચોથું જઘન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટ એવા ત્રણ પ્રકારના અવગ્રહનું દ્વાર કહીશ, પાંચમું
 ત્રિધાતુવદનયા ઇટલે ત્રણ પ્રકારે વલી ચૈત્યવંદના કરવી, તેનું દ્વાર કહીશ, ષષ્ઠું પંચાંગ ઇટલે
 પાંચ અંગે પ્રણિપાત કરવો, તેનું દ્વાર કહીશ, સાતમું નમસ્કાર કરવાનું દ્વાર કહીશ, આઠમું
 દેવવંદનના અધિકારે જે નવકાર પ્રમુખ નવ સૂત્રાં આવે છે, તેના વર્ણ ઇટલે અક્ષર તે સોલ્લશે
 ને સુમતાલીશ થાય, તેને ગણી દેખાવવાનું દ્વાર કહીશ ॥ ૧ ॥

ફગસીફસય-ફકસોને ફકાસી
 તુ-વલી
 પયા-પદો યાયછે

સગનજ્ઞ-સત્તાણુ
 સપયાન્ત-સપદા
 પળ દહા-પાંચ દહકનુ

વાર અહિગાર-વાર અધિકાર
 ચત્તવદણિજ્ઞ-ચાર વાદવા
 યોગ્યનુ

સરણિજ્ઞ-સ્મરણ કરવા યોગ્ય
 ચત્તજિણા-ચાર પ્રકારના
 જિનનુ

इगसीइसयं तु पया, सग नउइ संपयाउ पणदंडा ॥

बारअहिगार चउवं-दणिजसरणिज्जचउहजिणा ॥ ३ ॥

शब्दार्थ—वली ९ मुं नवकार प्रमुख नव सूत्रना एकसोने एकासी पद, १० ए नवसूत्रनी सत्ताणु संपदा, ११ नमुत्थुणादि पांच दंडक, १२ वार अधिकार, १३ चार वांदवा योग्य, १४ शरण करवा योग्य १५ नामस्थापनादिक चार प्रकारना जिन—॥ ३ ॥

विस्तारार्थ—नवमुं देववंदनना अधिकारें नवकार प्रमुख नव सूत्रोनां एकसोने एक्यासी पदो थाय ठे, ते देखामवानुं द्वार कहीश, दशमुं एज नव सूत्रांनां सत्तनवति एटले सत्ताणुं संपदाउं थाय ठे, ते देखामवानुं द्वार कहीश, अगीयारमुं नमुत्थुणादिक पांच दंडकनुं द्वार कहीश, बारमुं चैत्यवंदनने विषे पांच दंडकमां बार अधिकार आवे ठे, तेनुं द्वार कहीश, तेरमुं चार वांदवा योग्य तेनुं द्वार कहीश, चौदमुं उपद्रव टालवा निमित्तें एक स्मरण करवा योग्य जे सम्यग्दृष्टि देवो तेमनुं द्वार कहीश, पन्नरमुं नामस्थापनादिक चार प्रकारना जिननुं द्वार कहीश ॥ ३ ॥

ચતુરો થુહ-ચાર સ્તુતિ કહેવાનું
નિમિત્તઢ-નિમિત્ત આઠ
વારહેઝ-વાર હેતુ

અ-વલી
સોઢ આગારા-સોઢ આ-
ગારનું

ગુણવીસ દોસ-ઓગણીશ દોષનું
ઝસસગમાણ-કાઝસસગના
પ્રમાણનું

થુજ-સગવન
અ-વલી
સગવેલા-સાતવેલા કરવું

ચતુરો થુહ નિમિત્તઢ-વારહ હેઝઅ સોલ આગારા ॥

ગુણવીસદોસઝસસ-ગમાણથુત્તં ચ સગવેલા ॥ ૪ ॥

શબ્દાર્થ—૧૬ ચાર પ્રકારની સ્તુતિ, ૧૭ પાપક્ષપણાદિક આઠ નિમિત્ત, ૧૮ ફલ સાધવાના વાર હેતુ અને ૧૯ અ-
પવાદથી સોલ આગાર, ૨૦ કાઝસસગમા ઓગણીશ દોષ, ૨૧ કાઝસસગનું પ્રમાણ, ૨૨ વીતરાગની સ્તુતિ અને ૨૩ દર-
રોજ સાત વચ્ચત ચૈત્યવદન—। ૪ ॥

વિસ્તારાર્થ—સોલમું ચાર સ્તુતિ કહેવાનું દ્વાર કહીશ, સત્તરમું દેવ વાંદવામાં પાપક્ષપણાદિક નિમિત્ત
આઠ છે, તેનું દ્વાર કહીશ, અઢારમું ફલ સાધવા નિમિત્તે વાર હેતુનું દ્વાર કહીશ, વલી ઝગણી-
શમું અપવાદે કાઝસસગના સોલ આગારનું દ્વાર કહીશ, વીશમું કાઝસસગમાં ઝગણીશ દોષ

ઉપજે તેનું દ્વાર કહીશ, એકવીશમું કાઝસ્સગના પ્રમાણનું દ્વાર કહીશ, બાવીશમું શ્રીવીતરાગનું સ્તવન કેવા પ્રકારે કરવું? તેનું દ્વાર કહીશ, ત્રેવીશમું વલી દિન પ્રત્યે ચૈત્યવંદન સાત વેલા કરવું, તેનું દ્વાર કહીશ ॥ ૪ ॥

દસ આસાયણ ચાઓ-દશ આ	ચિદ્વંદનાઈ ઠાણાઈ-ચૈત્યવંદન	કરીને	ચઉસયરા-ચુમ્મોતેર
જ્ઞાતનાઓ ત્યાગ કરવાનું	નાં સ્થાનક	દુસહસ્સા-બે હજાર	હુન્તિ-યાય
સગ્વે-સર્વ	ચઉવીસ દુવારેહિં-ચોવીશ દ્વારે		દારાગાહા-દ્વારની ગાથા

દસઆસાયણચાઓ, સગ્વે ચિદ્વંદનાઈ ઠાણાઈ ॥

ચઉવીસદુવારેહિં દુસહસ્સા હુન્તિ ચઉસયરા ॥૫॥ ઇતિદ્વારગાહા

અર્થ—૨૪ મું દેરામાં ચૈત્યવંદન વાલતે તાંબુલ પ્રમુખ દશ આજ્ઞાતનાનો ત્યાગ. આ ઉપર ચારે ગાથામાં કહેલા ચોવીશ દ્વારે કરીને સર્વે મલી ચૈત્યવંદનનાં સ્થાનકો બે હજાર અને ચુમ્મોતેર યાય છે. ॥ ૫ ॥

विस्तारार्थ-चोवीसमुं देववंदन करतां देरासरमां तांबूल प्रमुख दश आशातनानो त्याग करवो, तेनुं द्वार कहीश, एम सर्वे चैत्यवंदननां स्थानक ते चोवीश द्वारे करीनें वे हजारनी ऊपर चुम्मातेर थाय ॥ ५ ॥ ए द्वारनी गाथाउ चार जाणवी ॥

चोवीश द्वारनां उत्तर जेद सहित यंत्रनी स्थापना.

अंक मूलद्वारनां नाम उत्तरजेदनीसंख्या सरवालो			अंक मूलद्वारनां नाम उत्तरजेदनीसंख्या सरवालो.		
१ नैपेधिकादिक दशत्रिकनु द्वार	३०	३०	५ त्रण प्रकारें वदना करवी तेनुं द्वार	३	४३
२ पांच अजिगम साचववानु द्वार	५	३५	६ प्रणिपात पंचांगे करवानु द्वार.	१	४४
३ देववादता स्त्री पुरुषने उजा रहे			७ नमस्कार करवानु द्वार.	१	४५
वानी वे दिशाउनु द्वार	२	३७	८ नवकार प्रमुख नवसूत्रानां व		
४ जघन्य, मध्यमादि त्रण अवग्र			णोंनुं द्वार.	१६४७	१६८२
हनुं द्वार.	३	४०			

ए नवकार प्रमुख नव सूत्रानां पदसंख्यानुं द्वार.	१८१	१८७३
१० नवकार प्रमुख नवसूत्रानी संप. दानुं द्वार.	ए७	१८७०
११ नमोत्थुणादि पांच दंरुकनुं द्वार.	५	१८७५
१२ देव वांदवाना बार अधिकारनुं द्वार.	१२	१८८७
१३ चार वंदनीयनुं द्वार.	४	१८८१
१४ स्मरण करवा योग्यनुं द्वार.	१	१८८२
१५ नामादि चार प्रकारे जिननुं द्वार.	४	१८८६

१६ चार शुद्ध कहेवानुं द्वार.	४	२०००
१७ देव वांदवाना आठ निमित्तनुंद्वार.	८	२००८
१८ देव वांदवाना बार हेतुनुं द्वार.	१२	२०२०
१९ काउस्सग्गना सोल आगारनुंद्वार.	१६	२०३६
२० काउस्सग्गना उगणीश दोषनुं द्वार.	१९	२०५५
२१ काउस्सग्गना प्रमाणनुं द्वार	१	२०५६
२२ स्तवन केम करवुं? तेनुं द्वार.	१	२०५७
२३ सात वार चैत्यवंदन करवानुं द्वार.	७	२०६४
२४ दश आशातना त्यागवानुं द्वार.	१०	२०७४

हवे ए चोवीशे द्वारना उत्तर जेदनुं स्वरूप अनुक्रमे देखावतो थको प्रथम दश त्रिकोनुं द्वार कहेतो ठतो बे गाथार्ये करी दश त्रिकोनां नाम कहे ठे.

હવે દશ ત્રિકના નામ કહેછે.

તિન્નિ-ત્રણ

નિસિદ્ધી-નિસીદ્ધી (કહેવી)

તિન્નિઓ-ત્રણ

પયાહિના-પ્રદક્ષિણા દેવી

તિન્નિ-ત્રણવાર

ચેવય-નિશ્ચે

પણામા-પ્રણામ કરવો

તિવિહા-ત્રણ પ્રકારની

પૂયા-પૂજા

અ-વલી

તહા-તેમજ

અવત્થ-અવસ્થા

તિય-ત્રણ પ્રકારે

ભાવણ-ભાવવી

ચેવ-નિશ્ચે

તિન્નિ નિસિદ્ધિ તિન્નિઓ, પયાહિના તિન્નિ ચેવ ય પણામા॥

તિવિહા પૂયા ય તહા, અવત્થ તિય ભાવણં ચેવ ॥ ૬ ॥

શબ્દાર્થ—૧ ત્રણ નિસિદ્ધી, ૨ ત્રણ પ્રદક્ષિણા અને ૩ ત્રણ પ્રણામ, ૪ ત્રણ પ્રકારની પૂજા, વલી તેમજ ૫ ત્રણ અવસ્થાનુ ભાવવું. ॥ ૬ ॥

વિસ્તારાર્થ.—પ્રથમ દેરાસરે જાતાં ત્રણવાર નૈવેદ્યિકી કહેવી, ત્રીજું દેરાસરે ત્રણ વલી પ્રદક્ષિણા દેવી, ત્રીજી ત્રણવાર પ્રણામ કરીયે, ચોથો ત્રણ પ્રકારની અગ્નિપૂજાદિક પૂજા કરવી, તથા વલી

પાંચમી પ્રજ્ઞની પિંક્સ્થાવસ્થાદિક અવસ્થાત્રયનું જાણવું એ નિશ્ચે જાણવું,

તિદિસિ-ત્રણ દિશિની

પમજ્જણં-પ્રમાર્જન

લંવન ત્રણ

તિવિહં-ત્રણ પ્રકારે

નિરુલ્લખણ-જોવું

ચ-વલી

ચ-વલી

ચ-વલી

વિરઈ-વિરતી, નીચમ

તિરુલ્લુત્તો-ત્રણવાર કરવું

મુદ્ધતિયં-ત્રણ મુદ્ધા

પણિહાણં-પ્રણિધાનને

પયભૂમિ-પગ મૂકવાની ભૂમિનું

વન્નાઈતિયં-વર્ણાદિકના આ-

તિદિસિ નિરુલ્લખણ વિરઈ, પયભૂમિ પમજ્જણં ચ તિરુલ્લુત્તો ॥

વન્નાઈતિયં મુદ્ધા-તિયં ચ તિવિહં ચ પણિહાણં ॥ ૭ ॥

શબ્દાર્થ—૬ ત્રણ દિશામાં જોવાનું વિરમણ અને ૭ ત્રણવાર પગ મૂકવાની ભૂમિનું પ્રમાર્જન, ૮ વર્ણાદિકનું આલંબન, ૯ વલી ત્રણ મુદ્ધા અને ૧૦ ત્રણ પ્રકારનું પ્રણિધાન. એ દશત્રિકનાં નામ જાણવાં. ॥ ૭ ॥

વિસ્તારાર્થ—ઠઠી ચાર દિશિમાંથી માત્ર જગવાન્ જે દિશિયેં બેઠેલા હોય, તેજ એક દિશિની સામું જોવું. અને શેષ ત્રણ દિશિની સન્મુખ જોવાનું વિરમણ કરવું, સાતમી પગ મૂકવાની ભૂમિનું પ્ર-

मार्जन ते वली त्रणवार करवु, आठमी वर्णादिकना आलंवन त्रण कहेशे, वली नवमी त्रण मुद्रा कहेशे, दशमी त्रण प्रकारें वली प्रणिधान कहेशे, जे त्रण वोखनो समुदाय तेने त्रिक कहिये, ए दश त्रिकना नाम कहां ॥ ७ ॥

हवे प्रथम त्रण निसिही कये कये स्थानके करवी ? ते कहे ठे

घर-घरनां
जिणहर-जिन घरनां
जिणपूआ-श्री जिनपूजा
वावार-व्यापार

चायओ-त्यागवा थकी
निसिही-निसिही
तिग-त्रिग (त्रिगनो जथो)

अगगदारे-अग्रदारे
मज्जे-म य गभारामां
तइया-त्रीजी निसिही जे (जिन)

पूजा सबधि)
चिइवदणासमए-चैत्य वदन
करवा वखते

घर जिणहर जिणपूआ-वावारचायओ निसिहि तिगं॥
अगगदारे मज्जे, तइया चिइवदणासमये ॥ ८ ॥

शब्दार्थ—घर, जिनमंदिर अने जिनपूजाना व्यापारना त्यागथी त्रण निसिहि थायछे. तेमां प्रथम जिनमंदिरना आ-
गला बारणामां, गभारामां अने चैत्यवंदनने अवसरे एम त्रण निसिहि साचववी. ॥ ८ ॥

विस्तारार्थः—जे सावद्य व्यापारनो मन, वचन अने कायायें करी निषेध करवो, तेने निसिही क-
हीये, ते एक पोताना घरनां, बीजी जिनघर ते देरासरनां, त्रीजी श्रीजिनेश्वरनी पूजानां जे व्या-
पार एटले ए त्रणना जे व्यापार तेने त्यागवाथकी नैषिधिकीत्रिक थाय, तेमां प्रथम निसिहि ते
पोताना घर, हाट, परिवारादिक संबंधी जे सावद्य व्यापार ते सर्व निवर्त्ताववा माटे श्रीजिनमं-
दिरने अग्रद्वारें कहे. एटले देरासरनां मूल बारणे दरवाजामां पेसतांज कहे, पण इहां श्रीजिन-
घरने पूंजवा समारवा संबंधि तथा पूजा संबंधि सर्व व्यापार आदरे, तथा बीजी निसिही ते जि-
नघर संबंधी व्यापारथी निवर्त्तवा रूप देरासरनी मध्य गज्जारामां पेसतां कहे, तिहां देरासरपन्था
आखम्यानी चिंतानो तथा देरासरमां पूंजवादिकनो त्याग करीने द्रव्य पूजादिकनो प्रारंभ करे,
एम सर्व प्रकारनी पूजा विधिसहित साचवी रह्या पढी त्रीजी निसिही जे जिनपूजा संबंधि व्या-

પારના ત્યાગ રૂપ છે તે જિનપૂજા વ્યાપાર ત્યાગ તો ચૈત્યવદન કરવાના અવસરે કહે શ્હા ડ્રવ્ય પૂજા વ્યાપાર સર્વ નિવર્ત્તાવીને કૈવલ્ય જ્ઞાવપૂજારૂપ ચૈત્યવદન સ્તવનાદિકનો એકાગ્ર ચિત્તે કરી પાઠ કરે, એ રીતે ત્રણ નિસિહી સાચવે

અથવા મન, વચન અને કાયાયે કરી ઘર સવધી વ્યાપાર નિષેધવારૂપ ત્રણ નિસિહી દેરાસરના અગ્રદ્વારમા કહેવી, અને તેજ પ્રમાણે મનાદિક ત્રણે યોગે દેરાસર સવધી વ્યાપાર ત્યાગવા આશ્રયી ત્રણ નિસિહી ગજારામા કહેવી, તથા વલી ચૈત્યવદનાદિ કહેવાને અવસરે પણ મન વચન કાયાયે કરી જિનપૂજા વ્યાપાર ત્યાગરૂપ ત્રણ નિસિહી કહેવી, એ રીતે દરેક વચ્ચે મન, વચન અને કાયાના યોગે કરી ત્રણ ત્રણ નિસિહી કહેવી, અથવા દરેક વચ્ચે એકજ નિસિહી કહેવી પરંતુ ઘર સવધી દેરા સવધી અને જિનપૂજા સંવધી વ્યાપાર નિષેધ કરીયે ઠૈયે, એમ સ મજીને દેરાસરમાં પેસતાજ ત્રણે નિસિહી કહી દેવી નહીં એ તાત્પર્ય છે એ પ્રથમ નિસિહી ત્રિક કચ્ચુ ॥ ૬ ॥

હવે બીજું પ્રદક્ષિણાત્રિકનું નામ પ્રથમ સામાન્યેં ઠઠી ગાથામાં કહેલું છે, તેનો પ્રગટ અર્થ છે, માટેં જૂઠું વચ્ચાણું નથી. તથાપિ ચૈત્યના દક્ષિણ જાગથી ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેવી, એટલે સંસારના જવન્નમણ ટાલવારૂપ જાવનાયેં શ્રીપ્રતિમાજી મહારાજની જમણી બાજુથી અનુક્રમેં જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રની આરાધના રૂપ ત્રણ ફેરા ફરવા, એ બીજું પ્રદક્ષિણાત્રિક કહ્યું.

હવે ત્રીજું પ્રણામત્રિક કહે છે.

અંજલિવંધો-અંજલિવદ્ધ
અદ્ધોળઓ--અર્ધાવનત
અ-વલી

પંચંગઓ-પંચાંગ પ્રણામ
તિપણામા-ત્રણ પ્રણામ
સંવત્થ-સઘલે ઠેકાણે

વા-અથવા
તિવારં-ત્રણવાર
સિરાઈ-મસ્તકાદિ

નમણે-નમાડવેંકરી
પણામ-પ્રણામ
તિયં-ત્રિક

અંજલિવદ્ધો અદ્ધો-ળઓ અ પંચંગઓ અ તિપણામા ॥
સંવત્થ વા તિવારં, સિરાઈ નમણે પણામતિયં ॥ ૯ ॥

शब्दार्थ—१ अजलीवद्ध प्रणाम, २ अर्द्धावनत प्रणाम, अने ३ पचांगप्रणाम ए त्रणप्रणाम जाणवा. अथवा सर्व प्रणाम करवाने वखते त्रणवार मस्तक नमावबु ए पण त्रण प्रणाम जाणवा ॥ ९ ॥

विस्तारार्थ—श्री जिन प्रतिमा देखी वे हाथ जोनी निह्वामे लगानी प्रणाम करीये ते प्रथम अंजलिवध प्रणाम कह्नीये, तथा कटिदेशथी उपरबु अर्धु शरीर तेने लगारेक नमानी प्रणाम करीये, अथवा ऊर्ध्वादि स्थानके रह्या थका काइक शिर नमानीये, तथा शिर करादिके करी भूमिका पादादिकनु फरसबु ते एक अगथी मानीने चार अंग पर्यंत नमानबु ते बीजो अर्द्धावनत प्रणाम कह्नीये, तथा वली वे जानु, वे कर अने पाचमु उत्तमांग ते मस्तक, ए पाच अंग नमानी खमासमण आपीये, ते त्रीजो पचांग प्रणाम जाणवो. ए त्रण प्रणाम जाणवा अथवा सर्वत्र प्रणाम करवासमये त्रण वार मस्तकादिक नमानवे करी एटले शिर, कर अजली प्रमुखे करी जे त्रण वार नमन आवर्त्त करबु ते प्रणामत्रिक जाणबु ए त्रीजुं प्रणामत्रिक कह्यु ॥ ए ॥

हवे चोथुं पूजात्रिक कहे ठे.

अंगग-अंग अने अग्र पूजा	पुष्पाहार थुइहिं-पुष्प केसर	पंचोवयारा- पंचोपचार	सव्वो वयारा-सर्वोपचारा
भाव-भाव पूजा	आहार फल तथा स्तुति करवे	अठोवयार-अष्टोपचार	वा-अथवा
भेया-भेद थकी	पूयतिगं-पूजात्रिक		

अंगगभावभेया, पुष्पाहारथुइहिं पूयतिगं ॥

पंचोवयारा अठो-वयार सव्वोवयारा वा ॥ १० ॥

शब्दार्थ—पुष्प केशरादिके करीने अंगपूजा, फलादि मूकवाथी अग्रपूजा अने स्तुतिथी भावपूजा एम त्रण जातनी पूजा थायछे. अथवा पंचोपचार पूजा, अष्टोपचार पूजा अने सर्वोपचार पूजा ए पूजात्रिक थायछे. ॥ १० ॥

विस्तारार्थः—अंगने अग्र एटले पहेली अंगपूजा अने बीजी आगल ढोवारूप अग्रपूजा, तथा त्रीजी चैत्यवंदनरूप भावपूजा ए त्रण भेदथकी अनुक्रमें पुष्पाहारस्तुतिनिः एटले पहेली

पुष्प केसरादिके अने बीजी आहार फलादि ढोकने तथा त्रीजी स्तुति करवे करीने पूजा त्रिक थाय ठे.

तेमा प्रथम अंगपूजा ते श्रीबीतरागनी पूजा अवसरे मनःशुद्धि, वचनशुद्धि, कायशुद्धि, वस्त्रशुद्धि, नीतिनु धन, पूजाना उपकारणी शुद्धि, जूमिशुद्धि, ए सातवानां शुद्ध करी धवल निर्मल सुपोत धोतीयां पुरुष पहेरे, अने जेनो आठपनो मुखकोश थाय, एहवी एक सानी उत्त रासगनी धरे, एवी रीते पुरुषे पूजा अवसरे वे वस्त्र राखवा, अने स्त्रीने तो विशेष वस्त्रादिकनी शोजा जोश्ये, तथापि हमणा सप्रदाये त्रण वस्त्र पहेरी पूजा करे, ए रीते वस्त्र पहेरी आशातना टालतो थको प्रथम पूजणीये करी श्रीजिनविंवने पूजे, पूजग्राथी मांही पर्वने विपे त्रण, पांच, सात, कुसुमांजलि प्रक्षेप करे न्हवण, अंगलूहणा धरतो, विलेपन, जूषण, अंगीरचन, पुष्प च-
मावतो जिनहस्तमां नारिकेरादिक धूयाक्षेप, सुगंधवासक्षेपणादिक करतो पूजा करे. ए सर्व अंगपूजा जाणवी

बीजी अग्रपूजा; तेमां धूप, दीप, नैवेद्यादि शब्दे आहार ढोकन पुष्प प्रकर, गंधिम, वेढिम, पूरिम, संघातिमादि जेदें जल, लवणोत्तारण, आरती, मंगलदीपक, अष्टमंगलनरण, ए सर्व बीजी अग्रपूजा जाणवी.

त्रीजी ज्ञावपूजामध्ये स्तुति, गीत, गान, नाटक, ठत्र, चासर, विंजवादि तथा देवद्रव्य व धारवा प्रमुख सर्व ज्ञावपूजा:जाणवी. ए पूजात्रिक कहुं. अथवा करवा, कराववा अने अनुमो-
दवारूप ए पण त्रिविध पूजा जाणवी.

अथवा एक विघ्नोपशामिनी, बीजी अच्युदय साधनी, त्रीजी निवृत्तिदायिनी, ए पूजात्रिक जाणवुं. यदुक्तं ॥ विग्धोवसायिगेगा, अच्युदयसाहणि जेवे बीया ॥ निव्वुश्करणी तश्या, फलयाउ जह्ठ नामेहिं ॥ १ ॥ इत्यावश्यकनिर्युक्तिवचनात् ॥

अथवा पंचोपचारा पूजा ते १ गंध, २ मादय, ३ अधिवास, ४ धूप, ५ दीप. अथवा १ कु-
सुम, २ अक्षत, ३ गंध, ४ धूप, ५ दीप ए पांच प्रकारें पण प्रथम अंगपूजा जाणवी.

वीजी अष्टोपचार एटले १ कुसुम २ रक्कह ३ गंध ४ पर्झव ५ धूव ६ नैवेज्ज ७ जल ८ फ-
लेहि पुणो, ॥ अठविह कम्म महणी, अहुवयारा हवइ पूया ॥ १ ॥ इति आवश्यकनिर्युक्तिवचन
ए आठ प्रकारे पूजा जाणवी

त्रीजी सर्वोपचारा एटले सर्वोपचारपणे पूजा ते प्रणाम मात्रादिक सर्व लोकोपचार विनय
ते सर्वपूजा जाणवी अथवा जेटली वस्तु मले तेणें करीने पूजा करवी, ते सर्वोपचारपूजा जाणवी
तिहा १ न्हवण, २ विलेपन, ३ देवदुष्यवस्त्र, तथा चक्रयुगल, ४ वासपूजा, ५ फूलपगर, ६ फूल
माल, ७ वूटां फूल, ८ चूर्णघनसारादि, तथा आंगी रचनादि, ९ ध्वजारोपण, १० आचरण, ११
फूलघर, १२ फूलनो मेघ, १३ अष्टमगल रचना, १४ धूप दीप आरती मगल दीपादिक नैवेद्य ढो-
कन, १५ गीतगान, १६ नाटक, १७ वाजित्र ए सत्तर प्रकारे पूजा, तथा वली २१ प्रकारें पूजा,
तेनां नाम कहे ठे १ स्नात्र, २ विलेपन, ३ जूषण, ४ फल, ५ वास, ६ धूप, ७ दीप, ८ फूल, ९
तदुल, १० पत्र, ११ पुगी, १२ नैवेद्य, १३ जल, १४ वस्त्र, १५ ठत्र, १६ चामर, १७ वाजित्र, १८

ગીત, ૧૯ નૃત્ય, ૨૦ સ્તુતિ, ૨૧ દેવદ્રવ્યકોશવૃદ્ધિ, એવં એકવીશ જ્ઞેદ, તથા એકશો આઠ પ્રકારાદિ એ સર્વં બહુવિધ પૂજા જાણવી. એ રીતે પંચોપચાર, અષ્ટોપચાર અને સર્વોપચાર મલી ત્રણ જ્ઞેદે પૂજા જાણવી. એ ચોથું પૂજાત્રિક કહ્યું ॥ ૧૦ ॥

હવે પાંચમું, અવસ્થાત્રિક કહે છે:—

ભાવિજ્ઞ-ભાવ્ય
અવત્થતિયં-ત્રણ અવસ્થા
પિંડત્થ-પિંડસ્થાવસ્થા

પયત્થ-પદસ્થા અવસ્થા
રૂપરહિયત્તં-રૂપરહિત
છુદમત્થ-છદ્મસ્થાવસ્થાયે

કેવલિત્તં-કેવલજ્ઞાન અવસ્થાયે
સિદ્ધત્તં-સિદ્ધપણાની અવસ્થાયે
ચેવ-નિશ્ચે

તસ્સત્થો-તે પિંડસ્થાદિક ત્રણ
અવસ્થાનો અર્થ જાણવો

ભાવિજ્ઞ અવત્થતિયં, પિંડત્થ પયત્થ રૂપરહિયત્તં ॥

છુદમત્થકેવલિત્તં, સિદ્ધત્તં ચેવ તસ્સત્થો ॥ ૧૧ ॥

શબ્દાર્થ—હે મન્યજીવ ! તું મગવંતની પિંડસ્થાદિ ત્રણ અવસ્થા ભાવ્ય. તેમાં પિંડસ્થાવસ્થાને છદ્મસ્થાવસ્થાએ, પદસ્થાવસ્થાને કેવલજ્ઞાનાવસ્થાએ અને રૂપરહિતાવસ્થાને સિદ્ધાવસ્થાએ ભાવવી, એજ નિશ્ચે તેનો અર્થ છે. ॥ ૧૧ ॥

विस्तारार्थ.-हे ज्ञानजीव ! तुं ज्ञाव्य श्री ज्ञानवतनी त्रण अवस्था प्रत्ये एटले त्रण अव-
 स्थानी ज्ञावना ज्ञाविये, ते कहे ठे प्रथम पिंनस्थावस्था ज्ञावीये, बीजी पदस्थ अवस्था ज्ञावीये,
 त्रीजी रूपरहितत्वं एटले रूपरहित एवी रूपातीत अवस्था ज्ञावीये, तिहा जे पिंनस्थावस्था ते
 ठग्नस्थावस्थायें ज्ञाविये, तीर्थकर पदना पिंन जे शरीर तीर्थकर नाम कर्मयोग्य ठे, ते पिंनस्था-
 वस्था ठे अने पदस्थावस्था ते केवलज्ञान अवस्थायें ज्ञावीये एटले केवलज्ञान पाम्या पठी प्रजु
 पदस्थ थया ते, तथा रूपातीतावस्था ते सिद्धत्वं एटले सिद्धपणानी अवस्थाये ज्ञाववी, कारण
 के सिद्धपणुं जे ठे, ते रूपथकी अतीत ठे, माटे सिद्धरूपपणुं ज्ञावतां रूपातीत ज्ञावना कहीयें
 ए निश्चे ते पिंनस्थादिक त्रण अवस्थानो अर्थ जाणवो ॥ ११ ॥

॥ हवे ए त्रणे अवस्था कयां कया ज्ञाववी ? तेनां ठाम कहे ठे.

पहवणसगेहिं-पहवण पूजा वखत	केवलिय-केवलीपणानी अव-	उस्सगोहिं-काउस्सगगीयाने	जिणस्स-जिनसु
छउमध्यवध्य-उदूमस्थावस्था	स्था भावीयें	आकारें	भाविज्ज-भाववी
पढिहारगेहिं-मातिहार्ये करी	पलियक पलांठीवालीने वेठेला	य-वली	सिद्धत्त-सिद्धपणानी अवस्था

પહવણચ્ચગેહિં છુમ-ત્થવત્થ પહિહારગેહિં કેવલિયં ॥
પલિયં કુસ્સગ્ગેહિ ય, જિણસ્સ ભાવિજ્જ સિદ્ધત્તં ॥ ૧૨ ॥

શબ્દાર્થ—જિનરાજની ન્હવણ, પચ્ચાલ અને પૂજા અવસરે ઠગ્ગસ્થાવસ્થા ભાવવી; આઠ પ્રાતિહાર્યે કરીને કેવલી અવ-
સ્થા ભાવવી અને પહોંઠીવાલીને કાઠસ્સગ્ગને આકારે દેસીને સિદ્ધાવસ્થા ભાવવી ॥ ૧૨ ॥

વિસ્તારાર્થ:—સ્થપનાર્ચકૈઃ એટલે ન્હવણ, પચ્ચાલ, અર્ચાદિ પૂજાના અવસરે, પૂજા કરનારા, પૂજક પુરુષોયે શ્રીજિનેશ્વરની ઠગ્ગસ્થાવસ્થાને જ્ઞાવવી, તે ઠગ્ગસ્થાવસ્થાના ત્રણ જોડ છે, એક જન્-
ન્માવસ્થા, વીર્જી રાજ્યાવસ્થા અને ત્રીજી શ્રમણાવસ્થા, તેમાં પ્રજુને ન્હવણ અર્ચાદિક પ્રદાન
કરતાં જન્માવસ્થા જ્ઞાવવી, અને મેરુપર્વતની ઉપર જે જન્મ મહોત્સવ જ્ઞાવવો તે પણ જન્માવ-
સ્થા જ્ઞાવવી.

તથા માલાધારાદિ, પુષ્પ, કેશર, ચંદન અને અલંકારાદિ ચઢાવતાં રાજ્યાવસ્થા જ્ઞાવવી.

वली जगवतने अपगत शिरकेश, शीर्ष, श्मश्रु कूर्च रहित एवा मुख मस्तकादिक देखीने श्रम-
णावस्थानी जावना जाववी ए प्रथम ठगस्थावस्था त्रण जेदे विवरीने कही

तथा किकली, कुसुमवृष्टि अने दिव्यध्वनि प्रमुख आठ महाप्रातिहार्ये करीने एटले प्राति-
हार्य युक्त जगवानने देखीने वीजी पदस्थावस्था एटले केवलीपणानी अवस्था जाववीये

तथा पर्यकासने करी सहित एटले पलोठी वाळीने-वेग एवा काजस्सग्गीयाने आकारे
वली जिननु विव देखवे करीने सिद्धत्व एटले सिद्धपणानी अवस्था अर्थात् रूपातीतपणानी अ-
वस्था प्रत्ये जाववी केम के ? केटलाएक तीर्थकरो पर्यकासने काजस्सग मुद्राये मुक्ति गया ठे
माटे ज्योतिरूप अवगाहना जाववी. आ गाथामा जाविळ ए क्रियापद सर्वत्र संगत करवु, ए
पाचमु अवस्थात्रिक कहु ॥ ११ ॥

હવે ઠંઠું ત્રણ દિશિ જોવાથી નિવર્તવાનું ત્રિક કહે છે.

ઉઢા-ઉર્ધ્વ દિશિ
અહો-અધોદિશિ
તિરિઆણં-તિર્છીદિશિ
તિદિસાણ-ત્રણ દિશિનું

નિરરુખણં-જોવું
ચઙ્ગ-છાંડવું
અહવા-અથવા
પચ્છિમ-પાછલી પૂંઠની દિશિયે

દાહિણ-જમણી દિશિયે
વામણ-ડાબી દિશાએ
જિણમુહ-શ્રી જિનેશ્વરના મુ-
ખને વિષે

નત્થ-સ્થાપી રાખેલી
દિઢિ-દૃષ્ટિને
જુઓ-યુક્ત

ઉઢાહોતિરિયાણં, તિદિસાણ નિરરુખણં ચઙ્ગજહવા ॥
પચ્છિમ દાહિણ વામણ, જિણમુહ નત્થદિઢિ જુઓ ॥ ૧૩ ॥

શબ્દાર્થ—ઉંચે, નીચે અને આડું અવલું એ ત્રણ દિશાએ જોવું ત્યજી દેવું. અથવા પોતાની પાછલ, જમણી બાજુ અને ડાબી બાજુએ જોવું ત્યજી દઈ ફક્ત જિનેશ્વરનાં મુખને વિષે સ્થાપેલી દૃષ્ટિ યુક્ત વંદન કરે. ॥ ૧૩ ॥

વિસ્તારાર્થ:—શ્રી જિનપ્રતિમા જુદારતાં પ્રજુ ઉપર એકાંત ધ્યાન રાખવા નિમિત્તે એક ઝૂર્ધ્વ-

दिशि, वीजी अधोदिशि अने त्रीजी तिर्गो दिशि, ते आमुं अवलुं ए त्रण दिशिनं जोवु ठामुं
 एटले वर्जन करवु अथवा पाठली पुठनी दिशियें जमणी दिशिये तथा मावी दिशिये एटले जे
 दिशायें श्री जगवतनी प्रतिमा होय, ते दिशि टाळीने शेष पुठनी बाजु तथा जमणी बाजु अने
 मावी बाजु, ए त्रण दिशायें जोवानु वर्जन करवु, मात्र श्री जिनेश्वरना मुखनेविषे पोतानी दृष्टिने
 न्यस्त एटले स्थापी राखेली होय तेणे करी युक्त एटले सहित एवो थको वदन करे. एटले
 जिनप्रतिमा उपर पोताना लोचन थापी एकाग्र मन करे, परंतु आमुं अवलु अरहुं परहु जूवे
 नही ए ठहुं त्रण दिशि निरखण वर्जवानु त्रिक कह्यु ॥ १३ ॥

हवे सातमु पदचूमिप्रमार्जनत्रिक कहे ठे, ते आवी रीतें के.-श्री जिनवदनायें इरियावहि
 पम्किमतां तथा चैत्यवदन करतां जीवयत्ननं अर्थें रूमे प्रकारें दृष्टिवरु जोज्जने पद स्पापवानी
 चूमि त्रण वार पुंजवी तिहा गृहस्थ होय तो वस्त्रांचले करी पुजे, अने साधु होय तो रजोहरणे
 करी पुंजे. ए सातमुं त्रिक थयु

હવે આઠમું આલંબનત્રિક અને નવમું મુદ્રાત્રિકનું સ્વરૂપ કહે છે.

વન્નતિયં-વર્ણત્રિક	તુ-વલી	જિણ-જિનમુદ્રા	ભેદે કરીને
વન્નથાલંબણ-વર્ણાર્થાલંબન	પડિમાઈ-પ્રતિમાદિ	મુત્તસુત્તી-મુક્તાશુક્તિમુદ્રા	મુદ્દતિયં-મુદ્રાત્રિક જાણવું
આલંબણં-આલંબન	જોગ-યોગમુદ્રા	મુદ્દાભેણ-યોગમુદ્રાદિકના	

વન્નતિયં વન્નથા-લંબણમાલંબણં તુ પડિમાઈ ॥

જોગજિણમુત્તસુત્તી-મુદ્દાભેણ મુદ્દતિયં ॥ ૧૪ ॥

શબ્દાર્થ—વર્ણાલંબન, અર્થાલંબન, અને પ્રતિમાલંબન એ ત્રણ આલંબનત્રિક જાણવા. તેમાં પ્રતિમાદિક શબ્દથી ભાવ અરિતું. તાદિનું તથા સ્થાપનાદિકનું ગ્રહણ કરવું. વલી યોગમુદ્રા, જિનમુદ્રા અને મુક્તાશુક્તિમુદ્રા એવા મુદ્રાના ભેદથી મુદ્રાત્રિક જાણવું.

વિસ્તારાર્થ:—વર્ણત્રિક કયું તે કહે છે. વર્ણાર્થાલંબન એટલે એક વર્ણાલંબન, વીજું અર્થાલંબન, તિહાં નમોહુણાદિક સૂત્ર જાણતાં તેમાં આવેલા જે હલવા જારે અક્ષર તે ન્યૂનાધિક રહિતપણે

यथास्थित बोलवा, तथा सपदा प्रमुखनुं बराबर चितन राखवु, ते प्रथम वर्णालंवन जाणवुं, अने जे नमोऽष्टुण प्रमुख सूत्रो ज्ञाणता तेना अर्थ हृदयमा जाववा, ते बीजु अर्थालवन जाणवु, तथा आलवन ते वली शु कहीये तो के प्रतिमादि एटले जिनप्रतिमा तथा आदि शब्द थकी जाव अरिहतादिकनु तथा स्थापनादिकनु पण ग्रहण करवु, तेनु जे स्वरूप आलवन धारवु, ते त्रीजु प्रतिमालंवन जाणवु ए आठमु आलवनत्रिक कह्यु

हैवे नवमु मुद्रात्रिक कह्ये ठे एक योगमुद्रा, बीजी जिनमुद्रा अने त्रीजी मुक्ताशुक्ति मुद्रा, ए योग मुद्रादिकना जेदे करीने मुद्रात्रिक जाणवु ॥ १४ ॥

हवे प्रथम योगमुद्रानु स्वरूप कह्ये ठे.-

अश्लुण्णतरि अगुलि-वे हाथनी
दशे अगुलिने अतरीत करीने
कोसागारेहि-कमलना डोडा-

नी चेठे
दोहिहत्थोहि-वे हाथे करीने

पिटोत्ररि-पेट उपरे
कुप्परि-कोणी

सठिएहि-स्थापीने
जोगमुदत्ति-योगमुद्रा एवी रीते

अनुष्णंतरिअंगुलि-कोसागारेहिं दोहिं हत्थेहिं ॥

पिद्धोवरि कुप्परि सं-ठिएहिं तह जोगमुदत्ति ॥ १५ ॥

शब्दार्थ—परस्पर बन्ने हाथनी दसे आंगुली अंतरित करेला कमलना डोडाना आकारवाला तेमज पेटनी उपर बन्ने कोणीओ मूकेली एवा वे हाथ करीने रहेवुं. ते योगमुद्रा कहेवाय छे. ॥ १५ ॥

विस्तारार्थः—अन्योन्यांतरितांगुलि एटले वे हाथनी दशे अंगुलिने अन्योन्य ते मांहोमाहो अंतरित करीठे जिहां एवी अने कमलना मोमाने आकारें जोमीने कीधा एवा वे हाथे करीने, ते बेहु हाथ केवा ? तो के पेट उपरें कोणी ते संस्थित एटले रही ठे जेनी एवा प्रकारें रहेवे करी योगमुद्रा इति एटले योगमुद्रा एम होय. ए पहेली योगमुद्रानुं स्वरूप कह्युं ॥ १५ ॥

हवे बीजी जिनमुद्रानुं लक्षण कहे ठे.

ચત્તારિ-ચાર

અંગુલાઈ-આંગઝનુ

પુરઓ-આગલ

ઝળાઈ-ઝળો

જત્થ-જિહાં

પઞ્ચિમઓ-પાઝલની પાનીની

પાયાણ-પગના

ઝસ્સગો-ઠાઝસ્સગ કરીયે

એસા-એ પ્રકારે

પુણ-વલી

જિણમુદ્રા-જિનમુદ્રા

હોઈ-હોય

ચત્તારિ અંગુલાઈં, પુરઓ ઝળાઈં જત્થ પઞ્ચિમઓ ॥

પાયાણં ઝસ્સગો, એસા પુણ હોઈ જિણમુદ્રા ॥ ૧૬ ॥

શુભાર્થ—વલી જેમા પગના આગલા પહોંચાને પરસ્પર ચાર આંગળનો આતરો રાખીને અને પાછલી પાનીની બાજુનો ફાઈ ઓઝો આતરો રાખીને જે કાઝસ્સગ કરવો એ જિનમુદ્રા હોયછે

વિસ્તારાર્થ—યત્ર એટલે જિહાં પગના જે આગલના અંગુલિની બાજુ તરફના પહોંચાને માંહોમાંહે ચાર આંગુલનો આંતરો રાખ્યો હોય, અને પગના પાઝલની પાનીની બાજુના જાગમાં માંહોમાંહે ચાર આંગુલથી કાઝક ઝળો આંતરો રાખ્યો હોય એ રીતે પગ રાખીને કાઝસ્સગ કરીયે એ પ્રકારે વલી જિનમુદ્રા હોય ॥ ૧૬ ॥

हवे त्रीजी मुक्ताशुक्तिमुद्रा कहे ठे.

मुक्ताशुक्ती-मुक्ताशुक्ति
मुद्रा-मुद्रा
जत्थ-जिहां
समा-सरखा

दोवि-वेहु
गम्भिआ-गर्भित
हत्था-हाथ

ते-ते

पुण-वली

निलाडदेसे-ललाटना मध्यमां

लगा-लगाडीने

अन्ने-अन्य

अलग्गत्ति-अणलगाडया

मुक्ताशुक्तीमुद्रा, जत्थ समा दोवि गम्भिआ हत्था ॥

ते पुण निलाडदेसे, लगा अन्ने अलग्गत्ति ॥ १७ ॥

शब्दार्थ—जेमां वन्ने हाथ सरखी रीते गर्भित राखी अने ते वन्ने हाथ ललाटना मध्ये लगाड्या होय (अहिं कोइ आचार्यने मते) न लगाड्या होय तोपण मुक्ताशुक्तिमुद्रा कहेवाय छे.

विस्तारार्थः—जिहां वेहुए पण हाथ ते सरखा बराबर गर्भितपणे राखी ते बे हस्त वली ललाटना देश एटले ललाटनां मध्य जागने त्रिषे लगाड्या होय, वली अन्य एटले बीजा केटला-

एक आचार्यो कहे ठे के अलगामया होय एटले ललाट देशथी छुर राख्या होय इति एटले ए प्रकारे मुक्ताशुक्ति नामे मुद्रा कहीये एमा अगुलिना ठिछ विना जेम मोतीना ठीपनो जोमो मलेलो होय, तेवा आकारे हाथ राखवा, ए मुद्रानुं ए लक्षण ठे ॥ १७ ॥

हवे ए त्रण मुद्रा माहेली कइ मुद्राये कइ क्रिया करवी ते कहे ठे

पचंगो-पचंगे
पणिवाओ-प्रणिपात
थयपाढो-स्तवन पाठ

होइ-होय
जोग मुद्राए-योगमुद्राये

वदण-वांदणा
जिणमुद्राए-जिन मुद्राये

पणिहाण-प्रणिधान
मुत्तमुत्तीए-मुक्ताशुक्तिमुद्राए

पंचंगो पणिवाओ, थयपाढो होइ जोगमुद्राए ॥

वंदण जिणमुद्राए, पणिहाणं मुत्तमुत्तीए ॥ १८ ॥

शब्दार्थ—जोगमुद्राये करीने पचंग प्रणिपात अने स्तवपाठ थायछे, जिनमुद्राये वदन अने मुक्ताशुक्ति मुद्राये प्रणिधान थायछे ॥ १८ ॥

विस्तारार्थः—एक इहामि खमासमणनो पाठ तेने पंचांग प्रणिपात कहीयें. बीजो स्तवपाठ ते श्रीजिनेश्वरना गुणनी स्तुति ते स्तवनादिनो पाठ करवो ते योगमुद्रायें करीने होय, तथा वां-दणा देवां अने काउस्सग्ग जे अरिहंतचेइयाणं इत्यादि सर्व जिनमुद्रायें करीने थाय, तथा जा-वंति चेइआइं, जावंत केविसाहु अने जयवीयराय ए त्रणे प्रणिधानसंज्ञामां आवे. पण इहां ते संप्रदायगत एकज जयवीयरायने कहीयें ठैयें, ते मुक्ताशुक्ति मुद्रायें कहीयें ॥ १७ ॥ इहां श्रीसं-घाचार ज्ञाप्यमध्ये मुक्ताशुक्ति मुद्राये स्त्रीने स्तनादिक अवयवो प्रगट देखाय तेम न थवुं जो-इयें, एवा हेतु माटे स्त्रीने जंचा ललाटदेशे हाथ लगाव्वा कह्या नथी. ए नवमुं मुद्रात्रिक कह्युं॥

हवे दशमा प्रणिधानत्रिकनुं स्वरूप कहे ठे.

पणिहाण-प्रणिधान
तिगं-त्रिक
चेइय-चैत्य
मुणिवंदण-मुनिवंदन

पत्थणासरुवं-प्रार्थना स्वरूप
वा-अथवा
मण-मननुं
वय-वचननुं

काय-कायानुं
एगत्तं-एकाग्र
सेस-बाकी

तियत्थो-त्रिकनो अर्थ
उ-बळी
पयडुत्ति-प्रगट ठे

પણિહાણતિગં ચેદ્ય-મુણિવંદણ પત્થણાસરૂવં વા ॥

મણ વય કાણગત્તં, સેસ તિયત્થો ડ પયહુત્તિ ॥ ૧૯ ॥ દાર ૨ ॥

શબ્દાર્થ—ચૈત્યવદન, મુનિવદન અને પ્રાર્થનાસ્વરૂપ એ ત્રણ પ્રણિધાનત્રિક જાણવું. અથવા મન, વચન અને કાયાનુ
एकाग्रपणુ કરવું તે પણ પ્રણિધાનત્રિક કહેવાય વાળી વીજા અને સાતમા ત્રિકનો અર્થ તો પ્રગટન છે. ॥ ૧૯ ॥

વિસ્તારાર્થ.—પ્રણિધાનત્રિક, તે કયું ? તે કહે છે તિહાં જાવતિ ચેદ્યાદિ એ ગાથા ચૈત્ય વાં-
દવારૂપ તે પ્રથમ પ્રણિધાન જાણવું. તથા જાવત કેવિસાહુ એ ગાથા મુનિ વાંદવા રૂપ, તે વીજું
પ્રણિધાન જાણવું તથા જયવીરરાય આજ્ઞવમલંકા પર્યંત એ ગાથા પ્રાર્થનાસ્વરૂપ તે ત્રીજું પ્ર-
ણિધાન જાણવું અથવા એક મનનું વીજું વચનનું અને ત્રીજું કાયાનું એકત્વ એટલે એકાગ્રપણું તે
પણ પ્રણિધાનત્રિક કહીયેં. હ્રાં શિષ્ય પૂછે છે કે ચૈત્યવદનાયે પ્રણિધાન આવે છે, અને વીજી શેષ
વક્ત્રના તો પ્રણિધાન વિનાજ થાય છે, તિહાં એ બોલ સચવાતા નથી તે કેમ ? તેને ગુરુ કહે છે કે

તિહાં મન, વચન અને કાયાની એકાગ્રતા છે એ મુખ્ય પ્રણિધાન છે એ દશમું પ્રણિધાન ત્રિક કહ્યું.
 હવે શેષ રહ્યા જે ત્રિક એટલે અહીં ગાથાચે કરી જેનું સ્વરૂપ નહીં વચાણ્યું એવું બીજું અને
 સાતમું ત્રિક, તેનો અર્થ તે વલી પ્રકટ છે, માટે તેનું સ્વરૂપ મૂલ ગાથામાં લખ્યું નથી, એમ જા-
 નવું. તથાપિ બાલાવબોધકર્તાચે તે ત્રિકોના અનુક્રમે સંક્ષેપ અર્થ તે તે સ્થાનકે લખ્યા છે, એટલે
 દશ ત્રિકનું એ પ્રથમ મૂલ દ્વાર થયું અને ઉત્તર બોલ ત્રીશ થયા ॥ ૧૯ ॥
 હવે બીજું પાંચ પ્રકારના અન્નિગમનું દ્વાર કહે છે.

સચિત્તદવ્વં-સચિત્ત દ્રવ્ય
 ડજ્જણં-ઝાંડવું
 અચિત્તં-અચિત્ત

અણુજ્જણં-અણ ઊંડવું
 મણેગત્તં-મનનું એકાગ્રપણું
 ઇગસાડિ-એકવડું વસ્ત્ર

ઉત્તરાસંગ-ઉત્તરાસંગ
 અંજલિ-બે હાથ જોડીને

સિરસિ-મસ્તકને
 જિણદિઢે-શ્રી જિનેશ્વરને દેખીને

સચિત્તદવ્વમુજ્જણ-મચિત્ત મણુજ્જણં મણેગત્તં ॥
 ઇગસાડિઉત્તરાસંગ અંજલિ સિરસિ જિણદિઢે ॥૨૦॥

शब्दार्थ—१ सचित्त द्रव्यनो त्याग, २ अचित्त वस्तुने न तजवानी अनुज्ञा, ३ मननु एकाग्रपणु, ४ एकासाडी उत्तरासग अने ५ जिनेश्वरनां दर्शन थये माया उपर अजलि जोडवी ए पाच अभिगम जाणवा ॥ २० ॥

विस्तारार्थ—चैत्यादिकने विषे प्रवेग करवानो विधि तेने अजिगम कहिये ते पाच प्रकारे ठे तिहां देहरे जाता सचित्त द्रव्य जे पोताना अगे आश्रित कुसुमादिक, फलादिक होय, तेनु ठारुवुं, ते प्रथम अजिगम, तथा अचित पदार्थ जे द्रव्यनाणादिक तथा आज़रणादिक वस्त्रादिक वस्तु तेनु अण्ठारुवु एटले पोतानी पासे राखवानी अनुज्ञा ते वीजो अजिगम. तथा मननुं एकाग्रपणु करवु, ते त्रीजो अजिगम तथा एकपणु वस्त्र वेहु ठेकार्ये सहित होय तेनो उत्तरासग करवो, ते चोथो अजिगम तथा श्रीजिनेश्वरने दूर थकी नजरे दीठे थके वे हाथ जोडीने मस्तकने विषे लगारुवा एटले अजलिवद्ध प्रणाम करवो, ते पांचमो अजिगम जाणवो ॥ २० ॥

इय-ए
पचविहाभिगमो-पाच प्रकारे
अभिगम
अहमा-अथवा

मुच्चति-मुफे
रायचिन्हाइ-राजानां चिन्ह
खग-खड्ग

छत्त-छत्र
उवाणह-पगनी मोजडी
मउड-मुकुट

चपरे-चामर
अ-अने
पचमए-पांचसु

इय पंचविहाभिगमो, अहवा मुच्चंति रायचिन्हाइं ॥
खग्गं छत्तोवाणह, मउडं चमरे अ पंचमए ॥ २१ ॥

शब्दार्थः—ए पूर्वे कहेला पांच प्रकारना अभिगम देवगुरु पासे आवतां साचववां. अथवा राजचिन्ह त्यनी देवां. ते राजचिन्ह आ प्रमाणे. १ खड्ग, २ छत्र, ३ मोजडी, ४ मुकुट, अने ५ चामर. ॥ २१ ॥

विस्तारार्थः—ए पूर्वली गायामां कह्या जे पांच प्रकारें अग्निगम ते देव तथा गुरु पासें आवतां साचववा अथवा वंदना करनार श्रावक जो पोतें राजादिक होय तो ते ए पांच अग्निगम साचवे, अने वली बीजां राजानां पांच चिह्न ठे ते प्रत्ये मूके एटले ठामे तेनां नाम कहे ठे, एक खड्ग, बीजुं ठत्र, त्रीजुं उपानह एटले मोजमी, चोथो माथानो मुकुट अने पांचमुं चामर, ए पण पांच अग्निगम जाणवां ॥ २१ ॥ एटले पांच अग्निगमनुं बीजुं द्वार पूर्ण थयुं ॥ उत्तर वोल पांच्रीश थया. हवे वे दिशिनुं त्रीजुं द्वार, तथा त्रण अवग्रहनुं चोथुं द्वार कहे ठे ॥

રૂદતિ-ચાંદે
જિણે-શ્રી જિનને
દાહિણ-દક્ષિણ
દિસિ-દિગાણ

ઢિયા-રહીને
પુરિસ-પુરુષો
વામદિસિ-ડાબે પાસે
નારી-સ્ત્રીજન

નવકર-નવ હાથ
જહન્નુ-જગન્નય
સઢિફર-સાઠ હાથ

જિઢ-ઉત્કૃષ્ટ
મજ્જુગાહો-મધ્યમ અવગ્રહ
સેસો-શેષ

વંદંતિ જિણે દાહિણ-દિસિ ઢિઆ પુરિસ વામદિસિ નારી ॥
નવકરજહન્નુ સઢિ-કરજિઢ મજ્જુગાહો સેસો ॥૨૨॥ દારા॥૩ ૪॥

શબ્દાર્થ—જિનેશ્વરની દક્ષિણ દિશા એટલે જમણી વાજુણે ડખા રહીને પુરુષો રૂદના કરે અને વામદિશા એટલે ડારી વાજુણે ડખા રહીને સ્ત્રીયો વડના કરે. મધુથી નવહાથ દૂર રહેવાથી જગન્નય, સાઠ હાથ રહેવાથી ઉત્કૃષ્ટ અને નવ તથા સાઠની અંદર ડખા રહેવાથી મધ્યમ અવગ્રહ વાય છે ॥ ૨૨ ॥

વિસ્તારાર્થ—શ્રીજિનને દક્ષિણદિશિસ્થિતા એટલે મૂલ નાયકની જમણી દિશાયે રહ્યા થકા પુરુષો વાંદે એટલે ચેત્યવડના કરે, અને મૂલ નાયકને ઢાવે પાસે રહી થકી સ્ત્રીજન વાંદે, એટલે

चैत्यवंदना करे. इहां चैत्यवंदना पूजाना अधिकार माटें प्रसंगथी जमणी पासें दीपक थापवो, अने मावी पासें धूपादिक नाणुं, फलादिक, जिन आगलें तथा हस्तें आपीयें. ए बे दिशिनुं त्रीजुं द्वार थयुं. अने उत्तर वोल् साम्त्रीश थया.

हवे त्रण अवग्रहनुं चोथुं द्वार कहे ठे. तिहां जगवंतथकी नव हाथ वेगला रहीने चैत्यवंदना करवी, ते प्रथम जघन्य अवग्रह जाणवो. तथा जगवंतथकी षष्ठिकर एटले शाठ हाथ वेगला रहीने चैत्यवंदना करवी, ते बीजो ज्येष्ठ एटले उत्कृष्ट अवग्रह जाणवो, अने शेष जे नव हाथथी उपर अने शाठ हाथनी मांहेली कोरें एटली वेगलाइयें रही चैत्यवंदना करवी, ते सर्व त्रीजो मध्यम अवग्रह जाणवो. तथा केटलाएक आचार्य बार प्रकारना अवग्रह कहे ठे के ॥ उ-कोस सठि पन्ना, चत्ता तीसा दसठ पणदसगं ॥ दस नव ति डु एगद्धं, जिणुगह बारसवि-जेयं ॥ १ ॥ एटले ६०, ५०, ४०, ३०, २०, १५, १५, १०, ए, ३, २, १, ०॥ ए बार अवग्रह थया एटले अर्द्धा हाथथी मांहीने शाठ हाथ पर्यंत श्रीजिनगृहे तथा गृहचैत्यादिकें आसोद्वासादि आशा-

તના વર્જવા નિમિત્તે એ અવગ્રહ જાણવા ॥ ૨૨ ॥ એ ચોથુ ત્રણ અવગ્રહનુ ઠાર વધુ, હ્રા સુધી
સર્વ મલી ઉત્તર વોલ ૪૦ થયા ॥ ૨૨ ॥

હવે ત્રણ પ્રકારે ચૈત્યવદના કરવી, તેનુ પાંચમું દ્વાર કહે છે

નમુકારેણ-એક નમસ્કારપદે

મજ્ઞ-મધ્યમ

જુઅલા-યુગલ

થય-સ્તવને

જહન્ના-જઘન્ય

દંડ-દંડક

પણ દંડ-પાંચ દંડકે ;

પણિહાણેહિં-પણિધાને

ચિદ્વંદન-ચૈત્યવદન

થુહ-સ્તુતિ

થુહચતુકગ-સ્તુતિ ચતુષ્ક

ઉકોસા-ઉત્કૃષ્ટી

નમુકારેણ જહન્ના, ચિદ્વંદન મજ્ઞ દંડથુહજુઅલા ॥

પણદંડ થુહચતુકગ-થયપણિહાણેહિં ઉકોસા ॥ ૨૩ ॥

શબ્દાર્થ—નમસ્કાર વોલી નમસ્કાર કરવાથી જગન્ય, અરિહત ચેદ્યાણનુ યુગલ તથા ચાર સ્તુતિ વોલી નમસ્કાર
કરવાથી મધ્યમ અને પાંચ નમસ્તુતિરૂપ દંડક તથા આઠ સ્તુતિના સ્તવના અને ત્રણ પ્રણિધાને કરીને ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવદના
જાણવી. ॥ ૨૩ ॥

विस्तारार्थः—एक नमस्कार श्लोकादिकरूप तथा नमो अरिहंताणं कहीने अथवा हाथ जोमी मस्तक नमामवे करी अथवा नमो जिनाय कही नमवे करी अथवा एक श्लोकादि केहेवे करी अथवा हमणां देहरे चैत्यवंदन कहियें ठैयें, इत्यादि रूपें सर्व प्रथम जघन्य चैत्यवंदन जाणवुं. तथा दंरुक युगल ते अरिहंत चेइयाणंनुं युगल तथा स्तुतियुगल ते चार शुइ एटले एक नमस्कार श्लोकादिरूप कही, शक्रस्तव कही, उज्जा थइ, अरिहंत चेइयाणं कही काउस्सग्ग करी, शुइ कहेवी, ते बीजी मध्यम चैत्यवंदना जाणवी. तथा पांच नमोहुणा रूप पांच दंरुकें करी अने स्तुति चतुष्क एटले आठ शुइयें करीने, स्तवनें करीने तथा जावंति चेइआइं, जावंत केविसाहु अने जयवीयराय, ए त्रण प्रणिधाने करीनें बीजी उत्कृष्टी चैत्यवंदना जाणवी ॥ १३ ॥

अन्ने-अन्य
विति-कहे छे
इगेणं-एक
सकत्थएणं-शक्रस्तवे

जइन्न-जघन्य
वंदणया-चैत्यवंदना
तहुंग-तेवे

तिगेण-त्रण
मज्झा-मध्यम
उकोसा-उत्कृष्ट

चउहिं-चार
पंचहिं-पांच
वा-अथवा

अन्ने विंति गेणं, सकत्थएणं जहन्नवंदणया ॥

तद्गतिगेण मज्झा, उक्कोसाचउहिं पंचहिं वा ॥२४॥ दारं ५

प्रवृत्तार्थ—केटलाक आचार्यो एम कहे छे के, एक्कार नमुत्थुग बोलवाथी जघन्य, वे अथवा त्रणवार नमुत्थुग बोलवाथी मध्यम अने चार अथवा पाचवार नमुत्थुग बोलवाथी उत्कृष्ट चैत्यवदन थाय छे ॥ २४ ॥

विस्तारार्थ—अन्य एटले बीजा बली केटलाएक आचार्य एम ब्रुवति एटले कहे ते के एकेन एटले एक शक्रस्तवे करीने देव वांदीयें ते जघन्य चैत्यवंदना जाणवी. अने तद्द्विकत्रि-केण एटले तेहीज वे तथा त्रण शक्रस्तवें करी मध्यम चैत्यवदना जाणवी तथा चार शक्रस्तवें करी अत्रया पाच शक्रस्तवें करीने प्रणिधान युक्त करीयें ते उत्कृष्ट चैत्यवदना जाणवी, अने ज्ञाण्यादिकने त्रिये स्तुति युगल कथा छे, ते त्रण शुद्ध स्तुतिरूप एक गणीये ठैये अने चौथी शुद्ध शिक्षारूप समकेतदृष्टिनी सहायरूप जूदी गणी ते माटे स्तुति युगल कहे छे, तेनो विचार

આવશ્યકવૃત્તિથી જાણવો ॥ ૨૪ ॥ એટલે ત્રણ જેદેં ચૈત્યવંદનાનું પાંચમું દ્વાર કહ્યું. સર્વ મલી
ઉત્તર વોલ ત્રેતાલીશ થયા ॥

હવે ઘટું પ્રણિપાતદ્વાર તથા સાતમું નમસ્કાર દ્વાર કહે છે.

પણિવાઓ-પ્રણિપાત

ઉત્તમંગ-મસ્તક

નમુકારા-નમસ્કાર

તિગ-ત્રણથી

પંચંગો-પાંચ અંગ

ચ-વલી

ઇગ-એક

જાવ-યાવત્

દોજાણૂ-બે જાણૂ

સુ-મહત્થ

દુગ-બે

અઠસયં-એકસોને આઠ

કરદુગ-બે હાથ

મહત્થ-મોટા અર્થવાઝા

પણિવાઓ પંચંગો, દોજાણૂ કરદુગુત્તમંગ ચા ॥ દારં ૬ ॥

સુમહત્થનમુકારા, ઇગ દુગ તિગ જાવ અઠસયં ॥ ૨૫ ॥

શબ્દાર્થ—બે ઠીંચણ બે હાથ અને મસ્તક એ પાંચ અંગ પૃથ્વીને અડાડી નમસ્કાર કરવા તે પંચાંગ પ્રણિપાત કહેવાય.
તેમજ એક, બે, ત્રણથી માંડી એકસો આઠ નવકાર કહેવા તે નમસ્કાર કહેવાય. ॥ ૨૫ ॥

વિસ્તારાર્થ -જિહાં પ્રકર્ષે કરી જ્ઞતિ વહુમાનપૂર્વક નમવું તેને પ્રણિપાત કહીયે તે પાંચ અગ જૂમિયે લગાનવા રૂપ જાણવો, તેનાં નામ કહે છે વે જાનુ એટલે વે ઢીચણ, અને વે હાથ, વલી પાચમુ ઉત્તમાગ તે મસ્તક, એ પાચ અગ જિહાં લમાસમણ આપતાં જૂમિયે લાગે, તે પચાંગ પ્રણિપાત કહીયે એણે કરી ' હમિ લમાસમણો વદિઉં જાવણિયાએ નિસીહિયાએ મઢણ વંદામિ ' એ પાઠ કહે એ ઠહું પ્રણિપાત દ્વાર કહ્યું ઉત્તર બોલ ચુમ્માલીશ થયા ॥

હવે સાતમુ નમસ્કાર દ્વાર કહે છે જ્ઞાના એવા અત્યંત મહોટા ગહન અર્થ છે જેહના એટલે જ્ઞતિ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય દશાના દીપક એવા નમસ્કાર કહેવા તે એક તથા વે, તથા ત્રણથી માંનીને યાવત્ એકશો ને આઠ પર્યંત કહે ॥ એ સાતમુ નમસ્કાર દ્વાર કહ્યું ઉત્તર બોલ પીસ્તાલીશ થયા

હવે દેવવદનના અધિકારે જે નવકાર પ્રમુખ નવ સૂત્રાં આવે છે, તેમને એક વારનાં ઉચ્ચરયાં હલવા તથા જારે મલીને સર્વ ગણીયે તેવારે ૧૬૪૭ અક્ષર થાય અને ૧૭૧ પદ થાય તથા ૯૭ સંપદા થાય, એ અક્ષર, પદ તથા સંપદા મલી ત્રણે દ્વાર એકઠા કહે છે તેની સાથે સપદાનાં નામ

તથા અર્થ પણ કહેશે. યદ્યપિ ઇચ્છામિ સ્વમાસમણો તથા જે અર્ચ્યાસિક્ષા એ ગાથા તથા તસ્સ ઉત્તરી, અન્નઢ, ઇત્યાદિ અપર ગ્રંથાંતરેં તો એ સૂત્રમાં સંકલિત નથી તથાપિ જ્ઞાપ્યમાંહેલા દેવ-વંદનાધિકારેં બોલ્યા છે, અન્યથા જે પૂર્વે ઉત્તર દ્વાર કહ્યાં, તે પૂર્ણ ન થાય, તે માટેં તે સર્વ દ્વાર એકઠાં કહે છે.

અડસઠિ-અડસઠ
અઠવીસા-અઠાવીશ
નવનડય-નવાણું

સયંચ-એકશોને
દુસય-વસેં
સગનડયા-સતાણુ

દો ગુણતીસ-વસેં ઓગળત્રીસ
દુસઠા-વસેંશાઠ
દુસોલ-વસેં સોલ

અડનડયસયં-એકશો અઠાણું
દુવન્નસયં-એકશો બાવન

અડસઠિ અઠવીસા, નવનડયસયં ચ દુસયસગનડયા ॥
દોગુણતીસ દુસઠા, દુસોલઅડનડયસયદુવન્નસયં ॥ ૨૬ ॥

શબ્દાર્થ—૧ નવકારનાં અડસઠ, ૨ ઇચ્છામિ સ્વમાસમગનાં અઠાવીશ, ૩ ઇરિયા વહિયાનાં એકસોને નવાણું, ૪ નમુ-

ત્યગનાં વસોને સત્તાણુ, ૬ અરિહત ચેડયાણનાં વસો ઓગગવીસ, ૬ લોગસસના વસોને સાઠ, ૭ પુલ્લવરડીનાં વસોને સોલ, ૮ સિદ્ધાણ બુદ્ધાણના એકસો અઢાણુ, ૯ જાવતિ ચેડયાડ, જાવતિ કેવિસાહુ અને જયવિયરાય એ ત્રણના એકસો વાવન અક્ષર છે. સર્વ મલી ૧૬૪૭ થાય છે. ॥ ૨૬ ॥

વિસ્તારાર્થ -૧ પ્રથમ " પંચ મગલ મહાસુયસ્કવ " એહવું નામ નવકારનુ છે, તેનાં અક્ષર અનુસર તે હવડ મંગલ એવો પાઠ જણતા થાય, કેમકે શ્રી મહાનિશીથ સૂત્રમધ્યે પ્રકટાકરે હવડ મગલ એહવો પાઠ છે ॥ યદુક્ત ॥ પંચ ધયાણં પણતિસ, વણચૂલાઈં વણ તિત્તીસ ॥ એવં સમ્મે સમપ્પઈ- ફુર મસ્કર મઠસઠીએ ॥ ઇતિ ॥ ૧ ॥ તે માટે જો નમસ્કારનો એક અક્ષર ઝંઘો કરે, તો ચોસઠ વિધાને નમસ્કાર સાધવો તે ન્યૂન થાય, તેથી જ્ઞાનની આશાતનાનો અતિચાર લાગે, એવું શ્રીજીવ્રવાહુસ્વામીયેં નમસ્કારકલ્પેં પ્રકાશ્યુ છે, માટે હવડ મગલ એવો પાઠ કહેવો

૧ વીજુ " પ્રણિપાત ' એવુ નામ શ્ચામિલમાસમણનુ છે, તે થોજસૂત્રમાં ગુરુવંદનાધિકારેં વા-
દણામાં આવશે, પણ શ્ચા ચૈત્યવદન માટેં જેલું કહ્યુ છે તેના અક્ષર અષ્ટાવીશ છે.

૩ ત્રીજું “ પન્નિક્કમણા સુયસ્કંધ ” એવું નામ ઇરિયાવહિયાનું છે, તે સૂત્રના ઇલામિ પન્નિક્ક-
મજં ઇહાંથી માંનીને યાવત્ ઠામિ કાલસસગ્ગં લગેં અક્કર એકશોને વલી ઉપરેં નવાણું છે.

૪ ચોથું “ શક્રસ્તવ ” એવું નામ નમોહુણનું છે. તેના અક્કર બશેં ને સત્તાણું જાણવા.

૫ પાંચમું “ ચૈત્યસ્તવ ” એવું નામ અરિહંત ચેશ્યાણનું છે. તેના અક્કર બશેં ને ડંગણત્રીશ છે.

૬ ઢઠું “ નામસ્તવ ” એવું નામ લોગસસનું છે, વર્તમાન જિન ચોવીશીના નામનું ગુણોત્કી
ર્તનરૂપ તેના અક્કર બશેં ને શાઠ છે.

૭ સાતમું “ શ્રુતસ્તવ ” એવું નામ પુસ્કરવરદીનું છે તેના અક્કર બશેંને સોલ છે.

૮ આઠમું “ સિદ્ધસ્તવ ” એવું નામ સિદ્ધાણં બુદ્ધાણનું છે તેના અક્કર એકશો ને અઠાણું છે.

૯ નવમું “ પ્રણિધાન ત્રિક ” એવું નામ જાવંતિ ચેશ્યાણં, જાવંત કેવિ સાહુ અને સેવણા
આન્નવમખંદા પર્યંત જયવીયરાય એ ત્રણેનું છે. તેના અક્કર એકશો ને બાવન છે. ॥ ૨૬ ॥

इअ-ए

नवकार-नवकार

खमासण-खमासमण

इरिअ-इरियावहिनो

सकत्थ-शक्रस्तव

आइ-आदि

दडेसु-दडकने विषे

पणिहाणेसु-प्रणिधानने विषे

अदुरुत्त-बीजी वार अणउचर्या

बन्ना-अक्षर

सोलसयसीयाला-शोलसेने

मुडतालीश

इअ नवकारखमासण, इरियसकत्थआइदंडेसु ॥

पणिहाणेसु अ अदुरु, तवन्नसोलसय सीयाला ॥ २७ ॥

शब्दार्थ—ए प्रमाणे नवकार, खमासमण, इरियावहि, शक्रस्तवादि दडकमा अने प्रणिधानमा एव सर्व मन्त्री फक्त एकवार उच्चार करेला अक्षरो सोलसोने मुडताली थाय छे. ॥ २७ ॥

विस्तारार्थ—ए पूर्वे कहा जे अक्षर ते अनुक्रमे अक्षर अक्षर नवकारने विषे जाणवा, अष्टावीश अक्षर खमासमणने विषे जाणवा, तथा एकशो नवाणुं अक्षर इरिया वहियाना ठामि काउस्सग लगे जाणवा १२०० अक्षर शक्रस्तवादिक पांच दंडकने विषे अनुक्रमे जाणवा.

तेमां नमुत्थुणंणा सवे तिविहेणवंदामि लग्गे १९७, तथा अरिहंतचेइयाणंणा अप्पाणं वोसिरामि लग्गे ११९, तथा लोगस्सना सबलोए लग्गे १६०, तथा पुक्करवरदीना सुअस्सन्नगवउ लग्गे ११६, तथा सिद्धाणं बुद्धाणंणा वेआवच्चगराणं, संतिगराणं, सम्मदिट्ठि समाहिगराणं लग्गे १९७, ए सर्व मली पांच दंरुकना १२०० अक्षर थया. तथा १५२ अक्षर जावंति चेइआइं, जावंत केवि साहु अने जयवीयराय सेवणा आन्नव मखंमा लग्गे ए त्रण प्रणिधानने विषे जाणवा. ए रीतें ए नव सूत्रांना अक्षरो एकठा करियें. त्यारे अद्विरुक्त एटले बीजी वार अण उच्चरया एवा वर्ण एटले अक्षर ते सर्व मली सोलशें ने सुमतालीश थाय ॥ २७ ॥

॥ हवे पदसंख्या कहे ठे. ॥

नव-नव
वत्तीस-वत्तीश
तित्तीसा-तेत्तीश

तिचत्त-तेंतालीश
अडवीस-अठ्ठावीश
सोल-शोळ

वीसपय-वीशपद
मंगल-नवकार
इरिया-इरियान्हि

सकत्थयाइसु-शक्रस्तवादि
पांच दंडके
इगसीइसयं-एकशोने एक्काशी

नववत्तीसतित्तीसा, तिचत्तअडवीससोलवीसपया ॥
मंगलइरियासक्क, त्थयाइसु इगसीइसयं ॥ २८ ॥

शब्दार्थ—नवकार, इरियाग्रहि अने नमुत्थुगादि सात सूत्रपा नव, त्रयीश, तेत्रीश, तेंतालीश, अट्ठावीश, सोल अने वीश एदला पदो होय छे सर्व मलीने एकसो एकाशी पद थाय छे ॥ २८ ॥

विस्तारार्थ—नवकारना नव पद छे, इरियाग्रहिना त्रयीश पद, नमोबुणना तेत्रीश पद, अरिहत्तचेइयाणना तेंतालीश पद, लोगस्सना अट्ठावीश पद पुस्कररदोनां सोल पद, सिद्धाणबुद्धाणना वीश पद, एम नवकार, इरियाग्रहि अने शक्रस्तवादिक पाचे दसक ए सात सूत्रांने विषे सर्व मली एकसो ने एक्याशी पदनी संख्या जाणवी अने प्रणिपातना पद तो वांदणां जेलां गुरु वदनमा कहेशे, तथा प्रणिपातत्रिकनी पद सपदा अनुक्रमे छे, ते भाटे न कस्यु “वारिऊइ” इत्यादि गाथा ज्ञातिनी योजना छे, ते इहा गणी नही ॥ २९ ॥

॥ हवे संपदानी संख्या कहे ठे. ॥

अठ-आठ
नव-नव
य-वली

अठ्ठावीस-अठ्ठावीश
सोलस-सोल
वीस-वीस

वीसामा-वीसामो लेवानुं स्थान
कमसो-अनुक्रमे
मंगल-नवकार

इरिया-इरियावहि
सकथयाइ पु-शकस्तवादिक
सगनउई-सत्ताणुं

अठ्ठ नवठ्ठय अठ्ठ वी, स सोलसय वीस वीसामा ॥

कमसो मंगल इरिया, सक थय्याईसु सगनउई ॥ २९ ॥

शब्दार्थ—नवकार, इरियावहि अने नमुत्थुगादिक सात सूत्रमां अनुक्रमे आठ, आठ, नव, आठ, अठ्ठावीस, सोल अने वीश एटला विसामा एटले संपदा होय छे. सर्व मलीने सत्ताणुं थाय. ॥ २९ ॥

विस्तारार्थः—प्रथम नवकारनी आठ संपदा, तथा इरियावहिनी आठ संपदा, तथा नमो-
त्थुणंनी नव संपदा, तथा अरिहंत चेश्याणंनी आठ संपदा, वली लोगस्सनी अठ्ठावीश संपदा,
तथा पुक्करवरदीनी सोल संपदा, वली सिद्धाणंबुद्धाणंनी वीश संपदा जाणवी. ए लगारेक रहे-

वानु स्थान तथा, अर्थनो, वीसामो लेवानुं, स्थान तेने सपदा कहीये, ते अनुक्रमे नवकारने विषे,
 झरयावहिने विषे अने शक्रस्तवादिक पाच दफने विषे ऐं सर्व मली सात सूत्राने विषे सर्व सं-
 पदा सप्तनवति एटले सत्ताणु थाय ॥ २९ ॥

॥ हवे नवकारना, अक्षर तथा पद अने संपदा विवरी देखामे ठे ॥

वण-वर्ण, अक्षर	अठ-आठ	पपतुल्ला-पदनी तुल्य	दुपया-ने पदनी
अठसठि-अडसठ	सपया-सपदा	सतरखर-सत्तर अक्षर	ननखर-नव अक्षरनी
नवपय-नवपद	तथ-त्यां	अठमी-आठमी	छठी-छठी सपदा
नवकारे-नवकारने विषे	सगसपय-सात सपदा		

वणठसठि नव पय, नवकारे अठ संपया तत्थ ॥

सग संपय पय तुल्ला, सतरखर अठमी दु पया ॥ ३० ॥

नवखर अठमी दुपय छठी ॥ इत्यन्ये

શબ્દાર્થ—નવકારમાં અડસઠ અક્ષર, નવ પદ તથા આઠ સંપદા હોય છે. તેમાં સાત સંપદા તો સાત પદની છે અને સત્તર અક્ષરની આઠમી સંપદા છેલ્લા વે પદની છે. ॥ ૩૦ ॥

વિસ્તારાર્થ:—નવકારને વિષે અડસઠ વર્ણ હોય, તથા નમોઞ્ઞરિહંતાણં આદિક પદ તે નવ હોય, અને સંપદા તો આઠ હોય, તિહાં તે આઠ સંપદામાંહે પ્રથમની “સવપાવપ્પણાસણો” સુધી નો જે સાત સંપદા છે, તે તો પદને તુલ્ય જાણવી એટલે જેટલા પદ તેટલી સંપદા પણ જાણવી. તથા આઠમી સંપદા તો “મંગલાણં ચ સવેસિં” પઠમં હવઙ્ મંગલં એ વે પદને એકઠાં કહીયેં માટે એ વે પદની જાણવી, તથા અન્ય કેટલાએક આચાર્ય એમ કહે છે, કે “પઠમં હવઙ્ મંગલં” એ નવ અક્ષરની આઠમી સંપદા તથા “એસોપંચ નમુકારો, સવપાવપ્પણાસણો” એ વે પદની અને સોલ અક્ષરની ઠઠી સંપદા જાણવી ॥ ૩૦ ॥

॥ હવે પ્રણિપાત સ્વમાસમણના અક્ષર તથા પદ અને સંપદા વિવેરી દેખામે છે ॥

પણિવાય-પ્રણિપાત
અઠ્ઠાવીસ-અક્ષર છે
અઠ્ઠાવીસ-અઠ્ઠાવીસ

તહાય-તેમજ
ઇરિયાણ-ઇરિયાવહિને ત્રિપે
નવ નવનવ-નવાણુ

અઠ્ઠાવીસ-અક્ષર
સય-સો
દુતીસ-વત્રીસ

પય-પદ
સપયા-સપદા
અઠ્ઠ-આઠ

પણિવાય અઠ્ઠાવીસ, અઠ્ઠાવીસ તહાય ઇરિયાણ ॥

નવ નવ અ મઠ્ઠાવીસ સય, દુતીસ પય સપયા અઠ્ઠ ॥ ૩૧ ॥

શબ્દાર્થ—પ્રણિપાતમાં અક્ષર અઠ્ઠાવીસ તેમજ ઇરિયાવહિના એકસો નવાણુ અક્ષર, વત્રીસ પદ અને આઠ સપદા છે. ॥ ૩૧ ॥

વિસ્તારાર્થ.—પ્રણિપાત દરુકને ત્રિપે અઠ્ઠાવીસ અક્ષર છે, તથાચ એટલે તેમજ વત્રી ઇરિયા-વહિને ત્રિપે નવનવતિ અક્ષરશતં એટલે નવાણુએ અધિક એકસો અક્ષર જાણવા અર્થાત્ એકસોને નવાણુ અક્ષર જાણવા, તથા વત્રીસ પદ જાણવાં અને સપદા આઠ જાણવી ॥ ૩૧ ॥

॥ એ આઠ સપદાના પદની સંખ્યા તથા સપદાના આદિ પદ કહે છે ॥

દુગ-બે પદની
ઇગ-એક પદની
ચઉ-ચાર પદની
પળ-પાંચ પદની
ઇગાર-અગીયાર પદની

છગ-છ પદની
ઇરિય-ઇરિયાવહિની
સંપયા-સંપદાઓના
આઇપયા-પ્રથમના પદ

ઇચ્છા-ઇચ્છાકારેણ
ઇરિ-ઇરિયાવહિયા
ગમ-ગમણા ગમણે
પાળા-પાળકમણે

જેમે-જેમે જીવાવિરાહિયા
એગિંદિ-એગિંદિયા
અભિ-અભિહયા
તસ્સ-તસ્સઉત્તરી

દુગ દુગ ઇગ ચઉ ઇગ પળ, ઇગાર છગ ઇરિય સંપયાઇ પયા ॥

ઇચ્છા ઇરિ ગમ પાળા, જે મે એગિંદિ અભિ તસ્સ ॥ ૩૨ ॥

શબ્દાર્થ—ઇરિયાવહિની આઠ સંપદાના અનુક્રમે બે, બે, એક, ચાર, એક, પાંચ, અગીયાર અને છ એટલાં પદો જાણવાં અને આદિ પદ તો ઇચ્છાકારેણ, ઇરિયાવહિયા, ગમણાગમણે, પાળકમણે, જે મે જીવા, એગિંદિયા, અભિહયા અને તસ્સઉત્તરી એ આઠ જાણવા. ॥ ૩૨ ॥

વિસ્તારાર્થ:-પહેલી સંપદા બે પદની, બીજી સંપદા પણ બે પદની, ત્રીજી એકપદની, ચોથી ચાર પદની, પાંચમી એકપદની, ષઠી પાંચ પદની, સાતમી અગીયાર પદની, આઠમી ઠ પદની જાણવી ॥

हवे ए इरियावहिनी सर्व सपदार्जना आदि पद एटले प्रथमनां पद जे सपदाना धुरियां ते कहे ठे तिहां प्रथम इठाकारेण एपहेली संपदानु पहेलु पद, इरियावहियाए ए बीजी संपदानु पहेलु पद, गमणागमणे ए त्रीजी सपदानु पहेलु पद, पाणकमणे ए चोथी सपदानुं पहेलु पद, जेमेजीवाविराहिया ए पांचमी सपदानु पहेलु पद, एगिदिया ए ठही सपदानुं पहेलु पद, अ-
जिहया ए रातमी सपदानु पहेलु पद, तस्सज्जरी करणेण ए आठमी सपदानु पहेलु पद जाणवु

॥ हवे ए इरियावहिनी आठ सपदाना नाम कहे ठे ॥

अभ्युगमो-अभ्युपगम
निमित्त-निमित्त सपदा
उहे-ओघ सपदा

इअरहेउ-इतर (विशेष) हेतु
सगहे-सग्रह सपदा
पच-पाचमी

जीव-जीवसपदा
विराहण-विराधना सपदा
पडिकमण-प्रतिक्रमण

भेयउ-ए भेदयी
तिन्नि-त्रण
चूलाए-चूलिकारूप

अभ्युगमो निमित्तं, उहेअरहेउसंगहे पंच ॥

जीवविराहण पडिकमण, भेयउ तिन्नि चूलाए ॥३३॥

શબ્દાર્થ—અન્યુપગમ, નિમિત્ત, ઓઘ, ફતરેતુ અને પાંચમી સંગ્રહ વલી જીવ, વિરાધના અને પ્રતિક્રમણેવા ભેદથી
ઇરિયાવહિની આઠ સંપદા છે. તેમાં પ્રથમની પાંચ મૂલસંપદા અને પાઠઠની ત્રણ ચૂઝિકા સંપદા જાણવી. ॥ ૩૩ ॥

વિસ્તારાર્થः--અન્યુપગમ એટલે અંગીકાર કરવું તે અહીં પાપના ક્ષયનું જે આલોચના લક્ષણ
કાર્ય તેનો અંગીકાર કરવો તે સ્વરૂપ એટલા માટે ઇલામિ પન્નિકમિત્તં એ વે પદની પ્રથમ અન્યુ-
પગમ સંપદા જાણવી.

૨ તે અંગીકારકૃત વસ્તુને ઉપજાવવાના કારણ રૂપ ઇરિયાવહિયાએ વિરાહણાએ વે પદની
બીજી નિમિત્ત સંપદા જાણવી.

૩ સામાન્ય પ્રકારે પ્રાયશ્ચિત્ત ઉપજાવવારૂપ ગમણાગમણે એ એક પદની ત્રીજી ડંઘ એટલે
સામાન્ય હેતુ સંપદા જાણવી. એ જીવહિંસા ઉપજાવવાનો સામાન્ય હેતુ ગમનાગમન છે.

૪ જીવહિંસાના વિશેષ હેતુરૂપ એટલે વિશેષપણે પ્રાણ બીજાદિક આક્રમણરૂપ તે પાણક્ર-
મણે વીયક્રમણે, હરિયક્રમણે, ડંસા ડત્તિંગ પણગ દગમટ્ટીમક્રમા સંતાણા સંક્રમણે, એ ચાર પદની

ચોથી ઇતરહેતુ ઇટલે વિશેષ હેતુ સંપદા જાણવી જે સામાન્યથી ઇતર તે વિશેષ હોય, માટે વિ-
શેષ હેતુ એવું નામ જાણવું

૫ સમસ્ત જીવના પરિતાપરૂપ જીવવિરાધના સંગ્રહરૂપ તે જે મેં જીવા વિરાહિયા એ એક
પદની પાંચમી સંગ્રહ સપદા

૬ એકેન્દ્રિયાદિક પાંચ જીવને દેશ્વાનુવારૂપ જીવજેદ ૫૬૩ પ્રમુખ કથનરૂપ એગિદિયા વે-
ઈદિયા, તેઈદિયા, ચઝરિંદિયા, પચિદિયા એ પાંચ પદની ઠઠી જીવ સંપદા જાણવી.

૭ તે જીવાદિક જેદને પરિતાપના વિરાધના રૂપ તે અજિહ્યાથી માંનીને તસ્ત મિઠામિ
હુક્કમ લગેં અગીયાર પદની સાતમી વિરાધના સંપદા જાણવી.

૮ પ્રાયશ્ચિત્તવિશોધનકરણ રૂપ તે તસ્સજત્તરી કરણેથી માંનીને ઠામિ કાઝસ્સગ લગેં ઠ
પદની આઠમી પ્રતિક્રમણ સપદા.

૯ જેદથકી. એ માહે પ્રથમની પાંચ સંપદા તે ઇરિયાવહિની મૂલ સંપદા જાણવી, અને પા-

ठलनी त्रण संपदा ते इरियावहिनी चूलिकारूप जाणवी ॥ ३३ ॥

हवे नमुत्थुणंनी प्रत्येक संपदाना पदनी संख्या तथा आदिपद कहे ठे.

दु-वे
ति-त्रण
चउ-चार
पण-पांच
तिपय-त्रण पदनी

सकथय-नमुत्थुणंने विषे
संपया-संपदा
आइपया-प्रथमनां पद
नमु-नमुत्थुगं

आइग-आइगराणं
पुरिसो-पुरिसुत्तमाणं
लोग-लोगुत्तमाणं
अभय-अभयदयाणं

धम्म-धम्मदयाणं
अप्प-अप्पडिहय
जिण-जिणाणं
सव्वं-सव्वन्नूगं

दुतिचउपणपणपणदुच-उतिपयसकथयसंपयाइपया ॥

नमुआइगपुरिसोलो-गअभयधम्मप्पजिणसव्वं ॥ ३४ ॥

शब्दार्थ—नमुत्थुणनी नवसंपदामां अनुक्रमे वे, त्रण, चार, पांच, पांच पांच, वे, चार अने त्रण एटला पदनी संख्या होयछे. तेमां दरेकतुं आदि पद, नमुत्थुणं, आइगराणं, पुरिसुत्तमाणं, लोगुत्तमाणं, अभयदयाणं, धम्मदयाणं, अप्पडिहयवर-नाण, जिणाणं, सव्वन्नूगं. सव्वदरिसिणं ए जाणवां. ॥ ३४ ॥

विस्तारार्थ -पहेली वे पदनी, वीजी त्रण पदनी, त्रीजी चार पदनी, चोथी पांच पदनी, पाचमी पाच पदनी, ठठ्ठी पाच पदनी, सातमी वे पदनी, आठमी चार पदनी अने नवमी त्रण पदनी ए नमुत्तुणने विपे सपदानां पद कहा, ते सर्व मली तेत्रीश जाणवां

हवे नमुत्तुणनी सपदाना आदिना एटले पहेला धुरियांनां पद कहे ठे नमुत्तुणं ए पहेली सपदानु प्रथम पद जाणवु, आश्वराणं ए वीजी सपदानु प्रथम पद, पुरिसुत्तमाणं ए त्रीजी सपदानु प्रथम पद, लोणुत्तमाण ए चोथी सपदानु प्रथम पद, अज्जयदयाणं ए पांचमी संपदानुं प्रथम पद, धम्मदयाण ए ठठ्ठी सपदानु प्रथम पद, अप्पफिह्यवरणाणदंसणधराणं ए सातमी संपदानु प्रथम पद, जिणाण जावयाणं ए आठमी संपदानु प्रथम पद, अने सबन्नूण सबदरिसिण ए नवमी सपदानुं प्रथम पद

हवे ए शक्रस्तवनी नव सपदानां नाम कहे ठे.

થોઅવ્વસંપયા-સ્તોતવ્ય સંપદા

ઉવઓગ-ઉપયોગ

પયોગ હેતુ સંપદા

સંપદા

ઉહ-ઓઘ સંપદા

તદ્દેઝ-તત્ હેતુ, ઉપયોગ હેતુ

સરૂવહેઝ-સ્વરૂપ હેતુ સંપદા

મુરુલે-મોક્ષ સંપદા

ઈયરહેઝ-વિશેષ હેતુ

સવિસેસુવ ડગ-સવિશેષ ડ-

નિયસમફલય-નિજ સમફલદ

થોઅવ્વસંપયા ઉહ-ઈયરહેઝવઓગતદ્દેઝ ॥

સવિસેસુવડગસરૂવ-હેઝ નિયસમફલ મુરુલે ॥૩૫॥

શબ્દાર્થ—સ્તોતવ્ય સંપદા, સામાન્ય હેતુ સંપદા, વિશેષ હેતુ સંપદા, ઉપયોગ સંપદા, તદ્દેહુ સંપદા, સવિશેષઉપયોગ-હેતુ સંપદા, સ્વરૂપહેતુસંપદા, નિજસમફલદસંપદા અને મોક્ષસંપદા, એ નમુત્યુળની નવસંપદાનાં નામ કહ્યાં. ॥ ૩૫ ॥

વિસ્તારાર્થ:—શ્રીઅરિહંત જગવંત તે વિવેકી જનોયેં સ્તવવા યોગ્ય ઠે એટલા માટે નમુત્યુળં અરિહંતાણં, જગવંતાણં એ બે પદની પહેલી સ્તોતવ્ય સંપદા જાણવી. પઠી તે સ્તવવા યોગ્યનું સામાન્ય હેતુ કહેવા માટે આશ્ગરાણંથી માંમીને સયંસંબુદ્ધાણં લગેં ત્રણ પદની બીજી ડંઘ એટલે સામાન્યહેતુ સંપદા જાણવી. પઠી એ બીજી સંપદાના અર્થને વિશેષેં દીપાવે તે માટે સામાન્યહેતુથી

इतरहेतु ते विशेष हेतुरूप त्रीजी सपदा जाणवी, पठी आद्य संपदाना अर्थने विशेषे दीपावे
एटले सामान्य स्तवनानो उपयोग तेनु कहेबु ते चोथी उपयोग संपदा जाणवी
पठी ए उपयोग संपदानाज अर्थने हेतुलक्षावे करी दीपावे ते पांचमी तत् हेतु सपदा
जाणवी, अथवा उपयोग हेतु सपदा जाणवी, पठी एज उपयोग हेतु संपदाना अर्थ गुण
दीपाववा निमित्ते अर्थ विशेषे जणावे एटले कारण सहित स्तववा योग्यनु स्वरूप कहेबु ते ठठी
सविशेष उपयोग हेतु संपदा जाणवी, पठी ययार्थ पोताना स्वरूपनु हेतु प्रकटार्थ देखाववारूप
सातमी स्वरूप हेतु सपदा जाणवी, तथा पोताने समान फलदायक प्रकटार्थ रूप एटले स्तवना
करनारने आपतुल्य करे एवी परम फलदायनी एटले पोतानी समान परने फलनु करण एटला
माटे आठमी निजसमफलदनामे संपदा जाणवी, तथा मोक्ष स्वरूप प्रकटार्थ रूप मोक्षपदनु
स्वरूप, एटला माटे नवमी मोक्ष सपदा जाणवी जे माटे कह्यु ठे के ' सबन्नूआइं पढमो, चीजं
सिवमयल माइ आलावो ॥ तश्जं नमोजिणाणं जिय जयाणं तन्निदिछो ॥१॥ इत्यावश्यक ॥३५॥

હવે નમોત્યુણના અક્ષરાદિકની એકંદર સરવાળે સંખ્યા કહે છે.

દોસગ નઝઆ-વસેં ને સત્તાણુ
વળ્ણા-વર્ણ, અક્ષર
નવસંપય-નવ સંપદા

પયતિત્તીસ-પદ તેત્રીસ
સકથણ-શક્રસ્તવ
ચેહ્યથય-ચૈત્ય સ્તવ

અઠ્ઠ સંપય-આઠ સંપદા
તિચત્તપય-તેંતાલીસ પદ

દુસય-વસેં
ગુણતીસા-ઓગણત્રીસ

દોસગનઝઆ વળ્ણા, નવસંપય પય તિત્તીસ સકથણ ॥

ચેહ્યથયઠ્ઠસંપય, તિચત્તપય વળ્ણદુસયગુણતીસા ॥૩૬॥

શબ્દાર્થ—નમુત્યુણમાં સર્વ મલી વસોને સત્તાણું અક્ષર, નવ સંપદા અને તેત્રીશ પદ જાણવાં. વલી અરિહંત ચેહ્યાણંમાં સર્વ મલી આઠ સંપદા, તેંતાલીશ પદ અને વસોને ઓગણત્રીશ અક્ષર જાણવા. ॥ ૩૬ ॥

વિસ્તારાર્થ:—શક્રસ્તવ જે નમુત્યુણ તેને વિષે સર્વ મલીને વસોને સત્તાણું વર્ણ જાણવા અને નવ સંપદા જાણવી, તથા પદ તેત્રીસ જાણવાં.

હવે ચૈત્યસ્તવ ઇટલે અરિહંત ચેહ્યાણંને વિષે સર્વ મલી આઠ સંપદા જાણવી અને તેંતા-

લીશ પદ જાણવા, તથા વર્ણ એટલે અક્ષર તે વર્ણો ને ઝંગણત્રીશ જાણવા ॥ ૩૬ ॥

હવે ચૈત્યસ્તવ જે અરિહત ચેડ્યાણ તેની પ્રત્યેક સપદાના પદનુ માન
તથા પ્રત્યેક સંપદાના આદિપદ એટલે ધુરિયાં કહે ઠે

દુ-ડે	ચડ-ચાર	પયા-પદ	સુદુમ-સુદુમેહિં અગસચાલેહિં
છ-ઝ	છળય-ઝ પઢની	અરિહ-અરિહત ચેડ્યાણ	એવ-એવમાડેહિં આગારેહિં
સગ-સાત	ચિડ-ચેત્ય સ્તવની	વંદણ-વંદણ વત્તિયાણ	જાવ-જાવ અરિહતાણ
નવ-નવ	સપયા-સપદાના	સિદ્ધા-સિદ્ધાણ	તાવ-તાવકાય
તિય-ત્રણ	પઢમા-પ્રથમના	અન્ન-અન્નથ્ય વસસિણ	

દુ છ સગ નવ તિય છ ચડ, છળય ચિડ સંપયા પયા પઢમા ॥

અરિહં વંદણ સિદ્ધા, અન્ન સુદુમ એવ જા તાવ ॥ ૩૭ ॥

શબ્દાર્થ—આઠ સંપદામાં અનુક્રમે પહેલેથી બે, છ, સાત, નવ, ત્રણ, છ, ચાર અને છ એટલાં પદો હોય છે. તેમજ તેનાં અરિહંત ચેશ્યાણં, વંદણ વત્તિયાણ, સદ્ધાણ, અન્નત્થ ઉસણિણં, સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં, એવમાણેહિં, જાવ અરિહંતાણં અને તાવકાયં. એ નવ આદિ પદો જાણવાં. ॥ ૩૭ ॥

વિસ્તારાર્થ:—પહેલી બે પદની, બીજી ઠ પદની, ત્રીજી સાત પદની, ચોથી નવ પદની, પાંચમી ત્રણ પદની, ઠઠી ઠ પદની, સાતમી ચાર પદની, આઠમી ઠ પદની જાણવી.

હવે એ ચૈત્યસ્તવની પ્રત્યેક સંપદાનાં પ્રથમના એટલે આદિનાં ધુરીયાંનાં પદ કહે છે. તિહાં અરિહંત ચેશ્યાણં એ પહેલી સંપદાનું પ્રથમ પદ, વંદણવત્તિયાણ એ બીજી સંપદાનું પ્રથમ પદ, સિદ્ધાણ એ ત્રીજી સંપદાનું પ્રથમ પદ, અન્નઠઠસણિણં એ ચોથી સંપદાનું પ્રથમ પદ, સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં એ પાંચમી સંપદાનું પ્રથમ પદ, એવમાણેહિં આગારેહિં એ ઠઠી સંપદાનું પ્રથમ પદ, જાવ અરિહંતાણં એ સાતમી સંપદાનું પ્રથમ પદ, તાવકાયં એ આઠમી સંપદાનું પ્રથમ પદ ॥ ૩૭ ॥

હવે એ ચૈત્યસ્તવની સંપદાનાં નામ કહે છે.

अभ्युपगमो-अभ्युपगम
निमित्त-निमित्त
हेउ-हेतु

इग-एक वचनांत आगार
बहु वयंत आगारा-बहु व-
चनांत आगार

आगतुग आगारा-आगतुका
गार सपदा
ऊस्सग्गावहि-कायोत्सर्गा

वधी सपदा
सरुव-सरुव
अठ-आठ

अभ्युपगमो निमित्तं, हेउ इग बहु वयंत आगारा ॥
आगतुग आगारा, उस्सग्गावहि सरुवठु ॥ ३८ ॥

शब्दार्थ—अभ्युपगम सपदा, निमित्त सपदा, हेतु सपदा, एक वचनांत आगार सपदा, बहु वचनांत आगार सपदा, आगतुक आगार सपदा, कायोत्सर्गावधि सपदा अने सरुव सपदा ए अरिहंत चेइयाणनी आठ सपदाओ जाणवी. ॥३८॥

विसनारार्थ -जे अगीकार करवु तेने अभ्युपगम कह्दीये माटे इहां अरिहंत वांदवानी अं-
गीकाररूप प्रथम अभ्युपगम सपदा जाणवी, तथा काउस्सग्ग कया निमित्ते करी करीये ? ते
वीजी निमित्त सपदा जाणवी तथा श्रद्धादिक हेतु वधते करी करीए केमके श्रद्धादिक कारण

વિના નિષ્ફલ થાય માટે ત્રીજી હેતુ સંપદા જાણવી. તથા આગાર રાખ્યા વિના નિરતિચારપણે
 કાઠસ્સગ્ગ ન થાય, એટલા માટે આગાર રાખવાની અન્નઠ્ઠસસીણં ઇત્યાદિ ઝહ્વાસાદિકને ક-
 રવે કરી ચેથી એકવચનાંત આગાર સંપદા જાણવી. તથા “ સુહુમેહિં અંગસંચાલોહિં ” એટલે
 સૂદ્ધમ નેત્રાદિક ફુરકવાદિ માત્ર આદિકેં કરી પાંચમી બહુ વચનાંત આગાર સંપદા જાણવી.
 ઇહાં આગારા પદ વેહુને જોરુવું, તથા એક સહજ વીજો અદ્વવાહુદ્ય એટલે એવમાણેહિં એણે
 કરી અગ્નિસ્પર્શ, પંચેન્દ્રિય ઠેદન, ચૌરાદિજનય, સર્પાદિ, કદાચિત્ આવી મલે તો ઇત્યાદિ આગાર
 કહ્યાં, માટેં બહુ હેતુ આગંતુક જાવરૂપ અથવા અગ્ન્યાદિક ઉપવાતરૂપ ઠઠી આગંતુકાગાર સં-
 પદા જાણવી. તથા જાવ અરિહંતાણં ઇત્યાદિક કાઠસ્સગ્ગનો અવધિ મર્યાદારૂપ જે સંપદા, તે
 સાતમી કાયોત્સર્ગાવધિ સંપદા જાણવી, તથા કાયોત્સર્ગનું યથાવસ્થારૂપ સ્વરૂપ તે આઠમી સ્વ-
 રૂપ સંપદા જાણવી. એ આઠ સંપદાનાં નામ કહ્યાં ॥ ૩૮ ॥

હવે નામસ્તવ એટલે લોગસ્સાદિકને વિષે પદ આદિકની સંખ્યાદિક કહે છે.

નામથયાદસુ-નામસ્તવાદિકને
વિષે
સપદા-સપદા

પયસમ-પદ સમાન
અઢવીસ-અઢ્યાવીસ
સોલ-સોલ

વીસ-વીસ
કમા-અનુક્રમે
અદુરુત્ત વીજીવાર અણેચ્ચર્યા

દોસઢ-વસેને સાઠ
દુસય સોલ-વસેને સોલ
અઢનઅસય-એકસોન અઢાણુ

નામથયાદસુ સંપય, પયસમ અઢવીસ સોલ વીસ કમા ॥

અદુરુત્ત વણ્ણ દોસઢ, દુસય સોલઢ નઅ અ સયં ॥ ૩૯ ॥

શ્વદાર્થ—નામસ્તવાદિકને વિષે પદ સમાન અઢાવીસ, સોલ અને વીસ અનુક્રમે સપદા જાણવી તેમજ વીજીવાર નહિ
અચરેલા અક્ષરો વસો સાઠ, વસો સોલ અને એકસો અઢાણુ અનુક્રમે જાણવા. ॥ ૩૯ ॥

વિસ્તારાર્થ—નામસ્તવાદિકને વિષે એટલે નામસ્તવ લોગસ્સ તથા આદિશબ્દયકી પુસ્કર-
વરદી તે શ્રુતસ્તવ જાણવું અને સિદ્ધસ્તવ તે સિદ્ધાણં બુદ્ધાણ જાણવું એ ત્રણ સૂત્રને વિષે પદ સ-
માન સપદા જાણવી એટલે જેટલા એ સૂત્રોના પદ છે, તેટલાં વિશામાનાં સ્થાનક જાણવાં-તિહાં
લોગસ્સનાં પદ પણ અઢાવીશ અને સંપદા પણ અઢાવીશ જાણવી અને પુસ્કરવરદીનાં પદ પણ સોલ

अने संपदा पण सोल जाणवी. तथा सिद्धाणं बुद्धाणं ना पद पण वीश अने संपदा पण वीश जाणवी. ए अनुक्रमे संपदा तथा पद कहेवां, तथा लोगस्सने विषे बीजीवार अणउच्चरया एवा, बरेंने शाठ वर्ण एटले अक्षर जाणवा. तथा पुक्खवरदीना सुअस्स जगवउं पर्यंत बरें ने शोल अक्षर जाणवा, अने सिद्धाणं बुद्धाणं ना करेमि काउस्सगं पर्यंत एकशो ने अट्ठाणं अक्षर जाणवा ॥ ३ए ॥

पणिहाण-प्रणिधान
दुवन्नसयं-एकसोने वावन
कमेण-अनुक्रमे
सग-सात

ति-त्रण

चउवीस-चोवीश

तित्तीसा-तेत्रीश

गुणतीस-ओगणत्रीस

अट्ठवीसा-अट्ठ्यावीस

चउतीस-चोत्रीस अक्षर

इगतीस-एकत्रीस

बार-वार

गुरुवण्णा-गुरु वर्ण

पणिहाण दुवन्नसयं, कमेण सगति चउवीस तित्तीसा ॥

गुणतीस अट्ठवीसा, चउतीसिगतीस बार गुरुवण्णा ॥ ४० ॥

दारं ॥ ८-ए-१० ॥

શબ્દાર્થ—પ્રણિધાન સૂત્રમાં એકસો વાવન અક્ષરો જાણવા હવે નવકારમાં સાત, સ્વમાસમણમાં ત્રણ, શ્રિયાવહિમાં ચોવીસ, નમુત્યુણમાં તેત્રીસ, અરિહત ચેડ્યાણમાં ઓગણત્રીસ, લોગસ્સમાં અઠાવીસ, પુરુલ્લસ્વરમાં ચોત્રીસ, સિદ્ધાણમાં એકત્રીસ અને પ્રણિધાન ત્રણમાં વાર ગુરુ અક્ષર જાણવા. ॥ ૪૦ ॥

વિસ્તારાર્થ—હવે જાવતિચેડ્યાઈ તથા જાવંત કેવિસાહૂ અને સેવણા આજ્ઞવમલ્લકાલે જયવીપરાય એ ત્રણ પ્રણિધાન સૂત્ર છે, તેને વિષે એકશો ને વાવન અક્ષર જાણવા

હવે અનુક્રમે સંયોગીયા ગુરુ એટલે જારે અક્ષર સર્વ સૂત્રાંના કહે છે તિહાં પ્રથમ નવકારને વિષે જ્ઞા, પ્રા, વ, હૂ, કા, વ, પ્પ, એ સાત અક્ષર ગુરુ એટલે જારે જાણવા.

તથા સ્વમાસમણને વિષે ઘા, જ્ઞા, ઠ, એ ત્રણ અક્ષર ગુરુ જાણવા તથા શ્રિયાવહિને વિષે ઘા, ક, ક્ક, ક્ક, ક્ક, ત્તિ, દ્વિ, ક્ક, ત્તિ, દ્વિ, હ, સ્સ, ઘા, ક્ક, સ્સ, ત્ત, હિ, ત્ત, હ્લી, મ્મ, ગ્ધા, ઘા, સ્સ, ગ્ગ, એ ચોવીસ અક્ષર ગુરુ જાણવા.

તથા નમુત્યુણને વિષે ત્યુ, ઠ, જ્ઞા, ત્ત, હિ, ત્ત, જ્ઞો, ર્કુ, ગ્ગ, મ્મ, મ્મ, મ્મ, મ્મ, મ્મ, મ્મ, ક્ક,

ટી, પ્પ, દ્દ, જ્ઞા, જ્ઞા, ત્તા, વ્વ, ન્નુ, વ્વ, ર્સ્કે, વ્વા, ત્તિ, જ્ઞિ, ત્તા, જ્ઞા, ર્સં, દ્દ, વ્વે, એ તેત્રીશ અક્ષર ગુરુ જાણવા. કેટલાએક હંડમાણં પદના ઢકારને ગુરુ કહેતા નથી અને કેટલાએક દ્દ હ, મ્મ, એ ત્રણને ગુરુ ગણીને તેત્રીશ ગુરુ અક્ષર કરે. તિહાં ચૂલિકાની ગાથા ગુરુ નથી ગણતા. શ્ત્યાદિક બહુ મતાંતર હે, પણ શ્ત્યાં તો સંપ્રદાયાગત એક ટકાર જારે ગણીયેં હૈયેં.

તથા અરિહંત ચશ્યાણં રૂપ ચૈત્યસ્તવને વિષે ર્સ, ગ્ગં, ત્તિ, ત્તિ, ક્કા, ત્તિ, મ્મા, ત્તિ, ત્તિ, ગ્ગ, ત્તિ, જ્ઞા, પ્પે, દ્દ, ર્સ, ગ્ગ, જ્ઞ, હ, હુ, ગ્ગે, ત્ત, જ્ઞા, ઠિ, ગ્ગો, જ્ઞિ, ર્સ, ગ્ગો, ક્કા, પ્પા, એ ળગણત્રીશ અક્ષર ગુરુ હે.

તથા લોગસ્સરૂપ નામસ્તવને વિષે ર્સ, જ્ઞો, મ્મ, હ, ત્ત, ર્સં, પ્પ, પ્પ, પ્ફ, જ્ઞં, જ્ઞં, મ્મં, જ્ઞિં, વ્વ, ઠ, જ્ઞ, હ, ત્તિ, ર્સ, ત્ત, ક્કા, ગ્ગ, ત્ત, મ્મ, જ્ઞે જ્ઞા, જ્ઞિ, વ્વ, એ અષ્ટાવીશ અક્ષર ગુરુ જાણવા.

તથા પુસ્કરવરદીરૂપ શ્રુત સ્તવને વિષે ર્ક્, દ્દે, મ્મા, જ્ઞં, ર્સ, ર્સ, ર્સ, પ્ફો, ર્સ, ર્સ, દ્વા, ર્ક્, ર્સ, જ્ઞિ, ર્સ, મ્મ, ર્સ, પ્ર, જ્ઞે, જ્ઞ, ર્સ, પ્જૂ, જ્ઞિ, હ, ઠિ, ક્ક, જ્ઞા, મ્મો, દ્દ, મ્મુ, ત્ત, દ્દ;

સસ, એ ચોત્રીશ અક્ષર ગુરુ જાણવા

તથા સિદ્ધાણં બુદ્ધાણંરૂપ સિદ્ધ સ્તવને વિષે દ્વા, દ્વા, ગ્ગ, વ, હા, કા, કા, સસ, હ્ર, સસ, જિં, સ્કા, સસ, મ્મ, ક, ટિં, ઠ, ત્તા, ઢ, વી, ઢ, દિ, દ્તા, હા, હ્રિ, જ્ઞ, મ્મ, દિ, દ્દિ, સસ, ગ્ગ, એ એકત્રીશ અક્ષર ગુરુ છે

તથા પ્રણિધાન ત્રિકને વિષે દે, વા, ઢ, વે, ગ્ગા, ઢ, હ્રિ, હ્ર, જ્ઞા, ઢ, વ, એ વાર ગુરુવર્ણ એટલે જારે અક્ષર જાણવા ॥

એટલે વર્ણ સંખ્યા, પદ સંખ્યા અને સંપદા મલી ત્રણ દ્વાર કહ્યાં, તેની સાથે પૂર્વે કહેલાં સાત દ્વાર મેલવતાં મૂલ દશ દ્વાર કહેવાણાં, અને ઉત્તર જોડ ૧૯૭૦ થયા એ સૂત્રાંના અર્થ સર્વ શ્રી આવશ્યકનિર્યુક્તિની વૃત્તિથી જાણજો. इहां घणो ग्रंथ वधे माटे अर्थ लख्यो नथी ॥ ४० ॥

ए आठमो. नवमो अने दशमो मली त्रण द्वारना यंत्रनी स्थापना.

सूत्र.	सूत्रोनां नाम.	पदसंख्या.	संपदा	सर्वाक्षर.	गुरु अ	लघु अ
नवकार.	पंचमंगलसुअ०	९	८	६८	७	६१
इच्छामिखमासमण	प्रणिपाततथोभसूत्र.		०	२८	३	२५
इरियावहि.	पडिकमणासूत्र.	३२	८	१९९	२४	१७५
नमोत्थुणं.	शक्रस्तव.	३३	९	२९७	३३	२६४
अरिहंतचेइयाणं.	चैत्यस्तवाध्ययन.	४३	८	२२९	२९	२००
लोगस्स.	नामस्तव.	२८	२८	२६०	२८	२३२
पुरुस्वरवरदीवहे.	श्रुतस्तव.	१६	१६	२१६	३४	१८२
सिद्धाणंबुद्धाणं.	सिद्धस्तव.	२०	२०	१९८	३१	१६७
जावंतिचेइयाइं.	प्रणिधानत्रिक.	अनुक्रमे.	अनुक्रमे			
जावंतकेविसाहु.					
जयवीयराय.			१५२	१२	१४०

सर्व मली सरवाले

....

१८१

ए७

१६४७

२०१

१४४६

इरियावहिनीसंपदा सपदानांपद धुरियानापद.

१ अच्युपगम सपदा	१ इष्टामि
२ निमित्त सपदा	२ इरियावहियाए
३ उधसपदा	३ गमणागमणे
४ इतरहेतुसपदा	४ पाणकमणे
५ सग्रहसंपदा	१ जेमेजीवाविराहिया
६ जीयसपदा	५ एगिंदिया
७ विराधनासपदा	११ अजिह्या
८ परिक्लमणसंपदा	६ तस्स उत्तरि.

चत्यस्तवनीसपदा सपदानां पद धुरियानां पद

१ अच्युपगमसपदा	२ अरिहतचेइयाण.
७ निमित्तसंपदा	६ वदणवत्तिआए
३ हेतुसंपदा	७ सिद्धाए
४ एकवचनातसपदा	८ अनवउससीएण
५ बहुवचनांतसंपदा	३ सुहुमेहिअगसंचालेहि
६ आगंतुगागारसपदा	६ एवमाइएहिआगारेहि
७ कायोत्सर्गविधिसपदा	४ जावअरिहंताणं.
८ स्वरूपसपदा.	६ तावकायं.

શક્રસ્તવની સંપદા. સંપદાનાં પદ. ધુરિયાંનાં પદ. | શક્રસ્તવની સંપદા. સંપદાનાં પદ. ધુરિયાંનાં પદ.

૧ સ્તોતવ્ય સંપદા.	૨ નમોહુણં.	૬ સવિશેષોપયોગસંપદા.	૫ ધમ્મદેસિયાણં.
૨ ઊઘ સંપદા.	૩ આશ્ગરાણં.	૭ સ્વરૂપહેતુસંપદા.	૨ અપ્પમિહયવર૦
૩ હ્તરહેતુસંપદા.	૪ પુરિસુત્તમાણં.	૮ નિજતમફલદસંપદા.	૪ સવન્નૂણં
૪ ઉપયોગસંપદા.	૫ લોગુત્તમાણં.	૯ મોક્ષસંપદા.	૩ જિણાણંજાવયાણં.
૫ તદ્દેતુસંપદા.	૫ અજ્ઞયદયાણં.		

હવે અગીયારમું પાંચ દંઢકનું દ્વાર અને બારમું પાંચ દંઢકને વિષે દેવ વાંદવાના
જે બાર અધિકાર છે, તેનું દ્વાર કહે છે.

પણદંડા- પાંચદંડક	સુઅ-શ્રુતસ્તવ	દો-વે	અહિગારા-અધિકાર
સકથય શક્રસ્તવ	સિદ્ધથય-સિદ્ધસ્તવ	ઇગ-એક	બારસ-બાર
ચેઇઅ-ચૈત્યસ્તવ	ઇથથ-એ પાંચ દંડકને વિષે	પંચય-પાંચ	કમેણ-અનુક્રમે
નામ-નામસ્તવ			

पणद्वंदा सकत्थय, चेइअ नामसुअ सिद्धत्थयइत्थ ॥ ८० ॥

दो-इग दोदो पंच य, अहिगारा बारस कमेण ॥ ८१ ॥

शब्दार्थ—शक्रस्तव, चैत्यस्तव, नामस्तव, श्रुतस्तव अने सिद्धस्तव ए पांच दंडक छे तेमा वे, एरु, वे, वे अने पांच अनुक्रमे सर्व मलीने बार अधिकार छे ॥ ८१ ॥

विस्तारार्थ.—पांच दमकनां नाम कहै ठे तेमा पहेलु नमोत्थुणने शक्रस्तव दमक कहिये बीजु अरिहत चेइयाणने चैत्यस्तव दमक कहिये बीजु लोगस्सने नामस्तव दमक कहिये चोथु पुस्करवरदीने श्रुतस्तव दमक कहिये पांचमु सिद्धाणंबुद्धाणने सिद्धस्तव दमक कहिये ए पांच दमकना नामनु अगीयारमु छार कहुं सर्व मली उत्तर वोळ १९७५ थया ॥ हवे ए पांच दमकने विपे देव वादवाना बार अधिकार ठे, तेमनु बारमुं छार कहै ठे.

तिहां प्रथम शक्रस्तव मध्ये वे अधिकार ठे, तथा बीजा अरिहतचेइयाणरूप चैत्य स्तवमध्ये

एक अधिकार ठे; तथा त्राजा नामस्तव एटले लोगस्सने विषे वे अधिकार ठे; तथा चोथा श्रुत-
स्तव मध्ये वे अधिकार ठे; पांचमा सिद्धस्तव मध्ये पांच अधिकार ठे. ए अनुक्रमें कहेवा. सर्व
मली चैत्यवंदनने विषे बार अधिकारो ठे ॥ ४१ ॥

हवे ए बार अधिकारनां धुरियानां पद एटले आद्यनां पद कहे ठे.

नमु-नमुथुणं	सव्व-सव्वलोए	जो देवा-जो देवाणवि देवो	वेआवच्चग-वेआवच्च गराणं
जेइअ-जे अइया सिद्धा	पुख्ख-पुख्खवररदि	उज्झिं-उज्झित सेलसिहरे	अहिगार-अधिकार
अरिहं-अरिहंत चेइयाणं	तम-तमतिमिर	चत्ता-चत्तारि अट्ठ	पढम पया-पहेलां पद
लोग-लोगस्स	सिद्ध-सिद्धाणं		

नमु जेइअ अरिहं, लोग सव्व पुख्ख तम सिद्ध जोदेवा ॥
उज्झिं चत्ता वेआ, वच्चग अहिगार पढमपया ॥ ४२ ॥

शब्दार्थ—नमुत्थुण, जे अइआ, अरिहंत चेइयाण, लोगस्स, सबलोए, पुक्खवरर, तमतिमिर, सिद्धाण बुद्धाण, जो देवा, उज्झित, चत्तारि अठ्ठ, वेयावच्च गराण, ए वार अधिकारना प्रथम पद जाणवा ॥ ४२ ॥

विस्तारार्थ.—नमुत्थुण ए पहेला अधिकारनुं प्रथम पद जाणवु, जेअ अईआ सिद्धा ए बीजा अधिकारनु प्रथमपद जाणवु तथा अरिहंत चेइयाण ए त्रीजा अधिकारनु प्रथम पद जाणवुं, लोगस्स उज्जोयगरे ए चोथा अधिकारनुं प्रथम पद जाणवु सबलोए अरिहंत चेइयाण ए पाचमा अधिकारनु प्रथम पद जाणवुं, पुक्खवरदीवमे ए ठठ्ठा अधिकारनु प्रथम पद जाणवु, तमतिमिर पम्ल विद्धसणस्स ए सातमा अधिकारनु प्रथम पद जाणवु, सिद्धाण बुद्धाण ए आठमा अधिकारनु प्रथम पद जाणवुं, जो देवाणविदेवो ए नवमा अधिकारनुं प्रथम पद जाणवुं, उच्चित सेल सिहरे ए दशमा अधिकारनु प्रथम पद जाणवुं चत्तारि अठ्ठ दस दोय, ए अगीयारमा अधिकारनु प्रथम पद जाणवु, वेआवच्चगराण ए वारमा अधिकारनुं प्रथम पद जाणवु, ए वार अधिकारोना पहेलां पद एटले आदिना पद धुरियां जाणवा ॥ ४२ ॥

ए चार अधिकार मांहेला कया अधिकारें कोने वांदवा ? ते कहे ठे.

पढम-वेहेला

अहिगारे-अधिकारने विषे

वंदे-वांदुं छुं

भावजिणे-भाव जिनने

बीयएउ-बीजा अधिकारमां

दव्वजिणे-द्रव्य जिनने

इगचेइय-एक चैत्यना

ठवणजिणे-स्थापना जिनने

तइय-त्रीजा

चउत्थंमि-चोथा

नामजिणे-नामजिनने

पढम अहिगारे वंदे, भावजिणे बीयएउ दव्वजिणे ॥

इगचेइय ठवणजिणे, तइय चउत्थंमि नामजिणे ॥४३॥

शब्दार्थ—प्रथम पदना अधिकारमां भावजिनने, बीजा अधिकारमां द्रव्यजिनने, त्रीजा अधिकारमां एक चैत्य स्थापना जिनने अने चोथा अधिकारमां नामजिनने वांदुं छुं. ॥ ४३ ॥

विस्तारार्थः—नमुहुणंथी मांमीने जियजयाणं पर्यंत पहेला अधिकारने विषे जे तीर्थंकर थया केवलज्ञान पाम्या ठे. एवा ज्ञावजिनने एटले ज्ञावतीर्थकरने हुं वांदुं बुं, तथा जे अईया सिद्धा ए गाथायें बीजो अधिकार ठे, तेने विषे वली जे आगल थामे एवा द्रव्यजिनने हुं वांदुं बुं. ए

वे अधिकार नमुत्थुणना जाणवा तथा त्रीजा अधिकारे एक चैत्यना स्थापनाजिनने हु वांदुं लु,
 एटले एक देरासर माहेली सर्व प्रतिमाजने वदन करवुं ए अरिहत चेष्ट्याणने पाठे जाणवो ए
 सूत्रांमा एकज अधिकार ठे तथा लोगस्स उज्जोयगरे रूप चोथा अधिकारने विपे श्री रूपजादिक
 नाम जिनने हु वांदुं लु ॥ ४३ ॥

तिहुअण-त्रण भुवन
 वृवणजिणे-स्थापना जिन
 पुण-वली
 पचमए-पाचमा अधिकारने

विपे -॥
 विहरमाण-विहरमाण
 जिण-जिन प्रत्ये
 छठे-ठठा

सत्तमए-सातमा अधिकारमा
 सुयनाण-श्री श्रुतज्ञान प्रत्ये
 अठमए-आठमामां

सव्व-सर्व
 सिद्ध-सिद्धनी
 थुई-स्तुति

तिहुअणवृवण जिणे पुण, पंचमए विहरमाण जिणछठे ॥
 सत्तमए सुयनाणं, अठमए सव्व सिद्ध थुई ॥ ४४ ॥

શબ્દાર્થ—વલી પાંચમા અધિકારમાં ત્રણ યુવનના સ્થાપના જિનને, છઠ્ઠા અધિકારમાં વિચરતા જિનને, સાતમા અધિકારમાં શ્રુતજ્ઞાનને અને આઠમા અધિકારમાં સર્વ સિદ્ધની સ્તુતિ જાણવી. ॥ ૪૪ ॥

વિસ્તારાર્થ:—વલી સવલોણ અરિહંતચેશ્યાણંરૂપ પાંચમા અધિકારને વિષે સ્વર્ગ, મૃત્યુ અને પાતાલ રૂપ ત્રણ યુવનને ।વિષે જે શાશ્વતા અને અશાશ્વતા એવા સ્થાપના જિન છે તે પ્રત્યે હું વાંદું. તથા પુસ્કરવરદીવફૂની પહેલી ગાથા રૂપ ષઠા અધિકારને વિષે અઢી દ્વીપમધ્યે શ્રીસીમંધર સ્વામ્યાદિ વિચરતા જાવ જિનપ્રત્યે વાંદું હું. તથા તમતિમિરપરુલ્લ હ્રાંથી માંનીને સુઅસ્સ જગવર્ત પર્યંત સાતમા અધિકારને વિષે શ્રીશ્રુતજ્ઞાનપ્રત્યે હું વાંદું. તથા સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં એ ગાથારૂપ આઠમા અધિકારને વિષે તીર્થ અતીર્થાદિક પન્નર જેદવાલા એવા સર્વ સિદ્ધની સ્તુતિ જાણવી ॥ ૪૪ ॥

તિથ્યાહિવ-તીર્થના અધિપતિ
વીર-વીર ભગવાનની
થુહ-સ્તુતિ
નવમે-નવમા

દસમે-દસમા
અ-વલી
ઉજ્જયંત-ગીરનાર પર્વત
થુહ-સ્તુતિ

અઠવાયાહ અષ્ટાપદાદિકનેવિષે
ઇગદિસિ-અગીઆરમા
સુદિઠિ-સમ્યક્દૃષ્ટી

સુર-દેવતાને
સમરણા-સ્મરણ કરવા
ચરિમે-હેલા વારમા

તિત્થાહિવ વીરથુહ, નવમે દસમે ય ઉજ્જયંતથુર્હ ॥

અઢવાયાહ ઇગદિસિ, સુદિઢિ સુરસમણા ચરિમે ॥ ૪૫ ॥

શ્લોકાર્થ—નવમા અધિકારમા તીર્થપતિ શ્રી વીરમથુની સ્તુતિ અને દશમા અધિકારમા રેવનાચલની સ્તુતિ જાણવી તથા અગીયારમા અધિકારમા અષ્ટાપદાદિકની અને છેલા અધિકારમા સુદિઢિ દેવતાના સ્મરણરૂપ સ્તુતિ જાણવી ॥૪૫॥

વિસ્તારાર્થ.—તથા જોદેવાણવિદેવો અને ઇકોવિનમુકારો એ બે ગાથા રૂપ નવમા અધિકારને વિષે આ વર્તમાન તીર્થના અધિપતિ ઠાકુર જે શ્રી વીરજગવાન્ તેની સ્તુતિ જાણવી તથા ઉક્લિતસેલસિંહરે એ ગાથા રૂપ દશમા અધિકારને વિષે વલી શ્રીરૈવતકાચલ પર્વતને વિષે શ્રીને-મિનાથ જગવાનની સ્તુતિ જાણવી તથા “ચત્તારિ અઠદસ દોય વંદિયા” એ ગાથા રૂપ અગીયારમા અધિકારને વિષે અષ્ટપદાદિકને વિષે શ્રીજરતેશ્વરે કરાવેલી ચોવીશ જિન પ્રતિમાની સ્તુતિ જાણવી. તથા વેયાવચ્ચગરાણ એ ગાથારૂપઢેજા બારમા અધિકારને વિષે સમ્યગ્દિ દેવતાને

વારૂપ સ્તુતિ જાણવી ॥ ૪૫ ॥

ધિઃ આ ઠેકાણે અગીયારમાં અધિકારને વિષે ચત્તારિ અઠદસ ઇત્યાદિ ગાથામાં ઘણા પ્રકારે દેવ
વાંચ્યા છે તે માંહેલા કેટલા એક ઇહાં લખીયે તૈયે. સંનવાદિક ચારજિન દક્ષિણ દિશે, તથા
સુપાર્શ્વાદિક આઠ જિન પશ્ચિમદિશે, તથા ધર્માદિ દશજિન ઉત્તરદિશે, તથા શ્રીરૂષ્ણ અને અ-
જિત એ બે જિન પૂર્વદિશે. એવં ચોવીશ જિન વાંચ્યા છે, તથા બીજે અર્થે પ્રથમના ચારને આઠ
ગુણા કરીયે તેવારે વત્રીશ થાય. અને વચલા દશને બે ગુણા કરિયે, ત્યારે વીશ થાય. એ બે આંક
મેલવીયે તેવારે બાવન થાય, તે બાવન ચૈત્ય, નંદીશ્વરદ્વીપે છે, તેને વાંચ્યા છે.

તથા ત્રીજે અર્થે ઢાંચ્યા છે વૈરી જેણે એવા અઠદસ એટલે અઠાર અને બે પાઠલા મેલવીયે
ત્યારે વીશ તીર્થંકર થાય તે શ્રીસમેતશિખરે સિદ્ધ થયા તેને વાંચ્યા. અથવા વિચરતા જિન ઉત્કૃષ્ટ
કાલે એક સમયે જન્મથી વીશ હોય તેમને વાંચ્યા.

તથા ચોથે અર્થે આઠને દશ અઠાર થાય, તેની સાથે વીશનો ચોથો જાગ પાંચ થાય તે મે-

લવીયે, તેવારે ત્રૈવીશ થયા તે એક શ્રીનેમીશ્વર વિના ત્રેવીશ જિન શ્રીશત્રુજયે સમવસરયા ઠે,
માટે તેને વાઘ્યા

પાચમે અર્થે દશને આઠ ગુણા કરીયે, તેવારે ઇંશી થાય, તેને વમણા કરતા એકશોને સાઠ
થાય, તે ઝલકુષ્ટકાલે પાચ મહાવિદેહે' |વચરે, તેને વાઘ્યા

ઠઠે અર્થે આઠ અને દશ મલી અઢાર થાય, તેને ચાર ગુણા કરતા વહોતેર થાય એ ત્રૈકા-
લિક ત્રણ ચોવીશી જરતાદિક ક્ષેત્રની વાદી

સાતમે અર્થે ચારને આઠ યુક્ત કરીયે, તેવારે વાર થાય તેને દશ ગુણા કરીયે, તેવારે એક-
શોને વીશ થાય, તેને વમણા કરતા વશે ને ચાલીશ થાય તે જરતાદિક દશ ક્ષેત્રની દશ ચો-
વીશી વાદી'

આઠમે અર્થે મૂલ ચાર ઠે, તથા વલી આઠ ને આઠ ગુણા કરતાં ચોસઠ થાય, તથા દસને
દસ ગુણા કરતાં એકશો થાય તેની સાથે પાઠલા વે મેલવતાં ૧૭૦ જિન થાય તે ઝલકુષ્ટ કાલે
|વચરતા |જનને વાંઘ્યા.

નવમે અર્થે અનુત્તર, ગ્રૈવેયક, વિમાનવાસી અને જ્યોતિષી એ ચાર સ્થાનક ઊર્ધ્વલોકે છે તિહાનાં ચૈત્ય તથા આઠ વ્યંતરનિકાય, દશ જ્ઞવનપતિ, એ અધોલોકનાં ચૈત્ય તથા મનુષ્યલોકમાં તો શાશ્વતી અને અશાશ્વતી પ્રતિમા એ ત્રણ લોકનાં ચૈત્ય વાંઘ્યાં. એવી રીતે એ ગાથા મધ્યે સર્વ તીર્થવંદના લક્ષણ અર્થ ઘણા છે, તે સર્વ વસુદેવહિંમ પ્રમુખ ગ્રંથોથી જોઈ લેવા. અહીંયાં વિસ્તાર ઘણો થાય માટે લખ્યા નથી ॥ ૪૫ ॥

નવ-નવ

અહિગારા-અધિકાર

ઇહ-એ

લલિઅવિત્થરા-લલિત વિસ્તરા

વિત્તિઆઈ-વૃત્તિ આદિકના

અણુસારા-અનુસારે

તિણિ-ત્રણ

સુયપરંપરયા-શ્રુતની પરંપરાથી

વીયડ-વીજો

દસમો-સદમો

ઇગારસમો-અગીઆરમો

આવસસય-આવશ્યકની

નવ અહિગારા ઇહ લલિ-અવિત્થરા વિત્તિઆઈ અણુસારા ॥
તિણિ સુયપરંપરયા, વીયડ દસમો ઇગારસમો ॥ ૪૬ ॥

શબ્દાર્થ—એ વાર અધિકારમાં ૧-૩-૪-૬-૭-૮-૯ ૧૨-૧૩ નવ અધિકાર લલિત વિસ્તારા નામની ભાષ્યની વૃત્તિ આદિના અનુસારે જાણવા અને ૨-૧૦-૧૧, એ ત્રણ શ્રુતની પરંપરાથી જાણવા. ॥ ૪૬ ॥

વિસ્તારાર્થ—એ વાર અધિકારમાંથી પહેલો, ત્રીજો, ચોથો, પાંચમો, ષષ્ઠો, સાતમો, આઠમો, નવમો, અને દશમો, એ નવ અધિકાર તે લલિતવિસ્તારા નામે જાણ્યની વૃત્તિ આદિકના અનુસાર થકી જાણવા અને વીજો અધિકાર, જે અશ્વિન સિદ્ધા તથા દશમો અધિકાર ઉક્તિસેલ એ ગાયોક્ત તથા અગીયારમો અધિકાર ચત્તારિ અષ્ટ દસ એ ગાયોક્ત એટલે જે અશ્વિન, ઉદ્યંત અને ચત્તારિ, એ ત્રણ અધિકાર, તે શ્રુતની પરંપરાથી એટલે જેમ સિદ્ધાતનુ વ્યાખ્યાન છે, તેમ તથા ગીતાર્થ સપ્રદાયથી જાણવા ॥ ૪૬ ॥

ચુણિષ્—ચૂણિને વિષે
જ—જેમ
મણિય—મણી છે

સેસયા—શેષ
જહિચ્છા—યયેચ્છા
તેણ—તે કારણ માટે

ઉજ્જતાશ્વિ—ઉજ્જિતાદિક વળ
અહિગારા—અધિકારો

સુયમયા—શ્રુતમય જાણવા
ચેવ—નિશ્ચે

આવસ્સય ચુળ્લીએ, જં મળિયં સેસયા જહિચ્છાએ ॥

તેણં ઉજ્જંતાઈવિ, અહિગારા સુયમયા ચેવ ॥ ૪૭ ॥

શબ્દાર્થ....જેમ આવશ્યક સૂત્રની ચૂર્ણને વિષે કહ્યું છે તે ઉર્જિતતાદિ શેષ અધિકાર રૂઝા પ્રમાણે જાણવા. તે કારણ માટે ઉર્જિત સેલ ઇત્યાદિક ગાથાથી પણ તે સર્વ અધિકાર નિશ્ચે શ્રુતમય જાણવા ॥ ૪૭ ॥

વિસ્તારાર્થ:-જેમ આવશ્યક સૂત્રની ચૂર્ણને વિષે તથા પ્રતિક્રમણ ચૂર્ણમધ્યે કહ્યું છે. જે ઉચિંતાદિક શેષ અધિકાર તે યથેચ્છાયે જાણવા. તે કારણ માટેં એ ઉચંતસેલસિહરે ઇત્યાદિક ગાથાયે પણ જે અધિકારો તે સર્વ શ્રુતમય જાણવા. ચક્રાર પાદપૂર્ણાર્થ છે અને એવ શબ્દ નિશ્ચયવાચક છે ॥ ૪૭ ॥

વીઓ-વીજો

સુયથયાઈ-શ્રુતસ્તવાદિ

અથઓ-અર્થ થકી

વન્નિઓ-વર્ણવ્યો છે

તર્હિં-તેજ

ચેવ-નિશ્ચે

સકથયંતે-શકસ્તવના અંતે

પઢિઓ-ઋણો છે

દન્વારિહ્વરારિ-દ્રવ્ય અરિહંત

વાંદવાના અવસરે

પગડથ્યો-પ્રગટાર્થ

વીઓ સુયત્થયાહ, અત્થઓ વન્નિઓ તહિં ચેવ ॥
સક્કત્થયંતે પઠિઓ, દ્વારિહવસરિ પયહત્થો ॥૪૮॥

શબ્દાર્થ—વીજો શ્રુતસ્તવાદિ અધિકાર અર્થથી શ્રુતસ્તવમાજ વર્ગવ્યો છે વલી શકસ્તવના અતે જે કહેલો છે તે દ્રવ્ય અરિહતને વાદવાના અવસરે પ્રગટ અર્થપણે જાગવો ॥ ૪૮ ॥

વિસ્તારાર્થ—અને “જે અર્હ્યાસિદ્ધા જે જ્ઞવિસ્સતિ” રૂપ વીજો અધિકાર તે પણ શ્રુતસ્તવાદિ એટલે શ્રુતસ્તવની આદિમાં આવેલી પુસ્કરવરદી નામની ગાથાને વિષે જે તે અર્થથી તો તે શ્રુતસ્તવ માંહેજ નિશ્ચે શ્રીઆવગચ્છક ચૂર્ણીને વિષે વર્ણિતો એટલે વર્ણવ્યો છે જેમકે ઉક્તોસેણ સત્તરિણજિણયરસય જહન્ન ઇણ વીસ તિહયરાણ, એતાય, એ-ગકાલેણ જ્ઞવતિ અર્હ્યા અણાગયા અણતા તે તિહયરા નમંસંતિ ॥ એ પાઠ છે અહીં કોઈ શકા કરે, કે ત્યાં જ્ઞલે તેમ જ્ઞણો, પરંતુ આહી લખેલા પાઠે કરીને શું? તો ત્યાં કહે છે, કે શકસ્ત-

વના અંતને વિષે જે પઠિતઃ એટલે કહ્યો છે અર્થાત્ પૂર્વાચાર્યોએ શકસ્તવના અંતમાં સ્થાપન કરેલો છે, તે દ્રવ્ય અરિહંત વાંદવાના અવસરે એટલે જાવ અરિહંત વંદનાનંતર દ્રવ્ય અરિહંત વંદનાનું અનુક્રમે પ્રાપ્તપણું છે, મારે એ આદ્ય અધિકારમાં પણ નવમી સંપદાને વિષે કાંઈક જાણવાથી તેનું વિસ્તારાર્થપણું છે તેમ પ્રગટાર્થો એટલે પ્રગટાર્થ જાણવો મારે એ પણ શ્રુતમય જાણવા આ પ્રકારે નિયુક્તિ અને ચૂર્ણીનાં વચન તે પ્રમાણજ છે, જે મારે કહ્યું છે ॥ ૪૮ ॥

અસઢાઈન-પંડિત પુરુષોએ આ-	અવારિયં-નહિ વારેલી	આયરણાવિ-આચરણાપણ	ઈતિવિયણઓ-એવું વચન છે
અણવજ્ઞ-પાપ રહિત [ચરેલું	ઈતિ-એવા	હુ-નિશ્ચે	સુ-ભલા
ગીઅત્થ-ગીતાર્થ	મજ્ઞત્થા-મધ્યસ્થ	આણ-આજ્ઞા	વહુમન્નંતિ-ઘણું માને

અસઢાઈનણવજ્ઞં, ગીઅત્થ અવારિઅંતિ મજ્ઞત્થા ॥

આયરણાવિ હુ આણ, ત્તિ વિયણઓ સુ વહુ મન્નંતિ ॥ ૪૯ ॥

શબ્દાર્થ—“પાપરહિત અને ગીતાર્થોં નહિ વારેલી, એવી મધ્યસ્થ પડેલ ગીતાર્થ પુરુષોં કરેલી અત્તરગા પણ નિશ્ચે
-મગવતની આજ્ઞા જાણવી.” એવા વચનથી મઝા પુરુષોં તે આચરણાને વહુ માને છે ॥ ૪૯ ॥

વિસ્તારાર્થ.—જે આચારણા અનવચ્ય હોય એટલે પાપરહિત હોય, અને વહી તે ગીતાર્થે
અર્થારિત હોય એટલે વીજા કોઈ ગીતાર્થ પુરુષેં તેને વારી નહીં હોય એવા મધ્યસ્થ રાગ દ્વેષ
રહિત અશઠ પન્નિત, ગીતાર્થ પુરુષોં તેણે જે આચરયો હોય તો તેવા ગીતાર્થની કરેલી જે આ-
ચારણા તે પણ નિશ્ચે શ્રી જગવતની આજ્ઞાજ કહીયે એવું વચન છે, તે માટે સુષ્ટુ એટલે જલા
અથગા સુત્રિહિત અશઠ ગીતાર્થની કરેલી આચરણાને પણ ગીતાર્થ જન ઘણુ માને ॥૪૯॥

એ વાર અધિકારનુ વારમુ દ્વાર કહ્યું, હહા સુધી ઉત્તર વોલ ૧૯૭૭ થયા ॥

હવે ચાર વાદવા યોગ્યનુ તેરમું આદે દેહને વીજાં પણ દ્વાર કહેવે

ચત્તવદિજન-ચાર વાદવા
યોગ
જિજન-જિન
મુજિ-મુનિરાજ

મુય-શ્રુત સિદ્ધાન
સિદ્ધા-સિદ્ધ મગવાન
હહ-પ
મુરાહ-દેવતા મમુસ્ત

સરણિજા-સ્મરવા યોગ્ય
ચલહજિના-ચાર મકારના
જિન
નામ-નામ જિન

ઠવણ-સ્થાપના જિન
દન્વ-દ્રવ્ય જિન
ભાય-ભાવજિન
જિજનભેણ-જિનનાભેદે કરીને

ચઉ વંદણિજ્ઞા જિણમુણિ, સુયસિદ્ધા ઇહ સુરાઈ સરણિજ્ઞા
ચઉહ જિણા નામ ઠવણ, દ્વભાવજિણ મેણાં ॥૫૦॥ દારં ૧૩-૧૪

શબ્દાર્થ—જિન, મુનિ, શ્રુત અને સિદ્ધ એ ચાર વાંદવા યોગ્ય છે અને એ જિનશાસનના અધિષ્ઠાયક સમ્યક્દૃષ્ટિ દેવતા સ્મરણ કરવા યોગ્ય છે. વલી નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય અને ભાવ એવા જિનના મેદે કરીને જિનેશ્વરના ચાર મેદ છે

વિસ્તારાર્થ:—ચાર વંદનીયક એટલે ચાર વાંદવા યોગ્ય કહ્યા છે, તે કયા કયા ? તેનાં નામ કહે છે. એક જિન તીર્થંકર અરિહંત, વીજા મુનિરાજ સાધુ, ત્રીજો શ્રુત સિદ્ધાંત પ્રવચન અને ચોથા સિદ્ધ જગવાન્ જે મોક્ષ પ્રાપ્ત થયા તે જાણવા. એ ચાર વંદનીકનું તેરમું દ્વાર કહ્યું. ઉત્તર બોલ ૧૯૯૧ થયા ॥ ૧૩ ॥

હવે એક સ્મરવા યોગ્યનું ચૌદમું દ્વાર કહે છે. એ શ્રી જિનશાસનમાંહે સમ્યગ્દૃષ્ટિ અધિષ્ઠાયિક દેવતા પ્રમુખ સ્મરણીય છે એટલે સ્મરવા યોગ્ય જાણવા. એ સ્મરવા યોગ્યનું ચૌદમુંદ્વાર

કહ્યુ ઉત્તર વોલ ૧૯૯૨ થયા ॥ ૧૪ ॥

હવે ચાર પ્રકારના જિનનુ પન્નરમું દ્વાર કહે છે

ચાર પ્રકારના જિન કહ્યા છે એક નામજિન, વીજા સ્થાપના જિન, ત્રીજા દ્રવ્યજિન, ચોથા
ભાવજિન એ ચાર જિનના જ્ઞેદે કરીને ચાર જિન જાણવા ॥ ૫૦ ॥

હવે એ ચાર પ્રકારના જિનનુ સ્વરૂપ ચાર નિદેપે કહે છે

નામજિના-નામજિન

પુણ-વલી

દ્રવ્યજિના-દ્રવ્ય જિન

સમવસરણત્થા-શ્રી સમવસર-

જિનનામા-નામથી જિન

જિણંદપડિમાઓ-શ્રી જિનેદ્રની

જિણજીવા-જિનના જીવ

ણને વિષે પેઠેલા

ઠવણજિના-સ્થાપના જિન

પ્રતિમાઓ

ભાવજિના-ભાવજિન

નામજિના જિણનામા, ઠવણજિના પુણ જિણંદપડિમાઓ

દ્રવ્યજિના જિણજીવા, ભાવજિના સમવસરણત્થા ॥ ૫૧ ॥ દ્વાર ૧૫

શબ્દાર્થ—જિનેશ્વરનાં નામ તે નામજિન, જિનેશ્વરની પ્રતિમા તે સ્થાપનાજિન, જિન નામકર્મ બાંધનારા જીવો દ્રવ્ય જીન અને સમવસરણમાં વિરાજિત થયેલા ભાવજિન જાણવા. ॥ ૫૧ ॥

વિસ્તારાર્થ:—પ્રથમ શ્રી કૃષ્ણાદિક જિનનાં જે નામ છે તેમને તે તે નામેં વોલાવીયે ઠેયે તેને નામ થકી જિન કહીયેં, વલી બીજા શ્રી જિનેંદ્રની જે શાશ્વતી અશાશ્વતી પ્રતિમાઈ છે તથા પગલાં છે તે સર્વને સ્થાપના જિન કહીયેં, ત્રીજા જેણે તીર્થંકર નામ કર્મ વાંધ્યું છે એવા શ્રીકૃષ્ણ, શ્રેણિકાદિક એ સર્વ તથા જે તેજ જ્ઞવમાં તીર્થંકર પદવી પામશે પણ દીક્ષા લઈને જ્યાં સુધી કેવલજ્ઞાન નથી પામ્યા ત્યાં સુધી તેપણ જિનના જીવ કહેવાય, તેને દ્રવ્યથકી જિન કહીયેં. ચોથા જે કેવલજ્ઞાન પામીને શ્રીસમવસરણને વિષે સ્થિત થયા, વેઠા થકા ધર્મોપદેશ આપે તેને જ્ઞાવથકી જિન જાણવા ॥ ૫૧ ॥ એ ચાર પ્રકારેં જિનના નામનું પન્નરમું દ્વાર કહ્યું. ॥ ઉત્તર વોલ ૧૯૯૬ થયા. ॥

હવે ચાર થોયોનું શોલમું દ્વાર કહે છે.

अहिगयजिण-अधिकृत जिन
पढमथुइ-प्रथम स्तुति
बीया-बीजी

सव्वाण-सर्व तीर्थकरोनी
तइअ-श्रीजी
नाणस्स-ज्ञाननी

वेयावच्चगराण वैयावच्चकरनार
तु-वली

उवओगत्थ-उपयोगे अर्थे
चउत्थथुइ-चोथी स्तुति

अहिगयजिण पढमथुइ, बीया सव्वाणतइअ नाणस्स ॥

वेयावच्च गराण उ, उवओगत्थं चउत्थत्थुइ ॥ ५२ ॥ दार १६ ॥

शब्दार्थ—रूपमादि मुख्य अधिकृत जिनेश्वरनी प्रथम स्तुति, सर्व जिनेश्वरोनी बीजी स्तुति, ज्ञाननी श्रीजी स्तुति
अने शासननी वैयावच्च करनारा सम्यक् दृष्टि देवोनी उपयोगने अर्थे चोथी स्तुति जाणवी. ॥ ५१ ॥

विस्तारार्थ—जेनी आगल देव वांदीयें एवी जे नामे मूलनायकनी प्रतिमा होय एटले
प्रस्तुत अंगीकरयो जे चोवीश जिन मांहेले कोइ श्रीरूपज्ञादिक एक जिन तेने अधिकृत जिन
कहीयें तेनी प्रथम स्तुति ते एक जिननीज जाणवी तथा बीजी स्तुति तो सर्व तीर्थकरोनी सा-

ધારણ ઋત્કિરૂપ જાણવી. તથા ત્રીજી સ્તુતિ તે જ્ઞાનની ઇટલે શ્રુત સિદ્ધાંત પ્રવચનની જાણવી. તથા શ્રી જિનશાસનના રખવાલા વૈયાવૃત્ત્યના કરનાર ઇવા સમ્યગ્દષ્ટિ દેવતાઝની વલી ઉપયોગ મનઃસ્મરણને અર્થે ચોથી સ્તુતિ જાણવી ॥ ૫૨ ॥ ઇ ચાર શુદ્ધિ શોભનું દ્વાર કહ્યું ॥ ઉત્તર વોલ ૨૦૦૦ થયા ॥

પાવ-પાપ

સ્વવળથ-સ્વપાવવાને અર્થે

ઈરિઆઈ-ઈરિયાવહિ

વંદળવત્તિઆઈ-વંદળ વત્તિયાદિ

છ-છ

નિમિત્તા-નિમિત્તે

પવયળસુર-પ્રવચનના અધિ-

પ્રાયક દેવતા

સરળથ-સ્મરવાને અર્થે

ઉસગ્ગો-કાઉસગ્ગ

ઈઅ-ઈ

નિમિત્તઠ-નિમિત્ત આઠ

પાવસ્વવળથ ઈરિઆઈ, વંદળવત્તિઆઈ છ નિમિત્તા ॥

પવયળસુરસરળથ, ઉસગ્ગો ઈઅ નિમિત્તઠ ॥૫૩॥ દાર ૨૭॥

શબ્દાર્થ—પાપ સ્વપાવવાને અર્થે ઈરિયાવહિયા પડિક્કમવી ઇ પ્રથમ નિમિત્ત, વંદળવત્તિયાદિ છ નિમિત્ત અને પ્રવચનના દેવતાના સ્મરણને અર્થે કાયોત્સર્ગ ઇ સર્વ મલીને આઠ નિમિત્ત થયા. ॥ ૫૩ ॥

વિસ્તારાર્થ - ગમનાગમનથી ઉપના જે પાપ તે સ્વપાવવાને અર્થે ફરિયાવહિ પ્રથમ પન્નિકમવી
 તે પ્રથમ નિમિત્ત-જાણવું તથા શ્રી તીર્થકરને વદણવત્તિયાદિ ઠ નિમિત્તે કાઝસ્સગ્ગ કરવો, જેમ
 કે પ્રથમ વદણવત્તિઆણ એટલે શ્રીજિનરાજને વાદવાથી જે લાજ થાય, તે કાઝસ્સગ્ગમા મુજને
 લાજ થાઉં વીજો પૂજણવત્તિઆણ એટલે કેશર ચંદનાદિક ધૂપ પ્રમુખે પરમેશ્વરને પૂજવાથી જે
 લાજ થાય, તે મુજને કાઝસ્સગ્ગમા લાજ થાઉં ત્રીજો સક્કાર વત્તિઆણ એટલે સત્કાર તે શ્રી
 જિનેશ્વરને આજ્ઞરણાદિ ચઢાવવાથી જે લાજ થાય, તે મુજને કાઝસ્સગ્ગમાં લાજ થાઉં ચોથો
 સમ્માણવત્તિઆણ એટલે સન્માન તે શ્રીજિનના સ્તવનગુણ કહેવાથી જે લાજ થાય, તે મુજને કા-
 ઝસ્સગ્ગમા લાજ થાઉં, પાંચમો વોહિલાજ વત્તિઆણ એટલે આગલે જવે સમકેતનો લાજ
 થાય, તે નિમિત્તે કાઝસ્સગ્ગ કરું ઠઠું નિરુવસગ્ગ એટલે નિરુપસર્ગ તે જન્મ જરા મરણાદિ ઉપ-
 સર્ગ ટાલવા નિમિત્તે કાઝસ્સગ્ગ કરું એ ઠ નિમિત્ત અને એક પ્રથમ કહ્યું એવ સાત થયા તથા
 આઠમું પ્રવચનના અધિષ્ઠાયક સુર એટલે દેવતા તેને સ્મરવાને અર્થે એક નવકારનો કાઝસ્સગ્ગ

ચૈત્યવંદનને વિષે કરવો એ નિમિત્ત આઠ જાણવાં. તે દેવવંદનને વિષે હોય. એ આઠ નિમિત્તનું સત્તરમું દ્વાર પૂર્ણ થયું. ઉત્તર બોલ ૨૦૦૮ થયા ॥ ૫૩ ॥

હવે બાર હેતુનું અઢારમું દ્વાર કહે છે.

ચઉ-ચાર	પમુહ-પમુહ	પળહેઉ-પાંચ હેતુ	ઇઅ-૫
તસ્સ-તે	સદ્દાઇઆ-શ્રદ્ધાદિક	વેયાવચ્ચગરતાઇં-વેયાવચ્ચગ-	હેઉ-હેતુ
ઉત્તરીકરણ-ઉત્તરીકરણ	ય-વલી	તિન્નિ-ત્રા [રાણં ઇત્યાદીક]	બારસગં-વાર

ચઉ તસ્સ ઉત્તરીકરણ-પમુહ સદ્દાઇ આય પળ હેઉ ॥

વેયાવચ્ચગરતાઇં, તિન્નિ ઇઅ હેઉ બારસગં ॥ ૫૪ ॥ દારં ૧૭ ॥

શબ્દાર્થ—તે પાપનો નાશ કરવા માટે ઉત્તરીકરણ વિગેરે ચાર છે અને શ્રદ્ધાદિક હેતુ પાંચ છે. વલી વૈયાવચ્ચગરાણં ઇત્યાદિ ત્રણ હેતુ છે. એ સર્વ મલી વાર હેતુ ચૈત્યવંદનમાં થાય છે. ॥ ૫૪ ॥

विस्तारार्थ-तिहा प्रथम देव वांछतां पाप टले ठे ते पाप टालवाना उत्तरीकरण प्रमुख चार
ठे, ते कहे ठे एऊ तस्सउत्तरीकरणेण एटले पापने आलोववे करीने अर्थात् पापकर्म निर्घातन
करवे करी, बीजो पायष्ठित्तकरणेण एटले अजिहया पदथी उपन्यु जे प्रायश्चित्त ते लेवे करी,
त्रीजो विसोहिकरणेण एटले राग द्वेषनु टालवु अतिचार टालवानी विशुद्धि करवे करी, चोथो
विसद्धी करणेण एटले माया मात्सर्यादि वर्जवे करी मन वचन कायानी नि शब्दयत्य त्रिकाल
अतीत अनागत वर्त्तमानने विषे अरिहतादिक षट्पद साथे पापकर्म टालवे काउस्सग्गनु फल
आपे ए चार उत्तरीकरणादि निमित्त कह्या तथा श्रद्धादिक वली पांच हेतु ठे तेना नाम कहे ठे,
सद्धाए, मेहाए, धिईए, धारणाए, अणुप्पेहाए, एटले एक श्रद्धा, बीजी मेधा एटले बुद्धि, त्रीजी
धृति एटले चित्तस्वस्थता, चोथी धारणा ते यथाकिंचित् शिक्षा ग्रहणता, पांचमी अनुपेक्षा ते
तदेकाग्रता, ए सर्व पांचे वानां वधते थऊ पांचहेतु जाणवा तथा वेयावच्चकरत्वादिक वेआवच्च-
गराण सतिगराण, सम्मदिठि समाहिगराणं ए त्रण हेतु करे, ते कहे ठे एक वैयावच्चकर सम्य-

गृह्ण देव, बीजो संतिगराणं एटले सम्यक्कृष्टिने रोगादिकनी शांति करवे करीने, त्रीजो समा-
 हिगराणं एटले सम्यक्कृष्टिने समाधि उपजाववे करीने ए त्रण हेतुयें देव संज्ञारवा एटले चार
 उत्तरीकरण तथा पांच श्रद्धादिक अने त्रण वैयावच्चकर ए द्वादशकं एटले बार हेतु चैत्यवंदनने
 विषे जाणवा एटले बार हेतुनुं अठारमुं द्वार पूरुं थयुं अने उत्तर बोल २०२० थया ॥ ५४ ॥

हवे शोल आगारनुं उगणीशमुं द्वार कहे ठे.

अन्नत्थयाइ-अन्नत्थादि
 वारसआगारा-वार आगार

एवमाइयाचउरो-एवमादिक
 चार

अगणि-अग्निनो
 पणिदिछिंदण-पंचेंद्रि छेदन

बोहिखोभाइ-बोधिभोभादि
 डकोय-डंख

अन्नत्थयाइ वारस, आगारा एवमाइया चउरो ॥

अगणिपणिदि छिंदण, बोही खोभाइ डकोय ॥५५॥ दारं१ए।

શબ્દાર્થ—અન્નતથાદિ વાર આગાર અને એવમાદિક ચાર આગાર, તે ચારમા ૧ અગ્નિનો, ૨ પચેદ્રિચ્છેદન, ૩ વોધિ
જ્ઞોભાતિક અને ૪ સર્પડસ વિગેરે જાણવા. ॥ ૫૫ ॥

વિસ્તારાર્થ—અન્નતથાદિ વાર આગાર એટલે અન્નતથાજસસિણંથી માંનીને સુદુમેહિં દિદ્ધિસ-
ચાલેહિં પર્યંત વાર આગાર જાણવા તેના નામ કહે છે પહેલો ઊંચો શ્વાસ લેવે, વીજુ નીચો
શ્વાસ લેવે, ત્રીજુ યાત્રી જીવસ આવે, ચોથુ ઠીક આવે, પાંચમું વગાસુ આવે, ઊંચુ ઊંચુ તરે
જીવવાત આવે, સાતમુ અધોવાત આવે, આઠમુ જમરિ આવે, નવમુ વસન પિત્ત મૂર્છા આવે,
દસમુ સૂક્ષ્મ અગસ્ફુરકણથી, અગીયારમુ ચેલસિધાણ નામક મેલ સચારથી, વારમું દૃષ્ટિ પ્રમુખ
સંચારથી કાઠસ્તગ્ગ ન જાગે

તથા એવમાદિક ચાર આગાર કહે છે એક અગ્નિનો ઉપદ્રવ ઉપને થકે તિહાંથી પૂજતો
અલગો જાય અથવા દીવા પ્રમુખની ઉર્જેઈ થાતાં તથા અગ્નિનો સ્પર્શ થતો હોય તેવારે કાઠ-
સ્તગ્ગમાહે કપમાથી શરીર ઢાકે, અથવા પૂજતો અલગો જઈ રહે, વીજું પચેદ્રિયવિદન પચેદ્રિ-

यनुं बेदन थतुं होय अथवा मूषकादिक पंचेंद्रिय जीव, ते स्थापनाचार्य अने पोतानी वचमां जाता होय, तेवारें पूंजतो अलगो जइ रहे, तो काउस्सग्ग जंग न थाय. त्रीजुं बोधि होनादि ते जिहां राजा अथवा चोरादिक मनुष्य तेना पराज्जवें करी धर्मनी होज्जणा थाय माटें काउस्सग्गमांहे तिहांथी अलगो जइ रहे तो काउस्सग्ग जंग न थाय, चोथुं रुक्क ते साप प्रमुखना रुंकना जयें करी अथवा साप प्रमुख पासें आवतो होय तो तेना जयथी अलगुं जवुं पमे, तेथी काउस्सग्ग जंग न थाय, ए शोल आगांरनुं जंगणीशमुं द्वार थथुं. उत्तर बोल २०३६ थया ॥५५॥

हवे काउस्सग्गना जंगणीश दोष त्यागवा, तेनां नामनुं वीशमुं द्वार कहे वे.

घोडग-घोटक
लय-लता
खंभाइ-स्तंभादि
माल-माल

उद्धी-उधि
नियल-निगड
सवरि-भीलडी
खलिण-खलिण

बहू-वधू
लंबुत्तर-लंबुत्तर
थण-स्तन
संजइ-संयति

भमुहंगुलि-भमुहंगुली
वायस-वायस
कविठे-कपिथ्य

घोडग लय खंभाई, मालुद्धी निअल सबरि खलिण वहू ॥

लंबुत्तर थण संजइ, भमुहंगुलि वायस कविठे ॥ ५६ ॥

श-दार्थ—अश्व, लता, स्तम्भ, माल, उधि, निगड, शवरि, खलिण, वधू, लंबुत्तर, स्तन, सयति, भमुहंगुली, वायस
अने कपित्थ दोष. ॥ ५६ ॥

विस्तारार्थ—प्रथम घोमानी पेटें एक पग उचो राखे, बाको पग राखे, ते घोटक दोष, बीजो
जेम वायराथी बेलनी करे तेम शरीरने धूणावे, ते लता दोष, बीजो थांजा प्रमुखने उठिगे रहे,
ते स्तनादि दोष, चौथो मेका उपरने माले माथु लगावी रहे ते माल दोष, पांचमो गामानी
ऊधिनी पेरें अगुठा तथा पानी मेलवी पग राखे ते उधि दोष, ठठो नेजलमां पग नाख्यानीपरें
पग मोरुजा राखे, ते निगड दोष, सातमो नागो जित्त्वनीनी पेरें गुह्यस्थानकें हाथ राखे ते शवरि
दोष, आठमो घोमना चोरुमानी पेरें हाथ रजोहरणे राखे, ते खलिण दोष, नवमु नवपरिणीत

उंगणीश दोष ते काउस्सग्गने विषे जाणवा. तेने ठांफे. ए उंगणीश दोषमां केटळाएक भ्रमूह
 अने अंगुली बे जूदा दोष करे ठे, तेवारें वीश आय, तथा एक लंबुत्तर, बीजो स्तन अने त्रीजो
 संयति ए त्रण दोष ते श्रमणीने न होय, केमके एनुं वस्त्रावृत शरीर होय, पण एटलुं विशेष जे
 साध्वी प्रतिक्रमणादि क्रिया करते मस्तक उघासुं राखे एटले शोल दोष साधवीने लागे, अने
 ए त्रण दोषने वधू दोषें करी सहित करियें तेवारें लंबुत्तरादि चार दोष आय. ते श्राविकाने न
 होय, शेष पंदर दोष श्राविकाने लागे ए सर्व दोष टालीने काउस्सग्ग करवो एटले काउस्सग्गना
 दोषनुं वीशमुं द्वार थयुं. उत्तर बोल २०५५ थया ॥ ५७ ॥

इरिउस्सग्ग- इरियावहिना
 काउस्सग्गनुं
 प्रमाणं-प्रमाण

पणवीसुस्सास-पचीस श्वा-
 सोश्वासनुं
 अठ्ठ-आठ

सेसेसु-शेष काउस्सग्गमां
 गंभीर-गंभीर
 महुरसदं-मधुर शब्द

महथ्यजुत्तं-महा अर्थ युक्त
 हवइ-होय
 थुत्तं-स्तवन

हवे काउस्सग्गना प्रमाणनुं एकवीशमुं द्वार तथा स्तवननुं वावीशमुं द्वार कहे ठे.

इरिउस्सग्गपमाणं, पणवीसुस्सास अठु सेसेसु ॥ दार २१ ॥

गंभीर महुरसदं, महत्थजुत्तं हवइ थुत्तं ॥ ५८ ॥ दार २२

शब्दार्थ—इरियावहिना काउस्सग्गनु प्रमाण पचीश श्वासोश्वासनु जाणवु. बाकीना काउस्सग्गनु आठ श्वासो-
श्वासनु प्रमाण जाणवु वली मेघनी पेठे गभीर, मधुर शब्दवाला तेमज मइ अर्थवाला मधुना स्तवनो होय छे. ॥ ५८ ॥

विस्तारार्थ—इरियावहिना काउस्सग्गनुं प्रमाण पचीश श्वासोश्वासनु जाणवुं एटले संप्र-
दाये “चदेसु निम्मलयरा” पर्यंत यावत् पचीश पदनुं काउस्सग्ग कराय ठे, अने शेष काउ-
स्सग्ग जे देव वांदता स्तुति काउस्सग्ग ते आठ श्वासोश्वास प्रमाण जाणवो. केम के संप्रदाये
एक नवकारनी संपदा आठ ठे माटे ए काउस्सग्ग प्रमाणनु एकवीशमुं द्वार थयुं उत्तर
वोल २०५६ थया

હવે શ્રીવીતરાગનું સ્તવન કેવા પ્રકારેં કહેવું ? તેનું બાવીશમું દ્વાર કહે છે. મેઘની પેરેં ગંઝીર અને મધુર શબ્દ છે જિહાં અને વલી મહા અર્થયુક્ત ન્નક્તિ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય અને આત્માનં-
દાદિ દશાયુક્ત એવું શ્રીવીતરાગનું સ્તુત એટલે સ્તવન હોય. એ સ્તવન ન્નણવાનું બાવીશમું દ્વાર
થયું. ઉત્તર બોલ ૨૦૫૭ થયા ॥ ૫૮ ॥

હવે ચૈત્યવંદન એક દિવસમાં કેટલીવાર કરવું ? તેનું ત્રેવીશમું દ્વાર કહે છે.

પઢિકમણે-પ્રતિક્રમણ

ચેડ્ય-દહેરામાં

જિમણ-જમતી વચ્ચે

ચરિમ-પાછલે દીવસે

પઢિકમણ-પ્રતિક્રમણ

સુઅણ-સૂતી વચ્ચે

પઢિબોહે-જાગ્યા પછી

ચિડવંદણ-ચૈત્યવંદન

ઇઅ-એ

જડ્ડણો-ચતિને

સત્તઉવેલા-સાત વેલા

અહોરત્તે-એક અહોરાત્ર મધ્યે

પઢિકમણેચેડ્યજિમણ, ચરિમપઢિકમણસુઅણપઢિબોહે ॥

ચિડવંદણ ઇઅ જડ્ડણો, સત્તઉવેલા અહોરત્તે ॥ ૫૯ ॥

शब्दार्थ—प्रभातना पडिकमण वखते, देहरे, भोजन वखते, भोजन काग्या पठी, साजना पडिकमण वखते सूति व-
खते, पाठली रात्रीये जाग्या पठी एम रात्री दिवस मली साजुने सात वखते चैत्यवदन करवु ॥ ५९ ॥

विस्तारार्थ—एक प्रजातने पम्किमणे पञ्चस्काण करता देव वादवाने विषे विशाल लोचन
कही चैत्यवदन करे, वीजु चैत्यगृहमा जगवत आगले चैत्यवदन करे, त्रीजु जमती वखत पञ्च-
स्काण पारे, तेवारें चैत्यवदन करे, चोथु ठेहेलो जमीने जठया पठी एटले आहार करीरह्या पठी
दिवसचरिम पञ्चस्काण करता चैत्यवदन करे, पाचमुं सध्याने पम्किमणे नमोस्तु वर्द्धमानादि
चैत्यवदन करे, ठठु सूती वखते शयन संथारा पोरिसी जणावतां चैत्यवदन करे, सातमु पाठली
रात्रे जाग्या पठी कुसुमिण दुसुमिणकाउस्सग करया पठी किरियानी वेलायें चैत्यवदन करे, ए
कह्या जे सात वखतना चैत्यवदन करवां, ते एक अहोरात्रमध्ये यतिने होय ॥ ५९ ॥

हवे श्रावकने एक अहोरात्रमा केटला चैत्यवदन होय ? ते कहे ठे

पडिकमिउ-पडिकमण

सगवेला-सातवार

पूआसु-पूजाने विषे

तिवेला-त्रणवार

गिहिणोवि-गृहस्थने पण

पचवेला-पाचवार

तिसइशासु-त्रण सध्याये

जहनेण-जयन्यथी

हु-निथे

इअरस्स-इतर

होइ-होइ

પડિક્કમિઉ ગિહિણોવિ હુ, સગવેલા પંચવેલ ઇઅરસ્સ ॥

પૂઆસુ તિસંજાસુ અ, હોઇ તિવેલા જહન્નેણ ॥ ૬૦ ॥

શબ્દાર્થ—પડિક્કમણ કરતા એવા ગૃહસ્થને પણ સાત વચ્ચત અને ન કરનારાને પાંચ વચ્ચત ચૈત્યવંદન કરવું. વલી જ-
ઘન્યથી તો ત્રણે સંધ્યાએ પૂજાના અવસરે ત્રણ વચ્ચત ચૈત્યવંદન કરવું. ॥ ૬૦ ॥

વિસ્તારાર્થ:—એક પ્રજ્ઞાતે અને વીજો સાંજે એ બે વાર પડિક્કમણું કરતા એવા ગૃહસ્થને પણ
નિશ્ચેં યતિની પેરેં સાત વાર ચૈત્યવંદન થાય. તથા જે એક વાર પડિક્કમણું કરતા હોય એવા ગૃહ-
સ્થને પાંચવાર ચૈત્યવંદન થાય; તેમાં એક પોરિસિ સાંજલતાં; એક ક્રિયા કરતાં અને ત્રણવાર દેવ
વાંદતાં મલી પાંચ થાય. અને તેથી ઇતર એટલે જે પડિક્કમણું નથી કરતા એવા ગૃહસ્થને તો પ્ર-
જ્ઞાત; સાંજ અને મધ્યાન્હે એ ત્રણ સંધ્યાએ પૂજાને વિષે એ જઘન્યથી પણ ગૃહસ્થને માટેં ત્રણવાર
ચૈત્યવંદના હોય. એ સાત પ્રકારના ચૈત્યવંદનનું ત્રેવીશમું દ્વાર પૂર્ણ થયું. ઉત્તર વોલ ૨૦૬૪ થયા ॥૬૦॥

હવે એ પૂર્વોક્ત સર્વ વોલ જો આશાતનાનો પરિહાર કરે, તો સફલ થાય, માર્ટેં ચોઢીશમું
દરા આશાતનાનુ દ્વાર કહે ઠે

તવોલ-તાવુલ
પાણ-પાણી
ભોયણ-ભોજન
વાણહ-સ્વાસઢા

મેહુણ-મેથુન
સુઅણ-સુઢુ
નિઢવણ-ધૂરુઢુ

મુત્ત-માત્રા
ઉચ્ચાર-વઢી નીતિ
જૂઅ-જૂવઢુ

વજ્જે-વર્જવા
જિણનાહ-જિનનાથ
જગઈએ-જગતોને વિષે

તંવોલ પાણ ભોયણ, વાહણ મેહુજ્ઞ સુઅણનિઢવણં ॥
મુત્તુચારં જુઅં, વજ્જે જિણનાહ જગઈણ ॥ ૬૧ ॥

શબ્દાર્થ—તવોલ સ્વાધુ, પાણી પીધુ, ભોજન કરધુ, જોડા પહેરવા, કામચેષ્ટા કરવી, શયન કાધુ, ધુમધુ, લધુ નીતિ
કરવી, વઢીનીતિ કરવી અને જૂઢુ રમધુ, એ દશ આશાતના જિનમદિરમા ત્પજવી. ॥ ૬૧ ॥

વિસ્તારાર્થ—પ્રથમ આશાતના શબ્દનો અર્થ કરે ઠે. જે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રનો આય

एटले लाज तेनी शातना एटले खंरुना करवी तेने आशातना कहियें ते जिनघरमां न करवी ते
आशातना जघन्यथी दश प्रकारें ठे; तेनां नाम कहे ठे. प्रथम तांबूल ते सोपारी; नागरवल्लीना
पान अने पंचसुगंधादिकनुं खावुं; बीजी पाणी पीवुं; त्रीजी जोजन करवुं; चौथी उपानह एटले
मोजमी पगरखादिक पहेरवां; पांचमी मैथुन ते कामचेष्टा करवी; बछी सुवुं ते शयन करवुं; सा-
तमी शूंकवुं; श्लेष्म नाखवुं आठमी मात्रा एटले लघु नीति करवी; नवमी उच्चार ते वमीनीतिनुं
करवुं; दशमी जूवटे रमवुं; ए दश आशातना ते जिननाथ एटले जगवानना देरासरनी कांटमी
मांहे पेसतां ए दश वानां वर्जवां ए जघन्यथी दश आशातना महोटी ठे; तेनां नाम कहां ॥६१॥

हवे उत्कृष्टथी चोराशी आशातना त्यजवी जोश्यें तेनां नाम इहां प्रसंगे लखीयें ठैयें. १
खेलश्लेष्म, २ द्यूतादिक्रीमा, ३ कलह, ४ धनुर्वेदादिक कला, ५ कोगला नाखवा, ६ तांबूल पूगी
फल पत्रादि ज्ञक्षण, ७ तांबूल खावाना कूचा, तथा उच्चार नाखवो, ८ गालो देवी, विरुद्ध बोलवुं,
९ लघुनीति वमीनीति करवी, वातनिर्गमनादि पवित्र करणादि, १० शरीर धोवन, ११ केश स-

मारवा, १२ नख समारवा, १३ रुधिरादि नाखवा, १४ शेकेलां धान्य प्रमुख खावा, १५ त्वचाचा
टादिक नाखवा, १६ औषधादिके करी पित्त वमन करे, १७ वमन करे, १८ दतधावनादि करे, १९
वीसामण करावे, २० वकरी, गज, अने अश्वादिकुनु दमन बधन करे, २१ दात, २२ आख, २३
नख, २४ गरुस्थल, २५ नासिका, २६ कान, २७ मस्तकादिक, ते सर्वानो मेल ठावे, २८ सूत्रे, २९
मंत्र जूतादि ग्रह तथा राजादि कार्यना आलोच विचार करे, ३० वृद्ध पुरुषानो समुदाय तिहा
आवी मले, ३१ नामां लेखां करे, ३२ धनना ज्ञाग प्रमुख माहोमांहे वहेचे, ३३ पोतानु अव्य-
ज्जार करी तिहा थापे, ३४ पग उपर पग चक्रावीने वेसे, ३५ ठाणा थापे, ३६ वस्त्र सुकवे, ३७
दाल ढढणीयादिक उगवे, ३८ पापरु शालेवा करे, ३९ वरी आदि देश कचर चीजनी प्रमुख सर्व
शाक जाति उगवे, ४० राजादिकना जयथी देरासर मध्ये नासीने ठुपी रहे, ४१ शोकादिक रुदन
आक्रद करे, ४२ स्त्री, जक्त, राज्य, देशादिकनी विकथा करे, ४३ शर, वाण, तथा बीजा पण
अधिकरण शस्त्र घरे, ४४ गाय, बलद, प्रमुख थापे, ४५ टाढे पीड्यो अग्नि सेवे, ४६ अन्नादि-

कनुं रांधवुं करे, ४७ नाणादिक पारखे, ४८ अविधियें निसिही कह्या विना प्रवेश करे, ४९ ठत्र,
५० उपानह, ५१ शस्त्र, ५२ चामर न मूके. एटले ए चार वानां साथें लइ प्रवेश करे, ५३
मननी एकाग्रता न करे, अज्यंग एटले शरीरें तैलादिक चोपमे, ५५ सचित्त पुष्पफलादिक न
मूके, ५६ अजीव वस्तु जे हार मुद्रादिक वस्त्रादिक ते बाहेर मूकी कुशोन्नावंत थइ देरासरमां
प्रवेश करे, ५७ जगवंत दीठे अंजलि न जोमे, ५८ एक शाटक उत्तरासंग न करे ५९ मुकुट
मस्तकें धरे, ६० मौली उपर वस्त्र बोकानी घांस पेच प्रमुख न ठोमे, ६१ कुसुमना सेहरा, ठोगां
प्रमुख माथार्थी न मूके, ६२ होम पामे, ६३ गेफीदमे रमत करे, ६४ प्राहुणादिकने जुहार करे,
६५ ज्ञान चेष्टा, गाल; काख पूंठ वजावे, ६६ रेकार तुकारादि तिरस्कारनां वचन बोले, ६७ लेवा
देवा आश्रयी धरणुं मांमे, ६८ रणसंग्राम करे, ६९ बाल बूटा होय ते समा करे, जूआ करे माथुं
खणे, ७० पलांठी पग बांधे, ७१ चांखनीयें चमे, ७२ पग पसारी बेसे. ७३ पुरुपुनी देवरावे, ७४
पगनो मेल जाटके, ७५ वस्त्रादिक जाटके, ७६ माकरु यूकादिक बोणे, तथा तेने त्यांज नाखे,

७७ मैथुनक्रीडा करे, ७८ जमण करे, ७९ व्यापार क्रयविक्रय करे, ८० वैद्य करे, ८१ शय्या
समारे, ८२ गुह्य लिगादिक उघामे, तथा समारे, ८३ वाहुयुद्ध करे तथा कुरुमादिकना युद्ध क-
रावे, ८४ वर्षाकालादिकने विषे प्रणालीथी पाणी सग्रहे अघोल स्नान करे, तथा पाणी पीवाना
जाजन मूके, ए उत्कृष्टथी चोराशी आशातना जिन जुवनमा वर्जवी

इवे मध्यम वहेतालीश आशातना वर्जवी तेनां नाम कहे ठे १ मूत्र, २ पुरीष, ३ पाणी,
४ उपानह, ५ शयन, ६ अशन, ७ स्त्रीप्रसंग, ८ तबोल, ९ थुकवु, १० जूवटु रमबु, ११ जूवटादि
कनु जोबु, १२ पलाठी वालवी, १३ पग पसारवा, १४ परस्पर विवाद, १५ परिहास, १६ मत्सर,
१७ सिंहासन परिजोग, १८ केश शरीर विज्रूषा, १९ ठत्र २० खऊ, २१ मुकुट, २२ चामरनुं रा-
खवु, २३ धरणु करवु, २४ हास्यादि तिलास परिहास, २५ विटसाथे प्रसंग करवो, २६ मुखकोश
न करवो, २७ मलिन शरीर राखे, २८ मलिन वस्त्र पहरे, २९ अविधिये पूजा करे, ३० मननु

एकाग्रपणुं न करे ३१ सचित्त द्रव्य बाहिर न मूकी आवे; ३२ उत्तरासंग न करे; ३३ अंजलि न करे ३४ अनिष्ट, ३५ हीन, कुसुमादि पूजोपकरण राखे, ३६ अनादर करे, ३७ जिनेश्वरना प्रत्यनीकने वारे नही, ३८ चैत्यद्रव्य खाय, ३९ चैत्यद्रव्यनी उपेक्षा करे, ४० ठती सामर्थ्य पूजावंदनादिकें मंदता करे, ४१ देवद्रव्यादि जहक साथें व्यापार मित्राइ सगाइ करे, ४२ तेहवा वरेरानी मुख्यता करे, तथा तेनी आज्ञायें प्रवर्त्ते, ए वहेंतालीश मध्यम आशातना वर्जवी. एटले ए चोवीशमुं आशातनानुं द्वार थयुं ॥ उत्तर बोल २०७४ पूर्ण थाय ॥

हवे देव वांदवानो विधि कहे ठे.

इरि-इरियावहि
नमुक्कार-नमस्कार
नमुथुण-नमुथुणं
अरिहंत-अरिहंत चेइआणं

थुइ-स्तुति
लोग-लोगस्स
सव्व-सव्वलोए अरिहंत चे-
इआणं

थुइ-वीजी स्तुति
पुरुख-पुरुखरवदी
सिद्धा-सिद्धाणं बुद्धाणं
वेआ-वेयावच्चगराणं

जावन्ति-जावन्ति चेइभाइं
थय-स्तवन
जयवी-जयवीयराय

इरि नमुकार नमुत्थुण, अरिहंत थुई लोग सब थुइ॥ पुरुख
थुइ सिद्धा वेआ थुइ, नमुत्थ जावंति थय जयवी ॥ ६२ ॥

शब्दार्थ—इरियावहि, नमस्कार, नमुत्थुण, अरिहंत चेइयाण, कही एक स्तुति कहेवी. पत्री लोगस्स, सबलोए कही स्तुति कहेवी पत्री पुरखवरर अने स्तुति कहेवी पत्री सिद्धाण बुद्धाण, वेयावच्चगराण अने स्तुति कहेवी पत्री नमुत्थुण, जावति चेइयाइ अने स्तुति कहोने जेवट जयवीराय पूर्ण कहेया ॥ ६२ ॥

विस्तारार्थ—प्रथम इरियावहि सपूर्ण परिक्रमि पठी चैत्यवदननो आदेश मागी नमस्कार कही पठी नमुत्थुण कहे पठी जजो थइ अरिहंत चेइयाण कही काउस्सग करी एक तीर्थकरनी स्तुति कहे पठी लोगस्स कहीये पठी सबलोए अरिहंत चेइयाण कही काउस्सग करी सर्व तीर्थकरनी बीजी स्तुति कहिये, पठी पुरखवरदी कही काउस्सग करी श्री सिद्धांतनी बीजी स्तुति कहेवी पठी सिद्धाण बुद्धाण वेयावच्चगराण इत्यादिक कही काउस्सग करी अधिष्ठायिक देवोनी चोथी स्तुति कही पठी नीचे वेसीने नमुत्थुण सपूर्ण कहोने जावति चेइयाइ जावत केवि

साहु कही नमोर्हत् सिद्धाचार्योपाध्याय सर्व साधुज्यः कही स्तवन कहीने, संपूर्ण जयवीरराय कहीयें. ए देव वांदवानो विधि कह्यो ॥ ६२ ॥

हवे यद्यपि कोइ प्राणी एटला बोल तथा एवो विधि न जाणतो होय तो पण आ कहेला आठ बोल तेमां होय तेने नृत्तिवंत कहीयें. जे माटे संबोध प्रकरणमध्ये कळुं ठे ॥ नृत्ति बहु-माणोवण, संजलण आसायणाइ परिहारो ॥ परिणीय संगवज्जण, सइ सामठे तउज्जुणणं ॥ १ ॥ विहिजुंजण मस्सवण, मवही वायाण विहि पमिसेहो ॥ सिद्धाए इय अरुगुण, जुत्तो संपूएण विहिजुत्तो ॥

ए बे गाथानो ज्ञावार्थ कहे ठे. एक नृत्ति ते अंतरंग राग, बीजुं बहुमान ते बाह्य लोको-पचार विनयादि गुण. त्रीजो वर्णवाद यशोवादनुं बोलवुं. चोथो आशातनादिकनो परिहार, पांचमो तेमना प्रत्यनोकनी साथें संग वज्जवो. ठठो ठती सामर्थ्यें विघ्ननुं टालवुं. सातमो आग-दाने विधिमां जोरवुं, आठमो अवर्णवाद न सांजलवापूर्वक अविधिनो निषेध करवो अने विधिनो प्रतिसेवन करवो, एवा आठ गुण विशुद्धयुक्त ते सर्वोपाधि विशुद्ध संपूर्ण विधि युक्त कहीये ॥ १ ॥

सच्चोवाहि विमुद्ध-सर्वोपाधि
— विमुद्ध
एव-एम
जो-जे प्राणी

वदए-वांदे
सया-सदा
देवे-श्री देवाधिदेवने

देविंद-देवना इद्र
विंद-समूह
महिअ-पूज्य

परमपय-मोक्षरूप पद
पावइ-पामे
लहुसो-शीघ्र, उतावलो

सच्चोवाहिविमुद्धं, एवं जो वंदए सया देवे ॥
देविंदविंदमहिअं, परमपयं पावइ लहुसो ॥ ६३ ॥

शब्दार्थ—आ प्रमाणे सर्व उपाधिया रहित एवो जे माणस निरंतर अरिहत देवनी वदना करे छे ते इद्रोना समूहे पू-
जेला परमपदने तुरत पामे छे. ॥ ६३ ॥

विस्तारार्थ—एम सर्वोपाधि विमुद्ध जेम होय एम एटले सर्व श्री जिनधर्म सबधिनी चिंत्ता
तेणे करी निर्दोष प्रकारें शुद्ध श्रद्धाये करी जे ज्ञव्य प्राणी श्रीदेवाधिदेवने सदा सर्वदा वांदे ते
ज्ञव्य प्राणी ज्ञवज्जयरूप पद जिहा नथी एवो परमपद एटले मोक्षरूप पद ते प्रत्ये शीघ्र उता-

વલો પામે. તે પરમ પદ કહેવું છે ? તો કે દેવના ઇંદ્ર તેમના સમૂહ એટલે ઇંદ્રોને સમૂહને જોને
અર્ચિતં એટલે પૂજ્યું એવું છે. એમાં ગ્રંથકર્તા શ્રીદેવેંદ્રસૂરિયે પોતાનું નામ પણ સૂચવ્યું છે એ શ્રી-
ચૈત્યવંદન જ્ઞાપ્યનું વાર્તિક સંક્ષેપથી કહ્યું, અને વિસ્તારથી તો શ્રી આવશ્યકનિર્યુક્ત તથા
પ્રવચન સારોદ્ધારની વૃત્ત્યાદિકથી જાણવું. ઇતિ શ્રેયઃ ॥ ઇતિ શ્રી દેવવંદનજ્ઞાપ્યં વાલાવબોધ-
સહિતં સંપૂર્ણમ્ ॥ ૬૩ ॥

હવે એ શ્રીદેવાધિદેવને વિધિ વાંદવાના ફલના કહેવાવાલા તે શ્રીગુરુ છે માટે તેમને પણ
જ્ઞાતિ વિનયે કરી વિધિ પૂર્વક વંદના કરવા થકી સકલ આગમનાં રહસ્ય પામીયે. એ શ્રીગુરુને
વાંદવાનાં પણ ઘણાં ફલ આગમમાંહે કહ્યાં છે ॥ યદુક્તં ॥ વંદણેણં જન્તે જીવે કિં જણે, ગોયમાં
વંદણેણં જીવે નીયાગોયં સ્વેદ, ઉચ્ચાગાયં ણિવંધે. સાહગ્ગંચણં અપરિલેહિયં આણાફલં નિવિ-
ત્તેદ દાહિણ જાવચ જણય ઇતિ ॥ તેણે પ્રસંગે આવ્યો જે ગુરુવંદનાધિકાર તે હવે કહે છે.

॥ अथ श्रीवालावबोध सहित ॥
॥ श्रीगुरुवंदन भाष्य प्रारंभः ॥

गुरुवंदन-गुरुवंदन
अह-अथ
तिविह-त्रण प्रकारे
त-ते

फिह्वा-फेठा वदन
छोभ-थोभ
बारसावत्त-द्वादशावर्त्त वदन
सिरनमणाइसु-मस्तक नमाड-

वादिकने विषे
पढम-प्रथम
पुण्ण-पूर्ण

खमासमण-खमासमण
दुगि-वे
बीय-बीजु

गुरुवंदणं मह तिविहं, तं फिह्वा छोभ बारसावत्तं ॥
सिर नमणाइसु पढमं, पुण्णं खमासमण दुगि बीअं ॥ १ ॥

शब्दार्थ—हवे गुरुवंदन त्रण प्रकारे छे. ते फेटा वंदन, थोभ वंदन अने द्वादशावर्त्त वंदन. तेमां मस्तरुने नमाववा-
दिकयी पहेलुं, अने पूर्ण पंचांग बे खमासमण देवाथी बीजुं वंदन थाय छे. ॥ १ ॥

विस्तारार्थः—अथ शब्द ते मंगलाधिकारें ठे, तथा प्रथम प्रारंभने कारणे अथ शब्दें करी
चत्त्यंवदन ज्ञाप्य कहा पढी हवे गुरुवंदन ज्ञाप्य कहियें ठैयें. ते गुरुवंदन त्रण प्रकारें ठे तेमां
पहेलुं फेटा वंदन, बीजुं थोभवंदन, बीजुं द्वादशावर्त्तवंदन, तिहां मस्तक नमाववादिकने विषे
आदि शब्द थकी अंजलिकरण ते हाथ जोरवादिक जाणवा. ते पहेलुं फेटा वंदन जाणवुं तथा
पूर्ण पंचांग बे खमासमणा देवे करीने एटले बे हाथ, बे गोठण अने एक मस्तक ए पांच अंग
नमाववा रूप ते बीजुं थोभवंदन जाणवुं ॥ १ ॥

इहां शिष्य पूछे ठे के थोभवंदनें तथा द्वादशावर्त्त वंदने प्रथम एक वार वांदीने फरी
बीजी वार शे हेतुयें वांदीए ठैयें ? त्यां आचार्य उत्तर आपे ठे.

જહ-જેમ
દુઓ-દૂત
રાયાણ-રાજાને
નમિડ-નમિને

કજ્જ-કાર્ય
નિવેડ-નિવેદન કરે
પછા-પાઠો

વીસજિઓવિ-વિસજ્યો થકો
વંદિઅ-વાદીને [પળ
ગચ્છડ-જાય

એમેવ-એનીપેરે
ઇથ-ઇહાં
દુગ-દ્વીક

જહ દૂઓ રાયાણં, નમિડં કજ્જં નિવેડં પત્થા ॥

વીસજિઓવિ વંદિઅ, ગચ્છડ એમેવ ઇથદુગં ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ—જેમ દૂત પ્રથમ રાજાને નમસ્કાર કરીને કાર્ય નિવેદન કરે છે અને પાઠો રાજાએ રજા આપવાથી તે દૂત ફરી નમસ્કાર કરી જાય છે તેમ આ દેવવદનમા પણ વારં વાર વદના જાણવી

વિસ્તારાર્થ—જેમ દૂત પુરુષ છે તે રાજાને નમિને કાર્ય નિવેદન કરે વલી પાઠો રાજાએ વિસજ્યો થકો પણ વાદીને જાય એની પેરે ઇહા ગુરુવદનને ત્રિષે પણ વદનનુ દ્વિક જાણવું ॥ ૨ ॥
અને છાદશાવર્ત્તવદને તો વેહુ વાદણે મલીને આવગ્યક આવર્ત્તાદિ વોલ નીપજે છે, તે માટે વેહુ વાદણાની જોમીયે એકજ વદન કહેવાય છે ॥

હવે વાંદણાં દેવાનું કારણ શું ? તે કહે છે.

આયરસ-આચારનું
ઉ-વલી
મૂલ-મૂલ
વિળઓ-વિનય છે

ગુણવઓ-ગુણવંતની
અ-વલી
પડિવત્તી-સેવા
સા-તે

વિહિવંદણાઓ-વિધિયેં કરીને
વાંદવાથી
વિહિ-વિધિ

ઇમો-આ
વાર સાવત્તે-દ્વાદશા વર્ત્તને
વિપે

આયરસસુ મૂલં, વિળઓ સો ગુણવઓ અ પડિવત્તી ॥
સા ય વિહિવંદણાઓ, વિહિ ઇમો વારસાવત્તે ॥ ૩ ॥

શબ્દાર્થ—આચારનું મૂલ વિનય છે અને તે વિનય ગુણવંતગુરુની સેવા કરવાયી થાય છે. વલી તે સેવા વિધિયુક્ત વંદનાથી થાય છે. તે વિધિ આ આગલ દ્વાદશાવર્ત્ત વંદનને વિપે કહેશે ॥ ૩ ॥

વિસ્તારાર્થ:—જે માટે શ્રી સર્વજ્ઞપ્રણીત જે આચાર તેનો વલી મૂલ જે છે, તે વિનય છે તે વિનય કેવી રીતે હોય ? તે કહે છે. ગુણવંત ગુરુની વલી પ્રતિપત્તિ ઇટલે સેવા કરવી જાણવી તે

ઝક્તિ વલી વિધિયેં કરીને વાંદવાથકી થાય તે વિધિ આ આગલ દ્વાદશાવર્ત વદનને
વિષે કહેશે ॥ ૩ ॥

હવે એ ત્રીજુ દ્વાદશાવર્ત વદન કેમ હોય ? તે કહે છે

તદ્ય-ત્રીજુ	મિહો-માહો માહે	તુ-વલી	પયટ્ટિઆણ-પદ્મતિષ્ઠિત
તુ-વલી	આદમ-આદિ	દસણીણ-દર્શનીનેજ	ચ-નિર્થે
છંદણદુગે-વે વાદના દેવે કરી	સયલસંઘે-સ્મસ્ત શ્રી સંઘે	ય-ચ	તદ્ય-ત્રીજુ
તથ-તેમા	વીય-વીજુ		

તદ્યં તુ છંદણ દુગે, તથમિહો આદમં સયલસંઘે ॥

વીયં તુ દંસણીણ ય, પયટ્ટિઆણં ચ તદ્યં તુ ॥ ૪ ॥

શબ્દાર્થ—ત્રીજુ દ્વાદશાવર્ત વદન તો વે વાદના દેવાથી થાય છે તે પૂર્વે કહેલા ત્રણ વદનમા પહેલુ ફેટાવદન ચતુ-
ર્વિધ સંઘે પરસ્પર તેવા તેવા અવસરે કરી શકાય અને વીજુ થોભવદન ગુણવત મુનિને કરાય અને ત્રીજુ દ્વાદશાવર્ત વદન

તો આચાર્યાદિ પદ પ્રતિષ્ઠિત મુનિને કરાવ. ॥ ૪ ॥

વિસ્તારાર્થ:-ત્રીજું દ્વાદશાવર્ત વંદન તે વલી બે વાંદણાં દેવે કરીને હોય, એટલે બે વાંદણાં દેવે કરી યાય, इहां वंदण शब्द वंदनवाचक जाणवो. તે પૂર્વોક્ત ત્રણ વાંદણાંમાં આદિમ એટલે પહેલું ફેટાવંદન જે છે, તે સાધુ, સાધ્વો, શ્રાવક અને શ્રાવિકારૂપ ચતુર્વિધ સમસ્તશ્રીસંઘેં મલી મિથો એટલે માંહોમાંહે પરસ્પર તેવા તેવા અવસરને વિષે કરવું હોય ત્યારેં યાય, અને વોજું જે યોજ્ઞવંદન છે, તે નિશ્ચેં વલી સુસાધુ એવા દર્શનીયનેજ અર્થેં હોય, એટલે એક ગઢગત, વોજો અનુયોગી, ત્રીજો અનિયતવાસો, ચોથો ગૃહસેવી, પાંચમો આયુક્ત જે સંયમમાર્ગમાં સાવધાન એવા ગુણવંત યતિને એ વાંદણું દેવાય, તથા ચક્રારથી, તથા વિધિવિશિષ્ટ કાર્યને વિષે લિંગમાત્રધારી પણ જો સમ્યક્ત્વદર્શનવંત હોય, તો તે પણ જોજ્ઞવંદને વંદનીય હોય. તથા ત્રીજું દ્વાદશાવર્ત વંદન જે છે તે વલી આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, ગુણવંત ગીતાર્થાદિક એવા પદપ્રતિષ્ઠિત જે હોય તેમને નિશ્ચેં હોય. ॥ ૪ ॥

હવે એ વાદણાંનાં પાંચ નામ છે, તે કહે છે

વદન-વદન કર્મ

ચિદ્-ચિત્તિ કર્મ

કિદ્કમ્મ-કૃતિ કર્મ

પૂઆકમ્મ-પૂજાકર્મ

ચ-વલી

વિણયકમ્મ-વિનયકર્મ

કાયવ્વ-કરવું

કસ્સ-કેને અર્થે

વ-વલી

કેળવાવિ-કેહને વાદના દેવા

કાહેવ-કેવારે

કદ્દલ્લુત્તો-કેટલીવાર

વંદન ચિદ્ કિદ્કમ્મં, પૂઆકમ્મં ચ વિણયકમ્મં ચ ॥

કાયવ્વં કસ્સ વ કે-ળવાવિ કાહેવ કદ્દલ્લુત્તો ॥ ૫ ॥

શબ્દાર્થ—વદનકર્મ, ચિત્તિકર્મ, કૃતિકર્મ, પૂજાકર્મ અને વિનયકર્મ એ પાંચ પ્રકારે વદન કરવું તે કોને અર્થે ? અને કોણે કરવું ? વલી વગરે અને કેટલીવાર ? ॥ ૫ ॥

વિસ્તારાર્થ—એક વદન કર્મ તે અન્નિવાદન સ્તુતિરૂપ, અર્ધાવનતકાય કરવી, તે શરીર મસ્તકાદિકે અવનત તથા કર્મચક્રી જાણી કર્મ વધાય એટલા માટે વીજુ ચિત્તિકર્મ, ત્રીજું કૃતિ-કર્મ વાદણુ, વલી જાણી મન, વચન અને કાયાની ચેષ્ટાનુ જે કર્મ કરવું, તે માટે ચોથું પૂજાકર્મ

કહીયેં, તથા વિનયનું કરવું તે માટે પાંચમું વિનયકર્મ કહીયેં, એ પાંચ પ્રકારે વંદન વલી કરવું
 એટલે પાંચ પ્રકારે વાંદણાં દેવાં તે કેને અર્થે દેવાં ? વલી કેહને વાંદણાં દેવાં ? અપિ શબ્દ
 નિશ્ચયાર્થમાં છે. કેવારે વાંદણાં દેવાં ? કેટલી વાર વાંદણાં આપીયેં ? ॥ ૫ ॥

કહોણયં-કેટલા અવનત
 કરવા
 કહસિરં-કેટલીવાર મસ્તક
 નમાવવું

કહિ-કેટલા
 વ-વલી
 આવસ્સણ્હિ-આવશ્યકે કરીને

પરિશુદ્ધં-પરિશુદ્ધ
 કહ્દોસ-કેટલા દોષે
 વિપ્પમુક્કં-રહિત

કિઠ્ઠકમ્મં-કૃતિ કર્મ
 કીસ-શા માટે
 કીરઈ-કરીએ

કહોણયં કહસિરં, કહિ વ આવસ્સણ્હિ પરિશુદ્ધં ॥

કહ્દોસવિપ્પમુક્કં, કિઠ્ઠકમ્મં કીસ કીરઈવા ॥ ૬ ॥

શબ્દાર્થ—કેટલીવાર નમવું ? કેટલીવાર મસ્તક નમાવવું ? વલી કેટલા આવશ્યકે કરી શુદ્ધ થવું ? કેટલા દોષથી
 મુક્ત થવું ? અને કૃતિકર્મ શા માટે કરવું ? ॥ ૬ ॥

विस्तारार्थ - वांदणाने विषे केटला अवनत करवा, केटलीवार मस्तक नमाम्बु, केटला वली आवश्यके करीने परिशुद्ध थको तथा केटला दोपे करी विप्रमुक्त एटले रहित थके शामाटे करी कृतिर्म्म वादणां दीजें ? वा शब्द पुनर्वाचक ठे ॥ ६ ॥ ए पांचमी अने ठही वे गाथा आवश्यक निर्युक्तिमा कही ठे ते इहां कही ॥

हवे त्रण गाथाये करी वदनाना वावीश छार कहे ठे

पणनाम-पांच नाम
पणाहरणा-पांच उदाहरण
अजुगपण-अयोग्य पांच

जुगपण-योग्य पांच
चउअ दाया-चार अदाता

चउदाय-चार दाता
पणनिसेहा-पांच निषेध

चउअणिसेह-चार अनिषेध
अठ कारणपा-आठ कारण

पणनामं पणाहरणा, अजुगपण जुगपण चउअदाया ॥
चउदाय पणनिसेहा, चउअणिसेह इ कारणया ॥ ७ ॥

शब्दार्थ—१ वंदणाना पांच नामनुं द्वार, २ पांच उदाहरणनुं, ३ पासत्थादि पांच अयोग्यनुं, ४ आचार्यादि पांच योग्यनुं, ५ चार वांदणा देवराववाने अयोग्यनुं, ६ चार देवराववाने योग्यनुं, ७ पांच स्थानके वांदणानो निषेध तेनुं, ८ चार स्थानके वांदणाना अनिषेधनुं, ९ वांदणानां आठ कारणनुं ॥ ७ ॥

विस्तारार्थः—मूलछारनी गाथाउ जाणवी. पहेलुं वांदणांनां पांच नाम कहेशे, बीजुं वांदणांनां पांच आहरण एटले वांदणांनां पांच उदाहरण दृष्टांत द्रव्य अने ज्ञावथी कहेशे; त्रीजुं वांदणां देवाने अयोग्य एवा पांच पासत्तादिक कहेशे, चौथुं वांदणां देवाने योग्य एवा आचार्यादिक पांच कहेशे, पांचमुं जेनी पासें वांदणां न देवरावीयें एवा चार जण वांदणांना अदाता कहेशे, ठतुं जेनी पासें वांदणां देवरावीयें एवा चार वांदणांना दातार कहेशे, सातमुं पांच स्थानकें वांदणानो निषेध करवो एटले वांदणां न देवां ते कहेशे, आठमुं चार स्थानकें वांदणानो अनिषेध करवो एटले चार स्थानकें वांदणां देवां ते कहेशे, नवमुं वांदणां देवानां आठ कारण कहेशे॥७॥

आवस्सय—आवश्यक

मुहणंतय—मुहपत्तिनी पडिलेहणा

तणुपेह—शरीरनी पडिलेहणा

पणिस—पच्चीस

दोस वत्तीसा—वत्तीश दोष

छगुण—छ गुण

गुरुठवण—गुरुनी स्थापना

दुग्गह—वे अवग्रह

दु छवीसरुत्तर—वर्शेने छवीश

अक्षर

गुरुपणीसा—गुरु अक्षर पच्चीश

આવસ્સય મુહ્ણંતય, તણુપેહ પણિસ દોસ બત્તીસા ॥

છ ગુણ ગુરુઠવણ દુગ્ગહ, દુહ્ણવીસરુઘર ગુરુપણીસા ॥ ૮ ॥

શબ્દાર્થ—૧૦ આવશ્યકનુ ૧૧ મુહ્ણપત્તિની પડિલેહણાનુ, ૧૨ શરીરની પડિલેહણાનુ, ૧૩ પચીસ પચીસ કરવાનુ, ૧૪ વત્તીસ દોપનુ, ૧૫ છ ગુણનુ, ૧૬ ગુરુ સ્થાપનાનુ, ૧૭ વે અવગ્રહનુ અને ૧૮ વસો હ્ણવીસ અક્ષરમા પચીસ ગુરુ વણનુ ॥ ૮ ॥

વિસ્તારાર્થ—દશમુ વાદણાને વિષે આવશ્યક સાચવવા, અગ્યારમું મુહ્ણનંતક ઇટલે મુહ્ણપત્તિની પડિલેહણા કરવી, વારમુ શરીરની પડિલેહણા કરવી, ૧૩ ત્રણે વાના પચીસ પચીસ કરવાં તે કહેશે, પણિસ શબ્દ સર્વને જોખવો તેરમુ વાદણાં દેતાં વત્તીસ દોષ ટાલવા તે કહેશે, ચૌદમુ વાંદણાં દેતા ઠ ગુણ ઉપજે તે કહેશે, પન્નરમુ વાંદણાં દેવામાં સાક્ષાત્ ગુરુ ન હોય તેવારે સજ્ઞાવ અને અસજ્ઞાવ રૂપ ગુરુની સ્થાપના કરવી તે કહેશે, શોલમુ વાદણાં દેતાં વે અવગ્રહ સાચવવા, તે કહેશે, સત્તરમુ વાદણાના સૂત્રને વિષે વર્ણને હ્ણવીસ અક્ષર છે, તેમાં ગુરુ અક્ષર પચીસ વે તે કહેશે.

પયઅડવન્ન-પદ અઢાવન

છઢાળા-છ સ્થાનક

છગુરુવયળા-છ ગુરુના વચન

આસાયળ તિત્તીસં-તેત્રીશ

આશાતના

દુવિહિ-વે વિધિ

દુવીસદારેહિં-વાવીશ દ્વારે

કરીને

ચડસયા-ચારસેં

વાળડડ-વાળું,

ઠાળા-સ્થાનક

પય અડવન્ન છ ઠાળા, છ ગુરુ વયળા આસાયળતિત્તીસં ॥
દુવિહિ દુવીસદારેહિં, ચડસયા વાળડડઠાળા ॥ ૧ ॥

શબ્દાર્થ—૧૮ અઢાવન પદનું, ૧૯ છ સ્થાનકનું, ૨૦ છ ગુરુવચનનું, ૨૧ તેત્રીસ આશાતનાનું અને ૨૨ વે પ્રકારના વિધિનું દ્વાર. એ સર્વ વાવીસ દ્વારે કરીને ચારસો વાળું સ્થાનક છે. ॥ ૧ ॥

વિસ્તારાર્થ:—અઢારમું વાંદણાનાં સૂત્રાંને વિષે પદ અઢાવન ઠેતે કહશે, ઝંગળીશમું વાંદણાં દેતાં શિષ્યને પ્રશ્ન પૂઠવાલક્ષણ વીશામાનાં ઠસ્થાનક ઠેતે કહશે, વીશમું વાંદણાં દેતાં પ્રશ્નોત્તર-રૂપ ઠ ગુરુનાં વચન ઠે, તે કહશે, એકવીશમું વાંદણાં દેતાં ગુરુની તેત્રીશ આશાતના ન કરવી

तेनां नाम कहेशे, बावीशमु वादणाने विषे वे प्रकारनो विधि कहेशे एम वादणाना बावीशछारें
करीने सर्व मली चारशेने वाणु स्थानक थाय ॥ ए ॥

अक्र.	मूलछारना नाम	उत्तर जेद	शरवालो	अक्र.	मूलछारनां नाम	उत्तर जेद	शरवालो
१	वदननाम	५	५	ए	वादणां कारण	८	४५
२	दृष्टात	५	१०	१०	आवश्यक	२५	७०
३	वांदवाने अयोग्य	५	१५	११	मुहपत्ति पन्निहण	२५	९५
४	वादवाने योग्य	५	२०	१२	शरीर पन्निहण	२५	१२०
५	वादणां अदाता	४	२४	१३	वादणां दोष.	३२	१५२
६	वांदणाना दाता	४	२८	१४	वांदणां गुण.	६	१५८
७	निषेधना स्थानक	५	३३	१५	गुरु स्थापना.	१	१५९
८	अनिषेधनां स्थानक.	४	३७	१६	अवग्रह	२	१६१

૧૭	અક્ષરની સંખ્યા.	૨૨૬	૩૮૭
૧૮	પદની સંખ્યા.	૫૮	૪૪૫
૧૯	સ્થાનક.	૬	૪૫૧

૨૦	વાંદણાંમાં ગુરુવચન.	૬	૪૫૭
૨૧	ગુરુની આશાતના.	૩૩	૪૯૦
૨૨	વિધિ.	૨	૪૯૨

હવે પૂર્વોક્ત બાવીશ દ્વારમાં પહેલું પાંચ નામનુ દ્વાર કહે છે.

વંદણયં-વંદનકર્મ
ચિદ્કર્મ-ચિતિકર્મ
કિદ્કર્મ-કૃતિકર્મ

વિણયકર્મ-વિનયકર્મ
પૂઅકર્મ-પૂજાકર્મ
ગુરુવંદન-ગુરુવાંદણાં

પણનામા-પાંચ નામ
દબ્બેભાવે-દ્રવ્ય અને ભાવે

દુહ-વે પ્રકારે
ઓહેણં-સામાન્ય પ્રકારે

વંદણયં ચિદ્કર્મ, કિદ્કર્મ વિણયકર્મ પૂઅકર્મ ॥
ગુરુવંદનપણનામા, દબ્બે ભાવે દુહોહેણં ॥ ૧૦ ॥

शब्दार्थ—१ वदनकर्म, २ चित्तिर्कर्म, ३ कृतिर्कर्म, ४ पूजाकर्म अने ५ विनयकर्म गुरुवादननां आ पाच नाम, द्रव्य अने भाव एम वे प्रकारना सामान्यधी जाणवा ॥ १० ॥ द्वा. १

विस्तारार्थ.—प्रतिष्ठाारनी गाथा कहे ठे प्रथम वदनकर्म ते अज्जिवादन स्तुति रूप जाणवु वीजु चित्तिर्कर्म ते रजोहरणादि उपकरण विधि सहितपणे कुशलकर्मनु करवु जाणवु वीजु कृ-
तिकर्म ते शरीर मस्तकादिके अवनमन करवु चोथु पूजाकर्म ते प्रशस्त मन, वचन अने काय
चेष्टा रूप जाणवु पाचमु विनयकर्म ते पूर्वोक्त चार प्रकारे विशेष उद्यमपणु जाणवु ए गुरु
वादणाना पाच नाम ते वदनाना पर्याय पाणवा ए एक द्रव्यथकी वादणा अने बीजा जावथकी
वादणा एम वे प्रकारें उधेन एटले सामान्य प्रकारे जाणवा ॥ १० ॥

हवे पांच दृष्टांतोनु वीजु द्वार कहे ठे

सीयलय-शीतलाचार्य
रुन्नुदुए-क्षुलकाचार्य
वीर-वीराशालवी

कन्दे-कृष्णमहाराज
सेवगदु-राजाना वे सेवरुनो
पालए-पालरु

सवे-शाम्भुकुमार
पचे-पांच
ए-ए

दिद्वता-दृष्टांत
मिइम्ममे-वादणाने विपे
दव्वभावेहि-द्रव्य भावें करीने

સીયલય રુઘુદુણ વી-ર કન્હ સેવગદુ પાલણ સંબે ॥

પંચે ણ દિઠંતા, કિઠ્ઠકમ્મે દવ્વભાવેહિં ॥૧૧॥ દારં ॥૨॥

શબ્દાર્થ—વંદનકર્મ ઉપર શીતલાચાર્યનો, ચિત્તિકર્મ ઉપર હુલ્લકાચાર્યનો, કૃતિકર્મ ઉપર વીરા શાલવીનો અને કૃષ્ણનો, પૂજાકર્મ ઉપર રાજાના વે સેવકનો અને વિનયકર્મ ઉપર પાલક તથા શાંત્રનો દૃષ્ટાંત જાણવો. આ પાંચ દૃષ્ટાંત કૃતિકર્મ ઉપર દ્રવ્ય અને ભાવથી જાણવા. ॥ ૧૧ ॥ દ્વા. ૨

વિસ્તારાર્થ:—પ્રથમ વંદન કર્મ ઉપર દ્રવ્યવંદન અને જ્ઞાવવંદન આશ્રયી શીતલાચાર્યનો દૃષ્ટાંત, બીજા ચિત્તિકર્મ ઉપર હુલ્લકાચાર્યનો દૃષ્ટાંત જાણવો. ત્રીજા કૃતિકર્મ ઉપર વીરા શાલવીનો અને કૃષ્ણ મહારાજનો દૃષ્ટાંત જાણવો. ચોથા પૂજાકર્મ ઉપર રાજાના વે સેવકનો દૃષ્ટાંત જાણવો. પાંચમા વિનયકર્મ ઉપર શ્રી કૃષ્ણમહારાજના પુત્રપાલક અને શામ્બનો દૃષ્ટાંત જાણવો. આ પાંચ દૃષ્ટાંત તે કૃતિકર્મ ઇટલે વાંદણને વિષે દ્રવ્યજ્ઞાવેં કરીને જાણવા ॥ ૧૧ ॥ હવે આ પાંચ

दृष्टातोनी कथा कहे ठे

हृत्त्रिणाञ्ज नयरना वज्रसिंह राजानी सौजाग्यमजरी राणीने शीतलनामा पुत्र हतो, अने नृगारभजरी नामे पुत्री हती ते कचनपुरनगरें विक्रमसेन राजाने परणावी, अनुक्रमे शीतलपुत्र राजा थयो, तेणे धर्मघोषसूरि पासेथी दीक्षा लीधी, पठी विज्ञातसिद्धांत गीतार्थ थइ, आचार्यपद पाभ्या हवे तेनी जगिनीने चार पुत्र सकलकलामा निपुण थया जाणी तेमनी मातानिरतर पोताना पुत्र आगल जाइनी प्रशसा करे अने कहे के धन्य कृतपुण्य पृथिवीमांहे एक तमारो मातुल ठे, के जेणे राजजार ठानी दीक्षा लीधी । एवी प्रशसा सांजली ते चारे पुत्र सवेगपण पाभ्या पठी स्थविरपासे दीक्षा लइ बहु श्रुत थइ गुरुने पूठी पोताना मामा शीतलाचार्यने एक पुरे आव्या सांजली तेने वादवाने अर्थें गया तिहा जाता विकाल वेलायें गाम वाहेर एक देवलमा रह्या मांहे पेसता एक श्रावकने जणाव्युं के अमारा मातुलने कहेजो जे जाणेज साधु आव्या ठे हवे ते चारे जाणेजने रातें शुजध्यानथी केवलज्ञान उपज्यु प्रजाते तेमनुं अनागमन

जाणी मातुल आठ्या, तेहने अनादर करता जाणी कषाय दंरुकमां आवते दंरुक थापी इरि
यापथिका प्रतिक्रमी द्रव्यथी वंदन कीधुं, तेवारें ते बोढ्या अहो द्रव्यवंदन कषाय कंरुक वधते
वांढ्या, परंतु ज्ञाववंदने कषायोपशांतियें वांदो, ते सांजली मामोजी बोढ्या तमें केम जाण्युं ?
तेवारें ज्ञाणेज बोढ्या के अमें अप्रतिपाती ज्ञानें करी जाण्युं. ते सांजली मामोजी मनमां विचा-
रवा लाग्या के अहो में केवलीनी आशातना करी, एम विचारी कषायस्थानकथी निवर्त्या अने
ते चारे केवलीने वांदवा लाग्या, अनुक्रमें चोथा केवलीने वांदतां मामाने पण केवलज्ञान उपनुं.
ए शीतंलाचार्यने प्रथम द्रव्यवंदन पठी ज्ञाववंदनकर्म थयुं. ए प्रथम उदाहरण ॥

हवे बीजा चितिकर्म उपर द्रव्यकनो दृष्टांत कहे ठे. जेम एक दुल्लक जला लक्षणवालानें,
आचार्यें अंत समयें पोताने पदें स्थाप्यो, गीतार्थ साधु पासें जणे, ते पण विशेषथी जक्ति साच
वे. एकदा समयें मोहनीय कर्मना उदयथी जग्न परिणामी थयो; पठी साधु निहायें गये थके
बाहेर जूमिने विषे निकट्यो पठी एक वनने विषे एक दिशें जातां थकां, तिलक, अशोक चंप-

कादि विविधवृद्ध तिहां इता तेम ठता एक शमी एटले खीजमीनो वृद्ध तेनु कोइक पूजन करतो
 हतो ते देखो पूजक प्रत्ये पूठ्यु, के तमे ए कटकवृद्धनें केम पूजो ठो ? तेणे कछु के अमारा व-
 निजोयें पूर्वे ए वृद्धने पूज्यु ठे माटे अमे पण पूजीये ठैये ते वचन साजलोने छुल्लके विचारु
 जे आ शमी एटले जांखराना वृद्ध सरिखो हु तु, तेने उत्तम वृद्ध समान गुणवत लोक पूजे ठे
 अने महारामा श्रमणपणुं नथी, मात्र रजोहरणादि चितिकर्मगुणे करी मुजने पूजे ठे, एम विचारी,
 पाठो आग्री, साधुनी पासे आलोयणा लई, उजमाल थयो एम एने पूर्वे द्रव्य चितिकर्म हलु,
 पठो ज्ञावचितिकर्म उत्पन्न थयु ए बीजु उदाहरण जाणवु

हवे त्रीजा कृतिकर्म उपर बोरा शालवी अने श्रीकृष्णनुं उदाहरण कहे ठे श्रीनेमिनाथ
 जगवान् छारिकाये समोसरया तेवारे श्रीकृष्णे सर्व साधुजने द्वादशावर्त वांदणे वांद्या, एने ज्ञाव-
 कृतिकर्म कहिये, अने श्रीकृष्णने रुकुं मनववाने अर्थे बीराशालवीये पण वांद्या एने द्रव्य कृति-
 कर्म कहिये एना संबंधनो विस्तार आवश्यकवृत्तिथी जाणवो ए त्रीजु उदाहरण जाणवु

हवे चौथा पूजाकर्म उपर बे सेवकनो दृष्टांत कहे ठे. जेम एक राजाना बे सेवक हता ते गामनी सीमा निमित्ते विवाद करता राजपंथे जाता हुता, मार्गमां साधु देखीने प्रशस्त मन, वचन अने कायायें करी एके कहुं के “ साधौ दृष्टे ध्रुवा सिद्धिः ” एटले साधु दिठे ठते निश्चयें कार्यसिद्धि आय, एमां संशय नथी, एम कही एकाग्र चित्ते साधुने वांछा. अने बीजे सेवके जलटी हांसी रूपें व्यवहार मात्रें तेने अवनमन करयुं, पठी राजद्वारें गये थके पहेला सेवकनो जय थयो, अने बीजानो पराजय थयो एम एकनें द्रव्यथी पूजाकर्म अने बीजानें ज्ञावथी पूजाकर्म थयुं; ए चोथुं उदाहरण.

हवे पांचमा विनयकर्मने विषे पालक अन्नव्य अने सांबनो दृष्टांत कहे ठे. श्री नेमिनाथ जगवान् द्वारिका नगरीयें समोसरथा, तेवारें श्री कृष्ण बोदया के जे श्रीनेमीश्वर जगवाननें सर्वथी पहेलुं जई वंदन करशे, तेने महारो पट्ट तुरंगमविशेष आपीश, ते सांजलो तुरंगमने लोनें प्रथम रात्रि ठतां पण पालकें आवीने वांछा, ते द्रव्यथी वंदन जाणवुं. अने त्यां सांब

કુમારે જાવચકી વાંચા છે, તે જાવવંદન જાણવું એ પાંચમું ઉદાહરણ કહ્યું એ પાંચ દૃષ્ટાંતનું
ત્રીજું દ્વાર થયું, ઉત્તર બોલ દર્શ થયા ॥ ૧૧ ॥

હવે પાસઘાદિક પાંચ અવદનીકનું ત્રીજું દ્વાર કહે છે

પાસઘો-પાસઘો	સસત્તઘો-સસત્ત	તિ-ત્રણ	અવદણિજ્ઞા-અવદનીય
ઉસત્તઘો-ઉસત્તઘો, પ્રમાદિ	અહાઠ્ઠો-યથાઠ્ઠો	દુગ-વે	જિણમય મિ શ્રી જિન મતને વિષે
કુસીલ-કુસીલીઓ	દુગ-વે	અણેગવિહા-અનેક પ્રકારે	

પાસત્થો ઉસત્તઘો, કુસીલ સંસત્તઘો અહાઠ્ઠો ॥

દુગ દુગતિદુગણેગવિહા, અવદણિજ્ઞા જિણમયમિ ॥ ૧૨ ॥ દ્વાર ૩ ॥

અર્થ—પાસઘો, ઉસત્તઘો, કુસીલીઓ, સસત્તઘો અને યથાઠ્ઠો એ પાંચેના અનુક્રમે વે, વે, ત્રણ, વે અને અનેક
મેદો છે. જિન મનમાં તે પાંચ અવદનીય જાણવા ॥ ૧૨ ॥ દ્વાર ૩

વિસ્તારાર્થ:-જે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રની પાસેં રહે તે પ્રથમ પાસઠો જાણવો તથા જે સાધુ સામાચારીને વિષે પ્રમાદ કરે તે બીજો ઝસ્સન્નો જાણવો. તથા જે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રની વિરાધના કરે તે ત્રીજો કુશીલીયો જાણવો. તથા જે વૈરાગી મલે તો તેની સાથેં પોતે પણ વૈરાગી જેવો બની બેસે અને જો અનાચારી મલે તો તેનો સાથેં પોતેં પણ અનાચારી બની બેસે, તે ચોથો સંસક્ત જાણવો, તથા જે શ્રીતીર્થંકરની આજ્ઞા વિના પોતાનો ઇચ્છાયેં પ્રવર્તેં, પોતાની ઇચ્છાયેં પ્રરૂપણા કરે, તે પાંચમો યથાઠંદો જાણવો. એ પોતાને ઠંદે પ્રવર્તેં માટે એને ઠંદો કહીયે. તિહાં એક દેશથી બીજો સર્વથી મલી બે જ્ઞેદ પાસઠાના, તથા એક દેશથી બીજો સર્વથી મલી બે જ્ઞેદ ઝસ્સન્નાના, તથા જ્ઞાનકુશીલ; દર્શનકુશીલ અને ચારિત્રકુશીલ મલી ત્રણ જ્ઞેદ કુશીલીયાના, તથા સંક્લિષ્ટ ચિત્ત અને અસંક્લિષ્ટ ચિત્ત મલી બે જ્ઞેદ સંસક્તના, તથા અનેક પ્રકાર, ઠંદાના જાણવા, એટલે યથાઠંદા અનેક જ્ઞેદના થાય છે એ પાસઠાદિક પાંચ જે કહ્યા તે શ્રીજિનમતને વિષે અવં-
દનીય જાણવા ॥ ૧૧ ॥

हवे ए पांचेनु कांश्क विशेष स्वरूप लखीयें तैयें तिहां मिथ्यात्वादिक वध
हेतुरूप पास तेने विपे जे रहे, तेने पासठो कहिये अथवा ज्ञानादिकने पोतानी पासें करी मि-
थ्यात्वादिक पासमां रहे एटले ज्ञानादिकने पासें राखे पण सेवे नही, अथवा पासनी परें पोतानु
पासु मलिन राखे ते पासठो कहिये तेना बे जेद ठे एरु देश पासठो अने बीजो सर्वपासठो तेमां
जे कारण बिना शय्यातर पिंरु, अज्याहृत एटले साहामो आण्यो पिंरु, राज्यपिंरु, नित्यपिंरु अने
अग्रपिंरुदिक जुजे तथा गाम, देश, कुल आवकनी ममता मांने, जेम के “आ महारा वासित जा
व्या ठे” ते कुलादिकनी निश्चाये विचरे, तथा गुर्वादिकने जे विशेष जक्तियोग्य रहस्यचूत थापना
कुल ठे, ते कुलमांहे निष्कारणे प्रवेश करे, तथा “नित्यप्रत्ये तमने एटलु देशु तमे नित्य आवजो”
एवी रीतनी जे निमंत्रणा करे तेनी पासे ते पिंरु लीये तेने नित्य पिंरु कहिये तथा जाजनमांहेथी
वापरया बिना उदन जक्तादिकनी शिखा उपरितन जाग लक्षण लीये, तेने अग्रपिंरु कहिये के-
टलाएक एम कहे ठे के कारण बिना प्रधान सरस आहार लीये तेने अग्रपिंरु कहिये तथा चहेंतालोश

દોષ આહારના ન રાખે, વારંવાર આહાર લીધે તથા જમણવાર, વિવાહ અને પ્રાહૂણામાં શિશ્વ-
નિ જોતો ફરે, આહારની લાલચેં મુખેં, કહે. તિહાં નિમિત્ત દોષ ન હોય, સૂજતો હોય તે માટેં
તથા સૂર્ય આયમતા ઝગતાથી માંઝી જમે, માંઝલીયે આહાર ન કરે, સન્નિધિ રાખે, પોતાની
નિશ્રાયેં ઔષધાદિક અલગુ ગૃહસ્થને ઘરે મૂકાવે, દ્રવ્યાદિક સહિત વિચરે, તથા જ્ઞાન
દ્રવ્યાદિક મિષેં કરી સ્વનિશ્રાયેં જ્ઞાનાદિ જંઝારનાં નામ લેઈ, પુસ્તકાદિ સંગ્રહે, દ્રવ્યાદિ સહિત
વિચરે, મુખે કહે અમે નિર્ગ્રંથ થયે પૂર્વ સાધુ સમાન ગર્વ રાખે. ઇત્યાદિક અનેક પ્રકારે સાધુ
લક્ષણથી વિપરીત હોય તે દેશ પાસઢો જાણવો.

તથા જે સર્વથા જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રથી અલગો રહે, કેવલ લિંગધારી, વેષવિઠંબક,
ગૃહસ્થાચાર ધારી હોય, તે સર્વથી પાસઢો જાણવો.

બીજો જે ક્રિયામાર્ગને વિષે શિથિલતા કરે, અથવા રોદ પામે તેને ઝસ્સન્નો કહીયેં; તેના
બે ઝેદ છે. એક દેશથી અવસન્નો અને બીજો સર્વથી અવસન્નો, તિહાં જે આવશ્યક, પ્રતિક્રમણ,

देववदनादि, सङ्गाय ते पठन पाठनादि, पण्डितेक्षण, मुखवस्त्रिका, वस्त्रपात्रादि, जिह्वा ते गोचरो
कालादि, ध्यान ते धर्मध्यानादि, अन्नकार्यं ते तप नियम अजिग्रहादि, आगमन ते बाहेरथी
उपाश्रयमां प्रवेशलक्षण, निसिंहिया ते पग पूजवादि, निर्गमन ते प्रयोजनविना उपाश्रयथी वा-
हेर निकलवा लक्षण, स्थान ते कायोत्सर्गादि, निषोदन ते वेसवुं, तुयछण ते त्वग्वर्तन एटले
शयन इत्यादिक, दशविध चक्रवाल साधु समाचारी, तथा उघ पद विज्ञाग सामाचारी प्रमुख
विधि सयुक्त न करे, अथवा उंठी अधिक्री करे अथवा कषाय कम्प सहित करे अथवा राज-
वेठना पेरे करे, जय मानीने करे, तथा गुर्वादिकता वचन सांजली दुमणो थइने वचन खरून
करे, आक्रोश करे, इत्यादिक लक्षणे करी देश अवसन्नो जाणवो

अने सर्वथकी अवसन्नो तो चोमासा विना शेषकाले पाट, बाजोठ, निष्कारण सथारे,
सेवे, स्थापनापिरु जमे संथारो पाथरथो राखे, प्राज्ञृतिकादि दोष जमे इत्यादिक लक्षणें सर्व
अवसन्नो जाणवो

ત્રીજો જેનું કુત્સિત, નિંદનીય માતું શીલ એટલે આચાર હોય, તેને કુશીલ કહીયે. તેના ત્રણ ખેદ છે. જ્ઞાનકુશીલ, દર્શનકુશીલ અને ચારિત્ર કુશીલ, તિહાં જ્ઞાનકુશીલ તે અકાલ, અ-
વિનય, અબહુમાન, ગુરુનિન્હવતા. યોગ ઉપધાન હીન, સૂત્ર, અર્થ અને તદુત્તય હીન, શ્રુતિાદિક
આશાતનાયુક્ત થકો જ્ઞાન જ્ઞાને તથા આજીવિકાહેતે પઠન પાઠન સંજ્ઞલાવવું, લખવું, લખાવવું,
જંઞાર કરાવવા, નંદી સમારચનાદિ સ્વાર્થના ઉપદેશ દેવા, તથા આજીવિકા હેતે ધર્મકથા કહે,
જ્ઞાને, ઘર ઘર ધર્મ સંજ્ઞલાવવા જાય, પોતાના થવાને હેતે સ્ત્રી બાલકાદિકને જ્ઞાણાવે, અનેરા
જ્ઞાના જંઞાર ઝેલવે, જ્ઞાનને ઝેલવે, લખવાં લખાવવાં, ક્રયવિક્રય પુસ્તકાદિકોનો કરે, કરાવે,
શ્રુતિાદિક લક્ષણે જ્ઞાનકુશીલ જાણવો.

બીજો દર્શનકુશીલ તે શંકા કાઢા વિચિકિત્સા વ્યાપન્ન, દર્શનનિન્હવ, અહાઁંદા, કુશી-
લિયા વેષવિશંબનાદિક સાથે પરિચય કરે, એટલે તેની સાથે આજ્ઞાપ સંજ્ઞાપ પઠનાદિક કરે, તે
દર્શનકુશીલ જાણવો.

ત્રોજો ચારિત્રકુશીલ તે જ્યોતિષ, નિમિત્ત, અદ્વરકર્મ, યંત્ર, મત્ર, જૂત કર્મ, વલિપિરુ, ઝ-
 ક્ષણી, દાનાદિ, સૌનામ્ય દૌર્જાગ્યકારી, જનો, મૂલો, પ્રિયારોહણાદિક, પાદલેપ, આલ અજન,
 ચૂર્ણ, સ્વપ્નપ્રિયા, ચિપુટીદાન પ્રમુખ, અતીત અનાગત વર્તમાન નિમિત્તકથન, પોતાની જાતિ
 કુળ વિજ્ઞાનાદિક સ્વાર્થકાર્ય પ્રકાશ કરે, નલ્લ, કેસ, શરીર, શોના કરે, વસ્ત્ર પાત્ર દનાદિક વહુ
 મૂલ્યવાલા સુંદર સુકોમલની વાઠા કરે, શિષ્યાદિક પરિગ્રહની પ્રિયેય તીવ્રતા ધરે, નિષ્કારણ
 અપવાદ પદ સદૂષણ માર્ગ પ્રકાશે, તથા સેત્રે, ઇત્યાદિક લક્ષણે ચારિત્રકુશીલ જાણવો.

ચોથો સસક્ત, તે પાસઠા અથવા સપ્રિજ્ઞાદિક જન જેવાની સાર્થે મલ્લે ત્યાં તેવો થઈ પ્રવર્તે,
 અથવા મૂલોત્તર ગુણ દોષ સર્વ એકઠા પ્રવર્તીવે, જેમ ગાયત્રી આગલ સુંદરો મૂલ્યો હોય તેમા
 સરસ, નીરસ, કપાશિયા, લોલ, ઘૂત, ડુઘાદિક એકતુ મેલ્યુ હોય તો તે સર્વને એકઠાજ લાઈ
 જાય પણ તેનુ વિવેચન ન કરે. તેમ એ પણ ગુણ અને દોષ સર્વને એકઠા પ્રવર્તીવી દેખામે તેને
 સસક્તો કહીયે, તે એક સક્રિયચિત્ત સસક્તો અને વીજો અસક્રિય ચિત્તસસક્તો એવા

वे जेदे जाणवो.

तिहां जे प्राणातिपातादिक पांच आश्रवनो सेवनार, रुद्धिगारव; रसगारव अने शातागारव ए त्रण गारवें करी सहित, स्त्रोगृहादिक सेवनने विषे प्रसक्त, अपध्यानशील, परगुणमत्सरी, इत्यादि गुण युक्त ते संक्लिष्ट चित्तसंसक्तो जाणवो. तथा पोताना आत्माने जेवारे जेवो प्रसंग मले ते वारे तेवो आय एटले प्रियधर्मी साधु मले ते वारे साधुना आचार पाले अने अप्रियधर्मी पासव्हे मले तेवारे तेवो आय, लिंबूना पाणीनी पेरे तद्रूप थइ जाय ते असंक्लिष्ट चित्तसंसक्तो जाणवो. इति ॥

पांचमो यथावृंदो ते यथा रुचियें प्रवर्त्ते, यथा तथा लवे, उत्सूत्र ज्ञाषे, पोताना स्वार्थना उपदेश आपे, स्वमति विकल्पित करे, परजातिने विषे प्रवर्त्ते, पारकी तांत करे, उपकारी धर्माचार्यादिकनी हेलना करे, आचार्य उपाध्यायना अवर्णवाद बोले, जेनाथी ज्ञानादिक पामे तेवा बहुश्रुतनी निंदा करे, गारव प्रतिबंधि होय, कारणविना विगय खाय, इत्यादिक अनेक जेदे यथावृंदो जाणवो. ए पांचेनां विशेष लक्षण श्रीप्रवचनसारोद्धारवृत्ति तथा आवश्यकवृत्ति तथा

उपदेशमात्तावृत्ति प्रमुख अथोथी जाणवा ए पाचेने अवदनीय जाणवा एमने वांदवाथी कर्मनि-
 र्जरा न थाय, केवल वलेश अने कर्मवय उपजे तथापि ए कहेला लक्षणवालो जो ज्ञान, दर्शन
 अने चारित्रना सहाय कारणे सेव्यो होय तो वदनीय जाणवो जे माटे श्रीआगममांहे कब्यु ठे
 के पासठादिक चारित्रना असज्जवी होय पण दर्शनना असज्जवी न होय ते कारणे ते सेव्य जा
 णवा पण इहा तो चारित्रीयो वदनीय कह्यो ठे ते अधिकार माटे चारित्रयत ते वय्य ठे अन्यथा
 जो अचारित्रीयाने वय्य कह्यो तो जेटला तेना प्रमादनां स्थानक ठे ते सर्व अनुमोदनीय थाय
 तेथी तेने वादतो यको प्रवचन वाधाकारी थाय ए रीते वांदणां देवाने पासठादिक पाच अयोग्य
 तेमनु त्रीजु द्वार कब्यु उत्तर वोळ पन्नर थया ॥ ११ ॥

हवे पाच वादवाने योग्य तेमनु चोथु द्वार कहे ठे

आयरिय-आचार्य
 उवज्झाए-उपाध्यायजी
 पवत्ति-प्रवर्तक

येरे-धिविर
 तहेव-तेमज
 रायणिए-गुण रत्ने अधीक

किइकम्म-कृतिरुर्म
 निज्जरहा-कर्मनिर्जराने अर्थे

कायव्व-करवु
 इमेसिपचन्ह-ए पाच

आयरिय उवज्झाए, पवत्ति थेरे तहेव रायणिए ॥

किइकम्मनिज्जरहा, कायव्व मिमेसि पंचन्हं ॥१३॥ दार४ ॥

शब्दार्थ—आचार्य, उपाध्याय, प्रवर्त्तक, स्थविर तेमज रत्नाधिक. निर्ज्जराने अर्थे ए पांचेने कृतिकर्म (वंदन) करवुं.

विस्तारार्थः—पहेला ज्ञानादिक पांच आचारे करी युक्त ते श्रीआचार्य कह्ये, बीजा श्रीज-
पाध्यायजी, त्रीजा जे तप संयमने विषे प्रवर्त्तवे, गह्वनी चिंता करे ते प्रवर्त्तक कह्ये, चोथा जे
चारित्र्यी परुता होय तेने प्रतिबोध आपीने पाठा ठेकाणे आणे तेने स्थविर कह्ये तथैव एटले
तेमज वली पांचमा गह्वने अर्थे क्षेत्र जोगा माटे विहार करे, सूत्र अर्थना जाण तेने रत्नाधिक
गणाधिप कह्ये, ए कह्या जे आचार्यादिक पांच जण तेने कृतिकर्म एटले वांदणानुं कर्म करवुं
एटले वांदणां देवां ते केवल कर्मनिर्ज्जराने अर्थे जाणवुं ॥ १३ ॥ ए आचार्यादिक पांचनुं कांश्च
विशेष स्वरूप नीचे लखीये ठेये.

આચાર્ય તે સૂત્ર અને અર્થ ઝનયના વેત્તા, પ્રશસ્ત સમસ્ત લક્ષણે લક્ષિત, પ્રતિરૂપાદિ
ગુણયુક્ત શરીર હોય, જાતિ કુઝ ગાત્રીય ધૈર્યાદિ અનેક ગુણમણિયુક્ત, આઠ પ્રકારની
ગણિતપદાર્થે કરી યુક્ત, પચાચાર પાલક, પલાવવાને સમર્થ ઠત્રીશ ઠત્રીશી ગુણે કરી વિરાજમાન
આર્ય પુરુષે સેવવા યોગ્ય, ગઢમૂલસ્તનજૂત ગઢચિંતારહિત અર્થજ્ઞાપી, ઇટલે જેમા ગઢચિતા ન ઝ-
પજે ઇવા અર્થ જ્ઞાપે ઇવા ગુણયુક્ત તે આચાર્ય જાણવા

તથા ઝપા યાય તે જેની પાસે અગીયાર અગ, વાર ઝપાગ, ચરણસિત્તિરી, કરણસિત્તિરી જ્ઞ-
ણીયે, આચાર્યને યૂવરાજ સમાન, જ્ઞાન, વર્ણન અને ચારિત્રરૂપ રત્નત્રયી યુક્ત, સૂત્ર અર્થના જાણ,
આચાર્યને હિતચિતક, તે ઝપાધ્યાય

તથા પ્રવર્તક તે યથોચિત પ્રશસ્ત યોગ જે તપ સયમ તેને ત્રિપે સાધુસમુદાયને પ્રવર્તવે,
ગઢને યોગક્ષેમ કરવાની યોગ્યતાની સંજ્ઞાલના કરનાર જાણવા

તથા થિવિર તે જ્ઞાનાદિક ગુણોને ત્રિપે સિદાતા સાધુને શ્હલોક તથા પરલોકના

अपाय दृष्टांत देखानी संयममार्गमां स्थिर करे; ते स्थविर त्रण प्रकारें ठे. एक शान्त वर्षना ते वयःस्थविर; बीजा बीश वरसदीक्षा पर्याय जेने थयां होय ते पर्यायस्थविर; त्रीजा जे निशीथा-
दिक छेदग्रंथना रहस्य जाणे; जघन्यथी समवायांगादि श्रुत जाणे; ते श्रुत स्थविर पण इहांतो
जेने आचार्यादिकें स्थविर कीधा होय ते स्थविर जाणवा.

तथा रत्नाधिक ते गह्वने कार्यें शिष्य उपधि प्रमुख लाजनें अर्थे विहार करण शील सूत्रार्थ
वेत्ता एतुं गणावहेदक एवुं पण नाम कह्यें एवा गुणवंत ते पर्यायें ज्येष्ठ अथवा लघु होय तो
पण तेने रत्नाधिक कह्यें. एटले पांच वंदनिकनुं चोथुं द्वार थयुं. उत्तर बोल बीश थया ॥१३॥
हवे चार जण पासे वांदणां न देवराववां तेनुं पांचमुं द्वार तथा चार जण पासे प्रायः

वांदणां देवराववां; तेनुं ठहुं द्वार; ए बे द्वार साथे कहे ठे.

माय-माता

पिअ-पिता

जिठभाया-महोटोभाइ ।

अउमावि-वयादिके लघु होय

तहेव-तेमज [पण

सव्वरायणि-सर्व रत्नाधिक

किइकम्म-वांदणां

न कारिज्जा-नकरावे

चउसमणाई-चार श्रमणादिक

कुणंति-करे

पुणो-बली

माय पिअ जिठ्ठभाया, अउमावि तहेव सब्ब रायणिण ॥

किङ्कम्म न कारिज्जा, चउसमणाई कुणंति पुणो ॥ १४ ॥ दार ५६

शब्दार्थ—माता, पिता, मोहो भाउ तेमज वयथी न्हाना एण ज्ञानादिकथी मोटा ए चार पासे वादणा देवराववानु न करवु पली चार श्रमणादिक वादणा आपे ॥ १४ ॥ द्वा ५-६

विस्तारार्थ—एक पोतानी माता, बीजो पोतानो पिता, बीजो पोतानो ज्येष्ठ ज्ञाइ एटले मोहोटा ज्ञाइ, चोथो वयादिके लघु होय एटले वय प्रमुखे तो यद्यपि पोताथी न्हानो होय तो पण तेमज ए त्रणेनी परे ते सर्व रत्नाधिक एटले सघला पर्यायें करी ज्येष्ठ होय ज्ञान दर्शन अने चारित्रे करी अधिक होय ए चारनी पासे प्राय. वादणा देवराववानु न करावे ए विधि साधुने जाणवो, अने गृहस्थ पासे तो वदन देवरावे ए पाचमु द्वार थयु उत्तर वोले चोवीश थया ॥

तथा चार श्रमणादिक एटले साधु; साध्वी; श्रावक अने श्राविका ए चार जण ते कृति-
कर्मने वली करे एटले ए चार जण वांदणां आपे. ए ठहुं वांदणां देवा योग्य चार जण तेनुं
द्वार थयुं. उत्तर बोल अछावीश थया ॥ १४ ॥

हवे पांच स्थानकें वांदणां न देवां, तेनुं सातमुं द्वार कहे ठे.

विखिखत्त-विक्षिप्त
पराहुत्ते-पराङ्मुख
पमत्ते-प्रमादी

माकयाइ वंदिज्जा-क्यारे पण
वांदवा नहि
आहारं-आहार

नीहारं-नीहार
कुणमाणे-करता होय
काउ-करवानी

कामे-कामना, इच्छा
अ-वली

विखिखत्त पराहुत्ते, पमत्ते मा कयाइ वंदिज्जा ॥

आहारं नीहारं, कुणमाणे काउ कामे अ ॥ १५ ॥ द्वारं ॥

शब्दार्थ—गुरु व्यग्र चित्तवाला, बीजी वाजु मुख करी बैठेला, क्रोधवाला अथवा सूतेला, तेमज आहार अने नीहार
करता होय अथवा करवानी इच्छा करता होय तो न वांदवा.

विस्तारार्थ - एक विहित गुरुयके एटले जेवारें धर्मकथा करवामा व्यग्रचित्त होय, बीजो
 कार्यादिकें करीने पराङ् मुख होय एटले समुख वेठा न होय पण उपराठा वेठा होय, त्रीजु
 प्रमादी यका होय एटले क्रोधादिकें अथवा सत्कारवादिकें प्रमाद सेवता होय, निद्राबु यका
 होय, चोथु आहार पांचमें नीहार एटले लघुनीति अथवा वनीनीति प्रत्ये करता होय, अथवा
 कस्वानी कामना एटले वाठना करता होय वली करा जता होय एटले स्थानके केवारे पण
 गुरुने वादवा नही अही माशब्द निषेधवाचक ठे ॥ १५ ॥ ए सातमुं द्वार ययु उत्तर बोख
 तेत्रीश यया ॥ ३३ ॥

हवे चार स्थानके वादणा देवा, तेनुं आठमुं द्वार कहे ठे

पसते-प्रशान्त

भासणवे-असने वेठा होय

भ-वली

उवसते-क्रोधादिके रहित

उवठिण-उपस्थित

अणुनवि-आज्ञा मागोने

हु-वली

मेहावी-पढितजनो

किइरुम्प-वादणा

पउज्जई-उग्रम करे

પસંતે આસનતથે અ, ઉવસંતે ઉવઢિએ ॥

અણુન્નવિ તુ મેહાવી, કિઢ્કમ્મં પઠ્ઞાઈ ॥૧૬॥ દારં ૬॥

શબ્દાર્થ—શાંત ચિત્તવાલા, આસન ઉપર બેઠેલા, ક્રોધાદિ રહિત અને હંદેણ ઇત્યાદિ કહેવા તૈયાર હોય એવા ગુરુને
બુદ્ધિમાન પુરુષોએ આજ્ઞા માગવા પૂર્વક વાંદણા દેવાને ઉચ્ચમ કરે. ॥૧૬॥ દ્વા. ૮

વિસ્તારાર્થ:—પ્રશાંતચિત્ત વ્યાક્રોપરહિત ગુરુ હોય, વીજું આસનસ્થ એટલે પોતાને આસને
બેઠા હોય, વલી ત્રીજું ઉપશાંતચિત્ત એટલે ક્રોધાદિકે રહિત હોય, ચોથું ઉપસ્થિત હોય એટલે
હંદેણ ઇત્યાદિક કહેવાને સંમુખ ઝજમાલ થયા હોય, એવા ગુરુ આદિકને વાંદણાં દેવાની અનુજ્ઞા
માગીને વલી વાંદણાં દેવાના વિધિના જાણ એવા મેહાવી એટલે પંક્તિજનો તે કૃતિકર્મ એટલે
વાંદણાં દેવા પ્રત્યે પ્રયુજે એટલે ઉચ્ચમ કરે ॥૧૬॥ એ આઠમું દ્વાર થયું. ઉત્તર બોલ સામગ્રી થયા. ॥
હવે આઠ કારણે વાંદણાં દેવાં, તેનું નવમું દ્વાર કહે છે.

પડિક્કમણે-પ્રતિક્રમણને વિષે
સજ્જાએ-સજ્જાય બળતી વસ્તુએ
કાઉસ્સગ્ગ-કાઉસ્સગ્ગ

અવરાહ-અપરાધ
પાહુણએ-પાહુણા મુનિ આવે
આલોચણ-આલોચના

સવરણે-પચ્ચલ્લાણ કરતે
ઉત્તમઠ્ઠે-ઉત્તમાર્થે

ય-વલી
વંદણય-વાંદણાં દેવાય

પડિક્કમ્મણે સજ્જાએ, કાઉસ્સગ્ગે વરાહ પાહુણએ ॥

આલોચણ સંવરણે, ઉત્તમઠ્ઠે ય વંદણયં ॥ ૧૭ ॥ ॥ દાર એ ॥

શબ્દાર્થ—પ્રતિક્રમણમા, સ્વાધ્યાયમાં, કાયોત્સર્ગમાં અને અપરાધ સ્માવનામા વાંદણા દેવા. વલી નવા આવેલા સાધુને આલોચનામા અને માસલમણાદિ તપરૂપ સવરમા તથા અત સલેલના કરતાં એમ આઠ કારણે વાંદણા દેવા । ૧૭॥

વિસ્તારાર્થ—એક પ્રતિક્રમણને વિષે સામાન્ય પ્રકારે વાંદણાં દેવાય, વીજા સ્વાધ્યાયવાચનાદિ લક્ષણ તથા સજ્જાય પઠાવવાને વિષે વિધિવાંદણાં દેવાય, ત્રીજા પચ્ચલ્લાણ કરવાના કાયોત્સર્ગને વિષે એટલે આચામ્લાદિ યોગાદિ પારણે પરિમિતત્રિગય વિસર્જામણી ત્રિગયપરિજોગની

आज्ञा रूपें वांदणां देवाय, चौथा अपराध एटले गुरुनो विनय जेवघवा रूप पोतानो अपराध
 खमावतां वांदणां देवाय, पांचमा प्राहुणो महोटो यति आवे तेवारें तेमने वांदणां देवाय, एटले
 माहोटाना समागमने वांदणां देवाय. ठठा गुरुनी पासें आलोचना लेवाने अर्थें एटले आलोचना
 विहारादि समाचारी पद जिन्न हुंते थके वांदणां देवाय, सातमा पच्चकाण करतां अथवा मास-
 खमणादक विशेष तपरूप संवरने विषे वांदणां देवाय, आठमा उत्तमार्थें एटले अंतसमये
 अनशन करवाने विषे संलेषणाने विषे वली वांदणां देवाय, अथवा वांदवुं आय. ए आठ कारणे
 वांदणां देवाय, तेनुं नवमुं द्वार थयुं. उत्तर बोळ पिस्तालीश थया. ॥ १७ ॥

हवे अवश्य साचववा माटे आवश्यक कहियें, ते वांदणां देतां पच्चीश
 आवश्यक सचवाय, तेनुं दशमुं द्वार कहे ठे.

दोवणयं-वे अवनत
 अहाजाय-एक यथाजात
 आवत्ता-आवर्त्त

वार-बार
 चउसिर-चारवार शिर नमाडवुं
 तिगुत्तं-अण गुप्ति

दुपवेस-द्विपवेश
 इगनिखमणं-एकवार नीकलवुं
 पणवीसा-पच्चीस

आवसय-आवश्यक
 किइकम्मे-वांदणाने विषे

દોવળયં મહાજાય, આવત્તા વાર ચડસિર તિ ગુત્તં ॥

દુપવેસિગ નિરુલમણં, પળવીસાવસય કિઠ્ઠકમ્મે ॥૧૮॥

શબ્દાર્થ—વેવાર અવનત, એકવાર યથાજાત, ચારવાર આવર્ત, ચારવાર શિલ્પુ અવનત, ત્રણ ગુપ્તિ, વેવાર અવગ્રહમા પ્રવેશ કર્યો અને એકવાર નિરુલપુ એ પચીસ આવશ્યક વાદણામાં હોય છે ॥૧૮॥ દ્વા. ૯

વિસ્તારાર્થ—વે અવનત વાદણાને વિપે જાણવા એટલે વે વાર ઉપરિતન શરીર જાગ નમારુવો તિહા એક તો જેવારે ‘ઇઠામિ સ્વમાસમણો વડિલું જાવણિક્કાએ નિસીહિઆએ’ એમ કહીને નમે તેવારે ઠદેણની અણુજાણહુ એટલે આજ્ઞા માગતો શરીરનો ઉપરિતન જાગ નમારુ ત્યારે ગુરુ ઠદેણ કહે એ એક અવનત થયુ, એમ વીજીવાર વાંદણા દેતાં વીજો અવનત થાય એ વે અવનત રૂપ વે આવશ્યક થયા

તથા એક યથાજાત એટલે જે રૂપે દીક્ષાનો જન્મ થયો હતો અર્થાત્ રજોહરણ, મુહપત્તિ

ચોલપટ્ટમાત્રપણે શ્રમણ થયો હતો તેટલાંજ ખેલાઈ હાથ જોમે અથવા યોનિથી બાલક નીકલતે જેમ રચિતકર સંપુટ હોય તેમ કરસંપુટ કર્યા હાથ જોમેલાને લલાટે લગામે તે યથાજાત કહીયેં એમ બે અવનત અને ત્રીજું યથાજાત મલી ત્રણ આવશ્યક થયાં.

હવે શરીરના વ્યાપાર રૂપ બાર આવર્ત સૂત્રાન્નિધાન ગર્જિત કાયવ્યાપાર વિશેષ જાણવાં. તેમાં પ્રથમ વાંદણે ઠ આવર્ત થાય, તે આવી રીતે:-પ્રથમ ત્રણ આવર્ત તો “ અહો ” “ કાયં ” “ કાય ” એ બે બે અક્ષરેં નીપજે એટલે પોતાના હાથનાં તલાં બે બંધાં ગુરુ ચરણે લગામે તથા ઉત્તાન હાથેં પોતાનો લલાટદેશ ફરસે અને “ ૧ અહો ૨ કાયં ૩ કાય સંફાસં ” કહેતો મસ્તક નમામે, તેવાર પઠી “ સ્વમણિજ્ઞોથી માંમોને વશકંતો ” પર્યંત યાવત્ કરસંપુટે કહીને વલી ત્રણ આવર્ત ત્રણ ત્રણ અક્ષરના કહે, તેમાં એક અક્ષર ગુરુચરણે હાથ લગામતાં કહે, બીજો અક્ષર ઉત્તાન હાથે વચાલે વિશામા રૂપ કહે અને ત્રીજો અક્ષર લલાટદેશે હાથ લગામતાં કહે, જેમ “ જ ત્તા જે ” “ જ વ ણિ ” “ જ્ઞં ચ જે ” એવા ત્રણ આવર્ત ત્રણ ત્રણ અક્ષરના કહેતો સ્વામેમિ

खमासमणो कही बीजी वार मस्तक नमामे ए रीतें ए प्रथम वांदणे ठ आवर्त्त थया तेम वली बीजे वादणे पण एज रीते ठ आवर्त्त थाय, वे वार मली वार आवर्त्त रूप वार आवश्यक थाय सर्ग मली पदर थया.

तथा चतु शिरः एटले चार वार शिर नमारुवु तिहां पहेले वादणे वें वार मस्तक नमारुवुं अने बीजे वादणे पण वे वार मस्तक नमारुवु मली चार वार शिर नमन थाय एव उंगणीश आवश्यक थया

तथा त्रण गुप्ति ते मन, वचन अने काया ए त्रणने अन्यव्यापारथी गोपवी राखे ए त्रणने डव्यथी तथा ज्ञात्रथी अयत्नाये न प्रवर्त्तावे, एव बावीश आवश्यक थयां

तथा द्विप्रवेश एटले वे वार आवड्यके वे वार गुरुनी आज्ञा मागी अवग्रह मांहे प्रवेश करवा रूप वे आवश्यक अने एक वार अवग्रहथी बाहेर निकले एटले पहेले वांदणे आज्ञा मागी निसीहिं कहेतो पग पूंजतो थको एकवार अवग्रह मांहे प्रवेश करे अने पठी आवस्तियाए क-

हेतो पाठल पूंजतो एकवार पहेले वांदणे अवग्रहथी वाहेर निकले, अने बीजा वांदणामां प्रवेश करे पण फरी पाठो वाहेर निकले नही, माटे बे वार पेसवुं अने एकवार निकलवुं मली त्रण आवश्यक थयां ते पूर्वोक्त बावीश साथें मेलवतां पच्चीश आवश्यक ते कृतिकर्म एटले वांदणांने विषे थाय ॥ १८ ॥

किङ्कर्म-कृतिकर्मे

नहोइ-न थाय

पणवीसा-पच्चीश

ढाणं-स्थानक

पि-पण

निज्जरा-निर्जरा

अन्नयरं-अनेरुं एक पण

विराहंतो-विराधतो

कुणंतो-करतो छतो

भागी-संविभागी

साहु-साधु

किङ्कर्मपि कुणंतो, नहोइ किङ्कर्मनिज्जरा भागी ॥

पणवीसामन्नयरं, साहुढाणं विराहंतो ॥ १९ ॥ दारं १०

शब्दार्थ—ए पच्चीस आवश्यकमांना एकती पण विराधना करतो एवो साधु. कृतिकर्म करतो छतो पण ते कृतिकर्मनी निर्जरा नो भागी थतो नथी. ॥ १९ ॥ द्वा. १० ॥

વિસ્તારાર્થ.-હવે એ પચ્ચીશ આવશ્યક જે છે, તેમા અનેહં એક પણ સ્થાનક પ્રત્યે વિરાધતો
 એવો જે સાધુ તેમજ સાધવી શ્રાવક, શ્રાવિકા હોય, તે કૃતિકર્મને કરતો ઠતો પણ એટલે વાદળા
 દેતો ઠતો પણ કૃતિકર્મ થકી જે કર્મપરિશાટનરૂપ નિર્જીરા થાય તેનો સવિન્નાગી ન થાય એટલે
 તે વાદળાનુ જે નિર્જીરા રૂપ ફલ, તે ન પામે ॥ ૧૯ ॥ એ દશમું દ્વાર થયુ ઉત્તર વોલ સિત્તેર થયા ॥

યત્ર સ્થાપના.

અવનત નમવુ	યથાજાત મુદ્રા	આવર્ત	શિરો નમન	ગુપ્તિ	પ્રવેશ	નિકલવુ
૨	૧	૧૨	૪	૩	૨	૧

હવે મુહપત્તિની પચ્ચીશ પમિલેહણાનુ અગીયારમું દ્વાર કહે છે.

દિશ્વિ પડિલેહ-દટ્ટિ પડિલેહણા	ઉટ્ટપ્પોડ-ઉચ્ચાપ્પોડા	અતરિઆ-એવેકને અતરે	નવ-નવ
એગા-એક	તિગ-ત્રણ	અરુવોડ-અરુવોડા	મુહપત્તિ-મુહપત્તિની
છ-છ	તિ-ત્રગ	પમજ્જણયા-પ્રમાર્જના	પણવીસા-પચ્ચીશ

दिठिपडिलेह एगा. छ उहपप्फोड तिग तिअंतरिया ॥

अख्खोड पमज्जण्या, नव नव मुहपत्ति पणवीसा ॥२०॥

शब्दार्थ—एक दृष्टि पडिलेहण, छ उंचा पख्खोडा, त्रण अखोडा, त्रण प्रमार्जनो. ए छेला बे त्रगने त्रणवार अंतरित करतां एक एकना नव नव भेद थाय. सर्व मली मुहपत्तिनी पचीस पडिलेहणा थइ. ॥ २० ॥ द्वा ११

विस्तारार्थः—प्रथम मुहपत्तिने पहिले पासे सूत्र अने बीजे पासें अर्थ तेनुं तत्त्व, सम्यक् प्रकारे हृदयने विषे धरुं, एमचित्तवीने मुहपत्ति उखेली तेनां बेहु पासां सर्वत्र दृष्टियें करी जोवां ते दृष्टि पडिलेहणा एक जाणवी. तेवार पठी छ उंचा पखोडा करवा एटले मुहपत्तिने फेरवी बे हाथें साहीने एकेका हाथें लचाववा रूप त्रण त्रण उंचा पखोडा करवां तिहां मावे हाथे करतां सम्यक्त्व मोहनीय, मिश्रमोहनीय अने मिथ्यात्वमोहनीय ए त्रण मोहनीय परिहरुं एम चित्तवीयें तथा जमणे हाथे करतां कामराग, स्नेहराग अने दृष्टिराग, ए त्रण राग परिहरुं. एम

चितवीये ए ठ खंखेरवा रूप ठ पमिलेहणा थइ तेनी साथे प्रथमनी एक दृष्टि पमिलेहणा मेल-
वीये तेवारे सात थाय

तेवार पठी त्रण अस्कोमा अने त्रण प्रमार्जना एटले पूजवु ते अनुक्रमे एक बीजा केमे
त्रणवार एकेकने अतरे करवा एटले मुहपत्तिये एक पद्म वाली मुहपत्तिना त्रण वधूटक करी
जमणा हाथनी अगुलीना आतरानी वचमा जरावीने त्रण अस्कोमा पसली जरीये, त्रणवार मुह-
पत्ति उची राखी मावा हाथना तलाने अण लागते खखेरीये पण हाथने तले लगामीये नही, पठी
त्रण प्रमार्जना पशलीमांहेथी घसी काहामीये एम एकेकने आंतरे त्रण वार त्रण त्रण अस्कोमा
करवा अने त्रण वार त्रण प्रमार्जना करवी एवी रीते त्रण वार करतां नव अस्कोमा खंखेरवा
रूप थाय अने नव पस्कोमा प्रमार्जना एटले पूजवा रूप थाय मली अठार पमिलेहणा थाय
तेनी साथे पूर्वोक्त सात मेलवीये, तेवारे सर्व मली मुहपत्तिनी पमिलेहणा पच्चीश थाय ॥ २० ॥
हवे अठार पमिलेहणा करता एकेका त्रिके शु शु मनमां चितविये ? ते कहे ठे

પહેલા ત્રણ અસ્કોમામાં સુદેવ, સુગુરુ અને સુધર્મ, એ ત્રણ તત્ત્વ આદરું, પઠી ત્રણ પ્રમાર્જ-
 નામાં કુદેવ કુગુરુ અને કુધર્મ, એ ત્રણ પરિહરું, બીજા ત્રણ અસ્કોમામાં જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર,
 એ ત્રણ આદરું, પઠી ત્રણ પ્રમાર્જનામાં જ્ઞાનવિરાધના, દર્શનવિરાધના અને ચારિત્રવિરાધના, એ
 પણ પરિહરું, ત્રીજા ત્રણ અસ્કોમામાં મનોગુતિ, વચનગુતિ અને કાયાગુતિ એ ત્રણ ગુતિ આદરું,
 પઠી ત્રણ પ્રમાર્જનામાં મનોદંરુ, વચનદંરુ અને કાયદંરુ, એ ત્રણ દંરુ પરિહરું, એવી રીતે મનમાં
 ચિંતવવું, એ ક્રિયા કરવાની મુહપતિ એક વેંત ને ચાર અંગુલ આત્મ પ્રમાણની જોડ્યે અને રજો-
 હરણ તથા ચરવલો વત્રીશ અંગુલનો જોડ્યે તેમાં ચોત્રીશ અંગુલની દાંતી અને આઠ અંગુલની
 દશી જોડ્યે અથવા ન્યૂનાધિક કરી હોય તો પણ સરવાળે વત્રીશ અંગુલ જોડ્યે, એ પચીશ પમ્લિ-
 લેહણા સ્ત્રી પુરુષ બેહુયેં કરવી. એ અગીયારમું દ્વાર થયું, અને ઉત્તર બોલ પચાણું થયા ॥

હવે શરીરની પચીશ પમ્લિલેહણાનું વારમું દ્વાર કહે છે.

पायाहिणेण-प्रदक्षिणाये
तियतिय-त्रण त्रणवार
वाम-डावी
इअर-जमणी

बाहु-बाहुये, शुजाये
सीस-मस्तके
मुह-मुखे
हियए-हैयानेविषे

अंसुद्धाहो-बे खभानी उअर
तथा नीचे
पिठे-पिठे
चउ-चार

छप्पय-छ पडिलेहण पगनी
देह-शरीरनी
पणवीसा-पच्चीस

पायाहिणेण तिअ तिअ, वामेअर बाहु सीस मुह हियए ॥
अंसुद्धाहो पिठे, चउ छप्पय देह पणवीसा ॥ २१ ॥

शब्दार्थ—प्रदक्षिणाये करीने डावी अने जमणी बाहुये, मस्तके, मुखे अने हृदये ए पाच ठेकाणे त्रण त्रणवार, बे खभानी उपर अने नीचे, तेमज बे पीठ उपर अने छ बन्ने पग उपर एम सर्व मली शरीरनी पच्चीस पडिलेहणा थाय. २१

विस्तारार्थ.—प्रदक्षिणाये एटले प्रदक्षिणावर्त्ते करी एक नावे बाहुये अने बीजुं इतर ते जमणे बाहुये तथा त्रीजु मस्तके, चोथु मुखे अने पाचमु ह्रीयाने विषे ए पांच ठामे त्रण त्रण

वार પમિલેહણા કરવી એટલે મુહપત્તિને વધૂટકની પેરે ગ્રહણ કરીને વામજુજાદિક પાંચ સ્થાનકે ફેરવવી તેવારે પન્નર પમિલેહણ થાય, અને અંસુમુ એટલે બે યંત્રાની ઉપર, અને બે યંત્રાની અહો એટલે નીચેં કાઢમાં, પિઠ એટલે વાંસાની બાજુયેં ચાર પમિલેહણ કરવી એટલે બે યંત્રા ઉપર અને બે કાઢને વિષે, એમજ ઠ પમિલેહણ બે પગની ઉપર કરવી તેમાં ત્રણ વામ પગે અને ત્રણ દક્ષિણ પગે કરતાં ઠ થાય, એવી રીતેં સર્વ મલી શરીરની પમિલેહણા પચ્ચીશ થાય. ॥ ૧૧ ॥

इहां यद्यपि श्रीआवश्यकवृत्ति तथा प्रवचन सारोद्धारादिकें पमिलेहणानो विशेष विचार कयोऽनथी पण इहां परंपराथी संप्रदाय समाचारीयें स्त्रीनुं शरीर वस्त्रें आवृत होय माटे एने शरीरની પમિલેહણા પચ્ચીશમાંથી ત્રણ મસ્તકની, ત્રણ હૃદયની અને બે પાસાના યંત્રાની ચાર, એવં દશ પમિલેહણા ન હોય શેષ પન્નર હોય તથા વલી સાધ્વીને તો ઝંઘાને માથે ક્રિયા કરવાનો વ્યવહાર ઠે માટેં તેને મસ્તકની ત્રણ પમિલેહણા હોય શેષ સાત ન હોય બાકી અઢાર પમિલેહણા હોય.

એ પમિલેહણા જે છે, તે યદ્યપિ જીવરક્ષાની કારણજૂત જ્ઞવ્ય જીવને છે એમ તીર્થકરની
 આજ્ઞા છે તો પણ મનરૂપ માંકમ્મને નિયત્રવા સારુ બોલ ધારીયે તે યદ્યપિ આવશ્યકવૃત્તિ તથા
 પ્રવચનસારોદ્ધારાદિ ગ્રંથે કહ્યું નથી તોપણ અદ્વપમતિને મન સ્થિર રાખવા માટે “સુત્તઢ તત્તદિઢિ”
 ઇત્યાદિ પાંચ ગાથાનું કુલક કહ્યું છે, તે ઇહા વાંદણામા અધિકાર નથી તોપણ તે પાંચ
 ગાથાનો અર્થ લેખીયે ઢેયે

જમણા ફેરથી મુહપત્તિને વધૂટકની પેરે ગ્રહણ કરીને પમિલેહણ કરીયે તે કહે છે માવા
 હાથની જુજાયે ત્રણ વાર પુજીયે ત્યા હાસ્ય, રતિ અને અરતિ, એ ત્રણ પરિહરું એમ ચિતવીયે
 જમણા હાથની જુજાયે ત્રણ વાર પુંજીયે ત્યા જય, શોક અને ડુગઢા, એ ત્રણ પરિહરુ, એમ
 ચિતવીયે મસ્તક ત્રણ વાર પુજીયે તેમા કૃષ્ણ, નીલ અને કાપોત એ ત્રણ માઠી લેશ્યા ઠાંરુ,
 એમ ચિતવિયે મુખની ત્રણ પમિલેહણ કરીયે ત્યા રુદ્ધિગારવ, રસગારવ અને શાતાગારવ, એ
 ત્રણ પરિહરુ, એમ ચિતવીયે હૃદયની ત્રણ પમિલેહણા કરીયે ત્યાં માયાશલ્ય, નિયાણાશલ્ય અને

મિથ્યાત્વશબ્દ્ય એ ત્રણ શબ્દ્ય ઠાંમું, એમ ચિંતવીયે મ્હાવા સંજ્ઞા અને જમણા સંજ્ઞાની નીચે ઉપર
 બે પાસાની પમિલેહણા ચાર કરીયે ત્યાં ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ એ ચાર કપાયને ઠાંમું;
 એમ ચિંતવીયે. મ્હાવે જમણે પગે અનુક્રમે ત્રણ ત્રણ પમિલેહણા કરીયે, તિહાં અનુક્રમે પૃથ્વીકાય,
 અપ્કાય, તેજકાય, વાયુકાય, વનસ્પતિકાય અને ત્રસકાય, એ ઠ કાય જીવોની રક્ષા કરું,
 એમ ચિંતવીયે. ॥

તથા વલી પમિલેહણના અધિકાર માટે વસ્ત્ર, પાત્ર, પાટ, વાજોઠ, પાયાવાલા પાટલા પા-
 ટલી, સ્થાપનાના મ્હાવા, ઢાંકણાં, અને જાજન પ્રમુખની પચ્ચીશ પમિલેહણ તથા કણદોરા, માંખા
 અને માંમીની દશ પમિલેહણ તથા થાપનાની તેર, પાયાની તેર इत्यादिक सर्व परंपरागते
 જાણવી. ॥ ૨૧ ॥

આવસ્સણસુ-આવશ્યકનેવિષે
 જહજહ-જેમજેમ
 કુણડ-રૂં

પયત્ત-પ્રયત્ન
 અહીળ-હીન નહી
 અરિત્ત-તેમ અધિક નહી

તિવિહકરણ-ત્રિવિધકરણ
 ઉવઉત્તો-શુદ્ધ ઉપયોગી થયો
 થકો

તહતહ-તેમતેમ
 સે-તે
 નિજ્જરાહોડ-નિર્જરા હોય

आवस्सएसु जहजह, कुणय पयत्तं अहीण मइरित्तं ॥
तिविहकरणो व उत्तो, तहतह से निज्जरा होई ॥२२॥

शब्दार्थ—आवश्यकादिमा जेम जेम प्रयत्नयी ओजो अधिक न थयो छनो मन, वचन अने कायाये उपयोग राखी करे
तेम तेम ते करनारने निर्जरा थाय छे ॥ २२ ॥ द्वा १२

विस्तारार्थ—ए आवश्यकने विषे तथा मुहपत्ति अने शरीरनी पक्खिलेहणाने विषे जेम जेम
उजमाल चित्त थको प्रयत्न एटले उद्यमप्रत्ये हीन नहि परंतु जेम कह्यो ठे तेमज करे, पण
तेथकी उठो करे नही तेमज अतिरिक्त ते तेथकी जूदो एटले जेम हीन न करे, तेम अधिक
पण न करे एवी रीते जली बुद्धिये सहित थको त्रिविध करण ते मन, वचन अने काया, ए
त्रण करणे करी उपयुक्त थको एटले शुद्ध उपयोगी थयो थको एकाग्रचित्त ठतो करे तेम तेम
ते उद्यम करनार पुरुषने विशेषे कर्मोनी निर्जरा थाय अने जो अविधिये प्रतिलेखनादिक करे

तो ते ठ कायनो विराधक कह्यो ते. एटले पमिलेहणानुं बारमुं द्वार थयुं. उत्तर बोद एकरो वीश थया. ॥ २२ ॥

हवे चार गाथाये करी बत्रीश दोष त्यागवानुं तेरमुं द्वार कहे ते.

दोस-दोष	अपविद्ध-अपविद्ध दोष	ढोलगई-ढोलगति दोष	मच्छुव्वत्तं-मत्स्योद्वर्त दोष
अणाद्धिय-अनादृत	परिपिंडियं-परिपिंडित दोष	अंकुस-अंकुश दोष	मणपउडुं-मनःप्रदुष्ट दोष
थद्धिअ-स्तब्ध दोष	च-वली	कच्छभरिंगीय-कच्छभरिंगित	

दोस अणाद्धिअ थद्धिअ-पविद्ध परिपिंडिअं च ढोलगई ॥

अंकुस कच्छभरिंगिअ, मच्छुव्वत्तं मणपउडुं ॥ २३ ॥

शुद्धार्थ—(१) अनादृतदोष, (२) स्तब्धदोष, (३) अपविद्धदोष, (४) परिपिंडितदोष, (५) ढोलगतिदोष, (६) अंकुशदोष, (७) कच्छभरिंगितदोष, (८) मत्स्योद्वर्तदोष, (९) मनःप्रदुष्टदोष. ॥ २३ ॥

विस्तारार्थः—जे अनादर पणे संव्रांत थको वांदे, ते पहेलो अनादृत दोष. तथा जे जात्या-

દિકે કરી ધીઠો થકો સ્તબ્ધપણુ રાખતો વાદે, અથવા દ્રવ્ય જાવાદિક ચઝગીયે કરી સ્તબ્ધ
 થકો વાદે તે ધીજો સ્તબ્ધ દોષ તથા જે વાદણા આપતો જામુતની પેર તુરત નાસે, અથવા વા-
 દણા દેતો અરહો પરહો ફરે તે ત્રીજો અપવિદ્ધ દોષ તથા જે ઘણા સાધુ પ્રત્યે એકજ વાદણે
 વાદે અથવા આવર્ત, વ્યજન, અને આલાપ એ સર્વ એકઠા કરે, તે ચોથો પરિપિન્નિત દોષ વહી
 જે તીમ્ની પેર ઝઢલતો એટલે ઝપ્પી ઝપ્પી વિસણ્ડુલ વાદે, તે પાંચમો ઢોલગતિ દોષ તથા જે
 અકુશની પેરે રજોહરણને વે હાથે ગ્રહીને વાદે તે ઠઠો અકુશ દોષ તથા જે કાચવાનીપેરે રિગતો
 રિગતો વાદે, તે સાતમો કઢ્ઢરિગીત દોષ તથા જે ઝઝો થડ વેસીને જલમાહેલા માઠલાનીપેરે
 એકને વાદીને ઝતાવલો ઠપી ફરી વીજાને વાદે, અથવા પાઠ પ્રઘ્ન કરે અથવા રેચકાવર્તે અનુ-
 લોમ પ્રતિલોમ વાદે, તે આઠમો મત્સ્યોદ્ધર્ત દોષ તથા કોઈ સાધુ પોતાથી એકાદે ગુણે હીન હોય
 તે દોષને મનમા ચિતવતો ઈર્ષ્યા સહિત થકો વાદે, તે નવમો મન.પ્રદુષ્ટ દોષ જાણવો ॥ ૨૩ ॥

वेङ्ग्यवद्ध-वेदिकावद्ध दोष
भयंतं-भजंत दोष
भय-भय दोष
गारव-गारव दोष

मित्त-मित्र दोष
कारणा-कारण दोष
तिन्नं-स्तैन्य दोष
पडिणीय-प्रत्यनीक दोष

रुठ-रुष्ट दोष
तज्जिय-तज्जित दोष
सठ-शठ दोष

हीलिय-हीलित दोष
विपलियचिभयं-विपलियचित्त
दोष

वेङ्ग्यवद्ध भयंतं, भय गारव मित्त कारणा तिन्नं ॥

पडिणीयरुठ तज्जिअ, सठहीलिअ विपलिय चिअयं २४

शब्दार्थ—(१०) वेदिकावद्धदोष, (११) भजंतदोष, (१२) भयदोष, (१३) गारवदोष, (१४) मित्रदोष, (१५) कारणदोष, (१६) स्तैन्यदोष, (१७) प्रत्यनिकदोष, (१८) रुष्टदोष, (१९) तज्जितदोष, (२०) शठदोष, (२१) हीलितदोष (२२) विपलितचित्तदोष. ॥ २४ ॥

विस्तारार्थ—तथा जे बे ढींचणी उपर तथा हेठे हाथ राखीने अथवा बे हाथ विचाले बे ढींचणी राखीने अथवा बे हाथनी वचमां एक ढींचणी राखीने अथवा खोले हाथ मूकीने वांदे, ते दशमो

वेदिकावद्ध दोष जाणवो. तथा ए काश्क अमने नजशे एटले विद्यामत्रादिक शीखवशे इत्यादिक
लालचनी बुद्धिये वादे, अथवा नही वादीश तो रीश करशे एवु जाणीने वादे, ते अगीयारमो
नजत दोष जाणवो तथा एमने नही वादीश तो मुजने गढादिकथी बाहिर काढी मूकरशे, अ-
थवा शापादिक आक्रोश करशे, इत्यादिक जये करी वादे, ते वारमो जयदोष जाणवो तथा जो
हु नली रीते वादीश तो सर्व एम जाणशे जे ए सामाचारीमां कुशल ठे, माह्यो ठे, विधिप्रवोण
ठे, एवी रीते जाणपणाना गारवे करी वांदे, ते तेरमो गारव दोष जाणवो तथा एमनी साथे
महारे पूर्वे मित्राश् ठे, एवु जाणी मित्रादिकनी अनुवृत्तिये वादे, ते चौदमो मित्रदोष जाणवो
तथा जे ज्ञानदर्शनादिक कारण विना बीजा अन्य कारण जे वस्त्रादिक पदादिक मुजने देशे, एम
उद्देशीने वादे, ते पन्नरमो कारण दोष जाणवो तथा जे चोरनी पेरे ठानो रह्यो थको वांदे
एटले परथी पोताना आत्माने ठानो राखे, रखे कोइ मुजने उलखी लेशे तो माहारी लघुता थशे
एवी रीते पोताने दुपावतो वादे, ते शोलमो स्तैन्यदोष जाणवो. तथा आहारादिकनी वेलाये

પ્રત્યનીકપણે અનવસરે વાંદે, તે સત્તરમો પ્રત્યનીક દોષ જાણવો. તથા ક્રોધે ધમધમ્યો થકો વંદના કરે, અથવા ક્રોધાંત પ્રત્યે વાંદે, તે અઠારમો રુષ્ટદોષ જાણવો. તથા જે ઘણીયે વાર વાંદ્યા, તો પણ પ્રસન્ન થતા નથી તેમ કોપમાં પણ થતા નથી કાષ્ઠની પેરે દેખાય છે, એમ તર્જના કરતો વાંદે, અથવા તર્જની અંગુલિયાદિકે તર્જના દેતો થકો વાંદે, એટલે કહે કે એને રૂષેથી શું ? અને તુઠેથી પણ શું ? એમ તર્જતો થકો વાંદે, તે ઝગણીશમો તાર્જિત દોષ જાણવો. તથા જે માયાદિક કપટં કરી વાંદે, અથવા ગ્લાનાદિક વ્યપદેશ કરી સમ્યક્ પ્રકારે ન વાંદે, તે વીશમો શઠ દોષ જાણવો. તથા હે ગણિ ! હે વાચક ! તમને વાંદવાથી શું ફઝ થાય ? એવી રીતે જાત્યાદિકની હેલના કરતો થકો વાંદે, તે એકવીશમો હિલિત દોષ જાણવો. તથા અર્ઘી વાંદણાં દેશને વચમાં વલી દેશકથાદિક વિકથાઝ કરતો કરતો અજિમાને વાંદે, તે બાવીશમો વિપલિતચિત્તકં એટલે વિપલિતચિત્ત દોષ જાણવો ॥ ૨૪ ॥

दिठमदिठ-द्रष्टाद्रष्ट दोष
सिंग-भृग दोष
कर-करदोष

तमोअण-तमोचनदोष
अणिद्धणालिद्ध-आश्लिष्ट ना
श्लिष्ट दोष

उण-उण दोष
उत्तरचुलिअ-उत्तरचुलिका
मूअ-मूक दोष दोष

ढहूर-ढहूर दोष
चुडलिय-चुडलिक दोष
च-बली

दिठमदिठं सिंगं, कर तंमोअण अणिद्धणालिद्धं ॥
ऊणं उत्तर चुलिअ, मूअं ढहूर चुडलिअं च ॥ २५ ॥

शब्दार्थ—(२३) द्रष्टाद्रष्टदोष, (२४) भृगदोष, (२५) करदोष, (२६) तमोचनदोष, (२७) आश्लिष्टानाश्लिष्टदोष, (२८) ऊणदोष, (२९) उत्तरचुलिकादोष, (३०) मूकदोष, (३१) ढहूरदोष, (३२) चुडालिकदोष ॥ २५ ॥

विस्तारार्थ—जे मुगो रही ठानो मानो वेसे तेने कोइ बीजो जाणी जाय जे आ ठानो बेसी रह्यो ठे तो वादे तथा कोइ अपरनु वचमां अंतर ठते न वादे, एम दीतु अणदीतु करे, एटले कोइये दीतु, कोइये न दीतु एम लाजतो थको अधारामा वांदणा आपे, ते त्रेवीशमो द्रष्टाद्रष्ट दोष

जाणवो. तथा जे पोताना मस्तकने एक देशे करी एटले मस्तकनुं एक पासुं गुरुने पगे लगामे
तथा मुद्राहीन पणे धर्मोपकरणादिक विपरीत पणे राखतो ठतो वांदे, ते चोवीशमो शृंग दोष
जाणवो. तथा जे राजादिकना कर वेठनी पेरे जाणीने वांदे, पण कर्मनिर्झराने अर्थे वांदे नही,
ते पच्चीशमो करदोष जाणवो. तथा जे गुरुने वांदणां दीक्षा विना बुटको नथी, केवारे एथी बुटशुं?
एम चिंतवतो वांदे, ते ठवीशमो तन्मोचन दोष जाणवो. तथा सत्तावीशमा आश्लिष्टानाश्लिष्ट-
दोषनी चउजंगी थाय ते आवी रीते के, हाथे करी रजोहरण अने मस्तक फरसे ए प्रथम ज्ञांगो
ते शुद्ध जाणवो, तथा रजोहरणने हाथ लगामे पण मस्तके हाथ न लगामे, ए बीजो ज्ञांगो,
तथा मस्तके हाथ लगामे पण रजोहरणे हाथ न लगामे ते त्रीजो ज्ञांगो, तथा रजोहरण अने
मस्तक बेहुने हाथ फरसे नही एटले लगामे नहीं, आश्लेषे नही, ते चोथो जंग जाणवो. ए
चार ज्ञांगामां प्रथम ज्ञांगो शुरू ठे अने पाठला त्रण ज्ञांगा अशुद्ध दोषावतार जाणवा. ए त्रण

ज्ञांगे करी पंदन करे ते सत्तावीशमो आश्लिष्टानाश्लिष्ट दोष जाणवो तथा जे आवश्यकदिकें
 पाठ आश्राया असपूर्ण कर्हेतो यको वादे, ते अष्टावीशमो ऊण दोष जाणवो. तथा जे वांदणे
 गदीने पत्री महोटे गब्दे करी 'मघ्णवदामि' एम कहे, ते उगणत्रीशमो उत्तरचूलिका दोष
 जाणवो. तथा जे आश्राप आवर्त्तादिकने मूकनी पेरे अणउच्चरतो वांदे, ते त्रीशमो मूकदोष
 जाणवो तथा जे आश्रावाने अत्यंत महोटे स्वरें उच्चार करतो वांदे, ते एकत्रीशमो ढहुर दोष
 जाणवो. तथा जे अंगुष्ठमानी पेरे रजोहरण वेहने ग्रहण करी रजोहरणने जमाकनो यको वांदणा
 आपे, ते ग्नी वत्रीशमो चुल्लिक दोष जाणवो ॥ २५ ॥

कपीमदोम-रपीव दोष
 परिगुर्द-निर्दोषपणे
 मिहम्पे-रांदणा

जो-जे
 पउजइ-आपे
 गुरुण-गुरुपत्ये

सो-ते
 पावइ-पामे
 निच्चाण-निर्वाण

अचिरेण-थोडा काळमां
 विमानवास-वैमानिक देवप-
 वा-अथवा णाने

વત્તીસ દોસપરિસુદ્ધં, કિદ્કમ્મં જો પઁજહ્ ગુરુણં ॥
સો પાવહ્ નિવ્વાણં, અચિરેણ વિમાનવાસં વા ॥૨૬॥દારં॥૧૩॥

શબ્દાર્થ—જે માણસ એ ઉપર કહેલા વત્તીસ દોષ રહિત ગુરુને વાંદણા આપે છે તે થોડા કાલમાં મોક્ષને અથવા તો
દેવપદને પામે છે. ॥ ૨૬ ॥ દ્વા. ૧૩

વિસ્તારાર્થ—એ પૂર્વોક્ત વત્તીસ દોષ તેણે કરીને રહિત થકો પરિશુદ્ધ નિર્દોષપણે કૃતિકર્મ જે
વાંદણાં તેને ગુરુના ચરણ પ્રત્યે જે જીવ્ય પ્રાણી પ્રયુંજે, એટલે આપે છે તે પ્રાણી થોડા કાલમાં નિર્વાણ
એટલે કર્મરૂપદાવાનલનો ઉપશમ જે મોક્ષ તે પ્રત્યે પામે અથવા વૈમાનિક દેવપણાના વાસ પ્રત્યે
પામે ॥ ૨૬ ॥ એટલે એ તેરમું વત્તીસ દોષનું દ્વાર પૂરું થયું, ઉત્તર બોલ ૧૫૨ થયા ॥

હવે વાંદણાં દેતાં ૭ ગુણ ઉપજે, તેનું ચૌદમું દ્વાર કહે છે.

૧૬-૬

છ-છ

ચ-૧લી.

ગુણા-ગુણ

વિનયોચાર-વિનયોપચાર

માનાભગ-માનાદિકનો ભગ

ગુરુપૂજા ગુરુનીપૂજા

તિથ્યયરાણય-શ્રી તીર્થકર-

આણા-આજ્ઞા

દેવની

સુઅધમ્મા-શુભપર્વની

આરાહના-આરાધના

અકિરિયા-સિદ્ધપણ

इह छच्च गुणा विणओ-वयारमाणाइभंग गुरुपूआ ॥

तित्थयराण य आणा, सुअधम्माराहणा किरिया ॥ २७ ॥ दारा १४॥

અર્થ - ૬ સંદણામા છ ગુણો ઉપજે છે તેમાં ૧ વિનયો ઉપચાર, ૨ માનાદિકનો નાશ, ૩ ગુરુપૂજા, ૪ તીર્થકરની આજ્ઞાનુ યાગ્ય ૫ શુભપર્વની આરાધના અને ૬ મોક્ષ ૬ છ ગુણ ઉપજે. ॥ ૨૭ ॥

વિસ્તારાર્થ - ૬ સંદણાને ત્રિપે ઠ વલી ગુણ ઉપજે તે કહે છે તેમાં એક તો વિનયોપચાર કરવો તે ગુણ ઉપજે એટલે જે ત્રિશેષે કરી સર્વકર્મનો નાશ કરે તેને વિનય કહીયે. તેહિજ ઉપચાર એટલે આરાધવાનો પ્રકાર જાણવો વીજો પોતાના અન્નિમાનાદિકનો જગ થાય એટલે

પોતાના માનનું ગાલવું થાય. ત્રીજો ગુરુ જે પૂજ્યજન તેમની પૂજા સેવા નક્તિનું સાચવવું થાય. ચોથો સમસ્ત કલ્યાણનું મૂલ રૂપ એવી શ્રીતીર્થંકર દેવની આજ્ઞા તેનું આરાધન થાય એટલે આજ્ઞાનું પાલવું થાય કેમકે જગવંતે વિનય મૂલ ધર્મ કશો છે, તથા પાંચમો શ્રુતધર્મની આરાધના થાય, કેમકે શ્રુતજ્ઞાન જે ગુરુ પાસેથી જાણવું તે પણ વંદન પૂર્વક જાણવું કહ્યું છે. તથા ઊછો ગુણ તો પરંપરાયેં એથી અક્રિયારૂપ ફક્ત એટલે સિદ્ધપણું પામીયેં એ ઠ ગુણ વાંદણાં દેવાથી ઉપજે, તેનું ચૌદમું દ્વાર પૂર્ણ થયું, ઉત્તર બોલ ૧૫૮ થયા ॥ ૨૭ ॥

હવે ત્રણ ગાથાયેં કરી ગુરુસ્થાપનાનું પન્નરમું દ્વાર કહે છે.

ગુરુ-મહોટો

ગુણજુત્ત-ગુણેકરી યુક્ત

તુ-નિશ્ચે

ગુરું-ગુરુને

ઠાવિજ્ઞા-સ્થાપન કરીને

અહવ-અથવા

તથ્ય-તત્ર, તે

અરુલાઈ-અક્ષાદિક

નાણાઈતિયં-જ્ઞાનાદિ ત્રણ

ઠવિજ્ઞ-સ્થાપીને

સરુલ્લ-સાક્ષાત્

ગુરુઅભાવે-ગુરુના અભાવે

गुरुगुणयुक्तं तु गुरुं, ठाविज्जा अहव नत्थ अरुखाइ ॥

अहवा नाणाइतिअं, ठविज्ज सख्खं गुरुअभावे ॥२८॥

शब्दार्थ—महोटा गुणे करीने युक्त एवा गुरुने स्थापन करवा. अथवा साक्षात् गुरुनो अभाव होय तो तेमने ठेकाणे थापनाचार्य स्थापन करवा. कदापि स्थापनाचार्य पण न होय तो ज्ञान, दर्शन अने चारित्र्या पुस्तकादि उपकरण स्थापवा २८

विस्तारार्थ—महोटा विशेष प्रतिक्रूपादि उन्नीश गुणे करी युक्त एवा निश्चे गुरुने स्थापन करीने तेनी आगल प्रतिक्रमणादि क्रिया करीये अथवा साक्षात् पूर्वोक्त गुणयुक्त एवा गुरुनो अभाव ठते तत्र एटले ते गुरुने स्थानकें अक्षादिक स्थापीने तेनी आगल क्रिया करीये ते अक्षादिक स्थापनाचार्य न होय तो ज्ञानादिक त्रण एटले एक ज्ञान, बीजु दर्शन, त्रीजु चारित्र, ए त्रणेना उपकरण जे पोथी नोकरवाली प्रमुख ठे तेने स्थापीने तेनी आगल क्रिया करीये परंतु अगुरुने विषे गुरुबुद्धि आणीने तेनी आगल क्रिया करवी नहीं केमके आगममा अगुरुने

વિષે જે ગુરુબુદ્ધિ આણવી તેને અત્યંત આકરું લોકોત્તર મિથ્યાત્વ કહ્યું છે. ॥ ૨૮ ॥

અરુણે-અક્ષ

વરાડા-વરાટકે

વા-અથવા

કઠે-કાઠ

પુથ્યે-પુસ્તક

અ-વંજી

ચિત્તકર્મે-ચિત્રકર્મ

સમ્ભાવં-સદ્ભાવ

અસમ્ભાવં-અસદ્ભાવ

ગુરુઠવણા-ગુરુના સ્થાપના

ઇત્તર-ઇત્વર

જાવકહા-યાવત્ કથિકા

અરુણે વરાડા વા, કઠે પુથ્યે અ ચિત્તકર્મે અ ॥

સમ્ભાવમસમ્ભાવં ગુરુઠવણા ઇત્તરાવકહા ॥ ૨૯ ॥

શબ્દાર્થ—અક્ષ, (સ્થાપનાચાર્ય) કોડા, ડાંડા, પુસ્તક અથવા ગુરુમૂર્તિની સ્થાપના કરવી. સ્થાપના બે પ્રકારની છે. એક સદ્ભાવ અને વંજી અસદ્ભાવ. ગુરુસ્થાપના પણ બે ભેદે છે. તેમાં એક ઇત્વર એટલે પુસ્તક આદિ થોડા વાંચની અને વંજી યાવત્કથિકા એટલે મૂર્તિ વિગેરે વહુકાલની. ॥ ૨૯ ॥

વિસ્તારાર્થ—અદ્વાદિક તે કયા? તે કહે છે, એક અદ્વા તે ચંદન પ્રસિદ્ધ માલાની સ્થાપના

જાણવી, તેના અજ્ઞાવે વરાટકે એટલે ત્રણ લીટીના કોમ્પાની સ્થાપના કરવી, અથવા કાષ્ઠ માંના
 માંની પ્રમુખ ચંદનાદિકની પાટી આદિકની સ્થાપના કરવી, પુસ્તકની સ્થાપના કરવી, વલી તેના
 અજ્ઞાવે ચિત્રકર્મ તે ગુરુની મૂર્તિના ચિત્રામ આલેખ, અથવા ગુરુની કાષ્ઠની પ્રતિમા એ પાઠ શ્રી
 અનુયોગદ્વાર સૂત્રથી લેખીયેં ઠેયે, “ સે કિત ઠવણાણુણા જણ વા અસ્કે વા વરામણ વા કઠરુ-
 મ્મે વા પોઢરુમ્મે વા લેપકમ્મે વા ચિત્તરુમ્મે વા ગથિકમ્મે વા વેઢિકમ્મે વા પૂરિકમ્મે વા સઘા-
 તિકમ્મે વા એગે અણેગે વા સપ્પાજ વા અસપ્પાજ વા ઠવણા ઠવિજ્ઞત્તિ ॥ એવી રીતે ગુરુની સ્થાપના
 કરવી તે વે પ્રકારે જાણવી તે કહે છે એક સદ્જ્ઞાવસ્થાપના અને વીજી અસદ્જ્ઞાવ સ્થાપના તિહાં
 ગુરુની મૂર્તિ તથા પ્રતિમાદિકની આકાર સહિત જે સ્થાપના તે સદ્જ્ઞાવ સ્થાપના જાણવી, અને
 આકાર વિના અક્ષાદિકની જે સ્થાપના કરવી તે અસદ્જ્ઞાવ સ્થાપના જાણવી, વલી ગુરુની સ્થા-
 પના તે એક ઇત્વર અને વીજી યાવત્ કથિકા તેમાં ઇત્વર તે થોડા કાલ લગે સ્થાપના રહે, જેમ
 નોકરવાલી અને પુસ્તકાદિકની જે સ્થાપના છે, તે સ્થાપના ક્રિયા કરવાને વચ્ચે થાપે છે, માર્દે

ज्यां सुधी ते क्रिया करीयें, तिहां सुधी ते स्थापना रहे, जो दृष्टि तिहांनी तिहां राखीयें, तो रहे, नही तो वली फरी बीजी स्थापना स्थापवी पमे, ते इत्वर कालनी स्थापना जाणवी. अने बीजी यावत्कथिक स्थापना ते घणा काल पर्यंत रहे, ते प्रतिमादिक तथा अक्षादिकनी बे प्रकारनी स्थापना करीयें ठैयें. ए स्थापनानी आज्ञातना पण गुर्वादिकनी पेरें टाळवी ॥ २९ ॥

गुरुविरहंमि-गुरुनो विरह

दंसणत्थं-देखाडवाने माटे

विरह छतां

आमंतणं-आमंत्रण

ठवणा-स्थापना

च-वळी

जिणविंव-जिनविंव

सहलं-सफल

गुरुवएसोव-गुरुनो उपदेश

जिणविरहंमि-श्री-जिनेश्वरनो

सेवण-सेवा

गुरुविरहंमि ठवणा, गुरुवएसोव दंसणत्थं च ॥

जिणविरहंमि जिण विंव-च सेवणामंतणं सहलं ॥ ३० ॥

शब्दार्थ—गुरुनो अभाव होय त्यारे गुरुनो उपदेश देखाडवा माटे स्थापना छे, जेम् हमणां जिनेश्वरनो विरह छतां

જિનર્થિની સેવના કરી આમત્રણ કરવું તે સફલ થાય છે તેમ ॥ ૩૦ ॥

વિસ્તારાર્થ.-હવે સ્થાપના શા કારણ માટે સ્થાપવી ? તે કહે છે જેવોર સાક્ષાત્ ગુણવત્ ગુરુનો વિરહ્ એટલે અજ્ઞાવ હોય, તેવારે ગુરૂપદેશોપદર્શનને અર્થે એટલે ગુરુનો ઉપદેશ દેખાકરનાને માટે સ્થાપના સ્થાપવી જોઈયે. હાં જ્ઞાવાર્થ એ છે જે સ્થાપનાની આગલ ક્રિયા કરતા તે એવું જાણે જે ગુરુજ મુજને આદેશ આપે છે, તે મહારે ઇલાકારિ કહી પ્રમાણ કરવું કેમ કે, ગુરુના અજ્ઞાને જે ધર્માનુષ્ઠાન કરવું, તે શૂન્યજ્ઞાવ ગણાય. હવે દૃષ્ટાંત કહે છે જેમ હમણાં શ્રીજિનેશ્વરનો વિરહ્ થતાં શ્રી તીર્થકરના વિવ એટલે પ્રતિમાનું સેવન કરીને આમત્રણ કરવું જે હે જગવત્ । તમે મુજને સસાર સમુદ્રથી તારો, મોક્ષ આપાં ઇત્યાદિક જે કહેવું, તે સફલ થાય છે એ દૃષ્ટાંતે હા પણ શ્રીગુરુના વિરહે ગુરુની સ્થાપના પણ સફલ્ત હોય છે એ ગુરુસ્થાપનાના એકજ વોલનું પત્રરમુ છાર થયું ઉત્તર વોલ ૧૫૯ થયા ॥ ૩૦ ॥

હવે બે પ્રકારના અવગ્રહનું શોભનું છાર કહે છે

चउदिसि-चार दिशा
गुरुगहो-गुरुथकी अवग्रह
इह-ए

अहुठ-साडात्रण
तेरस-तेर
करे-हाथनुं

सपरपरुखे-स्व अने परपक्ष
अणणुनायस्स-गुरुनी अनुज्ञा
सया-सदा लीधा बीना
नकप्पए-न कल्पे
तत्थ-तेटला
पविसेउ-प्रवेश करवाने

चउदिसि गुरुगहो इह, अहुठ तेरस करे सपरपरुखे ॥

अणणुनायस्स सया, न कप्पए तत्थ पविसेउ ॥ ३१ ॥ दारं ॥ १६ ॥

शब्दार्थ—आ जिनशासनमां गुरुथी अवग्रह चारे दिशामां पुरुव पुरुपने अने पुरुप तथा स्त्रीने साडा त्रण हाथ अने तेर हाथ जाणवो. ते अवग्रहमां प्रवेश करवाने आज्ञाविना क्यारे पण न कल्पे. ॥ ३१ ॥

विस्तारार्थः—ए श्रीजिनशासनमांहे गुरुथकी अवग्रह चारे दिशाने विषे स्व अने परपक्ष आश्रयी अनुक्रमे केटलो केटलो होय, ते कहे ठे. तिहां एक साडा त्रण अने बीजो तेर हाथनो जाणवो. तेमां स्वपक्ष ते पोतामां साधु साधुमां अने बीजा श्रावक जाणवा. तथा परपक्ष ते साधु

અને સાધ્વી તથા શ્રાવિકા જાણવી તેમાં સાધુ સાધુને તથા શ્રાવકને માંહોમાંહે સાક્ષા ત્રણ હાથ વેગલો અવગ્રહ હોય અને ગુર્વાદિકથી સાધ્વી તથા શ્રાવિકાને તેર હાથ વેગલો અવગ્રહ હોય તેમજ સાધ્વી તથા શ્રાવિકાને માંહોમાંહે સાક્ષા ત્રણ હાથનો અવગ્રહ હોય તેટલા અવગ્રહમાંહે ગુરુની અનુજ્ઞા લીધા વિના સદા નિરતર પ્રવેશ કરવાને વલી ન કટપે એ વે અવગ્રહનુ શોભમું દ્વાર થયુ ઉત્તર વોલ ૧૬૧ થયા ॥ ૩૧ ॥

હવે વાંદણાંના સૂત્રાના અક્ષરની સંખ્યાનુ સત્તરમું દ્વાર તથા પદની સંખ્યાનુ
અઢારમું દ્વાર કહે ઠે

પણ-પાંચ
ત્રિગ-ત્રણ
ચારસ-ચાર
દુગ-બે

ચરો-ચાર
છઠ્ઠાણ-છ સ્થાનકને વિષે
પચ-પદ
દ્વિગુણત્રીસ-ઓગણત્રીસ

ગુણત્રીસ-ઓગણત્રીસ
સેસ-શેષ
આવસ્સયાઈ-આવસ્તિઆપથી

સઘ્વ-સર્વે
પચ-પદ
અઢવન્ના-અઢાવન્ન

પળતિગ બારસ દુગતિગ, ચરો છઠ્ઠાણ પય ઇગુણતીસં ॥

ગુણતીસસેસ આવ-સસયાઈ સવપય અહવન્ના ॥૩૨॥દાશ ॥૧૭॥૧૮

શબ્દાર્થ—(પ્રથમ વંદનક સૂત્રના અક્ષર ૨૨૬ છે તેમાં લઘુ અક્ષર વસો એક અને ગુરુ અક્ષર પચીસ છે.) પાંચ, ત્રણ, બાર, વે, ત્રણ અને ચાર. એમ છ સ્થાનકમાં ઓગળત્રીસ પદ છે. બાકીના ઓગળત્રીસ પદ આવસિસયાએથી જાણવા. સર્વ મલી અઠાવન પદ થાય છે.

વિસ્તારાર્થ:—પ્રથમ વંદનક સૂત્રના અક્ષર (૨૨૬) છે. તેમાં લઘુ અક્ષર (૨૦૧) છે, અને ગુરુ અક્ષર તો ઇશ્વામિથી માંદીને વોસિરામિ પર્યંત પચીસ છે તે લખે છે, હા જા ગગ જો પ્પ કં ત્તા જાં ક ક તી ન્ન હા ક ક ક વ વ હો વ મ્મા ક સ્સ ક પ્પા. એ પચીસ અક્ષર ગુરુ જાણવા એટલે સત્તરમું વંદનક સૂત્રના અક્ષરોનું દ્વાર થયું. ઉત્તર બોલ (૩૦૭) થયા.

હવે અઠારમું વંદનક સૂત્રના પદની સંખ્યાનું દ્વાર ગાથાના અર્થે કહે છે. તિહાં ‘વિન્ન-

क्तयत पद ' एटले विजक्ति जेना अंतमां होय तेने पद कहियें ते इहां वदनक सूत्रना ठ स्थानक मध्ये सर्व मली अछावन पदनी सख्या ठे, तिहां प्रथम स्थानकमां इहामि, खमासमणो वदिउ, जावणिजाए, निसीहियाए, ए पांच पद जाणवां

तथा वीजा स्थानकमां अणुजाणह, मे, मिजगह, ए त्रण पद जाणवां, तथा त्रीजा स्थानक मध्ये निसीहि, अहो, काय, काय सफासं, खमणिज्जो, जे, किलामो, अप्पकिजताण, बहुसुजेण, जे, दिवसो, वइक्कतो ए चार पद जाणवां, तथा चोथा स्थानकमां जत्ता, जे, ए वे पद जाणवा तथा पाचमा स्थानकमां जवणिज्जं, च, जे, ए त्रण पद जाणवां, तथा ठछा स्थानकमां खामेमि, खमासमणो, देवसिय, वइक्कमं, ए चार पद जाणवां, एम ठ स्थानकने त्रिपे उंगणत्रीश पद जाणवा

तथा शेष रह्या जे उंगणत्रीश पद ते आवस्सिआएथी मांहीने वोसिरामि पर्यंत थाय, तेवारें सर्वे मलीने पद अछावनन थाय ठे हवे ए पाठला उंगणत्रीश पद कही देखामे ठे आव-

સ્સિયાએ પક્કિમમામિ સ્વમાસમણાં દેવસિયાએ આસાયણાએ તિત્તીસન્નયરાએ જં કિંચિ મિઠ્ઠાએ
 મણદુક્કમાએ વયદુક્કમાએ કાયદુક્કમાએ કોહાએ માણાએ માયાએ લોજાએ સવકાલિયાએ સ્વમિઠ્ઠો-
 વયારાએ સવધમ્માશ્કમણાએ આસાયણાએ જો મે અશ્ચારો કર્ણતસ્સ સ્વમાસમણો પક્કિમમામિ
 નિંદામિ ગરિહામિ અપ્પાણં વોસિરામિ. એ ઝંગણત્રીશ પદ થયાં. આ ઠેકાણે કટલાએક જંકિં
 ચિમિઠ્ઠાએ એ એક પદ માને છે તથા કેટલાએક આવસ્સિયાએ એ અનિઘિત પદ છે માટે નથી
 ગણતા. તેમાટે બહુશ્રુત કહે તે પ્રમાણ જાણવું. એ અઠાવન પદનું અઠારમું દ્વાર થયું. ઉત્તર
 બોલ ૪૪૫ થયા ॥ ૩૨ ॥

હવે વાંદણાંના દાયકના સ્થાનકનું ઝંગણીશમું દ્વાર કહે છે.

ઇચ્છાય-ઇચ્છામિ સ્વમાસમણો

અણુન્નવણ્ણા-અણુજાણહ

અવ્વાવાહં-અવ્યાવાધ

ચ-વલ્લી

જત્ત-જત્તા મે

જવણાય-જવણિજ્જં ચમે

અવરાહસ્વામણા-અપરાધનું

સ્વમાવયું

વંદણદાયસ્સ-વાંદણા દેવા-

વાલાના

છઠ્ઠાણા-છ સ્થાનક

इच्छाय अणुन्नवण्णा, अब्बावाहं च जत्त जवणाय ॥

अवराहखामणाविय, वंदणदायस्य छट्ठाणा ॥ ३३ ॥ दार ॥ १९ ॥

शब्दार्थ.—इच्छामि खमासमणो आदि पाच पदनु प्रथम स्थानक, अणुजाणहमे मिउग्गह, ए त्रण पदनु वीजु स्थानक “निसीही” आदि वार पदनु त्रीजु स्थानक जत्ताभे ए वे पदनु चोथु स्थानक “जवणिज्जचमे” ए त्रण पदनु पाचमु स्थानक “खामेमिखमासमणो” आदि चार पदनु छठु स्थानक ए वदनना दायकना छ स्थानक जाणवा. ॥ ३३ ॥

विस्तारार्थ—इच्छामि खमासमणो वंदितु जावणिज्जाए निसीहिआए लगे पांच पदनुं प्रथम स्थानक जाणवु, तथा अणुजाणह मे मिउग्गहं ए त्रण पदनुं वीजु स्थानक, तथा अव्यावाध एटले निरावाध पणु पूठवा अर्थे निसीहिथी मानीने दिवसो वइक्कतो पर्यंत वार पदोनु त्रीजु स्थानक जाणवु, तथा जत्ता जे ए वे पदोनुं चोथु स्थानक, तथा जवणिज्ज च जे ए त्रण पदनुं पाचमु स्थानक, तथा अपराधनु खमाववु एटले खामेमि खमासमणो देवसिय व इक्कम्मं ए चार

पदोनुं ठुं स्थानक जाणवुं. अपिच एटले वली ए वांदणानो देवावालो तेनां ठ स्थानक जाणवां. ॥ ३३ ॥ ए ठ स्थानकनुं उगणीशमुं छार थयुं ॥ उत्तर वोळ ४५१ थया.

हवे ए ठ स्थानकमां ठ गुरु वचन होय तेनुं वीशमुं छार कहे ठे.

छंदेण-छंदेण

अणुजाणामि-आज्ञा आपुं छुं

तहत्ति-तथेति, तेमज

तुज्जंपि-तुमने पण

वट्टए-वर्ते छे

एवं-एमज

अहमवि-हुंपण

खामेमि-खमावुं छुं

तुमं-तुम प्रत्ये

वयणाई-वचन

वंदण-वांदणा

आरिहस्स-आचार्यादिकुं

छंदेणणुज्जाणामि, तहत्ति तुभंपि वट्टए एवं ॥

अहमवि खामेमि तुमं, वयणाई वंदणरिहस्स ॥ ३४ ॥

शब्दार्थः—छंदेण, अणुजाणामि, तहत्ति, तुभंपिवट्टए, एवं, अहमवि खामेमि तुमं. ए छ वचन वांदणा देवा योग्य गुरुनां जाणवां. ॥ ३४ ॥

વિસ્તારાર્થ - જિહાં ઇલામિ સ્વાસમણો વદિત જાવણિજ્ઞાણ નિસીહિઆણ એટલો પાઠ
 શિષ્ય કહે, તેમારે ગુરુ જો વાદણા દેવરાવે તો ઠદેણ એ પાઠ કહે, અને વાંદણા ન દેવરાવે તો
 “તિત્રિહેણ” એવો પાઠ કહે, એ પ્રથમ ગુરુવચન જાણવું, તથા ‘અણુજાણહ મે મિત્તમ્મહં’ એ
 પાઠ શિષ્ય કહે, તેમારે ગુરુ કહે આજ્ઞા આપુ લુ એ વીજુ ગુરુવચન જાણવું, તથા નિસીહિ
 ઇત્યાદિક જેવારે શિષ્ય કહે, તેવારે ગુરુ કહે તથેનિ એ ત્રીજુ ગુરુવચન જાણવું, તથા જેવારે જત્તા
 ને ઇત્યાદિ શિષ્ય કહે, તેમારે ગુરુ કહે તુમને કાજે પણ વર્તે ઠે ? એ ચોથું ગુરુવચન જાણવું,
 તથા જે વારે જવણિજ્ઞ ચ ને શિષ્ય કહે તેવારે ગુરુ કહે એમજ, તું પૂઠે ઠે તેમજ, એ પાંચમું ગુરુ-
 વચન જાણવું તથા જેવારે સ્વામેમિ સ્વાસમણો શિષ્ય કહે, તે વારે ગુરુ કહે હુ પણ સ્વામાવુ લુ
 તુમ પ્રત્યે એ ઠવુ ગુરુવચન જાણવું એ ઠ વચન તે વાદણા દેવા યોગ્ય આચાર્યાદિકના જાણમાં,
 એટલે વીશમું ઠ ગુરુના પ્રતિવચનનું દ્વાર પૂર્ણ થયું ઉત્તર વોલ ૪૫૭ થયા ॥ ૩૪ ॥

હવે ત્રણ ગાથાએ કરી તેત્રીશ આશાતનાનું એકવીશમું દ્વાર કહેઠે તિહાં પ્રથમ આશાતના

શબ્દનો અર્થ કરે છે. જિહાં જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર તેનો લાઝ થાય તે લાઝને પારખું, નાશ કરવો તેને આશાતના કહિયે તે જહાં શિષ્યાદિક જો અવિનયથી પ્રવર્તતા હોય, તો ગુરુ આદિકની આશાતના કરે, તે તેત્રીશ પ્રકારે છે તેનાં નામ ગાથાના અર્થથી કહે છે.

પુરઓ-આગલ ચાઝતાં	ચિટ્ઠણ-ઉમો રહેવાથી	આલોયણ-આલોયે	પુવાલવણેય-પહેઝો પોને
પરુસ-પડસે	નિસિઅણા-વેસતાથી	અપડિસુણણે-સાંભઝતાં છતાં	વોઝાવે
આસન્નેગંતા-અડકતો ચાલે	આયમણે-આચમને	જવાવ ન આપે	આઝોર-આલોચે

પુરઓ પરુસાસન્ને, ગંતા ચિટ્ઠણ નિસિઅણાય મણે ॥
આલોયણ પડિસુણણે, પુવાલવણે અ આલોણ ॥૩૫॥

શબ્દાર્થ:—૧ ગુરુની આગલ ચાલે, ૨ પડસે ચાલે, ૩ પછવાડે અડકતો ચાલે, વઝી એવી ત્રણ આશતના ગુરુની, તેટલી ભૂમિ ભાગે ઉમા રહેવાથી થાય અને વેસવાથી પણ થાય એમ ૯ આશતના જાણવી, ૧૦ થંડિછે પ્રથમ પાણી લે,

११ गमणागमण पहलु आलोवे, १२ बोलाव्या उता न बोले, १३ कोइने गुरुनी पहला बोलावे, १४ गुरु छा बीजा
पासे भिक्षादि आहार आलोवे ॥ ३२ ॥

विस्तारार्थः—प्रथम गुरुने आगल चालता शिष्यने त्रिनयनगादिक लागे माटे ए अकारणे
आशातना थाय परंतु जो मार्गादिकनी विषमता होय अथवा गुरुने मार्ग देखानवा माटे जो
गुरुथी आगदा चालवु पके तो ते अकारणमा गणाय नही बीजी गुरुने पकले वेहु पाने गमन
करे गुरुनी बराबर चाले तो आशातना थाय, बीजी एमज गुरुने आसन्ने एटले अरुक्तो गता
एटले चाले पठवाने दुरुक्तो चाले तो श्वास, ठीक, श्लेष्म, उधस्तादि दोष रूप आशातना थाय,
एम ए त्रण आशातना जेटले जूमिजागे गुरुनी साथे चालतां थका थाय, तेटलेज जूमिजागे
गुरुनी पासे उजा रहेवाथकी पण पूर्वोक्त त्रण आशातना थाय एम त्रण स्थानके गुरुनी पासे
वेसता थका पण पूर्वोक्त त्रण आशातना थाय एव नव थइ दशमी आचमने एटले गुरुनी
साथे उच्चार जूमिये गया थकां गिण्य जो आचार्यथकी पहला आचमन लीये अथवा गुरुनी

पहेलां चलु करे अथवा हाथवाणी लीये तो आशातना थाय. अगीयारमी उच्चारदिक बहि-
 दिशी गुर्वादिक साथे आव्या पढी गमणागमणाथी जो गुरुथकी प्रथम आलोये, तो आशातना
 थाय, बारमी गुर्वादिक वमेरा तथा रत्नाधिक जे होय ते रात्रिये बोलावे जे कोण सूतो ठे ?
 कोण जागे ठे ? एम वचन सांजलतो जागतो थको पण अण सांजलतानी पेरे पाठो प्रत्युतर नहीं
 आपे तो आशातना थाय, तेरमी गुरु आदिकने आज्ञा मवा बोलाववा योग्य एवा कोइ श्रावकादिक
 आव्या होय अथवा आवेला ठे तेने आवर्ज्जवा माटे गुरु बोझाव्यानी पूर्वज पोते बोझावे तो
 आशातना थाय, वली चौदमी अशन पान खादिम स्वादिम ए चारे आहार रूप जे त्रिहा
 आणी होय ते प्रथम कोइ बीजा शिष्यादिक आगल आलोइने पढी गुरु आगले आज्ञाचे तो
 आशातना थाय ॥ ३५ ॥

तह-तेमज
 उवदंस-देखाडे

निमंतण-निमंत्रण
 खद्ध-खवरावे

आयणेण-सरस आहार पोते
 जमे

तहा-तेमज
 अपडिसुणणे-अप्रतिश्रवणे

खद्धतिभ-कठणवचन
तथ्यगए-त्यापीन

किं-शु
तुम-तमे

तज्जाय-तर्जनाकरे
नोसुमणे-सुमनो न थाय

तह उवदंस निमतण, खद्धा ययणे तहा अण्डिसुणणे ॥
खद्धति य तथ्यगए, किं तुम तज्जाय नो सुमणे ॥३६॥

द्व्यर्थ.—तेमज १५ आहारादि रीजाने देखाडे, १६ बीजा साधुने प्रथम बोलावीने पत्ती गुरूने बोलाये, १७ गुरु बिना बीजाने मिष्ट खारावे, १८, पोने मिष्ट खाय, तेमज १९ गुरु बोलावे उता, न साभजे, २० गुरूने कठण वचन बोले, २१ पोताने सभारे पेठो उत्तर आपे, २२ शु कहो छो ? एम रुहे, २३ तमे करो, एम कहे, २४ तिरस्कार करे, २५ गुरूनो धर्मे पेशे साभली हर्षित मनवालो न थाय ॥ ३६ ॥

विस्तारार्थ—पन्नरमी तेमज वलो अशनादिक चार जे लाव्या होय ते प्रथम बीजा यतिने देखावीने पत्ती गुरूने देखामे तो आशातना थाय, शोलमी तेमज अशनादिक चार लाव्या होय

तेनी प्रथम बीजा यतिने निमंत्रणा करे के आ ज्ञात पाणी लेशो ? पढी गुरूने निमंत्रणा करे तो आशातना थाय. सत्तरमी अशनादिक चार सूरि प्रमुख साथें जिह्वायें आणीने पढी गुर्वादिकने पूठया विना जेनी साथे पोतानुं मन माने तेने मधुर जाणीने खवरावे तो आशातना लागे, अठारमी गुर्वादिक तथा रत्नाधिक साथे जमतो थको अशनादिक स्निग्ध सरस होय ते पोतेज वावरे, ते आशातना जाणवी. यदुक्तं दशाश्रुतस्कंधसूत्रे ॥ सहेअसणं वा राइणिएसेहिं जुंजमाणे तहं सेहे खऊं खऊं कायं कायं उसहं उसहं मणुणं मणुणं मणामं मणामं निद्धं निद्धं लुक्कं लुक्कं आहारित्ता हवइ आसायणा सेहस्सत्ता ॥ तेमज उगणीशमी गुरू जे वारे साद करे तेवारे अप्रतिश्रवणे एटले अणसांजजतानी पेरें गुरूने पाठो जुवाव आपे नही, ते आशातना जाणवी. ए आशातना पूर्वे कही ठे, परंतु ते रात्रिसंबंधी शयन करवा पढीनी जाणवी, अने आ ते दिवस संबंधि धिठाइपणे तथा अनाजोग पणे जाणवी. वीशमी रत्नाधिक तथा गुर्वादिक जेवारे साद करे, तेवारे तेने खर एटले अत्यंत कर्कश महोटे स्वरे करी परुत्तर घणा घाले, कहे के अरे

जाइ खाधो रे जाइ खाधो । केम केम मूकता नथी इत्यादिक कठिन वचन बोले, अथवा आ
क्रोश गाढस्वरादिक गुरूने करावे ते आशातना जाणवी, वली एकवीशमी गुर्वादिके बोलाव्यो
थको त्यांथीज एटले पोताने ठेकाणे वेगो थकोज उतर आपे, परंतु गुरूनी समोपे आवीन
जवाव न आपे तो आशातना थाय बावीशमी वली गुर्वादिके बोलाव्यो थको कहे के शु ठे
ते ? तमे कहो कोण कहेवरावे ठे ? शुं कहो ठो ? इत्यादिक विनयहीन वचन बोले, ते आशा-
तना जाणवी, तथा त्रेवीशमी वली गुर्वादिके बोलाव्यो थको कहे के तूज कां नथी करतो ? एवी
रीते पोताना पूज्यने एक वचनात बोलावे अथवा कहे के तमे कोण थकामुजने प्रेरणा करो ठो ?
इत्यादिक वचन कहे ते आशातना जाणवी चोवीशमी गुर्वादिक तथा रत्नाधिक शिष्यने कहे
के तमे समर्थ ठो, पर्याये लघु ठो, माटे वृद्धनु तथा ग्लाननु वैयावच्च करो तवारे ते पाठो जवाव
आपे के जो तमेज लाज जाणो ठो, तो तमे पोते केम नथी करता ? तथा तमारो बीजो पण
शिष्यादिकनो बहु परिवार ठे ते शु लाज्जनो अर्थी नथी ? तो तेमनी पासे करावो तेवारे वली

गुर्वादिक तेने कहे के हे शिष्य ! तमे आलसु न थाउं. ते वारे वली गुरूने कहे के तमे ते शुं
 अमनेज दीठा ठे ? एवी रीतनां वचन बोलीने गुरूनी तर्जना करे ते आशातना जाणवी. पच्ची-
 शमी गुर्वादिक धर्मकथा कहेता होय तेवारे शिष्य दुमणो थाय परंतु सुमनो न थाय, गुर्वादि-
 कना गुणनी प्रशंसा करे नही अने कहे के तमे गृहस्थने विशेष प्रकारे समजावो ठो, ते रीते
 अमने समजावता नथी अथवा गुर्वादिक तथा रत्नाधिकनो जे रागी होय तेने देखीने दुमणो
 थाय ते आशातना जाणवी ॥ ३६ ॥

नोसरसि-नथी सांभरतो
 कहच्छित्ता-कथानो च्छेद करे
 परिसंभित्ता-सभानो भंग करे

अणुट्टिया-अणउठेयके
 कही-कहे
 संथारपायघट्टण-गुहना सं-

थारे पग लगाडे
 चिठ्ठ-बेसे
 उच्च-उंचे आसने

समासणेयावि-गुरूने सम ना
 आसने बेसे

नो सरसि कहं च्छित्ता, परिसंभित्ता अणुट्टियाइ कहे ॥
 संथार पाय घट्टण, चिठ्ठुच्च समासणे आवि ॥ ३७ ॥ दारं ॥ ११ ॥

शब्दार्थ — २६ तमने नथी सांभरतु ? एम कहे, २७, कथानो छेद करे, २८ सभानो भग करे, २९ गुरुये कहेली बात फरी पोते कहे, ३० गुरुना सयारे पग लगाडे, ३१ गुरुनी शय्या सयारा के आसन उतर वेसे, ३२ गुरुथी उचा आसने वेसे, ३३ गुरुना समान आसने वेसे ॥ १७ ॥

विस्तारार्थ — ठवीशमी जेवारे गुरु कथा करता होय ते वारे कहे के तमने ए अर्थ नथी सांभरतो ? आ अमुकनो अर्थ एम न होय एवी रीते कहेतां आशातना लागे सत्तावीशमी गुर्वादिक कथा करता होय तेनी वचमां पोतानु माहापण जणाववाने अर्थे सच्य लोकने कहे के ए कथा हु तमने पठी समजावीश एम कही कथानो छेद करे, ते आशातना जाणवी, अछावी-शमी गुरु कथा कहेता होय अने तेने सच्य लोक हर्षवत हृदयथी सांभलतां होय ते सच्य जनोने देखता ठता गुरुने कहे के एवही शी कथा कहो ठो ? हमणां जिहानो अवसर ठे, जो-जनवेला पोरिसि वेला ठे, एम कही पर्पदानो जंग करे तो आशातना थाय, उगणत्रीशमी गुर्वा-दिक धर्मकथा कही रह्या पठी पर्पदा अणउठे थके तेज कथाने पोतानुं माहापण जणाववाने

हेतुये जे गुरूये अर्थ कह्यो होय तेहिज अर्थ वली विशेषथी विस्तारी चर्ची देखामीने कहे तो आशातना थाय, त्रीशमी गुरूनी शय्या तथा संथाराने पोताना पादादिके करी संघट्टे तेने खमावे नही तो आशातना थाय, इहां शय्या ते सर्वांग प्रमाण जाणवी, अने संथारो ते अढी हाथ प्रमाण जाणवो, अथवा शय्या ते ऊर्णादिवस्त्रमय जाणवी, अने संथारो ते दर्जादिक तृणमय जाणवो. एक त्रीशमी गुरूनी शय्या संथारो तथा बेसणादिकने विषे तिष्ठेत् एटले बेसे, अथवा आलोटे असज्य शरीरने अवयवे करी फरसे, तो आशातना थाय, बत्रीशमी गुरूथी जंचे आसने बेसे, अथवा अधिक बेसणे बेसे तथा गुरू जेवां वस्त्र पहरे, तेथकी अधिक मूल्यवालां वस्त्रादिकनो परिज्ञोग करे, तो आशातना थाय, ते त्रीशमी गुरूने समान आसने बेसे, अथवा गुरूना जेवां वस्त्रादि होय, ते वांज समान वस्त्रादिकनो परिज्ञोग करे तो आशातना थाय बे. इहां अपिशब्द निश्चयवाचक बे, तथा गुरूने आगल अने पाठल तथा बे बाजुये बेसवादिकनी आशातना तो पूर्वे कहेली बे ए ते त्रीस आशातना टालतो थको शिष्य विनयी कहेवाय, ते शिष्य वांदणां देवा

देवराववाने योग्य जाणवो, ए प्रवचनपात्र थाय ॥ ३७ ॥ ए तेत्रीश आशातनानु एकत्रीशमु छार सपूर्ण थयु सर्व वोळ (४९०) थया ॥

हवे वे विधिनु-चावीशमु छार कहे ठे एटले पक्रिमणु करवानी सामग्रीना अजावे तथा वे प्रतिक्रमण करणादि पर्यासिने अजावे प्रजाते अने सध्याये वांदणां वे देवां ते वेहु विधिनो अनुक्रम जाणवो, ते कहे ठे

इरिया-इरियावहि	चिइवदण-चैत्यवदने	आलोय राख्य आलोए	सवर-पच्चख्खाण करे
कुसुमिणुस्सग्गो-कुसुमिणदु-	पुत्ति-मुहपत्ति	वदण-वादणा	चउत्थोभ-चारयोभ वदन
सुमिणिनो काउस्सग्ग	वदण-वादणाभापे	खामण-अभुद्धिभोमित्तामउ-	दुसज्जाओ-वे सज्जाय

इरिया कुसुमिणुस्सग्गो, चिइवदण पुत्ति वंदणा लोयं ॥
वदण खामण वंदण, संवर चउ त्थोभ दु सज्जाओ ॥ ३८ ॥

शब्दार्थः—१ इरियावहि, २ कुसुमिण दुसुमिणनो काउस्सग्ग, ३ चैत्यवंदन, ४ मुहपत्ति पडिलेहण, ५ वे वांदणां, ६ राइयं आलोवे, ७ वे वांदणा, ८ खमासमण, ९ वांदणा १० पच्चखाण, ११ चार खमासमण अने १२ वे सज्जाय. एम अनुक्रमे करे ते प्रभात वंदन विधि जाणवो. ॥ ३८ ॥

विस्तारार्थः—तिहां प्रथम प्रज्ञातनो वंदनक विधि कहे ठे. इहां पहेली (१) इरियापथिकी प्रतिक्रमीने, पढी (२) कुसुमिण दुसुमिण उमाविणी निमित्ते चार लोगस्सनो काउस्सग्ग करे, ते वार पढी (३) आदेश मागीने, चैत्यवंदन करे, पढी (४) आदेश मागीने मुहपत्ति पडिलेहे पढी (५) वांदणां बे आपे, तेवार पढी (६) राइयं आलोए, तेवार पढी (७) वे वांदणां आपे. पढी (८) अप्पुठ्ठिउमि अप्पितर राइयं खामे, पढी (९) बेवार वांदणां आपे, पढी (१०) पच्चखाण करे, पढी (११) चार खमासमण पूर्वक जगवन् आचार्यादिक चारने थोज वंदन करे, पढी (१२) सच्चायसं दिसाहुं, सच्चाय करुं, ए बे खमासमणें बे आदेश मागी सप्पाय करे. ए प्रज्ञातवंदनकविधि जाणवो ॥ ३८ ॥

હવે સધ્યાવદનકવિધિ અથવા લઘુ પ્રતિક્રમણ કહે છે

ઇરિયાવહિ-ઇરિયાવહિ
ચિદ્રવદન-ચૈત્યવદન
પુત્તિ-મુહપત્તિ

વદન-વાદના
ચરિમ-દિવસ ચરિમ
આલોચ-દેવસિય આલોચ

સ્વામગા-દેવસિય સ્વામગુ કરે
ચતુર્થોમ-ચાર સ્વામસમણ
દિવસુસ્સગ્ગો-દેવસિય પાય

ચિત્તનો કાઠસ્સગ
દુસજ્ઞાઓ-વે સજ્ઞાય

ઇરિયા ચિદ્ર વંદનપુ-ત્તિ વંદનં ચરિમવંદનાલોચં ॥

વંદનસ્વામણચતુર્થો-મ દિવસુસ્સગ્ગો દુસજ્ઞાઓ ॥ ૩૯ ॥ દારા ॥ ૨૨

શબ્દાર્થ-૧ ઇરિયાવહિ, ૨ ચૈત્યવદન, ૩ મુહપત્તિ પઢિલેહન, ૪ વે વાદના, ૫ દિવસ ચરિમ પચ્ચસ્સવાણ, ૬ વે વાદના, ૭ દેવસિ આલોચે, ૮ વે વાદના, ૯ દેવસિ સ્વામગે, ૧૦ ચાર સ્વામસમણ દઈ ભગવાનાદિ ચારને વાદે, ૧૧ દેવસિય પ્રાયશ્ચિત માટે વે લોગસ્સનો કાઠસ્સગ અને ૧૨ વે સજ્ઞાય એ સધ્યાવદન વિધિ ॥ ૩૯ ॥

વિસ્તારાર્થ -પ્રથમ (૧) ઇરિયાવહિ પન્નિક્કમીને પઠી આદેશ માગી (૨) ચૈત્યવંદન કરે, તે-
વાર પઠી (૩) મુહપત્તિ પન્નિક્કહે, પઠી (૪) વે વાંદના દેવે, તે દેશને પઠી (૫) દિવસચરિમ પચ્ચસ્સવાણ

करे, पढी (६) बे वादणां देइने (७) देवसियं आलोए: पढी (८) बे वांदणां देइने, (ए) देवसियं खामवुं करे, पढी (१०) चार खमासमणां देइ जगवानादिक चारने वांदी पढी आदेश मागीने (११) देवसियपायह्वित्तविसोहणहं चार लोगस्सनो काउस्सग्ग करी आदेश मागीने (१२) बे खमासमणे सव्वाय करे, एटले एक खमासमणे सज्जाय संदिसाहुं, बीजे खमासमणे सज्जाय करुं. इति संध्यावंदनकविधिः समाप्तः ए बावीशमुं द्वार प्राज्ञातिकवंदन तथा संध्यावंदन मली बे विधियें करी बे प्रकारनुं कह्युं. उत्तर जेद ४९२ थया ॥ ३९ ॥

एयं-ए	जुंजंता-प्रयुंजता	आउत्ता-आयुक्त	कम्मं-कर्मने [ना संचित
किइकम्म-वांदणा	चरणकरणं-चरणसित्तरी	साहू-साधु	अणेगभवसंचिय-अनेक भव-
विहिं-विधि	तथा करण सित्तरि	खवंति-क्षयकरे	अणंतं-अनंताकालना

एयं किइकम्मविहिं, जुंजंता चरण करण माउत्ता ॥
साहू खवंति कम्मं, अणेगभवसंचियमणंतं ॥ ४० ॥

શબ્દાર્થ-એ પ્રમાણે વાદ્દણાની વિધિને કરતાં ચરણ સિત્તરી અને કરણ સિત્તરીએ સહિત એવા સાધુઓ અનેક ભવ-
મા મેલવેના અનતા કર્મને સ્વપાવે છે ॥ ૪૦ ॥

વિસ્તારાર્થ -એ પૂર્વે કહી આવ્યા જે વોલ, તેણે કરી કૃતિકર્મ જે વાંદણા, તેનો જે વિધિ
જે વ્યવહાર તે પ્રત્યે પ્રયુજતા થકા ચરણસિત્તરી અને કરણસિત્તરી તેના ગુણે કરી આયુક્ત એટલે
સહિત એવા જે સાધુ નિર્ગ્રંથ ચારિત્રીયા તે અનેક જીવના સચિત એટલે કોટિ જન્મનાં ઉપાર્જન
કરેલા અને જેનો દુરંત વિપાક છે એટલે અનતા કાલ પર્યંત જોગવાય એવાં અઠેહપણે રહેનારાં
જે કર્મ અથવા અનત કાલનાં ઉપાર્જન કરેલાં એવાં જે કર્મ છે તે કર્મોપ્રત્યે તુરત શિષ્ટપણે દેપવી
નિરાકરણ કરે છે, અર્થાત્ કય પ્રમાણે છે ॥ ૪૦ ॥

અણમડ-અલ્પમતિ
ભલ્ય-ભવ્યપ્રાણી
ગોહૃદય-ગોધનેઅર્થે
માસિય-માસ્યુ

વિવરિય-વિપરીતેપણે
ચ-ચલી
જ-જે
ફદ-ફ

મણ-મહારાથી
ત-તે
સોહતુ-શોધજો

ગીયેધા-ગીતાર્થ
અણભિનિવેસિ-અકદાગ્રહી
અમચ્છરિણો-અચ્છરરહિત

अल्पमद्भवबोहत्यं, भासियं विवरियं च जमिह मए ॥
तं सोहंतु गीयत्था, अणभिनिवेसि अमच्छरिणो ॥४१॥

शब्दार्थ—अल्पमति एवा भव्य जीवोना बोधने अर्थे में आहिं जे कांइ विपरीतपणे कहेलुं होय तेने कदाग्रह रहित
अने मत्सर रहित एवा गीतार्थ पुरुषो सुधारी लेजो ॥ ४१ ॥

विस्तारार्थः—आ वांदणांनो विचार ते अल्प ठे मतिजेहनी एवा जे ज्ञव्य प्राणी तेमना
बोध ज्ञानने अर्थे ज्ञाख्यो परंतु आवश्यक बृहद्व्यादिक ग्रंथने विषे एनो अत्यंत विस्तार ठे.
त्यांथी विशेषे जोबुं, इहां संक्षेपथी कह्यो ठे. ते मांहे जे अनाजोगें विपरीतपणे वली जे ए
जाण्यमांहे महाराथी कहेवाणुं होय तेने वली अकदाग्रही एटले हठवादरहित एवा अने मत्स-
रपणाना परिणामें रहित, गुणना रागी एवा जे गीतार्थ एटले गीतना अर्थ तेना जाण, अर्थात्
सूत्रार्थना जाण तथा निश्चय व्यवहारने विषे कुशल होय ते शोधजो, अर्थात् शुद्ध करजो. ए

૪૯૨ વોલેં કરી શ્રીગુરુને વાદણા દેવાનો વિધિ કહ્યો ॥ આહી “શ્વામિ સ્વાસમણો વદિજ
જાવણિજાણ નિસીહિઆણ” ઇત્યાદિક ગુરુવદન સૂત્ર જો પણ ગ્રંથકારે મૂલ પાઠમા ગાથા રૂપે
કહ્યું નથી, તો પણ પ્રસંગથી તેનો અર્થ લેવો જોઈયે, પરંતુ પ્રતિક્રમણને વિષે સુગુરુ વાંદણાંમાં
તે અર્થ સવિસ્તર લખાયેલો હોવાથી આ ઠેકાણે લખ્યો નથી ॥ ઇતિ શ્રી ગુરુવદનક જ્ઞાપ્ય અર્થ
સહિત સંપૂર્ણ ॥ ૪૨ ॥

હવે એવા ગુણવંત ગુરુપ્રત્યે વાદણા દેશને તેમના મુખથી યથાશક્તિયે પચ્ચસ્કાણ લેવું, કેમકે
‘જ્ઞાનસ્ય ફલ વિરતિ’ એવું વચન ઠે વલી આગમ મધ્યે કહ્યું ઠે કે, “પચ્ચસ્કાણેણ જંતે જીવે
કિં જણે પચ્ચસ્કાણેય ય આસવ દારાશ્નિરુજ્જતિ” તેમાટે પચ્ચસ્કાણ કરવાનો મહોટો લાજ
ઠે તે પચ્ચસ્કાણ શું ? અને તે કેટલા પ્રકારના પચ્ચસ્કાણો ઠે ? ઇત્યાદિક જાણવા માટે ત્રીજું
પચ્ચસ્કાણ જ્ઞાપ્ય કહે ઠે.

॥ अथ तृतीय पञ्चखाण भाष्य प्रारंभः ॥

तिहां प्रथम पञ्चखाणनां नवछार एक गाथायें करी कहे ठे.

दस-दसभेदे	आहार-आहारना स्वरूपनुं	दसविगइ-दशविगयनुं	छसुद्धि-छशुद्धिनुं
पञ्चखाण-पञ्चखाणनुं	दुवीसंगार-बावीसआगार	तीसविगइगय-त्रीशनिवियातानुं	फलं-फल
चउविहि-चारप्रकारनाविधिनुं	अदुरुत्ता-अणउच्चर्या	दुहभंगा-बे प्रकारनाभागानुं	

दस पञ्चखाण चउविहि, आहार दुवीसगार अदुरुत्ता ॥

दस विगइ तीस विगई, गयदुहभंगा छ सुद्धि फलं ॥ १ ॥

शब्दार्थ-१ दस पञ्चखाणनुं द्वार, २ चार विधिनुं द्वार, ३ आहारनुं द्वार, ४ बीजीवार न कहेला बावीस आगा-

रनु द्वार, ५ दश विगयनु द्वार, ६ त्रीश निवीयातानु द्वार, ७ मूलगुण उत्तरगुणना भेदनु द्वार, ८ छ शुद्धिनु द्वार, ९ प-
चस्वाणना फलनु द्वार ॥ १ ॥

विस्तारार्थ - प्रथम पञ्चस्काणना दश जेद ठे, तेनु द्वार कहेशे वीजु पञ्चस्काण करवाने
विपे पाठ विशेषरूप चार प्रकारनो विधि ठे तेनुं द्वार कहेशे त्रीजु चार प्रकारना आहारना
स्वरूपनु द्वार कहेशे चोथु पञ्चस्काणमा अद्विरुक्त एटले वीजी वारना अण उच्चरया अर्थात्
एकवार कह्या तेना ते फरी जुदा जुदां पञ्चस्काणमा आवे, ते न लेवा एवा वावीश आगारनु
द्वार कहेशे पाचमु दश विकृति एटले दश विगयनी सख्यानु द्वार कहेशे ठहुं त्रीश विकृतिगत
एटले ठ मूल विगयना त्रीश निवीयाता थाय तेनी सख्यानु द्वार कहेशे सातमुं एक मूल गण
पञ्चस्काण तथा वीजु उत्तरगुण पञ्चस्काण एम वे प्रकारना जागा पञ्चस्काणना थाय, तेनुं द्वार
कहेशे आठमु पञ्चस्काणनी ठ शुद्धिनु स्वरूप निश्चेथी, कहेवु तेनु द्वार कहेशे नवमुं पञ्चस्काण
करयाथी इहलोक तथा पग्लोके मली वे ठेकाणे फल थाय तेनु द्वार कहेशे ॥ १ ॥ ए

મૂલ નવદ્વારનાં નામ કહ્યાં. એનાં ઉત્તરદ્વાર આંહીં વિવરયાં નથી, પણ ગ્રંથાંતરે નેવું કહ્યાં છે, અને અહીં પણ શરવાલો આપતાં નેવું થાય છે, તે આગલ વિસ્તારે કહેશે.

इहां प्रथम पञ्चस्काण शब्दनो अर्थ करे ठे. तिहां एक प्रति, बीजुं आ, અને ત્રીજું આ-
ख्यान, ए त्रण पद मलीने प्रत्याख्यान शब्द थयो ठे. તેમાં અવિરતિપણાનાં સ્વરૂપપ્રત્યે પ્રતિ
एटले प्रतिकूलपणे करी आ एटले आगार मर्यादा करणस्वरूपे करी आख्यान एटले कहेवुं कथन
करवुं ते ठे जेने विषे, तेने प्रत्याख्यान कहिये.

अथवा प्रति एटले आत्मस्वरूप प्रत्ये आ एटले अन्निव्यापीने करण एटले करवुं एटले
अनाशंसारूप गुण आत्माने उपजे एम करे तेनुं जे आख्यान एटले कथनरूप ते ठे जेने विषे
तेने प्रत्याख्यान कहियें.

अथवा प्रतिके० परलोके० आके० क्रिया योगार्थे शुभाशुभ फल कथनरूप जेने विषे ठे तेने
प्रत्याख्यान कहियें. एम घणां व्याख्यान ठे.

તે પ્રત્યાખ્યાન એક મૂલગુણરૂપ અને વીજું ઉત્તરગુણરૂપ એવા બે જોડે છે તેમાં મૂલગુણનું પચ્ચસ્કાણ યતિને પચમહાવ્રતાદિ રૂપ છે અને ઉત્તરગુણ પ્રત્યાખ્યાન તો યતિને પિમ્બિશુદ્ધ્યાદિક છે તથા શ્રાવકને મૂલગુણ તો પાચ અણુવ્રતાદિકનું છે અને ઉત્તરગુણનો શિક્ષાવ્રતાદિકનું છે તથા સામાન્ય પ્રકારે જે અવિરતિપણાનું પ્રતિપદ્ધ તે સર્વ પચ્ચસ્કાણ કહીયે

હવે પ્રતિદિન ઉપયોગીપણા માટે ઉત્તરગુણ પ્રત્યાખ્યાન દશ પ્રકારે હોય,

તે આ ગ્રથના પ્રથમ દ્વારના જોડરૂપે કહે છે

અણાગય-અનાગત
અફત-અતિક્રાંત
કોડિસહિ-કોટિસહિત

નિયંટિ-નિયત્રિત
અણગાર-અનાગાર
સાગાર-આગાર સહિત

નિરવસેસ-નિરવશેષ
પરિમાણકડ-પરિમાણકુત

સકે-સક્રિતિક
અદ્વા-કાલ

અણાગય મહકંતં, કોડીસહિયં નિયંટિ અણગારં ॥

સાગાર નિરવસેસં, પરિમાણકડં સકે અદ્વા ॥ ૨ ॥

શબ્દાર્થ-૧ કારણે આગલથી તપ કરવું, ૨ પાઠલથી કરવું, ૩ ઇરુની જોડે વીજું કરવું, ૪ ધારી રાખેલા દિવસે કરવું, ૫ આગાર રહિત કરવું, ૬ આગાર સહિત કરવું, ૭ ચાર આહારાદિકનું કરવું, ૮ વસ્તુ વિગેરેનું પરિમાણ કરવું, ૯ સંકેતે કરવું અને ૧૦ કાલ પંચરુલાળ કરવું ॥ ૨ ॥

વિસ્તારાર્થ:-પ્રથમ જે કારણ વિશેષે આગલથી કરે પણ તે દિવસે ન કરી શકે તે અનાગત પચ્ચરુલાળ તે પર્યુષણાદિક પર્વ આવ્યાની પહેલાંજ એવું વિચારે જે ગુરુ, ગ્લાન, શિષ્ય અને તપસ્વી પ્રમુખનું વૈયાવચ્ચ મહારે કરવું પડશે, તેવારે વ્યાકુલતાને લીધે મહારાથી અષ્ટમ્યાદિક તપશ્ચર્યા થઈ શકશે નહીં, તો મને લાઝની હાનિ થશે માટે તે પર્વ આવ્યાની પહેલાંજ ગુરુ પાસે પચ્ચરુલાળ લઈને તપ કરે તે અનાગત જ્ઞાવી પચ્ચરુલાળ.

વીજું અતિક્રાંત પચ્ચરુલાળ તે પૂર્વોક્ત રીતે પર્યુષણાદિક પર્વ અતિક્રમ્યા પઠી તેહિજ કાર્યાદિકને હેતુયે જે પાઠલથી અષ્ટમ્યાદિક તપ ગુરુપાસે પચ્ચરુલાળ લઈને કરે, તેને 'અતિક્રાંત' અતીત પચ્ચરુલાળ કહીયે.

त्रीजु कोटिसहित पञ्चखाण ते प्रज्ञाते उपवास प्रमुख व्रत करीने वली बीजा दिवसना प्रज्ञात समये पण तेहिज उपवासादिकनु पञ्चखाण करे, एम ठछादिकनी पण कोटि एटले सधि मेखवे एटले ठछादि एक पञ्चखाण पूर्ण थयानी वखते बीजु पञ्चखाण पञ्चस्के एवा कोटिक्रमे जे तप करवु, ते कोटि सहित तप अथवा नीवी, एकाशनादिकने विषे पञ्चखाण पारया पहेला आबिलादिक करवु ते, एटले एकनो अत अने बीजा पञ्चखाणनो आदि ते कोटिसहित पञ्चखाण जाणवुं

चोथु नियत्रित तप ते पुष्ट नीरोगी तथा ग्लानपणे होय तो पण एवु चितवे जे अमुक दिवसे मारे अमुक ठह अठमादिक तप करवुं पठी गमे तेवु कारण उपजे तो पण ते निर्धारेला दिवसें ते तप अवश्य करे, पण मूके नही एम नियतकाले ते पञ्चखाण चौदपूर्वी दशपूर्वी, जिनकल्पीने विषे प्रथम वज्ररूपजनाराच सहननने विषे हतु. हमणा व्युष्ठिन्न थयु ठे थिन्निर पण ते वेलाये ते तप करता हता, परतु हमणा ते पञ्चखाण नथी. ए नियत्रित पञ्चखाण जाणवुं.

પાંચમું અનાગાર તપ તે “અન્નઘ્ણાન્નોગેણ” તથા “સહસાગારેણ” એ વે આગાર તો સર્વત્ર હોયજ છે, પરંતુ મહત્તરાગારાદિક આગાર જે પચ્ચરુઆણને વિષે ન હોય, તે આગાર રહિત પચ્ચરુઆણ કહીયે. એ પણ પહેલા સંઘયણની સાથે વ્યુત્તેદ થયું.

ઠઠું આગાર સહિત તે મહત્તરાગારાદિ આગારસહિત પચ્ચરુઆણ કરવું, તે આગાર સહિત પચ્ચરુઆણ જાણવું.

સાતમું નિરવશેષ તપ તે સમસ્ત અશનાદિક ચાર આહાર વસ્તુ અને અનાહાર વસ્તુ પ્રમુખ સર્વનું પચ્ચરુઆણ કરીયે. તે નિરવશેષ પચ્ચરુઆણ જાણવું.

આઠમું પરિમાણકૃત તપ પચ્ચરુઆણ તે દાતીની સંખ્યા કરે તથા કવલની સંખ્યા કરે તથા ઘરની સંખ્યા કરે, એટલે દાતીનું પરિમાણ તેમજ કોલીયાનું પરિમાણ તથા ઘરનું પરિમાણ જે જિહ્વાદિકે કરવું, અથવા મગ અરુદ પ્રમુખ દ્રવ્યાદિકે જે જિહ્વાનો પરિત્યાગ તે સર્વ પરિમાણ-કૃત પચ્ચરુઆણ જાણવું.

नवमुं सांकेतिक पच्चखाण ते इहा गृह तेणे करी जे सहित वर्ते तेने गृहस्थ कहियें, ते
 संवधी प्राय ए पच्चखाण गृहस्थने होय अथवा चिन्ह जे अगुष्टादिक तेणे करी होय ते सकेत
 कहेवाय एटले कोइएक श्रावक पोरिसी आदिक पच्चखाण करीने वाहेर कोइ कामे अथवा
 क्षेत्रादिके गयो होय तिहा पोरिसीनो काल पूर्ण थयो अथवा घरमाज वेगो ठे अने पोरिसीनो
 काल पूर्ण थयो ठे, परंतु जोजन सामग्री तैयार थइ नथी ते वखत विचार करे जे एटलो काल
 वचमा महारो अपच्चखाणपणे रहेशे, ते श्रावकने योग्य नथी एम चिंतवी एक अगुष्ट सहियं
 पच्चखामि एटले जिहा सुधी मुठोमा अगुठो राखु त्या सुधी महारे पच्चखाणनी सीमा ठे
 एमज बीजु मुठसहियं पच्चखामि एटले मुठो वांधी राखु तिहां सुधी बीजु गठसहियं पच्चखा-
 मि एटले गाठ वांधी राखु तिहा सुधी चोथुं घरसहियं पच्चखामि पांचमुं प्रस्वेदसहियं ते ज्यां
 सुधी अंगना परसेवाना विदु निकले, त्या सुधी ठहुं उस्साससहियं पच्चखामि सातमुं थिबुक
 सहियं पच्चखामि एटले स्तिबुक ते ज्यां सुधी पाणीना विडूआ जाजनादिके तथा कराटिक सूके

તિહાં પર્યંત જાણવું. આઠમું જોશરકસહિયં પચ્ચસ્કામિ એટલે જ્યોતિષક જે દીવા પ્રમુખની જ્યોતિ
 રહે તિહાં સુધી સંકેત કરે. એ આઠ પ્રકારેં નવમું સાંકેતિક પચ્ચસ્કાણ કહેવાય છે જે માટેં કહ્યું
 છે કે ॥ અંગુઠ મુઠ્ઠી ગંઠી, ઘર સેઝ ઝરસાસ થિબુક જો ઇસ્કો ॥ પચ્ચસ્કાણ વિચાલે. કિચ્ચ મણ-
 નિગ્ગહે સુચિયં ॥ ૧ ॥ તથા કોઈ પોરિસી આદિ પચ્ચસ્કાણ ન કરે અને કેવલ અગ્નિગ્રહજ કરે
 તો ગાંઠ પ્રમુખ ન ઢોમે ત્યાં લગેં પચ્ચસ્કાણ તેને થાય, તેથી એ પચ્ચસ્કાણ જેમ બીજા પચ્ચસ્કાણોની
 વચમાં થાય છે, તેમ અગ્નિગ્રહને વિષે પણ થાય છે. તથા સાધુને પણ કોઈક સ્થાનકેં જ્યાં સુધો
 મંદિરાદિકેં, ગુર્વાદિક ન આવ્યા હોય ત્યાં લગેં અથવા સાગારિકાદિકનું કાંઈ કારણ હોય, તેવારેં
 પણ એ અગ્નિગ્રહ સંકેત પચ્ચસ્કાણ થાય.

દશમું અઢ્ઠા તે કાલ મુહૂર્ત પૌરુષ્યાદિક પ્રમાણને પણ ઉપચારથી જાણી લેવો. તે કાલ
 પચ્ચસ્કાણ જાણવું ॥ ૨ ॥

હવે એ દશ પચ્ચસ્કાણ કહ્યા, તેમાં ઠેહલુ ચઢ્યા પચ્ચસ્કાણ કહ્યું, તેના દશ જેદ ઠે
તે એક ગાથાએ કરી કહે ઠે

નવકારસહિય-નવકારસહિત
પોરિસિ-પોરિસિ
પુરિમઢ-પુરિમઢ

એગાસણ-એકાસણ
એગઠાણે-એકલઠાણ
આયવિલ-આયવિલનુ

અમ્મત્તઢે-ઉપવાસનુ
ચરિમેઅ-દિવસચરિમનુ

અભિગ્ગહે-અગ્રિહનુ
વિગઈ-વિગઈ નિવિગઈનુ

નવકારસહિય પોરિસિ, પુરિમઢેગાસણેગઠાણે અ ॥

આયંવિલ અમ્મત્તઢે, ચરિમેઅ અભિગ્ગહે વિગઈ ॥૩॥ દારંઃ

શબ્દાર્થ-૧ નોકારસીનુ, ૨ પોરસીનુ, ૩ પુરીમઢનુ, ૪ એકાસણાનુ, ૫ એકલઠાણાનુ, ૬ આવીલનુ, ૭ ઉપવાસનુ,
૮ દિવસ ચરિમનુ, ૯ અભિગ્રહનુ અને ૧૦ વિગઈનુ એ દશ કાલ પચ્ચસ્કાણ છે ॥૩॥

વિસ્તારાર્થ-પ્રથમ નવકારસહિત એટલે નવકાર કહીને પારીયે તેવે ઘમ્મી પ્રમાણ નોકારસી

पञ्चस्काण कहीयें, बीजुं पहोर दिवससुधी पञ्चस्काण ते पोरिसि कहीयें, एमां साहूपोरिसी सार्द्ध
 एटले दोढ पहोरनुं पञ्चस्काण पण जाणवुं. त्रोजुं पुरिमार्द्ध, ते बे पहोर प्रमाणनुं पञ्चस्काण. चोथुं
 एकाशननुं पञ्चस्काण अने पांचमुं एकलठाणुं. जिहां मूख तथा एक जमणा हाथ विना बीजुं
 अंग हाले नहीं ते ठहुं आयंविद पञ्चस्काण. सातमुं अन्नक्तार्थ एटले उपवासनुं पञ्चस्काण. आ-
 ठमुं दिवसचरिम अथवा नवचरिमादिरूप जाणवुं. नवमुं अग्निग्रह पञ्चस्काण ते अमूक वस्तु
 तेवारेज खाउं जेवारे अमूक करुं? इत्यादिक अग्निग्रह करे ते. तथा दशमुं विगई निविगइनुं
 पञ्चस्काण जाणवुं. ए दशे पञ्चस्काणोने कालनी मुख्यता ठे माटे अद्धा पञ्चस्काण कहीयें ॥ ३ ॥

इहां शिष्य पूढे ठे के पोरिसी प्रमुखने काल पञ्चस्काण कह्युं ते खरुं पण नोकारसीनुं का-
 लमान न कह्युं माटे नोकारसी जे ठे, ते अग्निग्रह पञ्चस्काण कहेवाय पण काल पञ्चस्काण
 यइ शके नहीं ?

त्यां गुरु उत्तर कहे ठे. नवकारसहियं एमां सहित शब्द आव्यो माटे सहित शब्दे काल-

પ્રમાણ જાણવું, અને અદ્ય આગાર છે માટે અદ્યકાલ જાણવો

તેવારે શિષ્ય પૂછે છે કે પોરિસી તો એક પ્રહર કાલ પ્રમાણ છે માટે એ નવકારસીને વિષે મુહૂર્ત્તદ્યાદિક કાલ કેમ ન લીધો ? કેમ કે મુહૂર્ત્તદ્યાદિક કાલ પણ પોરિસીથી અદ્ય છે માટે તે ધમીનુજ માન શા વાસ્તે લીધું ?

ગુરુ ઉત્તર કહે છે, કે હે શિષ્ય ! તે કહ્યું તે સત્ય છે, પરંતુ સર્વથી સ્તોક કાલ અદ્યાપચ્ચ સ્કાણનો એક મુહૂર્ત્તજ છે, મુહૂર્ત્તદ્વા અદ્યા ઇતિ વચનાત્ તે માટે એનું એક મુહૂર્ત્તજ કાલમાન જાણવું

હવે એ નવકારસી પચ્ચસ્કાણ, સૂર્યોદય પહેલાંજ કરવું અને નમસ્કારે કરી પારવું, અન્યથા જગ લાગે, નોકારસી કરથા પઠી આગલ પોરિસીયાદિક થાય, પરંતુ તે વિના ન થાય અને થયપિ નોકારસી વિના પોરિસીયાદિક કરે તો કાલ સંકેત રૂપ જાણવો તથા વલો વૃદ્ધ સપ્રદાયે એમ કહે છે જે નોકારસી પચ્ચસ્કાણ જે છે, તે રાત્રે ચઝવિહારાદિક પચ્ચસ્કાણનાં તીરણરૂપ છે એટલે

शिक्षारूप ठे. इत्यादिकं घणो विचार ठे ते प्रवचनसारोद्धारग्रंथनी वृत्तिथी जाणवो. अर्हीयां विशेषे करी लख्यो नथी.

हवे पुरुष प्रमाण ठाया जेहने विषे थाय ते पोरिसी जाणवी “ आसाढमासे डुपया ” इत्यादिक पाठ श्री उत्तराध्ययनादि सूत्रथी जाणवो.

ए रीते नोकारसी, पोरिसी, दिननुं पूर्वार्द्ध ते पुरिमरू, एकासण, एकलठाणुं, आयंबिल, उपवास, दिवसचरिम, अग्निग्रह अने विगड् एवंदश पञ्चस्काणना नामनुं ए प्रथमद्वार थयुं. उत्तर जेद दश थया ॥ ३ ॥

हवे बीजे द्वारें पञ्चस्काण करवानो पाठरूप विधि चार प्रकारें कहे ठे.

उगगएसूरे-उगगएसूरे
अ-वली

नमो-नमोकार सहिअं
पोरिसि-पोरिसि

पञ्चख-पञ्चखवाण [रिमडुं | अभत्तठं पञ्चखवाइ-अभत्तठं
सूरेउगगएपुरिमं-सूरेउगगएपु- इति-एम [पञ्चखवाइ

उग्गएसूरे अ नमो, पोरिसि पच्चख्ख उग्गएसूरे ॥
 सूरे उग्गए पुरिमं, अभत्तहं पच्चख्खा इति ॥ ४ ॥

शब्दार्थ-नवकारसीना पच्चखाणमां “ उग्गए सूरे नमोक्कार सहिय ” एवो पाठ, ए प्रथम विधि. पोरसिना पच्च-
 ख्खाणमा “ उग्गए सूरे पोरिसिय ” एवो पाठ, ए बीजो विधि. पुरिमद्वना पच्चखाणमा “ सूरे उग्गए पुरिमद्व ” एवो
 पाठ, ए त्रीजो विधि. उपवासना पच्चखाणमा “ अभत्तह पच्चखाइ ” एवो पाठ भणयो. ए चोथो विधि ॥ ४ ॥

विस्तारार्थ.-प्रथम नवकारसीनु पच्चखाण उच्चरीये तेवारे उग्गए सूरे, वली नमुक्कार
 सहिअं पच्चखाइ चउविहंपि आहार असण पाण खाइम साइमं अन्नवणान्नोगेणं सहसागारेण
 वोत्तिरई ए उच्चार करवानो प्रथम विधि जाणवो

बीजो पोरिसीनु पच्चखाण उच्चरीये, तेवारे उग्गए सूरे पोरिसियं पच्चखाइ, उग्गए
 सूरे चउविहंपि आहारं असण पाणं खाइम साइम अन्नवणान्नोगणं सहस्तोगारण ए उच्चार

करवानो बीजो विधि जाणवो.

त्रीजो पूरिमार्द्धनुं पच्चखाण उच्चरीये तेवारे सूरें उग्गए पुरिमरुं पच्चखाइ चउविहंपि
आहारं ए उच्चार करवानो त्रीजो विधि.

चोथो अन्नक्तार्थ एटले उपवासनुं पच्चखाण उच्चरीये तेवारे अन्नत्तठं पच्चखाइ तिउविहंपि
आहारं चउविहंपि आहारं एम उच्चार करीये, ए चोथो विधि जाणवो.

अहींयां पुरिमार्द्ध ते दिवसनुं पूर्वार्द्ध समजवुं; एटले नोकारसी आदि पच्चखाण जो पूर्वे
सूर्योदयथी न कखुं होय तो पण पुरिमरुं थाय, एम उपवासादिक पण थाय. तथा सूर्योदयथी
मांझीने यावत् आगला दिवसनो सूर्योदय थाय, त्यां सुधी अन्नक्तार्थ एटले उपवासनुं पच्चखाण
कहेवाय ठे, एम जणाववाने तथा रात्रिनो चउविहार करयो होय अने बीजे दिवसे एक उपवा-
सनुं पच्चखाण करे, तेहने चोथन्नत्तनुं पच्चखाण थाय. तथा रात्रियें चउविहारनुं पच्चखाण न

कथु होय अने बीजे दिने उपवास करे, तेने अन्नतत्तनु पचख्खाण कह्ये, पण चोथन्नतनु प-
चख्खाण न कह्ये अने उन्नयकोटि एकासणादिके तो चोथन्नतनु पचख्खाण होयज इत्या-
दिक जणाववा माटे चारे विधि देखाळ्या ॥ ४ ॥

हवे बीजा पण चार विधि ठे, ते देखामे ठे

भणइ-भणे
गुरु-गुरु
सीसो-सिप्य
पुण-बली

पचख्खामि-पचख्खामि
इति-एमकहे
एव-एम
वोसिरइ-वोसिरइ

उवओग-उपयोग
इध्य-इहां
पमाण-प्रमाण ठे

न पमाण-प्रमाण नथी
वंजण-अक्षर
छलणा-स्वलना

भणइ गुरु सीसो पुण, पचख्खामिति एव वोसिरइ ॥
उवओगित्थ पमाणं, न पमाणं वंजणच्छलणा ॥ ५ ॥

શબ્દાર્થ-પ્રથમ પચ્ચસ્વાગ કરાવનાર ગુરુ “ પચ્ચસ્વાઈ ” એમ કહે, એ પ્રથમ વિધિ. વલી પચ્ચસ્વાણ કરનાર શિષ્ય “ પચ્ચસ્વામિ ” એમ કહે, એ બીજો વિધિ. પછી ગુરુ “ વોસિરઈ ” એમ કહે, એ ત્રીજો વિધિ. શિષ્ય “ વોસિરામિ ” એમ કહે, એ ચોથો વિધિ. અહિં ધારેલો ઉપયોગજ પ્રમાણ છે; પરંતુ અક્ષરની સ્વલ્પના પ્રમાણ નથી. ॥ ૫ ॥

વિસ્તારાર્થ:-પ્રથમ ગુરુ જે પચ્ચસ્વાણનો કરાવનાર હોય, તે પચ્ચસ્વાઈ એમ જાણે, એટલે કહે; એ પ્રથમ વિધિ જાણવો. વલી શિષ્ય જે પચ્ચસ્વાણનો કરનાર હોય તે પચ્ચસ્વામિ એમ કહે. એ બીજો વિધિ જાણવો. અને એમ સંપૂર્ણ પચ્ચસ્વાણે ગુરુ વોસિરઈ કહે. એ ત્રીજો વિધિ જાણવો અને શિષ્ય જે પચ્ચસ્વાણનો કરનાર હોય તે વોસિરામિ કહે, એ ચોથો વિધિ જાણવો. એ ચાર વિધિ કહ્યા.

इहां पचस्वाणने विषे करतां तथा करावतां थकां पोताना मननो जे उपयोग एटले मननी धारणा ठे तेज प्रमाण ठे एटले मनमांहे जे पचस्वाण धाखुं होय तेज प्रमाण ठे. परंतु अक्षर तेनी ठलना ठे एटले स्वल्पना ठे. अर्थात् अनाज्ञोगने लीधे धारेला तिविहार पचस्वाणथी बीजो कोइ चउविहार पचस्वाणनोज पाठ उच्चरीये, ते वंजण ठलना जाणवी ते प्रमाण नथी ॥५॥

હવે તેહીજ ઉચ્ચારનો વિશેષ વિધિ કહે છે.

પદમે ઠાળે-પ્રથમ સ્થાનકે
તેરસ-તેર
બીણ-બીજા

તિન્નિઓ-ત્રણ
તિગાઈ-ત્રિશદિક
તડ્યમિ-ત્રીજા સ્થાનકે

પાણસ્સ-પાણસ્સના
ચઠ્ઠ્યમિ-ચોથા સ્થાનકે

દેસવગાસાઈ-દેશાવકાશકાદિ
પંચમણ-પાંચમા સ્થાનકે

પદમે ઠાળે તેરસ, બીણ તિન્નિઓ તિગાઈ તડઅંમિ ॥

પાણસ્સ ચઠ્ઠ્યમિ, દેસવગાસાઈ પંચમણ ॥ ૬ ॥

શબ્દાર્થ-પહેલા સ્થાનકમા નવકારસિઆદિ તેર, બીજા સ્થાનકમા ત્રિગાઈ ત્રિગેરે ત્રણ, ત્રીજા સ્થાનકમા એકાસના-
દિ ત્રણ, ચોથા સ્થાનકમા પાણસ્સ લેવેળવાદિ છ આગાર, અને પાંચમા સ્થાનકમા દેશાવકાશાદિ પંચરુલાણ જાણવા ॥૬॥

વિસ્તારાર્થ:-હવે એનાં પાંચ સ્થાનક છે તેમા, પ્રથમ સ્થાનકને વિષે કાલપચ્ચરુલાણરૂપ
નોકારસી પ્રમુખ તેર પંચરુલાણ જાણવાં, તેના નામ આગલી ગાથાએ કહેશે, તથા ત્રીજા સ્થાન-

कने विषे विगड्, नीवी अने आयंविल ए त्रण पच्चखाण जाणवां. तथा त्रीजा स्थानकने विषे त्रिकादिक एटले एकासण, वीयासण ने एकलठाणादिक, ए त्रण पच्चखाण जाणवां, तथा चोथा स्थानकने विषे पाणस्स लेवेण वा अलेवेण वा इत्यादि अचित्त पाणीना ठ आगार जाणवा, तथा पांचमा स्थानकने विषे देशावकाशिकादि पच्चखाण जाणवां ॥ ६ ॥

ए पांच स्थानक मांहेला प्रयमादि स्थानकना पृथक् पृथक् जेद कहे ठे.

नमु-नमुकारसी	अवड्ड-अवड्ड, त्रण पहोर	निवि-निवी	दु-वेआसणुं :
पोरिसि-पोरिसि	अंगुठमाइ-अंगुष्ठ सहितादिक	विगड्-विगड्	इगासण-एकासणुं
सट्ठा-सार्द्ध पोरिसि, दोढपहोर	अड्ड-आठ	अंबिल-आयंविल	एगठाणाइ-एकलठाणादिक
पुरिम-पुरिमड्ड, वे पहोर	तेर-तेर	तिय-त्रण	

नमु पोरिसी सट्ठा, पुरिम वड्ड अंगुठमाइ अड्डतेर ॥

निवि विगड् अंबिलतिय, तिय दु इगासण एगठाणाइ ॥ ७ ॥

શબ્દાર્થ-નમુકારસી, પોરસી, સાર્દપોરસી, પુરિમટ્ટ, અવટ્ટ અને અગુઠસહી વિગેરે વીજા આઠ, એ સર્વ મલી પ્રથમે સ્થાનકના તેર ભેદ થાય, વીજા સ્થાનકના નિવિ, વિગટ્ટ અને આંવીલ એ ત્રણ ભેદ જાણવા. ત્રીજા સ્થાનકના વેસણ, એકાસણ અને એકલઠાણ એ ત્રણ ભેદ જાણવા ॥ ૭ ॥

વિસ્તારાર્થ -પ્રથમ સ્થાનકે તેર જ્ઞેદનાં નામ કહે છે એક નમુકારસી, વીજુ પોરિસિ, ત્રીજુ સાર્દપોરિસિ તે દોઢ પહોર પર્યત, ચોથું પરિમટ્ટ તે વે પહોર, પાંચમુ અવટ્ટ તે ત્રણ પહોરનુ પચ્ચરખાણ એ પાંચની સાથે પુર્વોક્ત અગુઠ સહિતાદિક આઠ જ્ઞેદ મેલવીયે તેવારે તેર જ્ઞેદ થાય તથા વીજા સ્થાનકે એક નિવી, વીજું વિગટ્ટ અને ત્રીજું આયંવિલ એ ત્રણ પચ્ચરખાણ જાણવા, તથા ત્રીજા સ્થાનકને વિષે એક વેઆસણ, વીજુ એકાસણ અને ત્રીજુ એકલઠાણાદિક એ ત્રણ પચ્ચરખાણ જાણવા ॥ ૭ ॥

હવે વલી પ્રકારાંતરે ઉપવાસાદિક વિધિયે ઉપવાસને દિવસે પાંચ સ્થાનક
કેવી રીતે કરવાં ? તે કહે છે

पठमंमि-पहेले स्थानके
चउत्थाइ-चोथादिक
तेरस-तेर

बीयंमि-बीजा स्थानके
तइय-त्रीजा
पाणस्स-पाणस्स

देसवगासं-देसावगासिकनुं
तुरिए-चोथा
चरिमे-दिवसचरिमं

जह संभवं-यथा संभवे
नेयं-जाणवुं

पठमंमि चउत्थाइ, तेरस बीयंमि तइय पाणस्स ॥
देसवगासं तुरिए, चरिमे जह संभवं नेयं ॥ ८ ॥

शब्दार्थ-पहेले स्थानके चोथ विगेरे, बीजे स्थानके नवकारसी विगेरे तेर, त्रीजा स्थानके पाणीना छ आगार, चोथे स्थानके देसावगासि आदि अने पांचमे दिवस चरिमादि जेम घटे तेम जाणवुं. ॥ ८ ॥

विस्तारार्थ:-पहेले स्थानके चोथादिक एटले एक उपवासथी मांझीने चोथ ठठ इत्यादि यावत् चोत्रीश जक्त पर्यंत पञ्चखाण करवां, तथा बीजा स्थानकने विषे नोकारसी, पोरिसी, सार्द्धपोरिसी, पुरिमहु, अवहु अने गंठसहियं, मूठसहियं, अंगुठसहियं, घरसहियं, प्रस्वेदसहियं,

શ્વાસોઘાસસહિય, જલવિંડુસહિયં, દીપસહિયં, એ તેર પચ્ચરુઆણ માંહેલું હરકોઈ પચ્ચરુઆણ કરવું, તથા ત્રીજા સ્થાનકને વિષે પાણીના ઠ આગારનું પચ્ચરુઆણ કરવું તથા ચોથા સ્થાનકને વિષે દેસાવગાસિકનું પચ્ચરુઆણ કરવું તથા પાંચમા સ્થાનકને વિષે ઢેહેમાનું પચ્ચરુઆણ જે દિવસચરિમિ એટલે રાત્રિનું પચ્ચરુઆણ તેને વિષે દુવિહાર, તિવિહાર, ચતુર્વિહાર પાણહાર પ્રમુખનું પચ્ચરુઆણ તે યથાસંજ્ઞે જે પોતાને કરવાની ઇચ્છા હોય તે યથાશક્તિયે કરવું તથા જવચરિમાદિ જે ઠે, તે પણ યથાસંજ્ઞે કરવું એમ જાણવું એ પાંચ માંહેલું જે કોઈ કરવું તે પચ્ચરુઆણ કહીયે ૫

વલી એ પચ્ચરુઆણ કરવાના પાઠનોજ વિશેષ વિધિ કહે ઠે.

તદ્-તથા

મઙ્ગપચ્ચરુઆણેસુ-મધ્ય પચ્ચ-
રુઆણને વિષે

નપિંડુ-વારવાહ ન કહેવો

સૂરુગયાઈ-સૂરેડગે વિગડો

વોસિરડ-વોસિરામિ

કરણત્રિહીઓ-કરવાનો વિધિ

નમણ્ણઈ-નથી મળતા

જહા-જેમ

આવસીયાઈ-આવસિયાઈ

વિયછદે-વીજા વાંડણને વિષે

तह मज्झपच्चख्खाणे-सु नपिहु सूरुग्गयाइ वोसिरइ ॥
करणविहीउ न भन्नइ, जहावसीयाइ बियछंदे ॥ ९ ॥

शब्दार्थ-तेमज मध्यना पच्चख्खाणमां “सूरे उग्गे विगइओ” इत्यादि पाठ वारंवार न कहेवो तेमज ‘वोसिरे’ ए पाठ पण वारंवार न कहेवो, एटला माटे करवानी विधि आचार्योए कही नथी. जेम ‘आवसिसियाए’ ए पाठ बीजा वांद-
णामां कहेता नथी तेम. ॥ ९ ॥

विस्तारार्थ:-तथा ए पद विशेष देखामवावाची ठे. मध्यनां वे स्थानक जे विगइ, नीवी अने
आयंबिलनुं तथा एकासण, बियासण अने एकवठाणानुं ए वेनां ठ पच्चख्खाणेने विषे पृथक्
पृथक् पच्चख्खाणे सूरे उग्गए विगइउं पच्चख्खाइ इत्यादिक पाठ वारंवार न कहेवो, एटले प्रथम
जे पच्चख्खाण मांमे, तिहां सूरे उग्गए कहेवो, परंतु पच्चख्खाण पच्चख्खाण प्रत्ये न कहेवो, तेमज
वोसिरइ तथा वोसिरामि ए पाठ पण अंतने विषे एकवार कहीये, पण वारंवार न कहीये. ए

કરવાનો વિધિ એટલે પુર્વાચાર્ય પરપરાયે એમજ કહેતા આવ્યા છે, કરવાનો એજ વિધિ છે, માટે મહોટા પુરુષ પણ નથી જાણતા જેમ આવસ્તિયાએ એ પાઠ વીજા વાંદણાને વિષે કહેતા નથી, એ પણ પુર્વાચાર્યની પરપરા છે તેમ જ્ઞા પણ જાણી લેવું ॥ એ ॥

તહ-તેમજ

તિવિહ-તિવિહારના

પચ્ચરખાણે-પચ્ચરખાણમાં

ભનતિ-મળે છે

પાણગ-પાણસ્તના

છ આગારા-છ આગાર

દુવિહારે-દુવિહારના પચ્ચ-

રખાણે

અચિત્તમોહણો-અચિત્ત મોહીને

તહય-તેમજ

ફામુજલે-ફામુપાણી

તહ તિવિહ પચ્ચરખાણે, ભનંતિ અ પાણગ છ આગારા ॥

દુવિહારે અચિત્ત-મોહણો તહય ફામુજલે ॥ ૧૦ ॥

શબ્દાર્થ-તેમજ તિવિહારના પચ્ચરખાણમાં પાણીના છ આગાર કહે છે વળી દુવિહાર પચ્ચરખાણમાં અચિત્ત મોહીના અને ફામુજ પાણીના છ આગાર કહે છે ॥ ૧૦ ॥

વિસ્તારાર્થ:-તેમજ વહી તિવિહારના પચ્ચરુલાણને વિષે તથા એકાસણાદિ પચ્ચરુલાણે પ્રાસુક નિર્જીવ જલપાન સંબંધિ પાનક એટલે પાણીના ઠ આગાર ઝણે છે કહે છે. તેનાં નામ કહે છે. પાણસ્સલેવેણ વા, અલેવેણ વા, અઘેણ વા, બહુલેવેણ વા, સસિઘેણ વા, અસિઘેણ વા. એ ઠ આગારનાં નામ જાણવાં. તથા દ્વિવિધાહાર પચ્ચરુલાણને વિષે અચિત્તજ્ઞોજી હોય સચિત્તજ્ઞોજ્ય પરિહરે તેને તથા તેમજ જે એકાસણા બિયાસણાવિના ફાસુ પાણી લેતો હોય એવા સચિત્ત પરિહારીને પણ પચ્ચરુલાણને વિષે પાણીના ઠ આગાર કહેવા. એ પ્રથમ વિકલ્પ.

તથા અચિત્તજ્ઞોજી હોય અને ફાસુ નિર્જીવ પાણી પીતો ન હોય તેને પાણસ્સના આગાર ન કહેવા. એ બીજો વિકલ્પ. તથા જે સચિત્તજ્ઞોજી હોય પણ ફાસુ પાણી પીયે છે તો તેને પાણસ્સના આગાર ઠ કહેવા. એ ત્રીજો વિકલ્પ તથા સચિત્તજ્ઞોજી છે અને ફાસુ પાણી પીતો નથી તો તેને પાણસ્સના ઠ આગાર ન કહેવા. તથા સચિત્તજ્ઞોજી છે અને કેવલલાદિમ, અશન અને સ્વાદિમ રૂપ ઝણ આહારના પચ્ચરુલાણને ઉદેશે રાત્રિપ્રમુખે તિવિહાર કરે છે, તિહાં પણ

પાણસ્સના આગાર ન કહેવા એ ચોથો વિકલ્પ એ ચાર વિકલ્પ આગારના કહ્યા, અહીં તથા
શબ્દથી વિશેષ જાણવું ॥ ૧૦ ॥

ઇત્તુચ્ચિય-ઘટલાજ માટે	વિષે	તુ-વલી	પચ્ચરુસંતિ-પચ્ચરુસાળ કરે
સવળ-ઉપવાસને વિષે	ફાસુય-અચિત્ત	સહાવિ-શ્રાવક પળ	તેવારે
અવિલ-આવિલને વિષે	ચિય-નિશ્ચય થતી	પિયંતિ-પીયે	અ-વલી
નિવિયાહસુ-નિવિ આદિકને	જલ-જલ	તહા-તેમજ	તિહાહાર-તિવિહાર

ઇત્તુચ્ચિય સવળંબિલ, નિવિયાહસુ ફાસુયં ચિય જલંતુ ॥
સહાવિ પિયંતિ તહા, પચ્ચરુસંતિ ય તિહાહારં ॥ ૧૧ ॥

શબ્દાર્થ-ઘટલાજ માટે ઉપવાસ, આવિલ અને નિવિઆદિકમા શ્રાવકોણ પળ સાધુની પેઠે નિશ્ચે પ્રાસુક પાળી
પીવું અને તિવિહારનું પચ્ચરુસાળ કરવું ॥ ૧૧ ॥

विस्तारार्थः—एटलाज माटे अचित्तज्जोती होय तेने क्खण एटले उपवासने विषे आयं-
बिलने विषे, तथा निवि आदिक एटले निवि एकासणादिक तिविहार पच्चखाण तथा आदि-
शब्दथी सचित्त परिहारने विषे निश्चयथकी फासुक अचित्त जल ते जेम यति फासुक निर्जीव
पाणी पीये तेनीपेरे श्रावक पण फासुक पाणी पीये तेने पण एहिज आगार कहीये, परंतु ते वली
तिविहार पच्चखाण पच्चख्खे सचित्तज्जोतीने पण उपवास आयंबिल, निविनुं पच्चखाण
तिविहारें होय ते उष्ण पाणी पीये अने एकासणादि पच्चखाणनो नियम नथी. एमां तो
उविहार, तिविहार, चउविहार यथासंज्ञवे होय ॥ ११ ॥

चउहाहारं—चउविहारो ज
तु—वली
नमो—नोकारसीनुं
रत्तिपि—रात्रिनुं पण

मुणीण—मुनिने
सेस—शेष
तिहचउहा—त्रिविहारा तथा
चउविहारा

निसि—रात्रिनुं पच्चखाण
पोरिसि—पोरिसिनुं
पुरिम—पुरिमहुनुं
एगासणाइ—एकासणादिक

सट्ठाण—श्रावकने अर्थे
दुतिचउहा—दुविहारे, तिवि-
हारे, चउविहारे

चउहाहारं तु नमो, रत्तिंपि मुणिण सेसतिहचउहा ॥

निसिपोरिसि पुरिमे-गा सणाइ सहाण दुतिचउहा ॥ १२ ॥

शब्दार्थ-नोकारसीनु अने रात्रीनु पञ्चख्वाण मुनिने चउविहारज होय तथा वाकीनां पोरसी आदि तिविहारा तथा चउविहारां होय वली श्रावकने रात्रीनु, पोरसीनु, पुरिमडुनु अने एकासगादिकनु पञ्चख्वाण दुविहार, तिविहार अने चउविहारे होय ॥ १२ ॥

विस्तारार्थ-नोकारसीनुं पञ्चख्वाण तथा रात्रिनुं पञ्चख्वाण पण मुनिने, यतिने वली नियमा चउविहारज होय अने शेष पोरिसी आदिक पञ्चख्वाण ते मुनिने तिविहारा तथा चउविहारा यथासज्जे होय हवे श्रावक आश्रयी कहे ठे रात्रिनु पञ्चखाण, पोरिसीनुं पञ्चख्वाण, पुरिमडुनु पञ्चख्वाण अने एकासणादिक पञ्चख्वाण जे ठे ते श्रावकने दुविहार, तिविहार अने चउविहार, ए त्रण प्रकार यथायोग्य होय, तिहां नवकारसीतो श्रावकने चउविहार पञ्चखाणेज

होय, अने शेष पोरसी पुरिमट्टादि पच्चस्काण तथा रात्रिनुं दिवस चरिमादि पच्चस्काण ते डुवि-
हार तिविहार अने चउविहारे यथायोग्ये होय, परंतु ग्रंथांतरें एटलो विशेष ठे जे एकासणादि
तिविहार पच्चस्काणीने रात्रे पाणहार होय अने डूविहार पच्चस्खाणे एकासणादिकने विषे रात्रे
चउविहार होय तथा केटलाएक स्थानके श्रावकने पण पोरिसी तिविहारें बोली ठे. अने डुविहार
पच्चस्खाणे रात्रे तिविहार होय परंतु ते कारणिक जाणवुं, व्यवहारे समजवुं नही. इत्यादि बीजी
विशेष वात ग्रंथांतरथी जाणवी, एटले चार विधिनुं बीजुं द्वार पूर्ण थयुं. उत्तर वोळ चौद
थया ॥ १२ ॥ २ ॥ .

हवे चार प्रकारना आहारनुं त्रीजुं द्वार कहे ठे.

खुइपसम-भुखने उपशमावाने
खम-समर्थ
एगागी-एकाकी
आहारिव-आहारने विषे

एइ-आवे एवा
देइ-आपे
सायं-स्वाद प्रत्ये
खुइओवि-भुधितोपि, भू.

खयो थको पण
खिवइ-क्षिपति, क्षेपवे, नांखे
कुठे-कोठामां

जं-जे
पंकुवम-पंकोपम, कादवंनी पेरे
आहारो-आहार

खुहपसमखमेगागी, आहारिव एइ देइ वा सायं ॥

खुहिओ वि खिवइ कुठे, जं पंकुवमतमाहारो ॥ १३ ॥

वृन्दार्थ-भूखने समाववाने समर्थ एवो एकज आहार, आहारमां आवता एवा लवणादि अथवा स्वाद आपनारा हिंग विगेरे, वली जे भूखयो छतो पण पेटमा नाखे एवो कादवना सरखो होय ते आहार कहेवाय ॥ १३ ॥

विस्तारार्थ-प्रथम सामान्य प्रकारे आहारनु लक्षण कहे ठे जे कुधाने उपशमाववाने अर्थे समर्थ होय एवो जे एकाकी डव्य होय तथा वली आहारने विपे एति एटले आवे एवा लवण हिंवादिक, वली जे आहारमाहे स्वाद प्रत्ये आपे ते, वली जे पकोपम एटले कादवनी पेरे असार होय कादवनी उपमा धारण करे एवु कादव सरखु डव्य होय परतु कुधितो एटले कुधित थको कोठामा उदरमां क्षिपति एटले क्षेपवे ठे तो ते सर्व आहार जाणवो ॥ १३ ॥

हवे ए आहारना मूल चार जेद ठे, ते कहे ठे.

असणे-अशन
मुग्ग-मगादिक
ओयण-ओदन, भात
सत्तु-साथुओ

मंड-मांडा विगेरे
पय-दूध विगेरे
खज्ज-खाजां पकवान विगेरे
रब्ब-रावडी

कंदाइ-कंदादिक
पाणे-पानने विषे
कंजिय-कांजीनुं
जव-यवनुं

कयर-केरनुं
कक्कडोदग-काकडी विगेरेनुं
पाणी
सुराइजलं-मदिरादिकनुं पाणी

असणे मुग्गोयणस-त्तु मंड पय खज्ज रब्ब कंदाइ ॥
पाणे कंजिय जव कयर, कक्कडोदग सुराइजलं ॥१४॥

शब्दार्थ-अशनमां मग, भात, सत्तु, मांडा, दुध, खाजुं, राव अने कंद विगेरे जाणवा. तेमज पानमां कांजीनुं, जवनुं, केरनुं अने काकडीनुं धोवण तथा मदिरानुं जळ जाणवुं. ॥ १४ ॥

विस्तारार्थ:-तिहां एक अशन ते, आशु एटले शीघ्र जे कुधाने उपशमावी नाखे तेने अशन कह्हीये, तेने विषे मगादि सर्व कठोल जाति जाणवी. तथा उंदन ते चावल जात प्रमुख सव उंदन जाति जाणवी. तथा साथुउ मांमा, रोटली, पकान, रोटला पूमा प्रमुख. दूध, दही, घृत,

तेल माखण विगयादि प्रमुख, खाजलां पकान खीर सुकुमारिका लापसी दहींथरां प्रमुख पक्वान
रावमी घेंस प्रमुख कदादिक ते सूरणकदादिक जाणवां तथा तेमज, तुलसी नागरवड्यादि
पत्र विना सर्व जातिना फल फूल पत्र सर्वकद सर्व वनस्पतिविकार शाकादि कूट्वरी चूरिम पर्प-
टिकादि सर्व वस्तुनी जाति अशनमाहे आवे, तथा लवण, हिंग, सूया, अजमो, वरीयाली, धा
णादिके तद्वयां एक वेसण पण अशनमां आवे, इत्यादि सर्व अशनजाति समजवी

हवे बीजो पानने विषे तिहा जेने पीजीये ते पाणी कहीये तेमा अपूकाय ते नदी, तलाव,
झर, समुद्र इत्यादि पाणीना आश्रय सवधि सर्व स्थलोनु पाणी जाणवु तथा कांजीनु पाणी
ठासनी आठ, तथा यवनुं धोयण, केरनु धोयण, आंवलादिकनु धोयण, डाकनु धोयण, तथा
काकमी प्रमुख सर्व फलना धोयणनुं उदक एटले पाणी, तथा सुरादि जल ते मदिरादिकनां पाणी
जाणवां, ए अन्नदयमां जळे ठे एमा आदि शब्दथी डाकादिकना आसव, नालिकेरादिकनां पाणी,
इक्षुरस, सौवीर, तक्र ते ठाश इत्यादि सर्व पदार्थ पाणीने विषे कटपे ठे, तथापि इक्षुरस, तक्र ते ठास

અને મદિરાદિ તથા નાલિકેરાદિકનાં જલને સાંપ્રત જિતવ્યવહારે અશનમાં ગણીયે થૈયે ॥ ૧૪ ॥
હવે ત્રીજો ખાદિમ આહાર કહે છે.

ખાઈમે-ખાદિમને વિષે	સાઈમે-સ્વાદિમને વિષે	મહુ-મધ	અળાહારે-અનાહારને વિષે
મત્તોસ-મત્તોપ, શેકેલાં	સુંઠિ-સુંઠ	ગુડ-ગોલ	મોય-લઘુનીતિ
ધાન્ય વિગેરે	જીર-જીરુ	તંબોલાઈ-તંબોલાદિક	નિંવાઈ-નિંવાદિક
ફલાઈ-ફલાદિક	અજમાઈ-અજમાદિક		

ખાઈમે મત્તોસ ફલાઈ, સાઈમે સુંઠિ જીર અજમાઈ ॥

મહુ ગુડ તંબોલાઈ, અળાહારે મોય નિંવાઈ ॥ ૧૫ ॥ દારં ૩ ॥

શબ્દાર્થ—ખાદિમમાં શેકેલાં ધાન્ય તથા ફલાદિ જાણવાં. અને સ્વાદિમમાં સુંઠ, જીરું, અજમો વિગેરે, વલી મધ, ગોલ અને નાગરંબલના પાનાદિ જાણવા. તેમજ અનાહારને વિષે માતું તથા લીંબડાની સઙ્ગી પ્રમુખ જાણવા ॥ ૧૫ ॥

વિસ્તારાર્થ—હવે ત્રીજો ખાદિમ આહાર કહે છે. આકાશ ઇટલે મુખનું વિવર કહિયે. તેને પૂરે, લગારેક ચૂંચ માત્ર જાંજે, પણ અન્નાદિકની પેરે તૃપ્તિ ન કરે, પરંતુ કાંઈક અશનસમાન

थाय ते खादिम वस्तु कह्ये. ते खादिमने विषे तिहां प्रथम नक्तोष एटले शेकेला धान्य चणा
 प्रमुख तथा अखोम सुखाशिका सर्व जाणवा, तथा आवा केला प्रमुख सर्व फलादिक जाणवा,
 तथा फलजातिनी सुखनी मेवा सर्व कयरी पाकादिकनी जातियो, गुंदपाकादिक, डाह, चारोली
 प्रमुख मेवा जातिनु सर्व पकान्न तथा खान शाकरादि तेना विकारजे खांरु कातली प्रमुख ते सर्व
 खादिमने विषे लीधा कढे. परंतु जीतव्यवहारे प्रसिद्ध पणे अशन मध्ये लेपकृत्य उत्तम
 द्रव्यमा गण्या ठे परंपराये इत्यादिक सर्व खादिम "नक्तोसं दंताश्च खजुर नालिकेर आश्च
 दक्षिणाश्च ॥ कक्कि अंबग फणसाश्च बहुविह खाश्मेनेय ॥ १ ॥ इत्यादिक विचार सर्व प्रवचन-
 सारोद्धार ग्रंथयी जाणवो ॥ ए त्रीजो खादिम आहार कह्यो ॥

हवे चोथा स्वादिमने विषे शुं कढे ? ते कहे ठे तिहां प्रथम ते जे आस्वादे करी लश्ये
 अथवा आहारादिक जे कीधां होय ते सर्व तेना स्वादमा विनाश पामे, लयलीन थाय ते
 स्वादिम कह्ये तेमां सूठ, जीरु, अजमादिक, आदि शब्दथकी पीपर, मरिच, हरमे, वेहेमां,

આમલાં, મરી, પીંપલીમૂલ, પીપર, અજમોદ, આજો, કાજો, કાથો, કુલિંજર, કસેલો, કચસેલિયો, મૌથ, જેઠીમધ, પુષ્કરમૂલ, ઇલચી, બાવંચી, ચિણિકવાવ, કપૂર, તજ, તમાલપત્ર, નાગકેસર, કેશર, જાયફલ, લવિંગ, હિંગુલાષ્ટક, હિંગુત્રેવીસો, સંચલ, સૈંધવ, યવચાર, ચયરસાર, કોઠવલી, ગોલી સર્વ જાતિની અશનાદિમાં ન જાણવી, સર્વ જાતિનાં દાતણ, તુલસી પત્ર, શ્રીપત્ર, ચાર, સવા, મેથી, ગોમૂત્રાદિકના કીધા અન્નમેલાદિકની ગોલીયો, ચિત્રો, પિંશાર્થ, કોઈ એક તો પિંશાર્થને ચજુર કહે છે. પરંતુ ગ્રંથાંતરે એને જે સૂરણાદિ કંદનાં ચારચૂંદાં કરે છે, તેને કહે છે. કર્પૂર, કચૂરો, ત્રિગુણ, પંચપટોલ, ચિમ્બવણ, ઇત્યાદિક અનેક જાતિના સ્વાદિમ આહાર જાણવા.

તથા મધુ ઇટલે મધ અને ગોલ, ચાંદ, સાકર તથા તંબોલાદિક તે વિવિધ જાતિનો તંબોલ નાગરવેલીનાં પાન તથા સોપારી પ્રમુખ એ પણ સ્વાદિમ જાણવા.

હવે અણાહાર વસ્તુ કહે છે. જે પૂર્વે કહેલા ચારે આહાર માંહેલા કોઈ પણ આહારમાં

न आवे, परंतु चण्डविहार उपवासे तथा रात्रिने चण्डविहारे वावरी कट्टे, ते अणाहार वस्तु जाणवी तेना नाम कहे ठे.

अनाहारने विषे जे कट्टे ते वस्तु कहे ठे. लवु नीति ते गोमूत्रादिक अने निवादिक ते निवनी शली पानका प्रमुख पाचे अग ए सर्व अनाहार वस्तु जाणवी, आदि शब्दथकी त्रिफला, करू, करियातु गळो, नाहि, धमासो, केरंमूल, बोरगालि मूल, बाबलगालि, कथेर मूल, चित्रो, खयरसार, सूखरू, मलयगुरु, अगुरु, चीरू, अवर, कस्तूरी राख, चूनो, रोहिणी वज, हलिद्र, पातलो, आसगधी कुदरू, चोपचीनी, रिगणी, अफिणादिक सर्व जातीना विष, साजीखार, चूनो, जाको, उपलेट, गूगल, अतिविष, पूंयारू, एलीज चूणीफल सूरुखार, टकणखार, गोमुत्र आदे दइने सर्व जातिना अनिष्ट मूत्र, चोल, मजीठ, कणयरमूल, कुआर, थोहर, अर्कादिक पंचकूल, खागो, फटकना, चिमेरू इत्यादिक वस्तु सर्व अनिष्ट स्वादवान् ठे, अने इष्टा विना जे चीज मुखना प्रक्षेप करीये ते सर्व अणाहार जाणवी ए उपवासमां पण लेवी सूजे, अने आयविल मध्ये

પાણહાર પચ્ચસ્કાણ કરયા પઠી સૂજે એ આંહારનું ત્રીજું દ્વાર થયું, ઉત્તર જોડ અઢાર થયા ॥૧૫॥
 હવે નવકારસી પ્રમુખના આગારની સંખ્યાનું ચોથું દ્વાર કહે છે.

દો-વે	પોરિસિ-પોરિસિના	ઇગાસણે-એકાસણાને વિષે	ચઉત્થિ-ચોથ ભક્તે
નવકાર--નોકારસીના	સગ-સાત	અઢ-આઠ	પ્પાણે-પાણસ્સના
છ-છ	પુરિમઢ્ઢે-પુરિમાઢ્ઢને વિષે	પણ-પાંચ	છ-છ

દો નવકાર છ પોરિસિ, સગ પુરિમઢ્ઢે ઇગાસણે અઢ ॥
 સત્તેગઠાણ અંબિલ, અઢ પણ ચઉત્થિ છપ્પાણે ॥ ૧૬ ॥

શબ્દાર્થ—નવકારસીમાં વે, પોરસીમાં છ, પુરિમઢ્ઢમાં સાત, એકાસણામાં આઠ, એકલઠાણામાં સાત, આંબીલમાં આઠ, ચોથ ભક્તમાં પાંચ અને પાણસ્સના પચ્ચસ્કાણમાં છ આગાર જાણવા ॥ ૧૬ ॥

વિસ્તારાર્થ:—જે મૂલગુણ ઉત્તરગુણ રૂપ પચ્ચસ્કાણ રાખવાને અર્થે વામીરૂપ હોય તે આગાર

જાણવા તિહાં અપવાદ પદે દ્રવ્ય, દ્વેષ, કાલ અને જ્ઞાવાદિકે વિચારતાં મૂલગુણ પચ્ચસ્કાણને વિષે અન્નઘ્નણાદિક ચાર આગાર જાણવા અને ઉત્તર ગુણ પચ્ચસ્કાણને વિષે યથોક્ત રીતે આગલ કહેશે તે પ્રમાણે સર્વત્ર આગાર જાણવા તે સર્વ મલી એકવાર ઉચ્ચરયા થકા વાવીશ આગાર થાય યદ્યપિ અન્નઘ્નજસસિણાદિક શોભ આગાર કાજસ્સગ્ગના ઠે તથા સમકિતના રાયાન્નિઝ-
ગેણાદિક ઠ આગાર ઠે, તેમજ એક ચોલ પટ્ટાગારેણ એવ સર્વ મલી (૪૫) આગાર થાય ઠે, પરતુ અર્હ્યાં તો દસ પચ્ચસ્કાણને વિષે વાવીશ આગારનુજ કામ ઠે, માટે તે કહે ઠે

તોકારસીના પચ્ચસ્કાણને વિષે બે આગાર જાણવા પોરિસીના પચ્ચસ્કાણને વિષે ઠ આગાર, તેમ સાર્દ પોરિસના પચ્ચસ્કાણે પણ ઠ આગાર, પુરિમારૂના પચ્ચસ્કાણને વિષે સાત આગાર, એકા-
સણાના પચ્ચસ્કાણને વિષે આઠ આગાર, એકલઠાણાના પચ્ચસ્કાણને વિષે સાત આગાર, આયંવિ-
લના પચ્ચસ્કાણને વિષે આઠ આગાર જાણવા ચોથજ્ઞકે એટલે ઉપવાસના પચ્ચસ્કાણને વિષે પાંચ
આગાર, પાણસ્સના પચ્ચસ્કાણને વિષે ઠ આગાર જાણવા ॥ ૧૬ ॥

जे पिरु अने द्रव्य रूप वेहु विगड्नुं पच्चरूखाण करे तेहने नव आगार जाणवा, अने जे एकली द्रव्य विगड्मात्रनो नियम करे तेने उखित्तविवेगेण ए आगार तेने मूकीने वाकीना आठ आगार होय ॥ १७ ॥ तेना यत्रनी स्थापना आगल करी ठे

हवे प्रत्येक पच्चरूखाण संबंधी आगारोनां नाम कही देखामे ठे.

अन्न-अन्नधयणाभोगेण	पच्छ-पच्छन्न कालेण	पोरिसि-पोरिसि	सत्त-सात
सह-सहस्ता गारेण	दिसय-दिसा मोहेण	छ-उ	स-सहित
दु-वे	साहु-साहुवयणेण [गारेण]	सहुपोरिसि-सार्द्ध पोरिसि	महत्तरा-महत्तरा गारेण
नमुकारे-नवकारसिना	सव्व-सव्व समाहितिया	पुरिमडे-पुरिमड	

अन्नसहदुनमुकारे, अन्न सह पच्छ दिसय साहु सव्व ॥
पोरिसि छ सहपोरिसि, पुरिमडे सत्त समहत्तरा ॥ १८ ॥

શબ્દાર્થ—નમુકારસીમાં અન્નત્યણાભોગેણં, સહસ્તાગારેણં એ બે, તથા પોરસીમાં અન્નત્યણાભોગેણં, સહસ્તાગારેણં, પચ્છન્નકાલેણં, દિસામોહેણં, સાહુવયણેણં, અને સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં એ છ આગાર જાણવા. સાઠ પોરસીમાં પણ એજ છ અને પુરિમદ્દમાં ઉપરનાં છ સહિત એક મહત્તરાગારેણં એ વધારવો. જેથી તેમાં સાત થાય. ॥ ૧૮ ॥

વિસ્તારાર્થ:—નવકારસીના પચ્ચરુઆણને વિષે એક અન્નઢણાન્નોગેણં, બીજો સહસ્તાગારેણં એ બે આગાર જાણવા. તથા એક અન્નઢણાન્નોગેણં, બીજો સહસ્તાગારેણં, ત્રીજો પચ્છન્નકાલેણં, ચોથો દિસામોહેણં, પાંચમો સાહુવયણેણં, ઢઠો સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં એ ઢ આગાર તે પોરસીના પચ્ચરુઆણને વિષે જાણવા. તેમજ સાર્દ્ધપોરસીના પચ્ચરુઆણને વિષે પણ એહિજ ઢ આગાર જાણવા. તથા વલી એજ પોરસીના ઢ આગારને એક મહત્તરાગારેણં એ આગારે કરી સહિત કરીયે તેવારે સાત આગાર થાય. તે પુરિમદ્દ તથા અવદ્દના પચ્ચરુઆણને વિષે જાણવા.

હવે એકાસણા તથા એકલઢાણાના આગાર કહે ઢે.

અન્ન-૩ ક્રમના મોરેણ
સદસા-સહસાગારેણ
સાગારિઅ-સાગારિ આગારેણ
આડટણ-આડટણ પસારેણ

ગુરુઅ-ગુરુ અમ્મુઢાણેણ
પારિ-પારિઢાવણિયાગારેણ
મહ-મહત્તરાગારેણ
સવ્વ-સવ્વ સમાહિવત્તિ

યાગારેણ
એગવિઆસણિ-એકાસણ અને
વિયાસણના
અઢઠો-આઠ આગાર

સગ-સાત
ઇગઠાણે-એકલઠાણાના
અડટવિણા-આડટણ પસારે-
ણ વિના

અન્ન સહ સાગારિય, આડટણ ગુરુઅ પારિમહસવ્વ ॥

એગવિયાસણિ અઢઠો, સગ ઇગઠાણે અડટવિણા ॥ ૧૯ ॥

કુદ્ધાર્ય—અન્નત્યજામોરેણ, સહસ્સાગારેણ, સાગારિ આગારેણ, આડટણ પસારેણ, ગુરુઅમ્મુઢાણેણ, પારિઢાવણિયાગારેણ, મહત્તરાગારેણ, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણ. એ આઠ આગાર એકાસણામા અને વિયાસણામા જાણવા. અને તેમાથી એક આડટણ વિના સાત આગાર એકલઠાણામા જાણવા. ॥ ૧૯ ॥

વિસ્તારાર્ય.—એક અન્નઢણાજોરેણ, વીજો સહસ્સાગારેણ, ત્રીજો સાગારિઆગારેણ, ચોથો આડટણપસારેણ, પાંચમો ગુરુઅમ્મુઢાણેણ, ઢઠો પારિઢાવણિયાગારેણ, સાતમો મહત્તરાગારેણ, આ-

ठमो, सब समाहितियागारेणं, ए आठ आगार ते एकासण अने त्रियासणना पच्चखाणने विषे जाणवा. तथा एज आठमांथी एक आठवणपसारेणं ए आगार विना शेष एकासणने विषे जे कह्या ठे तेज सात आगार ते एकलठाणना पच्चखाणने विषे होय ॥ १९ ॥ जिहां जमणा हाथे जमे, मात्र कोलीया लेवानेज हाथ फेरवे, परंतु अंगोपांगने तो खरज खणवादिकने कामे पण हलावे नही ते एकलठाणं जाणवुं ॥ १९ ॥

लेवा-लेवा लेवेणं	पडुच्च-पडुच्च मखिखणं	नव-नव	अंबिले-आयंबिलना
गिह-गिहथ संसठेणं	विगइ-विगइ	पडुच्चविणु-पडुच्चमखिखणं	अठ-आठ
उखिखत्त-उखिखत्त विवेगेणं	निव्विगए-विविगइ	विना	

अन्नसहलेवागिह, उखिखत्त पडुच्च पारिमहसव ॥

विगइ निव्विगए नव, पडुच्च विणु अंबिले अठ ॥ २० ॥

શુદ્ધાર્થ—અન્નત્પ, સહસ્તા, લેવાલેવેણ, ગીહત્ય સસઠેણ, ઝહિલત વિવિગેણં, પદુચ્ચમહિલણં, પારિઢા, મહત્તરા, સવ્વસમાહિ. એ નવ વિગડ તથા નિવિગડને વિષે જાણવા અને તેમાંથી એક પદુચ્ચમહિલણ વિના આરીજમા આઠ આગાર જાણવા ॥ ૨૦ ॥

વિસ્તારાર્થ—એક અન્નઠણાન્નોગેણં, વીજો સહસાગારેણં, ત્રીજો લેવાલેવેણં, ચોથો ગિહત્ય સસઠેણ, પાચમો ઝહિલતવિવેગેણ, ઠઠો પદુચ્ચમહિલણ, સાતમો પારિઢાવણિયાગારેણં, આઠમો મહત્તરાગારેણ નવમો સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણ, એ નવ આગાર તે વિગડ તથા નિવિગડના પચ્ચ-
 રૂલાણને વિષે જાણવા, તથા એ નવમાહેથી એક પદુચ્ચમહિલણં એ આગાર વિના શેષ આઠ આગાર જે વિગડ અને નીવિના કહ્યા તેજ આયંવિલ્લના પચ્ચરૂલાણને વિષે જાણવા. જિહાં આમ્લ ઇટલે લાટો ચોથો રસ તેહથી નિવર્ત્તવું તે આયવિલ કહીયે, તેના ત્રણ પ્રકાર ઠે, એક ઝંદન, વીજો કુટમાપ, ત્રીજો સાયુઆદિક એ ત્રણ જોદે ઠે. અથવા ઝંસામણની પેરે જિહાં અન્નાદિક નીરસ થઈ નિકલે તેને આયવિલ કહીયે ॥ ૨૦ ॥

હવે ઉપવાસના આગાર કહે છે.

અન્ન-અન્નત્થળાભોગેણં
સહ-સહસ્સાગારેણં
પારિ-પારિઢાવણિયાગારેણં
મહ-મહત્તરાગારેણં

સવ્વ-સવ્વ સમાહિ વત્તિયા
ગારેણં
પંચ-પાંચ
સ્વવણે-ઉપવાસના

છ-છ
પાણિ-પાણસ્સના
લેવાઈ-લેપાદિક
ચઉ-ચાર

ચરિમ-દિવસ ચરિમના
અંગુઠાઈ-અંગુઠ સહિયાદિક
ભિગ્ગહિ-અભિગ્રહના

અન્ન સહ પારિ મહ સવ્વ, પંચ સ્વવણે છ પાણિલેવાઈ ॥

ચઉ ચરિમં ગુઠાઈ, ભિગ્ગહિ અન્ન સહમહ સવ્વે ॥ ૨૧ ॥

શબ્દાર્થ—અન્નત્થળા, સહસા, પારિઢાવણિયા, મહત્તરા, સવ્વસમાહિ. એ પાંચ આગાર ઉપવાસમાં; તેમજ લેવેણવા વિગેરે છ આગાર પાણસ્સના જાણવા. વળી અન્નત્થળા, સહસ્સા, મહત્તરા, સવ્વસમાહિ. એ ચાર આગાર દિવસ ચરિમના પચ્ચસ્સાણમાં અને અંગુઠ સહિયાદિ અભિગ્રહના પચ્ચસ્સાણમાં જાણવા. ॥ ૨૧ ॥

વિસ્તારાર્થ—એક અન્નત્થળાભોગેણં, વીજો સહસ્સાગારેણં, ત્રીજો પારિઢાવણિયાગારેણં, ચોથો

महत्तरागारेणं, पांचमो सबसमाहि वक्तियागारेणं, ए पांच आगार उपवासना पञ्चस्काणने विपे जाणवा तथा अचित्त पाणी पीवे तेने पाणस्सना पञ्चस्काणने विपे लेवेणवा अलेवेणवा, अठ्ठेण वा बहुलेवेणवा, ससिठ्ठेणवा, असिठ्ठेणवा, ए लेपादिक ठ आगार जाणवा, तथा एक अन्नवृणाजोगण, बीजो सहस्सागारेण, त्रीजो महत्तरागारेणं, चोथो सब समाहिवक्तियागारेण ए चार आगार ते दिवसचरिमना पञ्चस्काणने विपे तथा अगुठमुठिसहियादिक अग्निग्रहना पञ्चस्काणने विपे जाणवा ॥ २१ ॥

पञ्चस्काणना आगारोनी सख्याना यत्रनी स्थापना.

अक	पञ्चस्काणना नाम	सख्या.	आगारोनां नाम
१	नोकारसी	२ अन्न० ॥ सह० ॥	
२	पोरिसी	६ अन्न० ॥ सह० ॥ पष्ठन्न० ॥ दिसामो० ॥ साहु० ॥ सब० ॥	
३	साहुपोरिसी	६ अन्न० ॥ सह० ॥ पष्ठन्न० ॥ दिसामो० ॥ साहु० ॥ सब० ॥	

- ४ पुरिमहु.
 ५ अवहु.
 ६ एकासणुं.
 ७ बियासणुं.
 ८ एकलठाणुं.
 ९ नीवी.
 १० विगइ.
 ११ आयंबिल.
 १२ उपवास.
 १३ पाणहार.
 १४ अजिग्रह संकेत.

- ५ अन्न० ॥सह०॥ पढ० ॥दिसा०॥ साहु० ॥सव०॥ महत्त० ॥
 ५ अन्न० ॥सह०॥ पढ० ॥दिसा०॥ साहु० ॥सव०॥ महत्त० ॥
 ८ अन्न० ॥सह०॥ सागा० ॥ आउ० गुरु० पारि० मह० सव०
 ८ अन्न० ॥सह०॥ सागा० ॥ आउ० गुरु० पारि० मह० सव०
 ९ अन्न० ॥सह०॥ ॥सागारि०॥ गुरु० ॥पारि०॥ मह० ॥सव०॥
 ९ अन्न० ॥सहस्सा०॥ लेवा० ॥गिह०॥ उखित० पमुच्च०
 १९ पारि० ॥ महत्त० ॥ सव० ॥
 ८ अन्न० सह० लेवा० गिह० उखि० पारि० मह० सव०
 ५ अन्न० सह० पारि० मह० सव० चोलपट्टागार यतिने०
 ६ लेवे० अले० अठे० बहु० ससि० असि०
 ४ अन्न० सह० मह० सव०

दुध महु मज्ज तिलं, चउरो दवविगइ चउर पिंडदवा ॥
घय गुल दहियं पिसियं, मखण पक्कन दो पिंडा ॥२२॥

शब्दार्थ—दुध, मध, मद्य अने तेल ए चार द्रव्य (ठीली) विगइ छे. वली घी. गोल, दहिं अने मांसपेसी ए चार पिंड तथा द्रव्य विगइ छे. वली माखण अने पक्कन ए बे तो पिंड विगइ छे.

विस्तारार्थः—एक दुग्ध, बीजो मधु, त्रीजो मद्य एटले मदिरा अने चोथो तैल ए चार द्रव विगय ठे. ए चार ते ठीलुं विगय होय रस रूप होय, माटे एने रसविगय कह्यो, अने एक घृत बीजो गोल, त्रीजो दधि एटले दहीं अने चोथो पिशित ते मांस ए चार विगय जे ठे ते पिंम द्रवरूप एटले पिंम तथा रसरूप जाणवी. ए चार कोइ वेला द्रव होय, तथा कोइ वेला पिंम रूप थीणो पिंम होय. तथा एक माखण, बीजो पक्कन ए बे विगय ते स्वजावें करीने पिंम रूप होय, कठिन होय, माटे एने पिंमविगय कह्यो. ए दस विगय कहाँ. इहां उखिखत्तविवेगेण ए

આગાર જે ઠે તે પિન્નિગયનો ઠે તે જણાવવા માટે આ ગાથા કહી ॥ ૨૨ ॥

હવે કેટલાંક પચ્ચક્ષાણ માંહોમાંહે આગાર તથા પાઠ ઉચ્ચાર વિશેષે કરી સરખા ઠે
 ઇટલે તેના આગાર પણ માંહોમાંહે સરખા ઠે, અને પાઠ પણ સરખો ઠે, તે કહે ઠે

પોરિસિસદ્ધ સાર્દ પારિસિ
 અવદ્ધ અવદ્ધનુ
 દુભત્ત-વેઆસણુ

નિવ્વિગઈ-નીવિન્નુ
 પોરસાઈસમા-પોરિસિ
 આદિ સરખા

અગુદ્ધ-અગુદ્ધ સહિય
 મુઠ્ઠિ-મુઠ્ઠિ સહિય
 ગઠ્ઠી-ગઠિ સહિય

સચિત્ત દવ્વાઈ-સચિત્ત દ્રવ્યા
 દિઠ્ઠનુ
 અભિગ્ગહિય-અભિગ્ગહનુ

પોરિસિ સદ્ધમવદ્ધં, દુભત્ત નિવિગઈ પોરસાઈ સમા ॥

અંગુદ્ધ મુઠ્ઠિ, ગંઠી, સચિત્ત દવ્વાઈ ભિગ્ગહિયં ॥ ૨૩ ॥

શબ્દાર્થ—પોરસી અને સાદ પોરસી, અવદ્ધ અને પુરિમદ્ધ, પ્કાસણુ અને વીયાસણુ, વિગઈ અને નીવિ, તેમજ અગુ-
 દ્ધસહિય, મુઠ્ઠિસહિય, ગઠ્ઠિસહિય અને સચિત્તે દ્રવ્યાદિક એ સર્વ અભિગ્ગહ પચ્ચક્ષાણ માંહો માંહે સરખાં છે. ॥ ૨૩ ॥

વિસ્તારાર્થ:-પોરિસિ આદે દેશને પચ્ચસ્કાણ જે છે, તે સંરખાં જાણવાં, ઇટલે એક પોરિસિ
 અને બીજી સાર્દ્દ પોરિસિ એ બે સંરખાં જાણવાં ઇટલે પોરિસી અને સાર્દ્દ પોરિસીના પચ્ચસ્કાણના
 પાઠનો ઉચ્ચાર તથા આગાર પણ સરખા છે. તેમજ પુરિમરૂ ને અવરૂનું પચ્ચસ્કાણ પણ સરખું જા-
 ણવું, તથા એકાસણું અને દ્વિજન્તુ ઇટલે બીઆસણાનું પચ્ચસ્કાણ અને આગાર પણ સરખા જાણવા,
 તથા વિગદેને નીવિનું પચ્ચસ્કાણ અને આગાર પણ સરખા જાણવા. તથા અંગુઠસહિયં, મુઠ્ઠિસહિયં
 ગંઠિસહિયં, સચિત્ત દ્રવ્યાદિકનું પચ્ચસ્કાણ ઇટલે સચિત્ત દ્રવ્યાદિકના પચ્ચસ્કાણ જે દેસાવગા-
 સિક તેમજ દિવસચરિમાદિનાં પચ્ચસ્કાણ એ સર્વ અગ્નિગ્રહ પચ્ચસ્કાણ કહેવાય, તેના પણ માં-
 હોમાંહે પાઠ તથા આગાર સરખા જાણવા. પરંતુ કાલપ્રમાણાદિકે તથા સ્થાનકેં તો ફેરફાર
 હોયજ ॥ ૨૩ ॥

હવે એ સર્વ આગારોના અર્થ કહે છે.

વિસ્સરણ-વિસ્મરણ
 અનાભોગો-અનાભોગથી
 સહસાગારો-સહસાત્કાર

સયમુહ-પોતાની મેઢે મુલ
 માંહે
 પવેસો-પ્રવેશ કરે

પચ્ચન્નકાલ-પચ્ચન્ન કાલ
 મેહાઈ-મેઘાદિ

દિસિવિવજ્જાસુ-દિશિના
 વિપર્યાસથી
 દિસિમોહો-દિસા મોદેણ

विस्मरण महाभोगो, सहस्सागारो सयं मुहपवेसो ॥

पच्छन्नकाल मेहाई, दिसिविवज्जासु दिसिमोहे ॥२४॥

शब्दार्थ—पच्छन्नाणनो उपयोग विस्मरणी काइ मुखमा घाले ते अनाभोग, सहसात्कारे पोतानी मेहे मुखमा पेयी जाय ते सहसागार, पच्छन्नकाल ते मेघ विगेरेयी दिवसयी दिवसनी खर न पडवायी जमे ते, तेपज दिशाना वि पर्याप्त पणायी दिशामोह ए आगारोमां पच्छन्नाण न भागे. ॥ २४ ॥

विस्तारार्थ—जे विस्मरण थइ जाय ते अनाज्ञोग्थी थाय, एटले पच्छन्नाणनो उपयोग अनाज्ञोग थकी बीसरी जाय, तेवारे अज्ञापणे कांइ मुखमां प्रक्षेप करे तो तेथी पच्छन्नाण जंग न थाय. ए प्रथम अज्ञाज्ञोगेण आगार कहा, एनी साथे अन्नन्न शब्द जोनीये तेवारे अन्नन्नज्ञाज्ञोगेण एवु नाम थाय, माटे तेनु कारण समजवाने नीचे अर्थ लखीये ठैये, अन्नन्नज्ञाज्ञोगेण एटले अन्यत्र अने अनाज्ञोगात् तिहां अन्यत्र एटले जे आगार कहा होय ते आगार वर्जिने

बीजा सर्वत्र स्थानके पच्चखाण पालवानी यत्ना राखवी. अन्नठ ए पद सर्वे आगारे जोखुं, एम जाणवुं, तथा अनाजोगात् एटले वीसरवाथकी अर्थात् पच्चखाणनो उपयोग वीसरते अजाणतां कांइ मुखमां प्रक्षेप कराइ जाय, पठी पच्चखाण सांजरी आवे, तेवारे तरत मुखथकी त्याग करे, तेथी पच्चखाण जंग थाय नहीं, अथवा अजाणे मुखथकी हेठे उतखुं पठी कालांतरे अथवा तुरत स्मरणमां आवे तोपण पच्चखाणनो जंग थाय नहीं परंतु शुद्ध व्यवहार ठे, तेथी फरी निःशंक न थाय ते माटे यथायोग्य प्रायश्चित्त लेवुं. ए वात आगारोने विषे, जाणवी. माटे अहीं पीठिकारूपे लखी.

बीजो सहसात्कार ते पोतानी मेले आवी मुखमांहे प्रवेश करे ते जाणवुं. एटले पच्चखाण कीधुं ठे तेनो उपयोग तो वीसरयो नथी, पण कार्य करवाना प्रवर्त्तनयोग, लक्षण सहसात्कारे खजावेज पोताना मुखमां कांइ प्रवेश थइ जाय. जेम दाध मथतां थकां ठांटो उम्हीने मुखमां पमी जाय, तथा चउविहार उपवास होय, अने वपांकालमां मेघनो ठांटो मुखमां पमी जाय, ता पच्चखाण जांगे नहीं.

त्रीजो प्रवृत्तकाल ते कालनी प्रवृत्तता जाणवी जेम मेघादि एटले मेघना वादले करीने
 ढकाइ गयेला सूर्यनी खबर न पमे, तथा आदिशब्दथकी दिग्दाह, ग्रहादिक, रजोवृष्टि, पर्वत
 प्रमुख सर्व जाणी लेवु तिहा पर्वत अने वादला प्रमुखे अतरिह, सूर्य देखाय नही, अथवा रज
 उमवे करी न देखाय, तेवारे पोरिंसीयादिकना कालनी खबर न पमतां अपूर्ण थयेलीने सपूर्ण थ-
 येली जाणीने जमवा बेसी जाय तो पञ्चखाण जग न थाय परंतु जाणवामां आवे तो पठी अद्धों
 जम्यो थको होय तो पण एमज वेशी रहे, अने पोरिंसी आदि पूर्ण थाय, पठी जमे तो जग न
 थाय, परंतु हजी पूर्ण थइ नथी एवु जाणवामां आवे तो पण अटके नही, अने जमे तो पञ्च-
 खाण जग थइ जाय ॥

चोथो दिसामोहेण ते दिशिना विपर्यासपणाथकी जेवारे दिङ्मूढ थइ जाय, तेवारे पूर्वने
 पश्चिम करी जाणे अने पश्चिमने पूर्व करी जाणे एम खबर न पमवाथी अपूर्ण पञ्चखाणे पण
 पूर्ण काल थयो जाणीने जमे तो पञ्चखाण जग नही, अने दिङ्मोह मटी गयां पठी जेवारे

जाणवामां आवे तेवारे पूर्वनी पेठे अर्द्धो जम्यो थको होय तो पण पचखाण पूर्ण थाय तिहां
सुधी एमज बेसी रहे, अने काल पुरो थया पठी जमे ॥ २४ ॥

साहु वयण-साधुनुं वचन
उग्याडा पोरिसि-उग्याडपोरिसि
तणु-शरीर

सुथ्यया-स्वस्थता
समाहि-समाधि
इति-एम

संघाडकज्ज-संघादिकतुं कार्य
महत्तर-महत्तरागार
गिहथ्य-गृहस्थ

बंदाइ-बंदिवानादिक
सागारि-सागारिआगारेणं

साहुवयण उग्याडा, पोरिसितणु सुथ्यया समाहित्ति ॥
संघाडकज्ज महत्तर, गिहथ्य बंदाइ सागारी ॥ २५ ॥

शब्दार्थ—(५) साहुवयणेणं एटले उग्याड पोरिसि एवं साधुनुं वचन सांभळीने पचखाण पारतां. (६) सज्ज
समाहित्ति आगारेणं एटले शरीरनी स्वस्थता साचववा निमित्ते. (७) महत्तरागार एटले संघादिकना कार्यमां बडेरानी
आज्ञा पालता. (८) सागारि आगारेणं एटले गृहस्थनी तथा बंदिवानादिकनी नजर पडतां. ॥ २५ ॥

વિસ્તારાર્થ - પાંચમો જગ્ધાર પોરિસી એવું સાધુનુ વચન ઘટલે વહુપન્નિપુણ પારિસિ એવું
 સાન્નલોને જો અપૂર્ણ પન્નસ્કાણે જમે તો પણ પોરિસી જગ ન થાય, પઠી કોફરના કહેવા ઉપરથી
 જાણવામા આવે કે હજી લગણ પોરિસીનો કાલ પૂર્ણ થયો નથી, તેવારે પૂર્વોક્ત રીતે અર્ધજુક્ત
 રહે, અને પોરિસીનો કાલ પૂર્ણ થયા પઠી જમે એ સાહુવયણે નામે આગાર જાણવો-

ઠઠા શરીર તેનુ સ્વસ્થતા જે નિરાવાધ પાળું તેને સમાધિ એમ કહીયે, ઘટલા માટે એ સર્વ-
 સમાધિવત્તિયાગારેણ કહેવાય, હા તીવ્રશૂલાદિક રોગ ઉપને થકે, આર્ત રૌદ્રની સર્વથા નિરાશે
 જે શરીરની સ્વસ્થતા તે સર્વ સમાધિ કહીયે તત્પ્રત્યયિક જે કારણ તે સર્વસમાધિવર્તિતાકાર
 કહીયે તે સમાધિને નિમિત્તે જે ઔષ્ધ પથ્યાદિકની પ્રવૃત્તિને ત્રિયે અપૂર્ણ પ્રત્યાશ્વાને જમતા
 પણ પન્નસ્કાણ જગ થાય નહીં

સાતમો સઘાદિકનુ કોફર કાર્ય ઉપને થકે વફેરાની આજ્ઞા પાડે, તેને મહત્તરાગાર કહીયે
 તે આવી રીતે કે જે પન્નસ્કાણ કોધુ છે, તેની અનુપાલનાયકી પણ જો નિર્જીરાની અપેક્ષાએ વિ-

विस्तारार्थः—नवमो पग प्रमुख अंग तेनुं आकुंचन एटले संकोचवुं तथा पसारवुं ते अण-
खमते करवुं पढे, एटला माटे एने आञ्जणपसारेणं आगार कहोये, तेथी जमतां थकां कांश्क
पोतानां आसनादिक चलायमान, थाय तो पच्चकाण जंग न थाय.

दशमो गुरु आचार्यादिक आवे अथवा कोइ महोटो प्राहुणो साधु आवे थके जमतां उठवुं
पढे तो गुरुअप्पुछाणेणं आगार थाय, एटले ते आवेला आचार्यादिक गुरुनां विनयादिक
करवा माटे अच्युत्तानादिक साचववा सारु उठवुं पढे, फरी तेमज बेसीने जमे तो पच्च
खाण जंग न थाय ॥

अगियारमो जे अन्न परठववानुं होय ते विधिये ग्रहण करेलुं होय ते उपवासादिक पच्च-
काणमां पण लेवुं पढे तेने पारिष्ठावणिपागारेणं कहोये, एटले जे विधिये करी निर्दोषपणे ग्रहण
कलुं, अने विधिये वहेंचो आप्युं होय, पढो अन्य सावुये विधिये लुक्त करवा थकी कांश्क
आहार उगरयो ते पारिष्ठापन योग्य थयो, परंतु ते अधिक आहारने परठवतां दोष उपजे ठे,

एवु जाणीने तेहवु अन्न तथा विगयादिकने गुरुनी आझाये आहारतां पञ्चस्काण जग न थाय
 तिहा एटलु विशेष जे चउविहार उपवासमां पाणीनो नियम ठे अने पाणोविना मुख शुद्ध न
 थाय माटे पाणी तथा आहार ए वे वाना परउववाना होय तो कढे अने तिविहार उपवासा-
 दिकमां तो पाणी मोकलु ठे माटे एकलो आहार पण लेवो कढे ए आगार यतिने होय परतु
 पाठ सल्लग ठे माटे गृहस्थने पण पाठमां कहेवाय ठे

वारमो यतिने अर्थे आगार जाणवो ते यतिने अर्थे प्रावरणना पञ्चस्काणे चोलपट तेहनो
 आगार जाणवो, एटले वस्त्र मूकी नम्र थइ वेगो होय अने गृहस्थ आवे एटले लज्जाने माटे
 उठीने चोलपट पहरे, तेने चोलपटगारेण कहीये एथी पञ्चस्काण जग न थाय ए आगार
 पण यतिने होय ॥ २६ ॥

खरडिय-खरड्यो
 लुडिअ-लुडी नाल्यो
 डोनाइ-चाडुवादि

लेव-लेवा लेवे ॥
 ससद्व-मिश्र
 इवे-शाफादिक

मडाइ-मांडादिक
 चलिखच-पाळु लेवु
 पिंडकिगइण-पिंडरूप पिगयजुं

मखिखय-मसल्यु
 अगुलीहिं-अगुलीये
 मगा-लगारेक

खरडिअ लूहिअ डोवा, इ लेव संसठ् डुच्च मंडाई ॥

उखिखत्त पिंड विगई, णं मख्खीयं अंगुलीहिमणा ॥ २७ ॥

शब्दार्थ—(१३) लेवालेवेणं एटले खरड्यो होय ने पठी लूठ्यो होय एवा चाटुवादिके लीधेलो आहार जमतां. (१४) गिहथ्य संसठ्णं एटले गृहस्थ संबंधी विगयादिके मिश्र कीधुं एवं शाक तथा मांडादिक वावरतां. (१५) उखिखत्त विवेगेणं एटले मांडा तथा पूषिकादिक उपरं मूकेला गोल प्रमुख पिंडविगय पाछा लइ लीधेला एवा आहार ने वावरतां. (१६) पडुच्च मखिखएणं एटले अंगुलीवडे घृतादिक चोपडीने लगारेक स्नेहवत बनावेलो आहार वावरतां ॥ २७ ॥

विस्तारार्थः—तेरमो, प्रथम खरड्यो होय अने पठी तेने लुंठी नांख्यो होय एटले खरड्यो ते लेप अने लूंठयुं ते अलेप एवो मोयो चाटुवो प्रमुख होय ते लेवालेवेण आहार जाणवो, एटले भोजननुं भोजन अथवा चाटुवा प्रमुख होय ते अकट्पनीय एवा विगय अने शाक प्रमुख अन्नादिके खरड्या होय, पठी ते कमठी प्रमुखने लूंठीने अलेप कीधां होय, तो पण कांश्क

विगयादिक अवयवना सज्जाये सहित ठे, तेवा जाजने करी आयंविलादिक पञ्चखाणवालाने
जमता लेता पञ्चखाण जंग थाय नही

चौदमो गिह्वससट्टेण एटले जक्तदायक गृहस्थ सबधि विगयादिके वधारादिके ससृष्ट
एटले मिश्र कीधु एवं शाकादिक करवादिक तथा मांसादिक ते लगारेक हाथे गोल प्रमुखे
चोपक्या कीधा होय, तेने गृहस्थससृष्ट कह्ये, ते निविना पञ्चखाणे लेवा कटपे तथा आय-
विलमा पण किचिन्मात्र तेलादिके स्निग्ध हाथे लगामेला एवा मरुकादिक होय ते पण यतिने
लेता पञ्चखाण जंग न थाय

पन्नरमो पिरुरूप विगयनु उक्खित एटले पावु लेवुं एटला माटे एने उक्खितविवेगेण नामे
आगार कह्ये, एटले ए जाव 'जे' मांसा प्रमुख अन्न तथा पूषिकादिक ऊपर गोल प्रमुख तथा
माखणादिक भूम्यां होय, ते फरी पाठां तेना उपरथी उपामी पण लीधां होय एटले ए गोल
माखणादिक जे पिरु विगय ठे ते एवां ठे, के जे 'पदार्थ' उपर राखेला होय, तेने फरी 'जेवारे'

तेना उपरथी पाठां उद्धरी लक्ष्ये तेवारे ते निःशेषपणे एटले बधां पाठां लेवाइ शकाय नही, कांइक पण रोटला प्रमुखने लागेलां थकांज रही जाय माटे जेना उपरथी पिंरुविगइ अलगी करी लीधी होय एवा रोटला प्रमुखने विगइना पच्चखाणवालो, जो गृहस्थना घरथी बहोरीने जुंजे, तो पच्चखाण जंग न थाय.

शोलमो मसढ्युं अंगुलीये करीने लगारेक एटले ए ज्ञाव जे अंगुलिये घृतादिक चोपनी ते अंगुलीये चोपनीने मांमा प्रमुख करे तेने पमुच्चमखिखणं कहिये. ते सर्वथा रूढ एवा मंरुकादिक होय तेने लगारेक स्नेहवंत सुकुमारता उपजाववाने अर्थे लहुचूइ प्रमुख अंगुलीये करी म्रक्षित कीधुं होय ते नीवि पच्चखाणमां लेतां पच्चखाण जंग न थाय, परंतु घृतादिकनी धाराये करी म्रक्षित करे, तो लेवुं कढपे नहीं. ए शोल आगार अशन आश्री कहा ॥ १७ ॥

हवे पाणस्सना ठ आगारनो अर्थ कहे ठे.

लेवाड-लेप कृत पाणी
आयमाई-आचाम्नादि
इअर-इतर
सोवीर-सौवीर

अच्छ-निर्मल पाणी
उसिणजल-उष्ण पाणी
धोयण-चोखानु धोयण
रहुल-रहु लेप

ससिथ्य-सीथ सहित
उस्सेइम-आटाथी खरड्या
हायनु धोयण

इअर-इतर
सिथ्यविणा-सीथ विनानु
जाणवु

लेवाडं आयामाई, इयर सोवीरमच्छ मुसिणजलं ॥

धोअण बहुल ससिथ्यं, उस्से इमइयर सिथ्यविणा ॥२८॥

शब्दार्थ—(१) लेपकृत एटले आचाम्नादि (२) अलेपकृत सौवीर फाजीनु धोयण आदि, (३) अच्छेणवा एटले निर्मल पाणी ते उष्ण जल, (४) बहु लेपवाळ ते चोखा प्रमुखनु धोयण, (५) सीथ सहित पाणी ते आटाथी खरड्या एवा हायनु धोयण (६) सीथ विनानु एटले अन्नादिक आटाना स्वाद विनानु. ॥ २८ ॥

विस्तारार्थ.—प्रथम लेपकृत पाणी ते कोने कहीये ? के आचाम्नादि उसामण आदिशब्द यकी आंवली तथा झाकनु पाणी पण जाणवुं एटला माटे ए आगारनु नाम लेवेणवा कहीये

बीजो इतर एटले पूर्वोक्त लेपथकी जलटुं अलेपकृत पाणी लेवुं, ते माटे ए आगारनुं नाम अलेवेण वा जाणवुं. ते सौवीर कांजी धोयण आदिशब्दथी गंमूल जरवाणी प्रमुख जाणवुं.

त्रीजो अष्ठ ते निर्मल पाणी ऊष्ण पाणी एटले त्रिदंशोत्कालित ऊष्ण जल अथवा बीजुं पण निर्मल पाणी नितर्युं फलादिकेनुं धोयण जाणवुं एटला माटे अष्ठेणवा नाम कहिये.

चोथो चोखा प्रमुखना धोयण प्रमुखनुं पाणी तेने बहुलेप कहिये एटला माटे एनुं बहुलेवेणवा एवुं नाम ठे. ए तंडुलधावनादिक गंमूल पाणी जाणवुं.

पांचमो सीथ सहित पाणी ते आटाथी खरक्या हाथनुं धोयण एटले उत्सेदिम एवुं पिष्टजलनुं नाम ठे एटला माटे ससिष्ठेणवा एवुं ए आगारनुं नाम ठे.

ठठो ए पूर्वोक्त पांचमो ससिष्ठेणवा ए आगारथी इतर ते आटावाला हाथनुं धोयण तेने वस्त्रादिके करी गढ्युं होय, तेथी ते सीथ विनानुं जाणवुं, एटले अन्नादिक आटाना दाणाना स्वाद विनानुं थाय, एटला माटे तेनुं नाम असिष्ठेण वा कहेवाय. ए ठ आगार पाणीना

कह्या तेनी साथे पूर्वे कहेला शोल आगार मेलवीये, तेवारे सर्व मली वावीश आगारोनी
सरया थाय. ॥ १८ ॥

अहीया प्रत्येक आगारे वा शब्द मूकेलो ठे ते एक एकथी बीजाबीजामां विशेष देखाम्वा
ने माटे ठे, एटले लेपथी अलेप विशेष, अलेपथी अष्ठ विशेष, अष्ठथी बहुलेप विशेष, बहुलेपथी
ससिद्ध विशेष, ससिद्धथी असिद्ध विशेष जाणवो, परंतु लेपादिकनुं पाणीलीये, तो पण उपवासा
दिकनो जंग थाय नही इति जाव. ॥ ए प्रकारे अपुनरुक्त एटले फरी न उच्चरीये एवा वावीश
आगारोना अर्थनुं व्याख्यान लेशथी देखाम्युं ए आगारोना अर्थनुं चोथु द्वार पूर्ण अयुं उत्तर
बोल चालीश थया ॥

हवे दश विगश्ना स्वरूपनुं पांचमु द्वार कहे ठे

પળ-પાંચ

ચડ-ચાર

દુ-બે

દુવિહ-બે ભેદે

છ-છ

ભરૂવ-ભક્ષ

દુદ્દાઈ-દુગ્ધાદિક

વિગઈ-વિગઈ

ઇગવીસં-એકવીસ

તિ-ત્રણ દુ-બે

ચડવિહ-ચાર ભેદે

અભરૂવા-અભક્ષ્ય

ચડ-ચાર

મહુમાઈ-મધુ આદિક

વિગઈ-વિગઈ

બાર-બાર

પળ ચડ ચડ ચડ દુ દુવિહ, છ ભરૂવ દુદ્દાઈ-વિગઈ ઇગવીસં
તિ દુ તિ ચડવિહ અભરૂવા, ચડ મહુમાઈ વિગઈ બાર ॥૨૯॥

શબ્દાર્થ—દુધનાં પાંચ, દાહિનાં ચાર, ઘીનાં ચાર, તેલનાં ચાર, ગોલના બે, પકાન્નના બે. એમ એ દુધ વિગેરે ભક્ષ્ય (સ્વાવા યોગ્ય) વિગઈના સર્વ મલી એકવીસ ભેદ થાય છે. તેમજ મધના ત્રણ, મદિરાના બે, માંસના ત્રણ, માંસગના ચાર. એમ એ ચાર અભક્ષ્ય વિગઈના સર્વ મલી બાર ભેદ છે. ॥ ૨૯ ॥

વિસ્તારાર્થ:—જે ઇન્દ્રિયાદિકને પુષ્ટ કરે, મન, વચન અને કાયાના યોગને અપ્રશસ્ત વિકાર ઉપજાવે, તે વિગઈ કહીયે, તે વિગઈ દશ ભેદે છે. તેમાંથી ચાર વિગઈ તો સાધુ અને શ્રાવક

ઘેટુને અન્નદયજ છે એટલે જઠ્ઠણ કરવા યોગ્ય નથી, અને ઠ જઠ્ઠય વિગડ સાધુ અને શ્રાવક ઘેટુને જઠ્ઠય કરવા યોગ્ય છે માટે એને જઠ્ઠય વિગડ કહીયે, તેના ઉત્તર જેદ એકવીસ થાય તે કહે છે

પ્રથમ દુધ વિગડ પાંચ જેદે છે, વીજી દધિ વિગડ ચાર જેદે છે, ત્રીજી ઘૂતવિગડ ચાર જેદે છે, ચોથી તેજ વિગડ ચાર જેદે છે, પાંચમી ગોલવિગડ બે જેદે છે, ઠઠી પક્વાન્નવિગડ દ્વિ-વિધ એટલે બે જેદે છે, એ દુધાદિક ઠ જઠ્ઠણ કરવા યોગ્ય વિગડ છે, તેના સર્વ મલી ઉત્તરજેદ એકવીસ થાય છે

હવે ચાર અન્નદય વિગડના ઉત્તર જેદ કહે છે. પ્રથમ મધુ વિગડ ત્રણ જેદે છે, વીજી મદિરા વિગડ બે જેદે છે, ત્રીજી માંસ વિગડ ત્રણ જેદે છે, ચોથી માંસવિગડ ચાર જેદે છે એ મધુ આદિક ચાર અન્નદય વિગડ છે, તેના સર્વ મલી ઉત્તર જેદ વાર થાય તે સર્વ નામપૂર્વક આગલ કહેશે॥

હવે પ્રથમ ઠ જઠ્ઠય વિગડના એકવીસ જેદ વ્યક્તે કરી કહે છે

સ્ત્રીર-દૂધ
ઘય-ઘૂત
દહિ-દધિ
અ-વલી
તિલ્લું-તૈલ

ગુડ-ગોલ
પકન્ન-પકવાન્ન
છ-છ
મરુસ્વવિગડઓ-મરુસ્વ વિગડ
ગો-ગાયનું

મહિસી-મૈસનું
ઉંટિ-ઉંટડીનું
અય-છાલીનું
અલગાણ-ગાડરીનું

પણ-પાંચ
દુદ્ધ-દૂધ
અહ-હવે
ચરો-ચાર જાતનું

સ્ત્રીર ઘય દહિ અ તિલ્લું, ગુડ પકન્ન છ મરુસ્વ વિગડઓ ॥
ગો મહિસી ઉંટિ અય અ-લગાણ પણ દુદ્ધ અહ ચરો ॥૩૦॥

શબ્દાર્થ—દુધ, ઘી, દહિં, તૈલ, ગોલ અને પકવાન્ન. અ છ મરુસ્વ વિગડ છે. તેમાં ગાયનું, મૈસનું, ઉંટડીનું, વકરીનું અને ઘેડીનું અ પાંચ જાતનું દૂધ વિગડ છે. હવે ચાર જાતનું ઘી વિગેરે કહે છે. ॥ ૩૦ ॥

વિસ્તારાર્થ:—પ્રથમ ઠ મરુસ્વ વિગડનાં નામ કહે છે. એક દુધ, બીજો ઘૂત, ત્રીજો દધિ, વલી ચોથો તૈલ, પાંચમો ગોલ, ઠઠો પકવાન્ન, અ ઠ મરુસ્વવિગડ જાણવી. અટલે અ ઠ વિગડ જે છે, તે

સાધુ તથા શ્રાવકને જરૂણ કરવા યોગ્ય છે, માટે એને જદ્ય વિગય કહી, હવે એ ઠ જદ્ય વિ-
ગયના ઉત્તર જેદના નામ કહે છે

તિહાં પ્રથમ દૂધવિગયનું નામ કહ્યું છે, માટે દૂધના ઉત્તર જેદ કહી દેવાને છે એક ગાયનુ
દૂધ, ઘીજુ જૈસનુ દૂધ, ત્રીજુ જંટનીનું દૂધ, ચોથુ અજા એટલે ઠાલીનું દૂધ, પાચમુ એકા તે ગા-
મરીનુ દૂધ એ પાચ જાતિનાં દૂધ તે સર્વ વિગઈ જાણવી, અને શેષ મનુષ્યણી તથા વીજી પશુઆ
વિકના જે સ્ત્રીર થાય છે તે વિગઈમા ગણાય નહી. અથ એટલે હવે ચાર જાતિનું ઘૂત તથા ચાર
જાતિનું દહીં કહે છે ॥ ૩૦ ॥

ઘય-ઘૂત
દહિઆ-દધિ
ઉટ્ટિવિના-ઉટ્ટીના વિના
તિલ-તિલનુ

સરિસવ-શરશવનુ
અયસિ-અલસીનુ
લટ્ટ-કાવરી
તિલ્લ-તેલ

ચર-ચાર
દવગુઢ-દ્રવ્ય ગોલ
પિંડગુઢા-પિંડરૂપ ગોલ
દો-વે

પક્કમ-પક્વામ
તિલ્લ-તેલમાં
ઘયતલિય-ઘૂતમા તલેલુ

ઘય દહિઆ ઉદ્ધિવિના, તિલસરિસવઅયસિલદ્ધતિલ્લચઠુ ॥

દવગુડ પિંડ ગુડાદો, પક્કન્ન તિલ્લ ઘય તલિયં ॥૩૧॥ દારં ॥૫॥

શબ્દાર્થ—ઘી અને દહિં ઉંટડી વિના વાકીના ચાર ભેદે જાણવું. તલનું, સરસવનું, અલસીનું અને *લાટનું એ ચાર જાતનું તેલ વિગદ છે. ઢીલો અને કઠીળ એ બે જાતનો ગોલ, અને પક્કાન્ન તે તેલમાં તલેલું અને ઘીમાં તલેલું એમ બે ભેદે જાણવું ॥ ૩૧ ॥

વિસ્તારાર્થ:—પ્રથમ ઘૃત જાણવું, વીજી દધિ જાણવું, એ બે વિગદના એક ઉંટડીના દૂધ વિના વાકી ચાર ચાર ભેદ જાણવા. કેમ કે ઉંટડીનું દૂધ જમાય નહીં, માટે તે વિના વાકી ચાર; એક ગાયના દહીંનું ઘી, વીજું જૈસના દહીંનું ઘી ત્રીજું ઢાલીના દહીંનું ઘી, અને ચોથું ગામરના દહીંનું ઘી, એ ચાર ભેદ ઘૃતના જાણવા, તથા દહીંના પણ એજ ચાર ભેદ. એક ગાયના દૂધનું દહીં,

* એ ધાન્ય સ્વસ્તસ્વસ જેવું થાય છે.

વીજું નેપના દૂધનુ દહીં, ત્રીજુ ઠાલીના દૂધનું દહીં અને ચોથુ ગામરના દૂધનુ દહીં, એ ચાર દહીંના જ્વેદ વિગડરૂપ જાણવા .

હવે તેલ વિગડના ચાર જ્વેદ કહે છે. એક તિલનુ તેલ, વીજું શરશવનુ તેલ, ત્રીજું અઝસીનુ તેલ અને ચોથુ કાવરી એટલે કસુવાના દાણાનું તેલ, એ તેલ વિગડના ચાર જ્વેદ વિગડ્યાતા રૂપે જાણવા. અને વીજા એરંકફલ મધુકફલ, નાલિયેર, સ્વદિર, શિશપાદિક યાવત્ લાક્ષાપાકાદિક સર્વ જાતિના તેલ તે નિશ્ચિયાતા જાણવાં .

હવે ગોલ વિગડના બે જ્વેદ કહે છે એક ડ્રબ્યગોલ તે ઢીજો રાવમીયો રસરૂપ ગોલ જાણવો, વીજો પિરુ રૂપ ગોલ તે કાઠો વિવિધ જાતિનો ગોલ જાણવો એ બે પ્રકારના ગોલ જાણવા

હવે પકાન્ન વિગડના બે જ્વેદ કહે છે, તેમાં એક તો પૂર્વે જે ચાર જાતિના તેલ કહ્યાં છે, તેમાં તલ્યુ હોય તેને તેલમા તલેલુ પકાન્ન કહીયે, વીજુ પૂર્વે જે ચાર જાતિનાં ઘૂત કહ્યાં છે,

तेमां तद्वयुं होय तेने घृतमां तलेलुं पकान्न कह्ये. तलियं शब्द बे स्थानके जोमवो. ए रीते
 दूधना पांच, घृतना चार, दहीना चार, तेलनां चार, गोलेना बे अने पकान्नना बे, मली एकवीश
 जेद जेदय विगयना कहा. ए विगयना नामनुं पांचमुं द्वार पूर्ण थयुं. उत्तर बोल पच्चास थया ॥

हवे ए जेदय विगयना निवीयाता त्रीश कराय ठे तेना जेदोनुं ठहुं द्वार कहे ठे.

पयसाडि-पयसाडी

अवलेहि-अवलेहिका

विगइगया-निवीआता

अप्पतंदुल-अल्पतंदुल

खीर-खीर

दुद्धटि-दुद्धटी

दख्ख-द्राख

तच्चुन्न-चोखानो आटो

पेया-पेया

दुद्ध-दुग्धना

बहु-घणा

अंबिलसहिअ-खटास सहित

पयसाडि खीर पेया, वलेहि दुद्धटि दुद्ध विगइगया ॥

दख्ख बहु अप्प तंदुल, तच्चुन्नं बिलसहिअ दुद्धे ॥ ३२ ॥

शब्दार्थ—द्राख नाखीने रांधेलुं दूध पयसाडि, बहु चोखा नाखीने रांधेलुं दूध खीर, थोडा चोखा नाखीने रांधेलुं

પેયા, આટો નાંખીને રાધેલુ અવલેહિકા અને સ્વટાસ નાંખીને રાધેલુ દૂધ દુદ્ધટ્ટિ એ પાંચ દૂધના નિર્વીઆતા જાણવા ॥૩૨॥

વિસ્તારાર્થ - પ્રથમ દૂધના પાંચ નિર્વિયાતા થાય તે કહે છે એક ડાઘ અને ટોપરાદિક નાંખીને દૂધ રાધ્યુ હોય તેને પચસાની કહીયે, વીજું ઘણા ચોખા નાંખીને દૂધ રાધ્યુ હોય તેને સ્વીર કહીયે, ત્રીજુ અલ્પતંદુલ એટલે થોડા ચોખા નાંખીને દૂધ રાધ્યુ હોય તેને પેયા કહીયે, ચોથુ તે ચોખાના ચૂર્ણે કરી સહિત એટલે તે ચોખાનો આટો લોક જાપાયે ફૂકરણુ કહે છે, તે નાંખીને, દૂધ પચાવ્યુ હોય, રાધ્યુ હોય તેને અવલેહિકા કહીયે, પાંચમુ સ્વટાસ રસ કરી આઠ કાજી પ્રમુખ સ્વટાસે સહિત દુધ ઝળું કરે, અથવા એ લોક જાપાયે દૂધમાં સ્વટાસ હોય, તેમાં એને ફેવરી કહે છે, અથવા ત્રણ દિવસ પ્રસૂત ગોદુધ બલહી બલહટા તે દુદ્ધટ્ટી કહીયે, એ પાંચ દુધના વિકૃતિગતા એટલે નિર્વિયાતા જાણવા, જેદાતરે, એના વીજા ઘણા જેદો થાય છે ॥ ૩૨ ॥

હવે ઘૃતવિગ્ન તથા દહીવિગ્નના પાંચ પાંચ નિર્વિયાતા કહે છે

निभंजण-निर्भेजण

वीसंदण-विस्पंदन

पक्कोसहितरिय-पक्वौषधितरित

किट्टि-कीटुं

पक्कघयं-पाकुं घृत

दहिए-दहीने विषे

करंब-करंबो

सिहरिणी-शिखंड

सलवणदहि-लवणसहित दधि

घोल-घोलेलो

घोलवडा-घोलवडां

निभंजणवीसंदण, पक्कोसहितरिय किट्टि पक्कघयं ॥

दहिए करंब सिहरिणि, सलवणदहि घोल घोलवडा ॥३३॥

शब्दार्थः—निर्भेजनघृत, विस्पंदनघृत, पक्वौषधितरित, कीटुं, अने पाकुं घी. ए पांच निवियाता घी विगइनां जाणवा. दहीमां कूर मेळवीने कीधेलुं ते करंबो. दहीं खांड नाखी मथन करेलुं ते शिखरिणी. लूणनां कण नाखीने मथेलुं दहीं ते लवणसहित. लुगडांथी छाणेलुं ते घोळेलुं दहीं. दहींना घोळयुक्त वडां करवां ते घोलवडां. ए पांचनिवियाता दहींना जाणवा.

विस्तारार्थः—एक पक्कान्न तड्या पठी उतर्युं जे बलेलुं घृत तेने निभंजण एटले निर्भेजन घृत, पक्कान्ननुं तलण घृत कह्मीये, बीजुं दहींनी तरी अने धान्यनी कणक बेहु एकठा मेळवीने

નીપજાઘ્યુ જે દ્રવ્ય વિશેષ તે કુહારી શ્વેતિ જાપા સપાદલક દેશ પ્રસિદ્ધ તે ત્રિસંદન ઇટલે
 વિસ્પદન કહીયે, ત્રીજુ પમ્વોપવિતરિત ઇટલે ઔષધિને ઘૃત સાથે પચાવીયે તેની ઉપર જે ઘૃતનો
 તરિકા વલે ઠે, એવુ કૂરિયા સરિહુ ઘૃત પચીને થાય, તે ઘીની ઉપરલી તરી કહીયે, ચોથુ ઘૃતનો
 મેલ ઉતરે તેને ઘૃતનો મેલ તે કીટુ કહીયે, પાંચમુ પાકું ઘૃત તે ઔષધિયે પચાવેલુ ઘૃત જાણવું,
 સ્વયર આમલાદિક ગ્રાહ્ય પ્રમુખ ઔષધિયે કરી પચાવ્યું હોય તે જાણવું એના જ્ઞેદાતર ઘણા થાય

હવે દહીંના પાંચ નિવિયાતા કહે ઠે પ્રથમ દહીંને ત્રિપે ઉદન ઇટલે કૂર એકલુ મેલવીને
 કીધુ તે દધિ સીધોરો શ્વેત્યાદિ લોક જાપાયે કહે ઠે, તેને કરવો કહીયે, બીજુ સ્વાદ નાચીને
 હાથથી મચન કરેલુ દહીં તથા સ્વામ્યુક્ત વાંધેલુ દહીં તેને શિશ્વરિણી કહીયે, ત્રીજુ લૂણના કણ
 નાચીને મથેલુ વસ્ત્રે અણગદ્યુ જે દહીં, તે લવણ સહિત દધિ કહીયે, ચોથુ લુગમથી ઠાળેલું
 મથેલુ દહીં તેને ઘોલેલું દહીં કહીયે, પાંચમુ દહીંના ઘોલયુક્ત વટક કરવાં કાજીવમાં, દહીવમાં
 તથા દહીં ઠાળીને તપાવે, પઠી માહે વમાં નાંચે, તેને ઘોલવમાં કહીયે, શ્વેત ત્રિવેકીને ઇટલુ

વિશેષ કે જિહાં વિદલયુક્ત કરવું પડે, તિહાં દહીં તથા ઢાસ જે વઢામાંહે નાંખવી હોય તેને ઝૂણ કરી નાંખીયે તેવારે શ્રાવકને ઝઢૂણ કરવા યોગ્ય થાય, અન્યથા ઘોલવઢાં બાવીશ અઝઢ-
દયમાં ગણાય તે ઝઢૂણ કરવા યોગ્ય નથી. અકલ્પનીય જાણવાં ॥ ૩૩ ॥

હવે તેલ તથા ગોલ વિગડના પાંચ પાંચ નિવીયાતાં કહે ઢે.

તિલકુટ્ટિ-તિલવટ

પકુસહિતરિય-પકૌપધિધી

સકર-સાકર

સંડ-સાંડની

નિખંજળ-નિર્ઢંજળ

તરિતેલ

ગુલવાળય-ગોલવાળી

અધકલ્લિય-અરધો કલ્લેલો

પકતિલ-ઔપધ પકવતેલ

તિલ્લમલી-તેલનીમલી

પાય-ગુલની પાંતિ

ઇલ્લુરસો-શેલડીનો રસ

તિલકુટ્ટિ નિખંજળ, પકતિલ પકુસહિતરિય તિલ્લમલી ॥

સકર ગુલવાળય પાય, સંડ અધકલ્લિય ઇલ્લુરસો ॥ ૩૪ ॥

શબ્દાર્થ—તિલવટ, નિર્ઢંજળ તેલ, ઔપધ પકતેલ, પકૌપધિતરિત તેલ, અને તેલની મલી એ પાંચનીવિયાતા તેલનાં

જાળવા. સાકર, ગલમાણુ, ગોઠની પાતિ, શાઢની સર્વ જાતિ અને અર્ધ કઢેલો શેલડીનો રસ એ પાચનિવીયાતા ગોઠના જાળવા. ॥ ૩૪ ॥

વિસ્તારાર્થ - પ્રથમ તિલ તથા ગોલ કૂટીને શાંતીને એકઠા કરિયે, તે તિલવટ કહીયે, વીજું તલ્યા પમ્વાન્નથી જતરેલુ ઢાંજેલુ વઢેલુ તેલ એટલે પમ્વાન્નનું તલણ જાણવુ, અથવા કેરી પ્રમુશાદિકના સરસોયાદિક તેલ તે નિર્જનજણ એટલે નિર્જન જાણવુ, ત્રીજુ સર્વ ઔષધવાલાં તેલ એટલે લાઢાદિક ઢ્રવ્યથી પકાવેલાં તેલને ઔષધપમ્વ તેલ કહિયે, ચોથુ તેલમાંહે નારાયણાદિક ઔષધી પચાવ્યા પઠી ઔષધ જપર તરી વલે તે પમ્વૌષધિથી તરિત તેલ એટલે પમ્વૌષધિથી વલેલી તરિ કહીયે પાંચમુ તેલની મલી એટલે તેલનો મેલ કીટી જાણવી એ પાંચ નીવિયાતા તેલનાં જાણવા એના પણ જેઢાંતરે ઘણા જેઢો થાય

હવે ગોઠનાં નીવિયાતાં કહે છે એક સાકર મિશ્રી, વીજો ગોલપાણી તથા રાંધેલું ગલમાણુ અશ્વાત્રીજે કરાય છે તે-ઢેશ પ્રસિદ્ધ છે, ત્રીજો ગોલની પાંતિ તે પાઠ્ઠુ જણે કરી શાજાદિક

લેણીયે થૈયે, એને માલવાદિક દેશને વિષે કાકડપાંતિ એમ જાણાયે કહે છે, ચોથો જાંઘની સર્વ-
જાતિ, પાંચમો અર્ધો કઢેલો શુદ્ધ એટલે સેત્રમી તેનો રસ, એ પાંચ નીવિયાતાં ગોલનાં જાણવાં.
એના પળે જ્ઞેદાંતર ઘણા થાય છે. ॥ ૩૪ ॥

હવે કરાવિગણના પાંચ નીવિયાતાં કહે છે.

પૂરિઅતવપૂઆ-એકતાવડી
પુરાય એવડા પુડલા ઉપર
વીજપૂઆ-વીજો પુડલો

તન્નેહ-તેથી અન્ય
તુરિઅઘાણાઈ-ચોથાઘાણાદિક
ગુલહાણી-ગોલઘાણી

જલલપ્પસિય-જલ્લાપસી
પંચમો-પાંચમું

પૂત્તિકયપૂઆ-નિવીઆતું
પોતું દેડ કરેલો પુડલો

પૂરિઅતવપૂઆ વીય, પૂઆ તન્નેહ તુરિય ઘાણાઈ ॥

ગુલહાણી જલલપ્પસિ, ય પંચમો પૂત્તિકયપૂઆ ॥ ૩૫ ॥

શબ્દાર્થ—એક તાવડો પૂરાય એવડા પૂડલા ઉપર વીજો તલ્લો તે, ત્રણ ઘાણ તલ્લા પછી ચોથો ઘાણ તલ્લો તે, ગોલ

ધાળી, જલલાપસી અને પોતુ દડને કરેલો પુડલો એ પાંચ નિવીયાતા જાણવા ॥ ૩૫ ॥

વિસ્તારાર્થ - પૂરયો એટલે ઢાંચ્યો સર્વ તાવનો ઢે જેણે એવા પૂરુજા ઉપર વીજો પૂરુજો તલી કાઢીયે, તે વીજો પૂરુજો નીચીયાતો જાણવો, એટલે ઘૂતાદિકે પૂરિત એવો જે તવો તેને ત્રિષે એક પૂપે કરી પૂરયો સમસ્ત તવો તેહમાં એકવાર તલી, તલી તેહિજ પૂષિકાદિક પર્વટકાદિકે અપૂરિત સ્નેહ એવા તવામાં વીજો વાર તથા ત્રીજી વાર દેખવીન તલી કાઢીયે જે પમ્વાન, તે નિવીયાતુ જાણવું

વીજુ તેથી અન્ય એટલે ત્રણ ઘાણ તલી કાઢ્યા પછી ઉપરાંત વીજુ ઘૂત દેખવ્યું નથી એવું જે તવામાહેલું મૂલ્યુ ઘૂત તે માહે તલ્યા જે ચોથા ઘાણવા આદિક તે સર્વ વીજું નીવીયાતુ જાણવું, તથા ત્રીજું ગોલધાળી કરવી, તે ત્રીજું નિવીયાતુ જાણવું

ચોથું સુકુમારિકાદિક કાઢ્યા પછી એટલે પમ્વાન તલી કાઢ્યા પછી ઉધૂત જે ઘૂતાદિક એટલે વધેલું જે ઘૂતાદિક તેણે કરી ચરફેજો જે તવો તેને ત્રિષે પાણી સાથે રાંધાં એવી જે લાપસી

મહૂનું ઝરણ ગોલનું પાણી ઘૃતાદિકે ઝેલીને સીજવે છે, એને મરુદેશે પ્રસિદ્ધપણે લાપસી તથા લહગટુ કહે છે, તે જલલાપસી નિવીયાતું જાણવું. એટલે તાવમીની ચીકટ ટાલવા સારું માંહે લોટ નાંચી પાણી સાથે લાપસી કરીયે તે જાણવી. પાંચમું પોતકૃત પૂરુલો તે ઘૃત તેલે સ્વરખેલા એવા સ્નેહદિગ્ધ તવાને વિષે ગુમાદિકનું પોતું આપી ગદ્યા પુના કરે છે, એટલે પશ્વન્ન તદ્યા પછી સ્વરહ્યા તાવના માંહે ગોઝાદિકનું પોતું દેશને પુરુલો સીજવીયે તે નિવીયાતું જાણવું ॥ એ ઠ જઠ વિગયનાં ત્રીશ નિવીયાતાં કહ્યાં.

જિહાં ઘી અને તેલમાં પાણીનો જાગ આવે તે નીવિયાતાં તદ્યા ચણાદિ સર્વ જાણવાં, અને જે કમાશમાંહેથી ઘી તથા તેલ ઉપર ફરી વલે નહી, ચિલમિલાટ ન થાય એવું તઢેલું હોય, તે પણ વિગયાતું નહી કહેવાય. ઇત્યાદિક પરંપરાગત લેવાનો વિચાર વહુ પ્રકારે છે, તે ગઢસમાચારીગત પ્રસંગથી યોગાદિકમાંહે કલ્પાકલ્પ વિજ્ઞાને લેવીયે ટૈયે.

લહચૂઈ, પૂપિકા, પોતકૃતપૂપક, વેરુમી, તદ્દિનકૃત કરંબ, ઘોલ, ફૂલ, વધારિત પૂરણ, વધા-

रिका, पटीरमी, मथित अगलित तक्रादिक, 'कस्मिन्नपि योगे' कोइ पण योगने विषे न कट्पे
अनेरी योग विना निवीमा कट्पे

लहिगड्डु, ठोठरा, वधारिक वमां, धारवमां, साज्यपक्क खीचमी, सेवतिका, वधारित चण-
कादिक उत्तराध्ययन योगने विषे आचाराग मध्यगत सप्तसप्तकाध्ययनने विषे चमरोद्दशक
अनुज्ञा यावत् जगवतीयोगने विषे न कट्पे, बीजा सर्व योगमध्ये कट्पे

अने पढोगरी, फूकरण, उकलधुं, वाशी करव, तिलवटी, कुट्टर, निवीयातां, विगइ, गाठीया
ना धारा, दलिया, गुदविना मगीयादि, औषधादि, मोदक, पेटक, खन्ना, सिता, वरसोला, वासी
गुरुपाक, गुदपाक, वगर तत्यां कांकरियां, अनुत्कालित इक्षुरस, दिनत्रयावधि प्रसूत गोडुग्ध,
बलहट्टी, अगाराथी उत्तारी आज्यादि मिश्रित पाठला दिवसनी पचावेली तिलवटी, पर्यटकादि,
गुन्नादिके मिश्रित न करेली तिलवटी, इत्यादिक नीवीयातां श्रीआवश्यक, दशवेकालिक, उत्तरा-
ध्ययनादि सर्व योगने विषे प्राय कट्पे एवो विचार प्रसंगथी जाणवा माटे लख्यो ठे ॥३५॥

હવે ગિહ્વસંસઠેણં એ આગારથકી નીચીના પચ્ચરકાણમાંહે જે નીચિયાતાં સાધુને કર્ણે,
તે સંસૃષ્ટ દ્રવ્ય કહીયે, તે સંસૃષ્ટ દ્રવ્ય જાણવાને કહે છે.

દુદ્ધ-દૂધ
દહી-દહીં
ચરંગુલ-ચાર આંગલ
દવગુડ-નરમગોલ

ઘય-ઘૂત, ઘી
તિલ્લ-તેલ
ઁગ-ઁક

મત્તુવરિં-ભાત ઉપર
પિંડગુલ-ફાઠોગોલ
મરુલ્લનાણં-મસલ્યું

અદામલયં-આર્દ્રામ્લક
ય-વલી
સંસઠ્ઠં-મિશ્ર

દુદ્ધદહી ચરંગુલ, દવગુડ ઘયતિલ્લ ઁગમત્તુવરિં ॥

પિંડગુલ મરુલ્લનાણં, અદામલયં ચ સંસઠ્ઠં ॥ ૩૬ ॥

શબ્દાર્થ—દૂધ અને દહિ ભાત ઉપર ચાર આંગુલ હોય તથા ઢીલો ગોલ, ઘી અને તેલ એ ત્રણ ભાત ઉપર ઁક આંગલ હોય તેમજ કઠેળ ગોલથી મસલેલા ચૂરમાદિકમાં પીલુના શ્વેત સરસા ગોલના કકડા હોય તો તે સંસૃષ્ટ કહેવાય. તે નીચિયાતામાં કર્ણે છે. ॥ ૩૬ ॥

વિસ્તારાર્થ:-દુગ્ધ અને દધિમાહે કૂર પ્રમુખ નાંખીયે એટલે દૂધ દહીં મિશ્રિત કુરાદિક
 હોય, તે જો દૂધ તથા દહીં કુરથી ચાર અંગુલ ઉપર ચમે તેને સસૃષ્ટ દ્રવ્ય કહીયે, તે નીચિયાતુ
 નીચીમાં કઢપે એટલે જાત રોટી ઉપર દૂધ, દહીં, ચાર અંગુલ પ્રમાણ ઊંચુ ચમયું હોય, તો
 નીચીપ્રમુખ માહે સાધુને કઢપે અને ચાર અંગુલથી અધિક પાચ આદિક અંગુલના પ્રારંભથી
 જેવારે ઊંચુ ચમે, તેવારે તે વિગડ જાણવું માટે તે ન કઢપે

અને દ્રવ્યગોલ એટલે ઢીલો નરમ ગોલ અને ઘૂત તથા તેજ એ ત્રણે ડ્યા સુધી જત્ત જે જાત
 અથવા રોટી તે ઉપરે એક અંગુલ પ્રમાણ ઊંચા ચઢ્યાં હોય ત્યા સુધી સસૃષ્ટ દ્રવ્ય કહેવાય,
 એટલે નીચિયાતુ કહેવાય, તે લેવું કઢપે અને વીજા અંગુલથી પ્રારંભીને ઊંચા ચમના દેખાય, તેવારે
 વિકૃત દ્રવ્ય એટલે વિગડદ્રવ્ય જાણવાં, તે લેવાં કઢપે નહી

પિરુગોલ એટલે કાઠા ગોજ સાથે મસદ્યું જે ચૂરમુ પ્રમુખ તેમાંહે આર્દ્રમ્જક
 એટલે શણ પીલૂના મહોર તે સમાન નહાના કળીયાના જેવા પ્રમાણવાલા એવા ગોલના વહુ

खंरु रहे, तो पण तेने वली संसृष्ट द्रव्य कहिये. ते नीवीयातामांहे लेवा कटपे परंतु एथी महोटा खंरु गोलना रहे तो ते विकृतिगत जाणवा, ते कटपे नहीं ॥ ३६ ॥

हवे वली एहिज नीवियातानुं स्वरूप दर्शाववा कांश्क विशेष कहे ठे.

दव्व-द्रव्य चोखा प्रमुखे
हय-हणी
विगइ-विगइने
विगइगयं-निवियातु

पुणो-वली
तेण-ते माटे
तं-तेने
हयंदव्वं-हतद्रव्य

उद्धरिए-उधर्यापछी
तत्-ते
तम्मिय-ते उतर्या पछी
उक्किट्टदव्वं-उत्कृष्टद्रव्य

इमं-एम
च-अने
अन्ने-अनेरा कहे ले,

दव्वहयविगई विगइ-गयं पुणो तेण तं हयं दव्वं ॥

उद्धरिए तत्तंमिय, उक्किट्ट दव्वं इमं चन्ने ॥ ३७ ॥

शब्दार्थ—शालना चोखा विगेरेथी निर्वार्य करेली शिरादिक विगइ तथा चर्मिकादिके कराने हणी एवी जे घृणादि

विगड ते विकृतीगत कहेंनाय. वली भात विगेरेयी हण्डु एउ जे विकृतिगा ते हतद्रव्य कहेंनाय तथा तावडापायी सुव-
डी काडी लीधा पठो वधेलु टाडु थयेलु जे घी तेमां नाखेला लोटने हलायीने करीये ते उत्कृष्ट द्रव्य कहेंनाय एम बीजा
आचार्य कहेंने. ॥ ३७ ॥

विस्तारार्थ.-द्रव्य जे कलम शाली चोखा प्रमुख तेणे हणी निर्वीर्य करी एवी जे क्षीरा-
दिक विगड तथा कणिकादिके हणी एवी जे घृतादिक विगड तेने विकृतिगत एटले नीवियातु कहिये
ते कारण माटे वली ते तदुलादिके हण्युं एवं जे विकृतिगत तेने द्रव्य कहिये. पण विगय तथा
निविगय न कहिये. तथा सुकुमारिकादि तावना माहेयी उद्धरया पठी एटले सुकुमारिकादि
काहानी लीधा पठी उगरेछुं जे घृत ते टाहानुं यया पठी तेमा लोट नाखीने हलाविये ते घृत
तावना हेठो उतारया पठी उत्कृष्ट द्रव्य कहेंनाय एटले निविगय जाणवु एम अनेरा आचार्य
कहे ठे. इति गार्थार्थ.-

इहा ज्ञावार्थ ए ठे जे अन्न प्रमुख द्रव्ये विगडना पुजल हणया, तेवारें विगयनो स्वाद

फरी गयो, तेथी ते नीवीयातुं कहेवाय. परंतु विगड न कहेवाय, एटला माटे ते नीवीना पच्चस्काण वालाने लेवी कटपे.

अने सुकुमारिकादिक सुखमीने तावमामांहेथी काढया पठी उगखुं जे घृतादिक तेने विषे चूला उपर ठेते अग्निसंयोगथी तपे थके तेमांहे क्षेपव्युं जे कणिकादिक दल प्रमुख तेने उत्कृष्ट द्रव्य कह्हीये, ते विकृतिगत जाणवुं. ते केम के ? चूरिम पूर्वे कमाह विगड थड जग्न कणिका कीधी ते ऊष्ण घृत गोल परस्परे द्रव्य हत थडने पठी ते कणिका क्षेप करी मोदक बांध्या एवुं जे चूरमादिक ते विकृतिगत जाणवुं, पण विगड समजवी नहि, एनुं नाम उत्कृष्ट द्रव्य जाणवुं. एम कटलाएक आचार्य कहे ठे. नामांतरे गीतार्थान्निप्राये तो एम के जो चुट्टहाना माथाथी उतरथा पठी शीत थया केने जे कणिकादिक क्षेपवीये, ते तथाविध पाकान्नावथी विकृतिगत कह्हीये, अन्यथा परिपक्व विशेष थये द्रव्यगत कह्हीये, पण विगड तथा निर्विकृतिक न कह्हीये, एवुं व्याख्यान प्रवचनसारोद्धारवृत्तिना अन्निप्रायथी लख्युं ठे, पण तिहां एम कखुं ठे, जे सुधिये

જલી પરે વિચારું, જે માટે નિર્વિકૃતિક અનેક જેદે છે તે વહુશ્રુતની આચરણા પરપરાથી
જાણવાં ॥ ૩૭ ॥

હવે કેદલીએક વસ્તુના નામ ઉત્તમ દ્રવ્ય કહ્યાં છે, તે દેખામે છે

તિલ-તેલથી	રાયણ-રાયણ	ડોલીતિહાઈયા-ડોલી તેલ	સરસુત્તમદ્રવ્ય-સરસઉત્તમદ્રવ્ય
સકુલિ-સાકલી	અચાઈ-આચાદિક	આદિ	લેવકડા-લેપકૃત
વરસોલાઈ-વરસોલાં કહીયે	દરુલવાળાઈ-દ્રાલવાળીપ્રમુલ		

તિલ સકુલિ વરસોલાઈ, રાયણંવાઈ દરુલવાળાઈ ॥

ડોલિ તિહાઈયા, સરસુત્તમ દ્રવ્ય લેવકડા ॥ ૩૮ ॥

શબ્દાર્થ—તલસાંકલી, વરસોલા વિગેરે, રાયણ, કેરી, દ્રાલવાળિ વિગેરે, ડોલીયા વિગેરેનાં તેલ એ સર્વને સરસ
ઉત્તમ દ્રવ્ય કહેવાય અથવા લેપકૃત દ્રવ્ય પણ કહેવાય. ॥ ૩૮ ॥

विस्तारार्थः—तेलथी नीपनी एवी तिल सांकली तथा खारेक, टोपरां, सिंगोमां प्रमुखना होलीना हारमा तेने वरसोलां कह्ये, अने आदिशब्दथकी साकर खांरना विकार साकरीया पापरु, नालिकेर, खांर, कातली. पाक, सर्व मेवा प्रमुख, तथा रायण आंवादिक एटले आम्ना-दिक फल सर्व अचित्त करयां पाकादिके नीपजाव्यां मधुकादिकनां, नालिकेरादिकनां, द्राखवाणी प्रमुख, नालेरवाणी प्रमुख मोली, तेल, आदि शब्दथकी नालिकेर, सरसव प्रमुखनुं तेल तथा एरंरु प्रमुख तेल जाणवुं. अस्कोमादिक मेवा हलवा प्रमुख ए सर्व सरस उत्तम द्रव्य कह्ये तथा एने लेपकृत पण कह्ये. ए नीवीमां कटपनीय जाणवां. ॥ ३७ ॥

हवे ए सर्व पदार्थ कारणे लेवां कटपे, पण सहजपणे रसगृध्रताये लेवां कटपे नहीं, ते कहे ठे.

विगङ्गया—निविद्याता

संसद्धा—संसृष्टद्रव्य

उत्तमद्रव्याङ्—उत्तमद्रव्यादिक

निविगङ्गयंमि—नीवीना पञ्च-

रुखाणने विषे

कारणजायं—कारण

भुतुं—भूकीने

कप्पंति—कल्पे

न—नहि

भुतुं—भोगवतुं, लेवुं

जं—जे

वुत्तं—कहुं ले

विगड्गयासंसडा, उत्तम दवाइ निविगड्यंमि ॥

कारणजायं मुत्तुं, कप्पंति न भुत्तुं जं वुत्तं ॥ ३९ ॥

शब्दार्थ—विगड्गयी उत्पन्न थयेला, ससृष्ट अने उत्तम द्रव्यादिन नीवीना पञ्चस्काणपा कारणने मूकीने खावु न कल्पे
अर्थात् कारणे खवाय कारण कहु छे के. ॥ ३९ ॥

विस्तारार्थ—एक विकृतिगता एटले दूध प्रमुख विगड्गयी उत्पन्न थया जे नीवीयाता जे
सख्याये त्रीश पूर्वे कह्या ठे ते बीजा ससृष्ट द्रव्य जे करंवादिक, मगढल, पापनी पिंमादिक,
त्रीजा उत्तर द्रव्यादिक ते तिलसाकली, साकर, मेवादिक सरसोत्तम द्रव्य जे पूर्वे कही आख्या
ते ए त्रण प्रकारनी वस्तु ते नीवीना पञ्चस्काणने विषे कोइ कारणजात एटले पुष्टालवन विशेष
प्रयोजनरूप वातादिक कारण मूकीने, साधुने जोगववु लेवु नही कल्पे. जेने जावजीव सुधी
ठ विगयना पञ्चस्काण होय, किंवा तथाविध विशेष तपे उजमाल होय, किंवा वैयावच्च करवाने

જીજમાલ હોય, જ્ઞાનાદિકનો ઉદયમી હોય, તેવારે શરીરે ગ્લાનાદિક નિમિત્તે ઔષધાદિક કારણે લેવાં કદપે, અન્યથા કારણવિના લેવાં કદપે નહીં. જેમાટે કહ્યું છે, તે આગલી ગાથાએ કહે છે. ॥ ૩૯ ॥

વિગડં-વિગડપ્રત્યે

વિગડ-નરકાદિ માઠી ગતિ

મીઓ-વીહતો

વિગડગયં-નિવીયાના

જો-જે

અ-વલી

મુંજણ-સાધુ

સાહુ-સાધુ

વિગડસહાવા-વિકૃતિસ્વભાવ

વલા-વલાત્કારે

નેઈ-પહોંચાડે

વિગડં વિગડ મીઓ, વિગડગયં જો અ મુંજણ સાહુ ॥

વિગડ વિગડ સહાવા, વિગડ વિગડં વલાનેઈ ॥ ૪૦ ॥

શબ્દાર્થ—વિગડને અને વિગડમાં રહેલા ક્ષીરાદિકને નરકાદિ વિરુદ્ધ ગતિથી ભય પામતો જે સાધુ ભક્ષણ કરે છે, તો વિકાર પમાડવાના સ્વભાવવાળી વિગડ તે સાધુને વલાત્કારે માઠી ગતિ પ્રત્યે પહોંચાડે છે. ॥ ૪૦ ॥

વિસ્તારાર્થ - દૂધ પ્રમુખ જે વિગટ છે તે પ્રત્યે અને વિકૃતિ ગત જે ક્ષીરાદિક ત્રિવિધ દ્રવ્ય
 નીવીયાતા કહ્યા છે તે પ્રત્યે વિગતિ એટલે વિરુદ્ધગતિ તે નરક, તિર્યચ, કુદેવ, કુમાણસત્વરૂપ
 જે માઠી ગતિયો છે તેનાથકી જોતી રાખતો એટલે વીહતો અથવા સયમ તે ગતિ અને તેનો પ્ર-
 તિપક્ષી જે અસયમ તે વિગતિ જાણવી તેવી વિરુદ્ધગતિયકી વીહતો એવો જે વહી સાધુ તે જુએ
 એટલે સ્વાય તે સાધુને વિગટ તે વિગતિ જે નરકાદિકની વિરુદ્ધ ગતિ તેને વિષે વલાત્કારે એટલે
 તે સાધુ જો પણ દુર્ગતિમાં જવાને નથી વાઠતો તો પણ વલાત્કારે તેને માઠી ગતિ પ્રત્યે પહો-
 ચામે તે વિગટ કેહેવી છે ? તો કે વિકૃતિ સ્વજ્ઞાવ, એટલે વિકાર ઉપજાવવાનો છે સ્વજ્ઞાવ
 જેને એવી છે કેમ કે એ વિકૃતિ તે અવશ્ય શબ્દાદિક કામજોગને વધારે એવી છે, માટે કારણ
 વિના વિગયાદિક ન લેવાં, અને શ્રાવકને પણ નિર્વી પ્રમુખને પચ્ચસ્કાણે કોઈ મહોટા કારણ
 વિના તથા વિશેષ તપ વિના નીવીયાતા લેવા કહ્યે નહિ, એનો વિસ્તાર શ્રીઆવશ્યકનિર્યુક્તિની
 વૃત્તિથી તથા પ્રવચનસારોદ્ધાર નીવૃત્તિઆદિક ગ્રંથથી જાણવો અહીં સક્ષેપ માત્ર લખ્યો છે ૪૦

હવે ચાર અજ્ઞદ્ય વિગય છે, તેના ઉત્તરજ્ઞેદ કહે છે.

કુત્તિય-કુતાં વગતરાંનું મધ
મચ્છિય-માંચીનું
ભામર-ભમરાનું
મહુ-મધ

તિહા-ત્રણ પ્રકારનું
કઠ-કાષ્ઠ
પિઠ-પિટ્
મજ્જ-મદિરા

દુહા-દે પ્રકારનું
જલ-જલચર
થલ-થલચર
સ્વગ-સ્વેચર

મંસ-માંસ
તિહા-ત્રિધા
ઘયવ્વ-ઘૃતની પેઠે
મરુચ્ચણ-માચ્ચણ
અમરુચ્ચા-અમદ્ય

કુત્તિય મચ્છિય ભામર, મહુતિહા કઠ પિઠ મજ્જદુહા ॥

જલ થલ સ્વગમંસ તિહા, ઘયવ્વ મરુચ્ચણ ચત્ત અમરુચ્ચા ૪૧ દારંદ

શબ્દાર્થ—કુત્તીયું, માંચીનું અને ભમરીનું એમ ત્રણ જાતનું મધ, કાષ્ઠી અને પિટ્થી વનાવેલી મદિરા; વલી જલચર, થલચર અને સ્વેચર જીવોનું એમ ત્રણ જાતનું માંસ અને ઘીની પેઠે ચાર જાતનું માંચ્ચણ એ ચાર અમદ્ય છે. ॥ ૪૧ ॥

વિસ્તારાર્થ:—તિહાં પ્રથમ મધુ વિગયના જ્ઞેદ કહે છે. એક કુત્તાં વગતરાં જંગલ મધ્યે યાય

ઠે તથા વર્ષાકાલે વિશેષ થાય ઠે, તેહનુ મધ, વીજું માણીનુ મધ, અને ત્રીજું જમરાનુ
મધ એવ ત્રણ પ્રકારનુ મધુ એટલે મધ જાણવુ, તથા એક કાષ્ઠ તે ધાતુની પ્રમુખ કાષ્ઠથી મહુના-
દિકથી નીપન્યુ મધ, વીજુ પિષ્ઠ તે જ્વારપ્રમુખના આટાદિકથી નીપની મદિરા એ મધ એટલે
મદિરા તે વે પ્રકારની જાણવી હવે માસના જ્ઞેદ કહે ઠે એક જલચર જીવ જે મત્સ્યાદિક તેનુ
વીજુ થલચર જીવ જે દ્વિપદચતુષ્પદાદિક તેનુ, ત્રીજુ સ્થેચર જીવ જે પક્ષીયાદિક તેનુ, એ ત્રિધા
એટલે ત્રણ પ્રકારનું માસ જાણવુ, તથા ઘૃતવત્ એટલે જેમ ઘૃત, ગાય જૈંય ગામરી અને ઠાલી
એ ચાર પ્રકારે કહ્યુ, તેમ માણણ પણ એહજ ચાર પ્રકારનુ જાણવુ, પણ એટલુ વિશેષ ઠે જે મા-
ણણ ઠે, તે સર્વ ચારે પ્રકારનુ અન્નદયજ ઠે અને ઘૃત જે ઠે, તે ચારે પ્રકારનું જ્ઞદ્ય વિગયમા
કહ્યુ ઠે, જેમાટે વોજ થઈ સ્વટાસે ચલિત રસપણું પામીયે એવી એક મદિરા, વીજુ ઠાસથી બાહેર
નીકલ્યુ એવુ માણણ, ત્રીજુ જીવિત શરીરથી અલગું થયુ એવુ માંસ, રુધિર તેપણ એમજ જાણવુ,
તથા ચોથુ મધુપુનાથી ઉપન્યુ મધુ, એ ચારે પદાર્થોને વિષે અંતર મુહૂર્તમધ્યે અસખ્યાતા વેશ્ઙિય

જીવ ઉપજે, તેમાં માંસપેશી મધ્યે તો પક્ક તથા અપક્ક તથા અગ્નિ ઉપરે પચ્યમાન એવો થકો
પણ તેમાંહે અસંખ્ય બૈદ્રિય તથા પંચૈદ્રિય તથા નિગોદ જીવ અનંતા પણ પોતે પોતાની મેલે ઉ-
પજતા કહ્યા છે, તે માટે એ ચાર વિગય જે છે, તે સર્વથા અન્નદય વર્જનીય કહી છે. એ ત્રીશ
નિવિગશ્નું ઘટું ઘાર પૂર્ણ થયું. ઉત્તર બોલ ૮૦ થયા ॥ ૪૧ ॥

હવે પચ્ચસ્કાણના બે જાંગાનું સાતમું ઘાર કહે છે.

પચ્ચસ્કાણના બે જોડે છે, એક મૂલગુણરૂપ અને બીજું ઉત્તર ગુણરૂપ તિહાં સાધુને મૂલગુણ તે
પાંચ મહાવ્રત અને ઉત્તરગુણ તે પિંકુ વિશુદ્ધ્યાદિક જાણવાં, તથા શ્રાવકને મૂલગુણ તે પાંચ અ-
ણુવ્રત અને ઉત્તરગુણ તે ત્રણ ગુણવ્રત અને ચાર શિક્ષાવ્રત જાણવાં, તિહાં સર્વ પચ્ચસ્કાણાદિક
તેહના જાંગા જે રીતે થાય, તે રીતે કહે છે.

તેમાં સર્વ ઉત્તરગુણ પચ્ચસ્કાણ અનાગતાદિક દશ પ્રકારે પૂર્વે કહ્યાં, અને દેશોત્તર ગુણ પચ્ચ-
સ્કાણ સાત પ્રકારે—તે ત્રણ ગુણવ્રત અને ચાર શિક્ષાવ્રત મલી થાય, તથા વલી એક ઇત્વર અને

વીજુ યાવત્કથિક, એ વે જ્ઞેદે ઉત્તરગુણ પ્રત્યાખ્યાન તેમા સાધુને ઇશ્વરગુણ પચ્ચસ્કાણ તે કાઠક
 અન્નિગ્રહાદિક જાણવા, અને યાવત્કથિક તે પિરુવિશુદ્ધ્યાદિક તથા અન્નિયત્રિતાદિક જે હુર્નિ
 ક્ષાદિકે પણ અન્નગન હોય—જગ ન થાય, તે સર્વ યાવત્કથિક જાણવાં, અને શ્રાવકને તો ઇશ્વર
 તે ચાર શિક્ષાવ્રતાદિક ઠે અને યાવત્કથિક ત્રણ ગુણવ્રતાદિક ઠે તે શ્રાવક વે જ્ઞેદે ઠે, એક
 અન્નિરતિ સમ્પગ્દષ્ટિ તે કેવલ સમ્પગ્દર્શન યુક્ત કૃષ્ણ શ્રેણિકાદિકની પરે જાણવા, અને વીજા
 વિરતિ સમ્પગ્દષ્ટિ, તે વલી વે જ્ઞેદે એક સાન્નિગ્રહી અને વીજા નિરન્નિગ્રહી

તે વલી વિન્નજ્યમાન થકા આઠ જ્ઞેદે થાય, તે કેવી રીતે ? તો કે એક દૂવિધ ત્રિવિધ,
 વીજો દ્વિવિધદ્વિવિધ, ત્રીજો દ્વિવિધ એકવિધ, ચોથો એકવિધ ત્રિવિધ, પાંચમો એકવિધ દ્વિવિધ,
 ઠઠો એકવિધ એકવિધ, એઠ જાગા પાંચ વ્રત આશ્રયો થાય, અને કોઈએક ઉત્તરગુણ માહેલું કોઈએક
 વ્રત લીયે, તે સાતમો જાંગો જાણવો, અને આઠમો જાંગો કોઈ નિયમ માત્ર નજ લીયે તે જા-
 ણવો એ રીતે પુર્વોક્ત પાંચ અણુવ્રતાદિક તેને ઠ જાંગે ગુણીયે તેવારે ત્રીશ જંગ થાય, તેની સાથે

एक उत्तरगुणनो ज्ञांगो मेलवीये, तेवारे एकत्रीश ज्ञांगा थाय, तेनी साथे वली कोइ नियम मात्र
 व्रत न लीये, तेनो एक ज्ञांगो मेलवीये तेवारे वत्रीश जेदे श्रावक सम्यग्दर्शनी शंका कांक्षादि
 रहित अमूढदृष्टिपणे जाणवा. इत्यादिक जेदनी वक्तव्यता बहु ठे, पण इहां मुख्यताये उंगणप-
 चास ज्ञांगा थाय, ते ज्ञांगा गाथाना अर्थे कहे ठे.

मण-मने
 वयण-वचने
 काय-कायाए
 मणवय-मन वचने

मणतणु-मन अने कायाए
 वयतणु-वचन अने कायाए
 तिजोगि-त्रण योग
 सग-सात

सत्त-सात
 कर-करवा आश्रयी
 कार-कराववा
 अणुमइ-अनुमति

दुति जुय-द्विक त्रिक योग
 तिकालि-त्रणकाल
 सीयाल भंग सयं-एकशोने
 सुडतालीश भांगा

मणवयणकायमणवय, मणतणुवयतणुतिजोगिसठासत्त ॥
 करकारणुमइ दुतिजुय, तिकालि सीयाल भंगसयं ॥४२॥

શબ્દાર્થ—મન, વચન અને કાયા, વલી મનવચન, મનકાયા અને વચનકાયા; તેમજ મન, વચન અને કાયા એ ત્રણ યોગ એ સાત ભાગાને કરવા, કરાવવા અને અનુમોદવા. એવા ભેદથી એકવીસ ભેદ થાય. વલી તેને દ્વીક ત્રીક યોગ સહિત કરી ભૂત, ધર્મિણ્ય અને વર્તમાન કાલે કરી ગુણતા એકસો સુડતાલીસ ભાંગા થાય ॥ ૪૨ ॥

વિસ્તારાર્થ.—એક પ્રાણાતિપાતાદિકને મને કરી ન કરું, વીજો વચને કરી ન કરું, ત્રીજો કાયાયે કરી ન કરું, ચોથો મન અને વચને કરી ન કરું પાંચમો મન અને કાયાયે કરી ન કરું, ઠઠો વચન અને કાયાયે કરી ન કરું, સાતમો મન, વચન અને કાયા, એ ત્રણે યોગે કરી ન કરું, એ એક સયોગી સાત જાગા થયા

તે સાત જાંગા કરવા આશ્રયી જાણવા તેમજ સાત જાંગા કરાવવા આશ્રયી જાણવા, અને સાત જાગા અનુમતિ આપવાના એટલે અનુમોદન દેવાના પણ જાણવા.

તે આવી રીતે કે—પ્રાણતિપાતાદિકને એક મને કરી ન કરાવું, વીજો વચને કરી ન કરાવું, ત્રીજો કાયાયે કરી ન કરાવું, ચોથો મન અને વચને કરી ન કરાવું, પાંચમો મન અને કાયાયે

करी न करावुं, ठठो वचन अने कायाये करी न करावुं, सातमो मन, वचन अने कायाये करी न करावुं. ए सात कराववाना ज्ञांगा कहा. हवे सात अनुमोदवाना कहे ठे. एक प्राणातिपा-
तादिकने मने करी न अनुमोडुं, बीजो वचने करी न अनुमोडुं. त्रीजो कायाये करी न अनु-
मोडुं, चोथो मन अने वचने करी न अनुमोडुं, पांचमो मन अने कायाये करी न अनुमोडुं,
ठठो वचन अने कायाये करी न अनुमोडुं, सातमो मन, वचन अने कायाये करी न अनुमोडुं,
ए सात ज्ञांगा अनुमोदन देवाआश्री कहा, एम सात करवाना सात कराववाना अने सात
अनुमोदवाना मली एकवीश ज्ञांगा थया.

हवे छिक त्रिक योग सहित सात सात ज्ञांगा करीये, ते आवी रीते के एक प्राणातिपा-
तादिकने मने करी न करुं, न करावुं; बीजो वचने करी न करुं, न करावुं; त्रीजो कायाये करी
न करुं न करावुं; चोथो मन अने वचने करी न करुं न करावुं; पांचमो मन अने कायाये करी
न करुं, न करावुं; ठठो वचन अने कायाये करी न करुं, न करावुं; सातमो मन, वचन अने

કાયા, એ ત્રણે કરી ન કરું, ન કરાવું, એ કરવા કરાવવા આશ્રી સાત જ્ઞેદ કહ્યા તથા એક
પ્રાણાતિપાતાદિકને મને કરી ન કરું, ન અનુમોદું, વીજો વચને કરી ન કરું, ન અનુમોદું,
ત્રીજો કાયાયે કરી ન કરું, ન અનુમોદું, ચોથો મન અને વચને કરી ન કરું ન અનુમોદું,
પાંચમો મન અને કાયાયે કરી ન કરું ન અનુમોદું, ઠઠો વચન અને કાયાયે કરી ન કરું, ન
અનુમોદું, સાતમો મન વચન અને કાયા, એ ત્રણે કરી ન કરું, ન અનુમોદું, એ સાત જંગ, ન
કરવા, તથા ન અનુમોદવા આશ્રી કહ્યા તથા એક પ્રાણાતિપાતાદિકને મને કરી ન કરાવું, ન
અનુમોદું, વીજો વચને કરી ન કરાવું, ન અનુમોદું, ત્રીજો કાયાયે કરી ન કરાવું, ન અનુમોદું,
ચોથો મને કરી વચને કરી ન કરાવું, ન અનુમોદું, પાંચમો મને કરી કાયાયે કરી ન કરાવું, ન
અનુમોદું, ઠઠો વચને કરી કાયાયે કરી ન કરાવું, ન અનુમોદું, સાતમો મન, વચન અને કાયાયે
કરી ન કરાવું, ન અનુમોદું, એ ન કરાવવા ન અનુમોદવા આશ્રી સાત જંગ કહ્યા એમ સાત ન
કરવા ન કરાવવા આશ્રી અને સાત ન કરવા ન અનુમોદવા આશ્રી તથા સાત ન કરાવવા ન

अनुमोदवा आश्री. एवं सर्व मली द्विकसंयोगे एकवीश जंग थया. तेनी साथे पूर्वोक्त एक संयोगना एकवीश मेलवतां, बहेंतालीश ज्ञांगा थया.

हवे त्रिक संयोगे सात जंग थाय, ते कहे छे. एक प्राणातिपातादिकने मने करी न करूं, न करावुं अने न अनुमोदुं, बीजो वचने करी न करूं, न करावुं अने न अनुमोदुं, त्रीजो कायाये करी न करूं, न करावुं अने न अनुमोदुं, चोथो मन अने वचने करी न करूं, न करावुं अने न अनुमोदुं, पांचमो मने, अने कायाये करी न करूं, न करावुं, अने न अनुमोदुं, छठो वचन अने कायाये करी न करूं, न करावुं अने न अनुमोदुं, सातमो मन, वचन अने कायाये करी न करूं, न करावुं अने न अनुमोदुं, ए त्रिकसंयोगी सात ज्ञांगा थया. ते पूर्वोक्त बहेंतालीश साथे मेलवतां सर्व मली उगणपचास ज्ञांगारूप ते अणुव्रत, गुणव्रत अने अग्निग्रहादिकना जेद उपजे, तेने त्रण काल ते अतीत, अनागत अने वर्तमान, ए त्रण काले करी गुणीये, तेवारे एकशोने सुमतालीश (१४७) ज्ञांगा थाय. माटे जे एटला ज्ञांगा जाणे, ते पञ्चखाणनो कुशल कह्यीये. यदुक्तं ॥

सीयाल जगसयं, जस्त विसुद्धि होइ उवलद्ध ॥ सो खलु पञ्चकाणे कुसलो सेसा अकुसलाय
 ॥ १ ॥ इति ॥ एना विशेषे ज्ञांगा पञ्जगीना श्रावकना व्रत सवधी थाय ते कहे ठे गाथा ॥
 तेरसकोमी सयाइं, चुलसीइ जुयाइं वारसयलस्का ॥ सत्तासीइ सहस्ता, दोय सया तह डुर
 प्रहिया ॥ १ ॥ तेरसे कोमाकोमी, चोरासी कोमी, वारलाख सत्यासी हजार वसे ने वे थाय ए-
 मज नवजगीना नवाणु हजार नवजे ने नवाणु कोमी, उपर नवाणु लाख, नवाणु हजार, नवशे
 ने नवाणु एटला ज्ञांगा थाय. एए ए एए एए एए ए एए एमज एकवीश जंगी तथा जंगण
 पञ्चास जगीना विशेष ज्ञांगा थाय, ते सर्व श्रावश्यकवृहद्वृत्तिथी, तथा दीपिकाथी तथा प्रवच-
 नसारोद्धारवृत्तिथी, तथा श्रावकव्रतजगप्रकरणवृत्तिथी, तथा देवकुलिकायकी जाणवा ते पञ्चका-
 णनो कुशल होय, तेणे विचारवा

हवे ए पञ्चकाणनुज स्वरूप कहे ठे

एयंच-ए वली

उत्तकाले-उक्त काल

सयंच-पोतानो मेळे

मणवयणतणुहिं-मन वचन अने

कायाये करी

पालणियं-पालवा योग्य ते

जाणग जाणग पासि-जाण

अजाण्या पासे

इत्ति-एम

भंग चउगे-चार भांगाने

तिसुअणुण्णा-त्रग भांगाने

विषे अनुज्ञा

एयं च उत्तकाले, सयं च मण वयण तणुहिं पालणियं ॥

जाणगजाणग पासि, तिभंग चउगे तिसु अणुण्णा ॥४३॥ दारं ७

शब्दार्थ—वली ए पचख्खाण कहेला काले लेनार धणीये पोते मन, वचन अने कायाए करीने पालवा वली ते प-
चख्खाण करनार जाण अथवा अजाग तेमज करावनार जाण अथवा अजाण एम चार भांगा थायछे. तेमां प्रथमना त्रग
भागे आज्ञा छे. ॥ ४३ ॥

विस्तारार्थः—ए पूर्वोक्त वली उक्तकाल जे पोरिसीयादिक काल प्रमाण रूप ते पोतानी मेळे
जेवी रीते बोढ्युं होय—यथोक्तरूपे जे जंगदिके लीधुं होय, ते जंगदिके मन, वचन अने का-
याये करी पालवा योग्य ते जाण अजाण्या पासे करे एम जंगचतुष्के एटले चार जंगाने विषे

करे, तेमा पहेला त्रण ज्ञागाने त्रिपे अनुज्ञा एटले आज्ञा ठे, एटले ए पञ्चस्काणने करवा करा-
ववा रूप चलनगी थाय ते कहे ठे एक पञ्चस्काणनो करनार शिष्य पण जाण होय, अने बीजो
पञ्चस्काण करावनार गुरु पण जाण होय, ए प्रथम जग शुद्ध जाणवो बीजो पञ्चस्काण कराव-
नार गुरु जाण होय अने पञ्चस्काण करनार शिष्य अजाण होय, ए बीजो ज्ञागो पण शुद्ध जा-
णवो बीजो पञ्चस्काण करनार शिष्य जाण होय अने पञ्चस्काणनो करावनार गुरु अजाण होय
ए बीजो ज्ञागो पण शुद्ध जाणवो चोथो पञ्चस्काण करनार शिष्य अने पञ्चस्काण करावनार
गुरु, ए वेहु अजाण होय, ते चोथो ज्ञागो अशुद्ध जाणवो ए रीते चार ज्ञांगामांहेथी त्रण ज्ञागे
पञ्चस्काण करवानी आज्ञा ठे, अने चोथा ज्ञांगाने त्रिपे आज्ञा नथी ॥ ए मूलगुण, उत्तरगुणरूप
पञ्चस्काणनु सातमुं द्वार थयुं उत्तर जेद व्याशी थया ॥ ४३ ॥

हवे पूर्वोक्त जगादिके विचारीने पण जेम सयमयोग हीन थाय नही, ते रीते पञ्चस्काण कीधु
थकुं पण ठ प्रकारनी शुद्धिये करी सफल थाय, माटे पञ्चस्काणनी ठ विशुद्धिनु आवमुं द्वार कहे ठे

फासिय-फरस्युं
पालिय-पाळ्युं
सोहिय-शोभाव्युं

तिरिय-तीर्युं
किट्टिय-कीर्त्युं
आराहिय-आराध्युं

छ सुद्धं-छ प्रकारे शुद्ध
पच्चख्खाणं-पच्चख्खाणं
विहिणोचियकालि-विधि ए क-

री उचित वेलाये
जंपत्तं-जे प्राप्त थयुं

फासिय पालिय सोहिय, तिरिय किट्टिय आराहिय छ सुद्धं ॥
पच्चख्खाणं फासिय, विहिणोचिय कालि जंपत्तं ॥ ४४ ॥

शब्दार्थ—फरस्युं, पाळ्युं, शोभाव्युं, तीर्युं, कीर्त्युं अने आराध्युं, ए छ प्रकारे शुद्ध एवं पच्चख्खाण फल आपनारुं थाय छे. तेमां प्रथम विधि प्रमाणे योग्य काले जे पच्चख्खाण लीधुं ते फरस्युं कहेवाय. ॥ ४४ ॥

विस्तारार्थः—एक फासित एटले पच्चख्खाण फरस्युं, बीजुं पालित एटले पच्चखाण पाळ्युं, त्रीजुं शोन्नित एटले पच्चख्खाण शोभाव्युं, चोथुं तीर्ण एटले पच्चख्खाण तीर्युं, पांचमुं कीर्तित एटले पच्चख्खाण कीर्त्युं, ठठुं आराधित एटले पच्चखाण आराध्युं ए ठ प्रकारे शुद्धे करी शुद्ध एवं पच्चख्खाण, फलदायक होय. हवे ए ठ विशुद्धिना अर्थ कहे ठे.

तिहा प्रथम सम्यक् प्रकारे विधिये करी उचित काले एटले उचितवेलाये जे पञ्चखाण प्राप्त ययु एटले सूर्योदयथी पहेला पञ्चखाण उचितकाले जे पाम्युं, एटले जे पञ्चखाण कीधुं, ते यावन्मात्र जेटला काल लगण ग्रहण कखु, तावन्मात्र तेटला काल लगे पहोचाम्वुं तेने फरव्यु कह्ये ॥ ४४ ॥

पालिय-पार्यु

पुणपुण-वारवार

सरिय-सभार्यु

सोहिय-शोभाप्यु

गुरुदत्त-गुर्वादिकने दइने

सेस-शेष

भोयणओ-भोजन लेवा यकी

तिरिअ-तीर्थु

समहियकालो-समधिक काल

किट्टिय-कीर्त्यु

भोयणसमय-भोजनना समयने

सरणा-सभारवु

पालिय पुणपुणसरियं, सोहिय गुरुदत्त सेस भोयणओ ॥

तिरिय समहिय कालो, किट्टिय भोयण समय सरणा ॥ ४५ ॥

शब्दार्थ—करेला पञ्चखाणने वारवार सभारवु ते पाल्यु कहेवाय, गुरुने आप्पा पडी वाकीनु पोते जमवु ते शोभा-

વ્યું કહેવાય. ધારેલા કાલથી કાંઈક અધિક કાલ ગયા પછી પચ્ચરુલાણ પૂર્ણ કરે તે તીર્થું કહેવાય અને ભોજનના અવસરે કરેલા પચ્ચરુલાણને સંભારવું તે કીર્ત્યું કહેવાય. ॥ ૪૫ ॥

વિસ્તારાર્થ:-ત્રીજું જ્યાં લગે પચ્ચરુલાણ પૂરું ન થાય, તિહાં લગે વારંવાર ઉપયોગ દેશ્ને સાવધાનતાયે સંજ્ઞાચું જે મહારે અમુક પચ્ચરુલાણ આજે છે, એ રીતે પચ્ચરુલાણને સ્મરણમાં રાખવું, તે પાચું કહીયે.

ત્રીજું શોખિત એટલે શોખાવ્યું, તે આહારાદિક લાવ્યા હોઈયે તે પ્રથમ ગુર્વાદિકને નિમંત્રી આપીને પઠી શેષ રહ્યું હોય જે ઝોજન તેને પોતે લેવાયકી એટલે પચ્ચરુલાણ કીધું છે તે પૂરણ થયા પઠી તે વસ્તુ લાવી પહેલા ગુરુને આપી પઠી પોતે વાવરે તે પચ્ચરુલાણ શોખાવ્યું કહીયે. ચોથું સમધિકકાલ તે પચ્ચરુલાણનો કાલ પૂર્ણ થયા પઠી પણ થોડો અધિક કાલ લગે પચ્ચરુલાણને સબુર કરીને પઠી પચ્ચરુલાણ પારે, તેને પચ્ચરુલાણ તિરિત એટલે તીર્થું કહીયે. પાંચમું ઝોજનના સમયને વિષે ઝોજનની વેલાયે સંજ્ઞારવું જે ફલાણું અમુક પચ્ચરુલાણ હતું, તે આજ મહારું પૂર્ણ

ययु ठे हवे अशन कहं ? आरोयु ? निस्तारु ? इत्यादिक विनय जाणा साचवीने जमवु, तेने पच्चस्खाण कीर्यु कहीये ॥ ४५ ॥

इअ-ए

तु-वली

सदहणा-सदहणा

अणुभासण-अनुभाषण शुद्धि

पडिअरिअ-आचर्यु

अहवा-अथवा

जाणण-जाणवापण

अणुपालण-अनुपालगाथुद्धि

आराहिय-आराध्यु

छ सुद्धि-उ शुद्धि

विणय-विनय शुद्धि

भावसुद्धति-भावशुद्धि छे

एम जाणवु

इअ पडिअरिअं आरा-हियं तु अहवा छ सुद्धि सदहणा ॥

जाणण विणयणु भासण-अणुपालण भाव सुद्धति ॥ ४६ ॥ दारु

इन्दार्य—उपर कहेला सर्व प्रकारे आचर्यु तेने आराध्यु कहेवाय अथवा पच्चस्खाणनी छ शुद्धि छे ते लीया ममा ने करवु, जाणनी पास करवु, गुरुनो विनय करवो, गुरु पोले तेप मनमा बोलवु, कष्ट पडे तो पण भागवु नहि, शकादि दोष राखि रहेवु, ए छ विशुद्धि जाणवी. ॥ ४६ ॥

विस्तारार्थः—ठहुं ए सर्व प्रकारे करी प्रतिचारतं एटले आचरयुं जे पच्चखाण एटले ए सर्व प्रकारे संपूर्ण निश्राये पमारुयुं निराशंसपणे श्री जिनाज्ञा पालन पूर्वक संयमयात्रा निर्वाहक षट्कारण साधनपूर्वक अप्रमादपणे महोटा कर्मक्षयने कारणे थयुं तेने आराधितं एटले आरायुं कहिये. अथवा प्रकारांतरे करी वली पण पच्चखाणनी ठ शुद्धि प्रकारांतरे बीजी ठे ते कहे ठे. प्रथम सम्यग्दर्शनी श्रद्धावंतना मुखथी पच्चखाण करवुं, अने निःशंकता आचारयुक्त शुद्ध सद्वहणा पूर्वक करवुं, एटले करेला पच्चखाण उपर शुद्ध ज्ञाव होय ते सद्वहणा शुद्धि जाणवी. बीजी पच्चखाणने द्रव्य, क्षेत्र, काल अने ज्ञावथी जाणीने तथा मूल उत्तरगुणे जेद जंगादिके जाणीने वली जाणनी पासे पच्चखाण करे, ते जाणवापणुं ए बीजो अधिकार शुद्ध जाणवो. त्रीजी सुज्ञानादिक आचारसंयुक्त अतिचार अविधि रहित गुरुनी पासे वांदणां देवां प्रमुख विनय साचवीने पच्चखाण करवुं, ते विनयशुद्धि जाणवी. चौथी गुर्वादिक कहेता होय ते प्रत्ये आगारादिकनुं पोते ज्ञाखवुं, एटले गुरु पच्चखाण करावे, अने पाठलथो पोते आगार

उच्चरे, ते अनुज्ञापण शुद्धि जाणवी. पांचमी निराशसपणे रूमी रीते पाले, जो विषम ज्ञय कष्ट
 आवी उपजे तो पण दृढ रहे, परंतु पंचरखाण जग न करे, पच्चरखाणथी चूके नहीं, ते
 अनुपालण शुद्धि जाणवी ठही पूर्वोक्त सर्वप्रकारथी निर्जरारूप इहलोक परलोकनी वाठार-
 हितपणे आशंकादि दोषे करी रहित ते नावशुद्धि ठे इति एटले एम जाणवुं ए ठ शुद्धि पण
 समस्त सर्वे पच्चरखाणोने विषे जाणवी एम जगादि विशुद्धिना विस्तारनां बीजक ग्रंथांतरथी
 जाणवां एटले ए आवसु ठ शुद्धिनुं द्वार थयु ॥ उत्तर बोल अट्टाशी थया. ॥ ४६ ॥

इवे पच्चरखाणनुं फल वे प्रकारे थाय, तेनुं नवमुं द्वार-कहे ठे.

पच्चरखाणस्त फल-पच्चरखा	परलोके	तु-बली	दामन्नगमाइ-दामन्नकादि
णनु फल		इहलोए-आ लोक आशी	परलोए-परलोकने विषे
इहपरलोएय-इह लोक तथा	दुविह-वे प्रकारनु	धम्मिल्लाइ-धम्मिल्लादिकनो	

पञ्चखाणस्स फलं, इह परलोए य होइ दुविहं तु ॥
इहलोए धम्मिल्लार्इ, दामन्नगमाइ परलोए ॥ ४७ ॥ दारंए

शब्दार्थ—पञ्चखाणनुं फल आ लोकमां धम्मिल्लकुमारादिनां अने परलोकमां दामन्नकादिकनां दृष्टान्तथी जाणवुं. ४७।

विस्तारार्थः—पञ्चखाणनुं फल ते इह लोक तथा परलोक आश्री वे प्रकारनुं वली होय, तेमां कोइएक प्राणीने इहलोके एज जन्मां तुरत फल आय, अने कोइएकने परलोके एटले परजन्मे फल आय, तिहां आ लोकआश्रयी तो धम्मिल्लादिकनो दृष्टान्त वसुदेवहिंसीग्रंथथी जाणवो, एटले धम्मिल्ले उत्तरगुण पञ्चखाण चारित्ररूप ठ महीना पर्यंत आयंबिल प्रमुख तप कर्युं, तेथी तेहीज जन्मे घणी लब्धि उपनी, शरीरना मल मूत्र सर्व औषधरूप थयां, राजसंपदा जोगवी मोक्षपदवी पाम्यो, अने परलोकने विषे एटले परजन्मां दामन्नकादि प्रमुखना एटले दामनक

नामे व्यवहारीयाना वेदानो दृष्टान्त श्रीआवश्यक निर्युक्तिप्रमुख ग्रथयकी जाणवो एटले पञ्च-
खाण फलनु नवमु द्वार थयु उत्तर वोळ नेवु थया ॥ ४९ ॥

एमा आ ज्ञव आश्रयी पञ्चखाणना फल संवधी धम्मिद्धकुमारादिकनो दृष्टात कह्यो ठे, तेनी
कथा सद्धेपथी लखवी जोश्ये, परंतु ए धम्मिद्धनो रास उपाइ गयो ठे, तेमा एमनी सपूर्ण कथा
घणा सज्जनोने वाचवामा आवी गयेली ठे, माटे आही लखी नथी, जे सज्जनोने वांचवानी अ-
जिजाया होय तेमणे रास वांची लेवो.

अने परजवे दामन्नकादिकने फल थयु ठे ते दामन्नकनो दृष्टान्त संद्धेप मात्रे लखीये ठैये -
राजपुर नगरे एक कुलगर रहेतो हतो, तेनो जिनदास श्रावक मित्र हतो, तेनो संगतथी कोइक
दिवसे साधु पासे गयो, त्यां मत्स्यना मांसनो नियम लीधो, अनुक्रमे दुर्निद थयु, तेवारे घणा
लोक मत्स्याहारी थके शालिकादि पुरुषे वलात्कारे ड्रह समीपे आय्यो, तिहां ते जालमां ना-
खेला मत्स्यने जोशने मूकी आपे एम त्रण दिवस सुधी वलात्कार कराव्यो, तेवारे एक मत्स्यनी

पांख त्रूटी देखी बलात्कारे तेथी निवत्यो, पठी अणसण लेइ मरण पामी राजगृह नगरे शेठनो
पुत्र थयो, दामन्नक नाम दीधुं, ते आठ वर्षनो थयो तेवारे तेनुं कुल मरकीना रोगथी मरण
पाम्युं, उबिन्न थयुं, तेवारे ते दामन्नक कोइ सागरदत्त व्यवहारीने घरे दुःखित थको रह्यो.
एकदा साधुनुं युगल जिहाने अर्थे ते व्यवहारीने घेर आव्युं, तिहां ते बालकने देखीने परस्पर
साधू बोदया जे ए बालक ए घरनो स्वामी थशे, ते प्रहन्नप्रवृत्ति घरना अधीशे जाणी तेवारे अम
र्षपणे करी ते बालकने मारवा ज्ञणी अंत्यजने आप्यो, तेणे अजिज्ञान देखामवा निमित्ते तेनी
टचली अंगुली ह्हेदी परं तेने नीर्विषय ज्ञय देखामी परहो काढथो, पठी ते बालक अनुक्रमे नाठो
थको ते शेठनुं जिहां गोकुल ठे, ते ग्रामे आव्यो, तिहां ते गोकुलना स्वामीये तेने स्वरूपवान् तथा
विनीत देखी पुत्रपणे थाप्यो, यौवन पाम्यो. पठी अनुक्रमे केटलाएक वर्षांतरे तिहां सागर
दत्त शेठ आव्यो, तेणे तेने देखीने उलख्यो, ते वारे कोइ कार्यनुं निमित्त करी लेख लखीने आ
प्यो, तेमां शेठे पोताना पुत्रने लख्युं जे एने विष आपजो. एवो लेख आपी पोताने नगरे

મોકલ્યો, તે શ્રાત થયો થકો ઉદ્યાનમાહે કામદેવના પ્રાસાદે આવી સૂતો, તિહાં વરાર્થિની એવી
શેઠની પુત્રી કામદેવ પૂજવા આવી, તિહા તેણે તેને સૂતો દેહી કાગલમાં પોતાના પિતાના અ-
ક્ષર દેહી કાગલ વાચ્યો, તેમા વિષ દેવાનુ લખ્યું જોશ્ને પોતાનુ નામ વિષા ઠે તેથી તેની શ્વક
થઈ મનમા વિચાર્યું જે મહારા પિતાયે સુદર સ્વરૂપવાનુ જાણી વર મોકલ્યો ઠે, પણ વિષ
દેજો એવુ લખ્યું ઠે તે મહારા પિતા કાગલ લખતાં ઝુલી ગયા ઠે વિષાને સ્થાનકે વિષ લખાઈ
ગયું ઠે, અને કામદેવે પણ મહારા ઉપર પ્રસન્ન થઈને એ વર મુજને આપ્યો, માટે કાગલમાં વિષ
લખ્યુ હતુ, તિહાં વિષા દેજો એમ કન્યાયે અંજન શલાકાયે લખીને પાઠો લેખ તેને ઠેકાણે મૂકી
દીધો અનુક્રમે તે ઘેર આવ્યો, તિહા તરત લગ્ન લેઈ કન્યા પરણાવીને જામાતા કીધો. એવી
વાત સાંજલીને શેઠ ઘરે આવ્યો ક્રોધાયમાન થકો કહેવા લાગ્યો જે માતૃપૂજન નિમિત્તે પાણિ
ગ્રહણ માગલિક વધાવવા જાણી જમાઈને મોકલ્યો, અને શેઠે મારવા સારુ અંત્યજને સંકેત કરા-
વ્યો હતો. હવે તે માતૃપૂજન નિમિત્તે જાય ઘટલામાં વિકાલવેલા જાણી નવપરણીત હતો, માટે

शेठनो पुत्र कहेवा लाग्यो के तमारीवती हुं मातृपूजन करवा जाउंहुं, एम कहीं ते गयो, एट-
लामां वच्चे रस्तामां अंत्यजे तेनो संकेत जाणी ते शेठना पुत्रने जमाइ समजी मारी नांख्यो.
ज्वितव्यताथी बलवत्तर कोइ नथी. पढी ते पुत्रमरणनुं वृत्तांत सांजलीने हृदयस्फोट थइ शेठ
पण मरण पाम्यो. अनुक्रमे घरनो स्वामी दामन्नक थयो. ऋषिज्ञापित वचन अन्यथा न थाय.

अनुक्रमे एकदा पाठले पहोरं पाहरी देतो हतो तेणे एक संगल पाठक गाथा कही. तद्यथा ॥
अणुपुंखमावहंतावि, अन्नढा तस्स बहुगुणा हुंति ॥ सुह दुक्ककम्म फुमंतो, जस्स कयंतो वहइ
परकं ॥ १ ॥ ए गाथानो अर्थ सांजली एक लक्षनुं दान दीधुं, एम त्रण वार गाथा सांजली त्रण
लक्ष दान दीधुं. राजाये ते वात सांजलीने पोतानी पासे तेमाव्यो. पढी सर्व वीतक वात राजा
आगल कही, राजा हर्ष पाम्यो थको तेने नगरशेठनी पदवीये स्थाप्यो. एकदा गुरु आव्या
सांजली वांदवा गयो, तिहां धर्मदेशना सांजली अने पुरातन जव मत्स्य मांस पञ्चखाणादिक
सर्व सांजरीं, बोधिलान्न पाम्यो, धर्मानुष्ठान साचवी देवलोके गयो. तिहांथी महाविदेहमां सुकु-

લમા ઉપજશે, તિહાં વોધિલાજ પામી ચારિત્ર લહી કેવલજ્ઞાન પામી પરંપરાયે મોહસુખ પામશે,
અને કેટલાએક તેહીજ જીવે સિદ્ધિ પામે એ વે પ્રકારે ફલનું નવમું દ્વાર થયું. ॥

ઘટલે સર્વ મૂલગુણ પ્રત્યાખ્યાન સર્વ ઉત્તરગુણ પ્રત્યાખ્યાન તથા અન્નિગ્રહાદિક દેશ
ઉત્તરગુણ પણ હોય, અને શ્રાવકને દેશ મૂલગુણ પ્રત્યાખ્યાન તે અણુવ્રત તથા દેશ ઉત્તર ગુણ
પ્રત્યાખ્યાન તે ગુણવ્રત અને શિક્ષાવ્રત જાણવાં તે વલી વે વે જોડે એક સ્ત્રવર તે અદ્વપકાલિ અના-
ગતાદિ પચ્ચરુલાણ મૂલ ઉત્તર ગુણ પચ્ચરુલાણ અને દેશ ઉત્તરગુણ પચ્ચરુલાણ તે શિક્ષાવ્રતાદિ
તથા દેશે મૂલગુણ પચ્ચરુલાણ અને સર્વેથી ઉત્તરગુણ પચ્ચરુલાણ અને મૂલગુણ ક્રિયારૂપે એવું
પચ્ચરુલાણ ધર્મિભક્તાદિકને જાણવું સ્ત્યાદિક પચ્ચરુલાણના જંગ વિકલ્પ ઘણા છે, તે ગુરુના
વિનયથી જાણીયે, માટે યથાગૃહીત જગે પચ્ચરુલાણ આરાધવાં, તેનું ગમન સંપૂર્ણદ્વારાયે
કહે છે. ॥ ૪૩ ॥

હવે ગ્રંથ સમાપ્તિ અર્થે ગાથા કહે છે.

પચ્ચરુઆણં-પચ્ચરુઆણ તે
ઇણં-ए
સેવિऊण-सेवीने

ભાવેણ-भाव सहित
જિણવર-जिनेश्वर
उद्दिहं-कह्यं छे

પત્તા-पाप्मा
અણંતજીવા-अनंतजीव

સાસય સુરુઅં-शाश्वता सुख
અણાવાહં-अव्यावाध, निरावाध

पचचरुआणमिणं से-विऊण भावेण जिणवरुद्दिहं ॥

पत्ता अणंत जीवा, सासयसुरुअं अणावाहं ॥ ४८ ॥

શબ્દાર્થ—શ્રી જિનેશ્વરે ઉપદેશેલા આ પચ્ચરુઆણને ભાવથી સેવીને અનંતા જીવો નિરાવાધ એવા શાશ્વતા સુખને પામ્યા છે. ॥ ૪૮ ॥

વિસ્તારાર્થ:—પચ્ચરુઆણ તે એ યથોક્ત કહ્યું તે પ્રત્યે જાણે કરીને એટલે જાણસહિત, શ્રદ્ધાએ કરી નિઃશક્તિ સમ્યગ્દર્શન સહિત જે રીતે જિનેશ્વર જનમવાને જ્ઞાન ક્રિયા સહિત ઉત્તરયનય-

સમ્મત કહ્યુ છે, પ્રકાશ્યુ છે તે પ્રકારે એવા ગુણધારણરૂપ પચ્ચરુલાણને સેવીને, આદરીને, પાલીને ત્રિકાલાપેક્ષાએ અનત જીવ જ્ઞવ્યપ્રાણી તે શાશ્વતાં સુખ અનાવાધ અવ્યાવાધ નિરાવાધ, ઇટલે નથી કોઈ વાધા જિહા એવુ જે મોક્ષસ્થાનક તે પ્રત્યે પામ્યા, પામે છે, અને પામશે ॥ ૪૮ ॥

॥ ઇતિ પ્રત્યારુચ્યાનજ્ઞાપ્યં સંપૂર્ણમ્ ॥

॥ ઇતિ જ્ઞાપ્યત્રયં વાલાવવોધસહિત સમાપ્તમ્ ॥

આ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવામાં ગુરૂણીજી મહારાજ શ્રી શ્રી શ્રી સરૂપશ્રીજી
તથા ગુરૂણીજી સાહેબ શ્રી શણગારશ્રીજીની શિષ્યા સાધવીજી મહારાજ
શ્રી જિનશ્રીજી તથા કમલશ્રીજીના ઉપદેશથી

માસ્તર હઠીશંગ ફૂલચંદ હસ્તક નીચે લખેલા માનવંતા જ્ઞાણી તથા બેનો તરફથી નીચે
લખેલી મદદ મલી છે તે મોટા ઉપકાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ.

રૂપીઆ.

સહાયકોનાં નામ.

- ૧૫૦ શેઠ. ખુશાલચંદજી ભૂવતમલજી મુ. દેલદર
૫૦ વાઈ વનીવાઈ મુ. ધણીવાળા.
૨૫ વાઈ સોનીવાઈ શા. પરતાપજીની વિધવા. મુ. નોવી.
૨૦ શા. કીશનાજી જોધાજી મુ. સુરત.

૧૦ શેઠ. કેશુરામજી સીતારામજી હીંમતમલ મુ. શીવગંજ

૧૫ વાઈ હસ્તુ શા. માણેકચંદજી કૃપાજી મુ. અંકલેશ્વર

૧૦ શા. જાગાજી ઢાહાજી હા. વાઈ રૂપા. મુ. સ્વંજેદ.

૨૮૦ મધેથી ૨૭૦ મળ્યા છે.

૭૫ સાધવીજી ઉત્તમશ્રીજીનીશિષ્યા નિધાનશ્રીજીના ઉપ-

રૂ. ૩૪૫ દેશથી પાયાવાડાવાળા દેવરાજ આણંદજી તરફથી.

